

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 16 Ιανουαρίου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 697

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΜΠΟΡΙΔΗΣ

Βεβαίως και ενδιαφέρομαι για τις προεδρικές

«Βεβαίως και ενδιαφέρομαι για τις προεδρικές εκλογές, αν αυτό μπορεί να οδηγήσει τα πράγματα σε μια καλύτερη Κύπρο» λέει στην «Κ» ο Γιώργος Πάμποριδης, ξεκαθαρίζοντας πως αν τελικά προχωρήσει θα είναι μία υποψηφιότητα ανεξάρτητη και χωρίς συναλλαγές. **Σελ. 8**

ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Ερχονται αντιϊικά και μονοκλωνικά

Από τη Δευτέρα 17 Ιανουαρίου θα ξεκινήσει η χορήγηση του πρώτου αντιϊκού φαρμάκου που βρίσκεται ήδη στη χώρα. Η Κύπρος είναι ανάμεσα στις πρώτες που θα ρίξει στη μάχη κατά του COVID τα πρώτα χάπια που έχουν παρασκευαστεί. **Σελ. 10**

GYMNICH

Εκτός Στρατηγικής Πυξίδας το Κυπριακό

Οι **εταίροι** της Κύπρου στην άτυπη συνάντηση των ΥΠΕΞ στη Βρέστη υποδεικνύουν πως γίνεται προσπάθεια για μια ισορροπημένη θέση μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας, με το Κυπριακό να βγαίνει εκτός πυξίδας. **Σελ. 5**

EASTMED

Το αδιέξοδο... ενός αγωγού

Δεν χρειάστηκε παρά ένα αμερικανικό pop-paper που επιδόθηκε σε Αθήνα, Λευκωσία και Τελ Αβίβ για να μη βρει διέξοδο το φιλόδοξο πρότζεκτ του EastMed και με τις Τριμερείς να αμφισβητούνται. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

Ναι στον διάλογο όχι στο κλίμα έντασης

Σε εγρήγορση η Ελλάδα μετά τις νέες τουρκικές προκλήσεις στο Αιγαίο και την επίθεση στην Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας από την Αγκυρα. Δήλωση της Κατερίνας Σακελλαροπούλου στην «Κ». **Σελ. 18**

Σκληρό πόκερ προεδρικών και οι άσοι των μνηστήρων

Η ελπίδα Χριστοδουλίδη, ο ρόλος του Προέδρου και οι επαφές ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ

Η **παραίτηση** του Νίκου Χριστοδουλίδη, χωρίς ωστόσο να κάψει τις γέφυρες με τον ΔΗΣΥ, ενίσχυσε τις φωνές εντός του κόμματος πως θέλουν τον τώως υπουργό Εξωτερικών να προσβλέπει ότι στο τέλος θα αποτελεί τη λύση ανάγκης τους. Ήδη στο επίκεντρο είναι και ο ρόλος που δια-

δραματίζει σε όλο αυτό ο Νίκος Αναστασιάδης, λόγω της πολύ καλής σχέσης που διατηρεί μαζί του. Όσο όμως κι αν στην κυβερνώσα παράταξη επικρατεί εσωστρέφεια, στην αντιπολίτευση αντιμετωπίζουν επί του παρόντος με αμυντικότητα τα δεδομένα. Επαφές γίνονται άτυπα και

στο τραπέζι βρίσκονται συγκεκριμένα πρόσωπα. Η καχυποψία λόγω του βεβαρημένου ιστορικού των δύο κομμάτων προκαλεί προβλήματα, ωστόσο και οι δύο αντιλαμβάνονται πως το ένα κόμμα χρειάζεται το άλλο, αν θέλουν να κυβερνήσουν. **Σελ. 7, 9**

Χάρτινη κρυπτογράφηση υψίστης ασφαλείας

Ευρηματική μέθοδο «κλειδώματος» βασιλικών επιστολών είχαν επινοήσει οι ηγεμόνες του 16ου αιώνα, σε μία προσπάθεια να προστατεύσουν την αλληλογραφία τους από τα μάτια κατασκόπων ή αδιάκριτων αυλικών. Τη μέθοδο αυτή μελέτησε ενδελεχώς ομάδα του MIT, υπό τη δρ. Νταμπρόζο, δημοσιεύοντας πρωτότυπη και σημαντική μελέτη για το θέμα. Τον Δεκέμβριο, η επιστημονική ομάδα παρουσίασε εφαρμογή εικονικής πραγματικότητας, η οποία επιτρέπει την ανάγνωση των κλειδωμένων επιστολών χωρίς να απαιτείται το άνοιγμα και η καταστροφή τους. Το χάρτινο κλειδί θα θεωρείται σήμερα πρόαγγελος των συστημάτων κρυπτογράφησης διεθνών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. **Σελ. 22**

ΗΠΑ και Ρωσία τανγκό με το ζορί

Σύγκρουση ή συμβιβασμός

Σε αναζήτηση συμβιβασμού ΗΠΑ και Ρωσία, οι οποίες δεν έχουν βρει ακόμα κοινό κώδικα επικοινωνίας, παρά τις δύο συναντήσεις σε Γενεύη και Βρυξέλλες. Οι ΗΠΑ θα ζημιωθούν, αν σπρώξουν τη Ρωσία στην αγκαλιά της Κίνας, ενώ η Ρωσία έχει μαξιμαλιστικές απαιτήσεις. **Σελ. 20**

Κινήσεις για μείωση του χρέους

Στο 1,91 δισ. ευρώ οι χρηματοδοτικές ανάγκες του κράτους για το '22

Ενα δισεκατομμύριο ευρώ άντλησε η Κύπρος με την πρώτη για το 2022 έξοδο στις αγορές. Ωστόσο, όπως διαφαίνεται, εντός του έτους θα χρειαστεί να αντλήσει άλλο 0,5 δισ. για να καλύψει τις χρηματοδοτικές της ανάγκες. Το χρέος της Κύπρου σύμφωνα με στοιχεία του Γραφείου Διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους ανέρ-

χεται στα 24,4 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ μέσα στο 2022 θα πρέπει να αποπληρώσει χρέη ύψους 1,91 δισ. Το 2022 το χρέος ως προς το ΑΕΠ θα συνεχίσει την πτωτική του τάση προσεγγίζοντας το 100,9%, ενώ το 2023 και το 2024, αν όλα εξελιχθούν ομαλά, θα πέσει σε διψήφιο αριθμό. **Οικονομική, σελ. 3**

ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

«Εχουμε και άλλες λύσεις, αν ναυαγήσει ο EastMed»

Εάν το σχέδιο αυτό δεν είναι εφικτό, τότε είμαστε έτοιμοι να εξετάσουμε άλλες επιλογές. Σε κάθε περίπτωση η μελέτη και άλλων επιλογών δεν θεωρώ ότι πλήττει τα συμφέροντα οποιουδήποτε από εμάς, λέει σε συνέντευξη του στην «Κ» αποκλειστικά για τον EastMed ο Πρόεδρος Αναστασιάδης. **Σελ. 4**

✓ **ΑΡΘΡΟ** του Χαρ. ΕΛΛΗΝΑ: Τέλος στον EastMed

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

ΜΟΕ τώρα και όχι κυρώσεις

Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και όχι κυρώσεις προκρίνουν αρκετά κράτη-μέλη της Ε.Ε., θεωρώντας ότι με τον τρόπο αυτό «θα βρεθεί διέξοδος» για συνθήκες επανέναρξης της διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού, προσβλέποντας σε συνολική διευθέτηση. Δεν είναι ώρα ούτε για «κενή λίστα» είπαν Γερμανία-Βουλγαρία. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Χωρίς περισπασμούς

Ο διαγκωνισμός για την Προεδρία της Δημοκρατίας που έχει αρχίσει ήδη και μαίνεται **σφοδρός** δεν θα πρέπει ούτε να υποδαυλίζεται για χάρη κομματικών συμφερόντων, ούτε και να επηρεάζει, έστω κατ' ελάχιστον, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τα κόμματα. Αυτός ο πολιτικός αγώνας, επίσης, θα πρέπει να αφήσει απερίσπαστη την κυβέρνηση και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ν' ακολουθήσουν το κυβερνητικό πρόγραμμα. Οι προκλήσεις δε για την Κυπριακή Δημοκρατία, όσον αφορά το κυπριακό πρόβλημα, παραμένουν και ο νέος, αν και πολύπειρος, υπουργός Εξωτερικών θα πρέπει να νιώθει σταθερό και αρραγές το εσωτερικό μέτωπο, ώστε ν' αντιμετωπίσει με τόλμη οποιεσδήποτε ιταμές προκλήσεις σε διεθνές επίπεδο, οπόθεν και αν προέρχονται.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ανθολογία ποίησης και Ετήσιο Ημερολόγιο για την προσφυγιά

Ο **Σύνδεσμος** Μικρασιατών Κύπρου τιμά τη Μικρασία και θυμάται την προσφυγιά με δύο εκδόσεις, με το ετήσιο ημερολόγιο του Συνδέσμου για το 2022 και με το «Προσφύγων Νόστος», μία ανθολογία ποίησης Κυπρίων Λογοτεχνών με εικαστικά έργα Κυπρίων Καλλιτεχνών. **Ζωή, σελ. 3**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Το Ταξίδι του Νικανδρου στην Εσπερία

Ο **Ιταλός** βυζαντινολόγος Πάολο Οντορίκο μιλάει στην «Κ» για το οδοιπορικό του 16ου αιώνα «Ταξίδι στην Εσπερία» του Κερκυραίου Νικανδρου Νούτσιου. Το πραγματικό του ενδιαφέρον βρίσκεται στην οπτική του πώς ένας Έλληνας της εποχής κοιτάζει την Ευρώπη. **Ζωή, σελ. 1**

ZENITH

THE FUTURE SINCE 1865

DEFY

INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

Η κάρτα που σε ταξιδεύει είναι εδώ.

bankofcyprus.com.cy

Τράπεζα Κύπρου

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Το χρυσόψαρο στο δωμάτιο

Όπως με διαβεβαίωσε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, η συγκίνηση των κυριών γι’ αυτή τη συνάντηση «ήτο τεραστία». Όχι μόνο επειδή θα αντάρμωναν επιτέλους, έπειτα από δέκα ημέρες απομόνωσης λόγω Covid. Αλλά, κυρίως, για την επανέναρξη της διαδικασίας των καρέ από εκεί που είχαν μείνει. Το γεγονός αποκτούσε ακόμα σπουδαιότερη σημασία καθώς η οικοδόσποινα Ρενέ Κυπαρίσσι κατάφερε να συγκεντρώσει οκτώ εν ζωή παίτριες του ποκεριζέ, αναβιώνοντας ηρωικές χαρτοπαιχτικές μνήμες. Όλη η αστική Λευκωσία άλλωστε γνωρίζει ότι η διοργάνωση ενός καρέ ποκεριζέ στις μέρες μας είναι πιο δύσκολο εγχείρημα και από τη νεκρανάσταση των συνομιλιών για το Κυπριακό.

Οι κυρίες προσήλθαν στην οικία Κυπαρίσσι ετοιμοπόλεμες και μ’ εξαιρετική διάθεση. «Αλλά τότε γιατί πλανάται κάτι δύσθυμο στην ατμόσφαιρα;» ψιθύρισε η Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood, η οποία ως φύσει αισιόδοξος άνθρωπος και ολίγον φεύγα ως ακραιφνής οικολόγος δεν πονηρεύεται εύκολα. «Ένα χρυσόψαρο μέσα στη γυάλα και μια γατούλα μούρλια θηλυκό», σιγοτραγουδισε η ηγερία των παλαίμαχων ΕΔΕΚτών Λητώ Περιστερή Μουσουπέττη, αλλά οι υπόλοιπες έκαναν πως δεν άκουσαν τίποτε.

Ούτε το εντυπωσιακό ποκεριζέ της Ρενέ Κυπαρίσσι (εννέα καρό από χέρι, διπλά κτυπημένο) κατάφερε να διαλύσει εκείνο το βαρύ κράμα αμνηχανίας και εκνευρισμού. Ούτε καν το ομολογουμένως επιτυχημένο σχόλιο της Φώφης Κούταλου «Και αυτή η νίκη ανήκει στο ΔΗΚΟ» έφερε αποτέλεσμα. Οι κυρίες συνέχισαν να παίζουν χαρτί σιωπηλές, ώσπου η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον αποφάσισε να ανοίξει την ελαφρολαϊκή πολιτική

«Μην υποτιμάτε ποτέ ένα χρυσόψαρο που δραπετεύει από τη γυάλα του» διαμήνυσε στην Πινδάρου η Ρενέ Κυπαρίσσι, προκαλώντας αναταράξεις στο καρέ.

ατζέντα για να αλαφρύνει επιτέλους λιγάκι η ατμόσφαιρα.

«Όταν δώσαμε το βραβείο It Girl της χρονιάς 2021 στην Έμιλυ Γιολτίη είχαμε επισημάνει πως τα καλύτερα έρχονται. Και ιδού που η Τέως μάς επιβεβαίωσε πανηγυρικά με μια νέα, εντελώς ψυχολογνητη, επίθεση στον άμαχο πληθυσμό. Έγραψε η Ελίτα Μιχαηλίδου στη μνήμη του Άντι Χατζηκωστή ‘ένας φωτεινός άνθρωπος, γεμάτος όραμα και αγαπητός όσο κανένας από τους εργοδοτούμενους του’ και η κυρία συνήγορος που βλέπει παντού εχθρούς και φαντάσματα ξέσπασε σε κατηγόριες για εμπόλεια και χολή. Ας ελπίσουμε ότι τώρα που

θα ξεκινά το καινούργιο της project, να βρει δουλειά ν’ απασχολείται μήπως ηρεμίσει και το Twitter».

Τα νέα περί καινούργιου project κατάρταν να ταράζουν κάπως τα βαλτωμένα νερά του καρέ. «Οι πηγές μου λένε πως πρόκειται για υπερκλιδότη υπερπαραγωγή. Τουτέστιν, ένα εστιατόριο με χαβιάρι και σαμπάνιες, μια ακριβή μπουτίκ και γκουρμέ brunch για εκλεπτυσμένους λεμεσιανούς ουρανόσκους». «Μα πώς τα λέτε, αγαπητή Ιουλία!» ενθουσιάστηκε η Ρενέ Κυπαρίσσι και προτού προλάβει ν’ αντιδράσει το καρέ έκλεισε με ποκεριζέ σε παρτίδα που ήταν κτυπημένη αβλεπί. «Και αυτή η νίκη ανήκει στο

ΔΗΚΟ» δυσφώρησε η Φώφη Κούταλου κι είχε βεβαίως τα δίκια της.

Όλες γνώριζαν φυσικά γιατί η Θεοπίστη Θεοδούλου, ορκισμένη οπαδός του Μάριου Καρογιάν, δεν διαθέτει το τεκμήριο της αντικειμενικότητας σε σχέση με τον πρίγκιπα της Στράκκας. Γι’ αυτό και άκουσαν με συγκατάβαση τη μικρόχολα σκόλια για τη φωτογραφία του Νικόλα στην ύπαιθρο, με την επεξήγηση: «Μαζεύοντας άγριες αγκινάρες στην περιοχή της Αθηνέου». «Σαν να μην έφταναν τα προβλήματά μας, οι αγρότες με τα Moncler μάς μάραναν!» εξεμάνη η Θεοπίστη. «Εγώ λέω ότι είναι αυτοτρολάρισμα» απάντησε η Ρενέ Κυπαρίσσι,

καθώς τελείωνε το μεταξύ τους ματς κατεβάζοντας χαρτιά. Το παλαιό και το επίσημο ΔΗΚΟ αναμετρήθηκαν με τα μάτια. «Η ατμόσφαιρα ηλεκτρισμένη, λέξη από τα χείλη μας δεν βγαίνει» τραγουδισε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, αλλά καμιά τους δεν το βρήκε χαριτωμένο.

«Τον νιώσατε;» υπέβαλε την, για ευνόπτους λόγους, άβολη ερώτηση η Ιουλία. «Καλέ ναι! Έξω από την Αργάκα ήταν το επίκεντρο του σεισμού» έσπευσε να απαντήσει η Ευγενία η Καλαμαρού. «Σεισμός, σεισμός, Συναγερμός! Μα τόση σύμπτωση πια;». Η ατμόσφαιρα βάρυνε και πάλι, αλλά ήταν σαν να

μην ήθελε καμία τους να αποφορτισθεί. Βυθίστηκαν ξανά στη σιωπή τους, λες και δεν είχε μεσολαβήσει το ελαφρολαϊκό διάλειμμα. «... αντί να φάει η γάτα το ψαράκι, το ψάρι τρώει τη γατούλα που αγαπώ» τραγούδησε σιγανά η Λητώ Περιστερή Μουσουπέττη, κοιτώντας την Καλαμαρού με νόημα. Και πάλι σιωπή. Ωσπου δεν άντεξε άλλο η Ιουλία και ύψωσε τη φωνή της. «Υπάρχει ένα χρυσόψαρο στο δωμάτιο!» είπε θαρρετά κι ευθύς αμέσως οκτώ ζευγάρια μάτια στράφηκαν προς τη γυάλα που ήταν τοποθετημένη στον μπουφέ.

Η οικοδόσποινα βάδισε αργά προς τον μπουφέ και πήρε στα χέρια της τη γυάλα με το χρυσόψαρο. «A fish called Nicky» είπε ειρωνικά, κοιτώντας την Ευγενία την Καλαμαρού. Το τι ακολούθησε δεν γράφεται, γιατί στοιχειώδεις κανόνες κοσμιότητας μου επιβάλλουν να σεβαστώ τον ένα αιώνα ιστορίας της εφημερίδας που κρατάτε στα χέρια σας. Το μόνο βέβαιο πάντως είναι ότι τα όσα ακούστηκαν δημόσια από τα επίσημα συναγερμικά χείλη –για ζούγκλα, άγρια ζώα, αιχμηρά δόντια, καρχαρίες και χρυσόψαρα– αποτελούν απλά πταισμάτα.

Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον περιμενε να κοπάσει ο κουρνιαχτός κι ύστερα κατέφυγε στη σοφία του «Yes Prime Minister». «Diplomacy is about surviving until the next century. Politics is about surviving until Friday afternoon» επανέλαβε την ατάκα με νόημα. Μεσολάβησε μια μακρόσυρτη σιγή λίγων δευτερολέπτων. Και μετά, με την αβρότητα που η αγγλόφωνη δεξιά ξέρει να επουλώνει τις πληγές της, μοίρασε χαρτιά. «Μέχρι τις προεδρικές εκλογές έχουμε έναν ολόκληρο χρόνο για να τα συζητήσουμε όλα εξαντλητικά» καθησούχασε το καρέ και δήλωσε πάσο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

16.1.1932

ΣΑΪΛΩΚ: Όλοι αι πληροφοροίαι συμπίπτουν ότι η Αμερική δεν είνε καθόλου διατεθειμένη να παραιτηθή των πολεμικών χρεών. [...] Σχετικώς προς την άτεγκτον αυτήν στάσιν των Αμερικανών κυκλοφορεί τώρα ανά την Ευρώπην μια χαρακτηριστική φράσις

του κ. Στάνλεϋ Μπάλντουιν, αρχηγού των Συντηρητικών. «Ο Μπάρμπα-Σαμ πρέπει ν’ αλλάξῃ ὄνομα. Εἰς το εξῆς πρέπει να λέγεται Μπάρμπα-Σάυλωκ». Το ανέκδοτον εἶνε αξιόπιστον, διότι εἶνε γνωστόν ὅτι ο Μπάλντουιν δεν χωνεύει καθόλου τους Αμερικανούς.

ΕΝΙΣΧΥΣΙΣ: Προκειμένου περὶ της Διασκέψεως της Λωζάννης ο κ. υπουργὸς των Εξωτερικῶν ἀνεκοίνωσε πρὸς τους ξένους πρεσβετὰς ὅτι η Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θα ἦτο ευτυχὴς εἰάν ἐξευρίσκετο ο τρόπος διευκολύνων την ἐμμονὴν εἰς το σχέδιον Γίωγκ και την ἐφαρμογὴν τούτου. Εφόσον ὁμως ἄλλαι θα εἶνε αι ἀποφάσεις της Διασκέψεως, θα ζημιούται δε εἰς αὐτὴν η Ἑλλάς διὰ της ἀναστολῆς των ἐπανορθώσεων, θα θέσῃ η Κυβέρνησις ὑπ’ ὅσιν της Διασκέψεως την οικονομικὴν και δημοσιονομικὴν κατάστασιν της χώρας και θα ζητήσῃ ἀντισταθμίσματα ἐναντι των θυσιῶν αι ὁποίαι θα της ζητηθούν.

ΛΑΪΚΑΙ ΑΓΟΡΑΙ: Οταν ἤρχισαν αι Λαϊκαὶ Αγοραὶ ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι ἐσπευδον ο εἰς μετὰ τον ἄλλον να δίδουν υποσχέσεις και να λέγουν ὅτι θα πράξουν το παν διὰ την βελτίωσιν αὐτῶν διότι αὐτοὶ εἶνε ο μόνος τρόπος να υποτιμηθούν τα τρώφιμα αφοῦ θα ἔρκεται εἰς αὐ’ ευθείας συναλλαγὴν ο παραγωγὸς με τον καταναλωτὴν. Επέρασεν ὁμως ἀπὸ τότε τόσοσ καιρὸς, βελτίωσις δεν ἐγένετον καμμία, τα λαχανικὰ και τα ὀπωρικὰ ρίπντονται καταμασῆς του δρόμου και καλύπτονται ἀπὸ ἄφθονον σκόνην και εἰς ἐπιμέτρον αι Λαϊκαὶ Αγοραὶ ἐτοποθετήθησαν εἰς τα μάλλον ἀπόκεντρα μέρη. Δηλαδὴ οἱ ἀρμόδιοι ἐπραγματοποίησαν ἐπακριβῶς ὅλας τας υποσχέσεις των... ἀπὸ την ἀνάποδην.

Αυτή την καρέκλα ποιος θα την πάρει;

Προεδρικοί υποψήφιοι, προεδρολογία, εκλογές, δελφίνοι, καρχαρίες, χρυσόψαρα, βόδια και πρόβατα, άλλα σιτευτά και άλλα απολωλότα, και οι κατά τόπους τουρκόπουλοι μετράνε κεφάλια και ανοίγουν σιγά-σιγά τις μάντρες, για να φιλοξενήσουν το ποίμνιο. Και το ΕΛΑΜ κάθεται και απολαμβάνει και περιμένει τη σειρά του, τ’ άλλα κόμματα ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ, ΕΔΕΚ και Οικολόγοι, άλλοι περιμένουν να δουν προς τα πού θα κλίνει η πλάστιγγα και άλλοι έχει ο Θεός. Ο ΔΗΣΥ κάνει υπολογισμούς, αν και εφόσον, τότε αυτό και εκείνο και πορεύεται και η αξιωματική αντιπολίτευση, το ΑΚΕΛ «στη Γερμανία ψιχαλίζει» κατά το κοινώς λεγόμενο. Πάντως, όλα τα κόμματα ζουν σ’ έναν δικό τους κόσμο και μιλάνε μια δική τους γλώσσα.

Γραμματεῖς και Τριμερεῖς

Ο πρώην υπουργός Εξωτερικών κ. Γιώργος Λιλλήκας θα διοριστεί γενικός γραμματέας Τριμερών Μηχανισμών, διότι χρειάζεται μια τέτοια Γραμματεία, τώρα που ο EastMed πάει του κάκου και φυσικά ουδείς αξιότερος από έναν πρώην ΥΠΕΞ, και φαίνεται ότι τώρα τελευταία έχουμε έφεση στους πρώην ΥΠΕΞ, φυσικά πάντα ισχύει η κυπριακή παροιμία «Βάλλεις τον Γιώρκην με τον Άι – Γιώρκην»; Σωστό κι αυτό και το πιστεύω. Πάντως, δεν ξέρω, τώρα που αλλάζει το πλάνο για τα ενεργειακά σε διεθνές επίπεδο, που οι ΗΠΑ κάνουν στροφή, που η Ε.Ε. λέει και συμπαρίσταται στην Κύπρο με παχιά, ωραία λόγια, εμείς έχουμε

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Κάτι ακούω για τον Cesnola και τις κυπριακές αρχαιότητες... έχει γούστο; Πάντως για τον πίθο της Αμαθούντας ούτε λέξη, που τον ξέθαψε ο Γάλλος Edmund Duhamoit, το 1865 και τον πήγε στο Λούβρο.

χρόνο να οργανώνουμε Γραμματεία Τριμερών Μηχανισμών;

Αγάλι-αγάλι... στις καλένδες;

Ξεκίνησαν με το καλό οι κατ’ άρθρο συζητήσεις για τη δημιουργία υπουργείου Πολιτισμού στην Επιτροπή Παιδείας της Βουλής και αυτό είναι καλό σημάδι. Φυσικά, ακόμα υπάρχει ο σκόπελος του Τμήματος Αρχαιοτήτων, που δεν θέλει να μετακινηθεί από το υπουργείο Μετα-

φορών... Οι λόγοι ακατανόητοι για εμένα, τα έχω πει και γράψει αρκετές φορές. Ελπίζω πάντως να μη σοβαρολογούν όσοι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μιλάνε για επιστροφή των αντικειμένων της συλλογής Cesnola στην Κύπρο. Να τα βάλουμε πού; Να τα διαχειριστούμε πώς; Καμένη υποστελέχωση, έρμο Κυπριακό, όλα τα ορίζετε... Πάντως, έναν φόβο για το σκάλωμα αργότερα το έχω... άτιμες προεδρικές, άλ-

λους θεσμούς τους ανεβάζετε και άλλους τους στέλνετε στα τάρταρα!

Vix Pervenit...

Αυτή την παπική εγκύκλιο του 1745 του πάπα Βενέδικτου ΙΔ’ μου θυμισε η αύθηση των τραπεζικών χρεώσεων από τον Φεβρουάριο. Θα μου πείτε και γιατί όχι, αφού μπορούν. Σου λένε τα πρόσωπα-bonus των χιλιάδων ευρώ στα υψηλά δώματα των διοικητικών αρχηγείων, τι θα κάνει η πλέμπα, θα τ’ αποσύρει; Πού θα τα πάει; Εδώ σ’ εμάς θα τα έχουν και αν αποφασίσουμε θα τους χρεώνουμε και τον αέρα που αναπνέουν, όταν περάσουν από ένα υποκατάστημα μας, απ’ έξω, αν θα παουν μέσα θα αναγκάζονται να πληρώνουν εισιτήριο. Μάλλον καρέτα-καρέτα την έχουν δει κάποιες τράπεζες και απαιτούν από την κοινωνία να τις σώζει, όποτε χρειάζεται. Προσπαθεί η Βουλή, ο Κυπριακός Σύνδεσμος Καταναλωτών, αλλά οι τράπεζες έχουν έξοδο... εμείς οι άλλοι απλώς αποταμιεύουμε!

Ευγενική υπενθύμιση

Μην ξεκνάτε όσοι και όσες μπορείτε πηγαίνετε να δώσετε αίμα. Οι ανάγκες είναι μεγάλες, αφού η πανδημία έχει και αυτές τις συνέπειες. Είμαι βέβαιος ότι σε οποιοδήποτε Κέντρο Αίματος και να πάτε θα σας συμπεριφερθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, θα σας κεράσουν και το κρακεράκι σας, θα πιείτε και τον χυμό σας και όλα αυτά μέσα σ’ ένα μισάωρο, έχουν και wi-fi και αν δεν έχουν θα βάλουν... Сгя, ακούει; Σκεφτείτε το σαν την καλή πράξη της ημέρας. Η μεγαλύτερη συγκίνηση έρχεται μ’ εκείνο το sms, ότι βοηθήσατε μια ζωή και σας ευχαριστεί η ίδια η Ζωή!

COÏNECT

🌐 WEB | 📱 MOBILE APP | 📶 CONTACT PAY | 💳 MOBILE WALLETS | 🏧 ATM

**Μεταφορές
χρημάτων
στους φίλους σου
μόνο με
αριθμό κινητού;**

Αχάα!

**Connect με το Contact Pay
του Hellenic Bank Mobile App
για να στείλεις ή να λάβεις
χρήματα άμεσα μ' ένα ταπ!**

www.hellenicbank.com/connect

HELLENIC BANK

Νίκος Αναστασιάδης

«Είμαστε έτοιμοι να εξετάσουμε άλλες λύσεις»

Αν το σχέδιο EastMed δεν είναι εφικτό, θα διερευνηθούν υπαλλακτικές επιλογές

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Εάν αυτό το πρόγραμμα είναι πρακτικά εφικτό να υλοποιηθεί, μπορούν να αντιμετωπιστούν οι μεγάλες γεωλογικές απαιτήσεις και είναι ταυτόχρονα και οικονομικά βιώσιμο, υπάρχει η πολιτική βούληση υλοποίησής του» αναφέρει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Νίκος Αναστασιάδης, κληθείς να σχολιάσει τις τελευταίες τοποθετήσεις των ΗΠΑ, ότι ο Eastmed δεν είναι βιώσιμη και αποτελεσματική λύση. Ξεκαθαρίζει πως αν το σχέδιο δεν είναι εφικτό, ο ίδιος και οι συνεργάτες του είναι έτοιμοι να εξετάσουν υπαλλακτικές επιλογές, οι οποίες δεν θα πλήτνουν τα συμφέροντα οποιουδήποτε.

—Πώς σχολιάζετε την τοποθέτηση των ΗΠΑ ότι ο EastMed δεν είναι βιώσιμη και αποτελεσματική λύση;

—Δεν θα ήθελα σε καμία περίπτωση να σχολιάσω αναφορές που αποδίδονται σε ένα άτυπο έγγραφο. Ωστόσο, σε σχέση με αυτό το πρόγραμμα, του αγωγού EastMed, μπορεί να σας απαντήσω ότι ευρίσκεται στο στάδιο των μελετών, τόσο των

“

Η ίδια η Ε.Ε. έχει υποθέσει το έργο αυτό ως «κοινού ενδιαφέροντος» και έχει επενδύσει στις μελέτες που το αφορούν.

γεωφυσικών όσο των μελετών βιωσιμότητας. Η δική μας θέση παραμένει σταθερή, εάν αυτό το πρόγραμμα είναι πρακτικά εφικτό να υλοποιηθεί, μπορούν να αντιμετωπιστούν οι μεγάλες γεωλογικές απαιτήσεις και είναι ταυτόχρονα και οικονομικά βιώσιμο, υπάρχει η πολιτική βούληση υλοποίησής του. Γι' αυτό άλλωστε και έχουμε υπογράψει τη σχετική διακρατική συμφωνία, η οποία, ειρήσθω εν παρόδω, αποτελεί αρ' εαυτής, ένα κείμενο στήριξης των θέσων μας έναντι των τουρκικών διεκδικήσεων στην κυπριακή ΑΟΖ.

—Αν το σχέδιο όμως δεν είναι εφικτό;

Παρακολουθώ διάφορες αντιδράσεις και σχόλια και επισημαίνω ότι ο αγωγός αυτός είναι ένα μόνο μέρος των όσων αφορά η συνεργασία μας με τις χώρες της περιοχής και εν προκειμένω με την Ελλάδα και το Ισραήλ, αναφέρει στην «Κ» ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης.

—Εάν το σχέδιο αυτό δεν είναι εφικτό, τότε είμαστε έτοιμοι με τους συνεργάτες μας να εξετάσουμε άλλες υπαλλακτικές επιλογές. Σε κάθε περίπτωση η μελέτη και άλλων επιλογών δεν θεωρώ ότι πλήττει τα συμφέροντα οποιουδήποτε από εμάς, φτάνει βεβαίως η λύση που θα επιλεγεί να σέβεται το διεθνές δίκαιο, κάτι το οποίο για όλους τους εμπλεκόμενους είναι εκ των ων ουκ άνευ. Αυτή εξ αρχής ήταν η θέση μας και αυτή παραμένει. Προσθέτω εδώ ότι η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει το έργο αυτό ως «κοινού ενδιαφέροντος», και έχει επενδύσει στις μελέτες που το αφορούν. Την ίδια ώρα να σας υπενθυμίσω ότι η Ε.Ε. μόλις πρόσφατα έχει αναγνωρίσει το φυσικό αέριο, ως μεταβατικό καύσιμο προς την ενεργειακή πράσινη μετάβαση.

Οι Τριμερείς συναντήσεις δεν έγιναν για να κατασκευαστεί ο EastMed

—Δεν θεωρείτε ότι με ανάλογες θέσεις υποβαθμίζεται ο ρόλος των τριμερών συναντήσεων;

—Οι τριμερείς συναντήσεις δεν έγιναν για να κατασκευαστεί ο EastMed. Γι' αυτό άλλωστε και ανάλογες συναντήσεις έχουμε με όλες τις χώρες της περιοχής και του Αραβικού Κόλπου. Παρακολουθώ διάφορες αντιδράσεις και σχόλια και επισημαίνω ότι ο αγωγός αυτός είναι ένα μόνο μέρος των όσων αφορά η συνεργασία μας με τις χώρες της περιοχής και εν προκειμένω με την Ελλάδα και το Ισραήλ. Η συνεργασία

αυτή εκτείνεται σε δεκάδες άλλους τομείς —οικονομία, επενδύσεις, τουρισμός, πράσινη ανάπτυξη, άμυνα, ασφάλεια κ.λπ.— και σε κάθε περίπτωση η πορεία του συγκεκριμένου προγράμματος δεν θα αλλάξει τις σχέσεις αυτές και το εύρος της στρατηγικής συνεργασίας που έχουμε αναπτύξει.

—Έχετε πει πως το σχέδιο για τον EastMed είναι στο στάδιο της μελέτης. Αν κρίνουμε και από την τελευταία εξέλιξη, ωστόσο, όταν το ερευνητικό πλοίο Nautical Geo το σταμά-

τησαν τα τουρκικά πλοία, θα μπορούσαμε να πούμε πως οι περιβόητες μελέτες αποτελούν υπεκφυγή...

—Σε καμία περίπτωση. Οι περιβόητες, όπως τις χαρακτηρίζετε, μελέτες είναι ένα πραγματικό γεγονός και όχι βέβαια υπεκφυγή. Το ότι αναφέρατε στο Nautical Geo και στις δραστηριότητές του το επιβεβαιώνει. Είναι μελέτες που, όπως είπα ξανά, εντάσσονται μέσα στο ευρωπαϊκό πλαίσιο για υλοποίηση του έργου που έχει χαρακτηριστεί ως «Κοινού Ενδιαφέροντος».

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΕΛΛΗΝΑ

Τέλος στον EastMed

Για πολλούς η ανεπίσημη ανακοίνωση του αμερικανικού Στέιτ Ντιπάρτμεντ για τον αγωγό EastMed ήλθε σαν «κεραυνός εν αιθρία». Μολαταύτα το αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών μάλιστα είπε το αυτονόητο. Το γεγονός ότι ο αγωγός δεν είναι οικονομικά βιώσιμος το ξέραμε από χρόνια. Το ανέφερα για πρώτη φορά το 2017 και σε άρθρο μου στην «Καθημερινή» τον Φεβρουάριο του 2018. Άρχισε σαν ένα έργο στρατηγικής σημασίας με σκοπό να συμβάλει στην αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας, διαφοροποιώντας τις πηγές προμήθειας φυσικού αερίου στην Ευρώπη, ενώ θα ενίσχυε τον γεωστρατηγικό ρόλο της Κύπρου ως ενεργειακής γέφυρας προς την Ευρώπη. Αυτές ήταν σίγουρα οι ιδέες πίσω από το έργο, όταν προτάθηκε για πρώτη φορά πριν από περίπου δέκα χρόνια, που αργότερα οδήγησαν στη συμπειλητική του από την Ε.Ε. ως έργο κοινού ενδιαφέροντος. Πόσο ισχύουν όμως αυτά σήμερα;

Από τότε οι καταστάσεις έχουν αλλάξει ριζικά, με τη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια να προχωρεί ραγδαία παγκόσμια. Με την Πράσινη Συμφωνία και τους κανονισμούς Fit-for-55 η Ε.Ε. έχει μπει σε μια αποφασιστική πορεία με σκοπό τη μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 55% μέχρι το 2030 και την εξάλειψή τους μέχρι το 2050.

Στα μέσα Δεκεμβρίου η Ε.Ε. δημοσίευσε το νέο της πακέτο νομοθεσίας για το φυσικό αέριο που στοχεύει να «οδηγήσει την Ευρώπη μακριά από τα ορυκτά καύσιμα και το φυσικό αέριο προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και το υδρογόνο με χαμηλές εκπομπές άνθρακα». Παρά την τρέχουσα ενεργειακή κρίση, η Ε.Ε. εξακολουθεί να στοχεύει στη μείωση της κατανάλωσης φυσικού αερίου στην Ευρώπη μέχρι και 25% έως το 2030 και την εξάλειψή

της έως το 2050. Η Ε.Ε. δήλωσε τον Οκτώβριο πέρυσι ότι η σκοπιμότητα του έργου πρέπει να αντικατοπτρίζει τους στόχους της για απαλλαγή από ανθρακούχες εκπομπές και τη μελλοντική ζήτηση φυσικού αερίου, προσθέτοντας ότι «η ανάλυση της Ε.Ε. από την αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων δείχνει ότι η συνεχής χρήση φυσικού αερίου δεν είναι συμβατή με τον μακροπρόθεσμο στόχο απαλλαγής από ανθρακούχες εκπομπές». Ο κύριος στόχος μελλοντικής στήριξης από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. θα είναι επενδύσεις σε φιλικές προς το κλίμα ενεργειακές λύσεις, συμπεριλαμβανομένων απανθρακωμένων αερίων όπως το υδρογόνο. Με τέτοιες δεσμεύσεις ο ρόλος του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα της Ευρώπης είναι περιορισμένος. Η Ευρώπη δεν χρειάζεται νέους αγωγούς φυσικού αερίου και να μην παρασυρμόμαστε από την υψηλή τιμή φυσικού αερίου στην Ευρώπη τώρα, λόγω της ενεργειακής κρίσης. Στις αρχές του 2022 η τιμή του φυσικού αερίου στην Ευρώπη μειώθηκε σχεδόν 60% από την αποκορύφωση που σημειώθηκε τον Οκτώβριο του 2021 και εξακολουθεί να είναι σε πτωτική τάση. Η προσδοκία είναι ότι θα επιστρέψει πιο κοντά στα φυσιολογικά επίπεδα μέχρι τα μέσα του 2022, καθώς περισσότερη προσφορά φυσικού αερίου γίνεται διαθέσιμη, αρχίζοντας με τη λειτουργία του Nord Stream 2 το καλοκαίρι, καλύπτοντας τη ζήτηση, και στα προπαραδεδειγμένα το 2023.

Ο EastMed αντί «pipe line» έχει καταλήξει να είναι ένα «pipe dream», μη-βιώσιμος, κρατούμενος στη ζωή μόνο με την εμμονή του Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας για πολιτικούς λόγους, χωρίς ποτέ να προσεέλκυσει το ενδιαφέρον επενδυτών. Ακόμα και οι διεθνείς εταιρείες που δρουν στην Ανατολική Μεσόγειο, όπως η Chevron,

Shell, Eni, Total, που θα ωφελούνταν από την κατασκευή του, δεν τον έχουν υποστηρίξει. Γιατί; Διότι δεν είναι οικονομικά βιώσιμος. Η θέση της ελληνικής κυβέρνησης είναι ότι «δεν είναι η κυβέρνηση που αποφασίζει ποια λύση είναι οικονομικά και τεχνικά εφικτή. Αυτό το αποφασίζει η αγορά». Υποστηρίζει οποιεσδήποτε εναλλακτικές επιλογές, που να είναι οικονομικά και τεχνολογικά βιώσιμες και τεχνικά εφικτές, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρικών διασυνδέσεων. Χωρίς την επέμβαση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ ίσως να κρατούσαμε τον EastMed σε ανανυστήρα για χρόνια, λόγω πολιτικών σκοπιμοτήτων. Ευτυχώς ήλθαν οι Αμερικάνοι και του έδωσαν ένα αίσιο τέλος.

Λέγεται ότι αυτή η ανακοίνωση «κλείνει το μάτι» στην Τουρκία. Είτε με αγωγό είτε χωρίς αγωγό η επιθετικότητα της Τουρκίας και οι παράνομες διεκδικήσεις της δεν θα αλλάξουν, θα συνεχιστούν. Λέγεται επίσης ότι το Στέιτ Ντιπάρτμεντ ενέργησε για να αποφύγει ανταγωνισμό στις εξαγωγές LNG των ΗΠΑ στην Ευρώπη. Είναι ένας παράλογος ισχυρισμός. Το φυσικό αέριο της Ανατολικής Μεσογείου δεν μπορεί να ανταγωνιστεί το αμερικανικό LNG σε τιμές, αλλά ούτε και σε ποσότητες. Μας δίνεται τώρα η ευκαιρία να κάνουμε αυτό που έπρεπε να κάνουμε πριν από χρόνια. Να προωθήσουμε δυναμικά, και τώρα, τη ραγδαία ανάπτυξη ΑΠΕ σε συνδυασμό με αποθήκευση ενέργειας, διασυνδέσεων με ηλεκτρικά καλώδια και χρήση του φυσικού αερίου της κυπριακής ΑΟΖ. Εκεί βρίσκεται το μέλλον: Καθαρή ενέργεια, μείωση ρύπων και χαμηλότερες τιμές ενέργειας.

@CharlesEllinas
Senior Fellow
Global Energy Center
Atlantic Council

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΙΚΟΥ ΤΣΑΦΟΥ*

Πέρα από τον αγωγό

Η απόφαση των ΗΠΑ να στρέψουν την προσοχή τους από τον αγωγό φυσικού αερίου East Med στις περιφερειακές διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας είναι μια ευκαιρία για την Ελλάδα. Ο αγωγός υπήρξε πάντοτε δύσκολο εγχείρημα και οι αιτίες για την επιδίωξή του μπορεί να έχουν εκλείψει. Η Ελλάδα έχει τώρα την ευκαιρία να αναδιαμορφώσει τον διάλογο γύρω από την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή στην περιοχή —αξίζει να την εκμεταλλευτεί. Ο αγωγός East Med υπήρξε πάντα μια σπαζοκεφαλιά. Ο σχεδιαζόμενος αγωγός λειτουργήσε ως καταλύτης για την περιφερειακή συνεργασία. Εδραίωσε την εκκολλημένη διαδικασία προσέγγισης μεταξύ της Ελλάδας και του Ισραήλ και έφερε επίσης την Κύπρο και το Ισραήλ πιο κοντά. Τα δίκτυα που αναπτύχθηκαν για την προώθηση του αγωγού συνέβαλαν στη δημιουργία μιας πλατφόρμας, του Φόρουμ Φυσικού Αερίου Ανατολικής Μεσογείου (EMGF), το οποίο προώθησε περαιτέρω τον περιφερειακό διάλογο. Χωρίς να τοποθετηθεί ούτε ένα μέτρο κάλυβα, ο αγωγός East Med μεταμόρφωσε τη γεωπολιτική της Ανατολικής Μεσογείου. Ωστόσο, οι προοπτικές για την υλοποίηση του αγωγού ήταν πάντα δύσκολες. Ο ίδιος ο αγωγός είναι ακριβός και η αγορά της Νοτιοανατολικής Ευρώπης θα δυσκολευόταν να αντέξει τους όγκους που απαιτούνται για να λειτουργήσει ο αγωγός, ιδίως με δεδομένο τον ανταγωνισμό από άλλους προμηθευτές. Η ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία έχει θέσει περαιτέρω εν αμφιβόλω το έργο, δεδομένου ότι η περίοδος απόσβεσης για τέτοια έργα αγωγών φτάνει τα 15 με 20 χρόνια, ακριβώς τη στιγμή που η Ευρώπη θα έπρεπε να έχει ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα. Εάν ο αγωγός δεν μπορούσε να ευθυγραμμιστεί με την ενεργειακή μετάβαση της Ευρώπης, η δημόσια χρηματοδότηση ήταν απίθανο να υλοποιηθεί. Αυτοί οι αντίξοι παράγοντες ήταν προφανείς εδώ και χρόνια. Εν τω μεταξύ, το φυσικό αέριο στην Ανατολική Μεσόγειο δεν είναι πλέον δεσμευμένο. Τα μεγαλύτερα

κοιτάσματα του Ισραήλ και της Αιγύπτου έχουν αξιοποιηθεί. Εχει επανεμφανιστεί μια περιφερειακή αγορά, με το Ισραήλ και την Αίγυπτο να πωλούν φυσικό αέριο στην Ιορδανία, ενώ το Ισραήλ μεταφέρει επίσης φυσικό αέριο στην Αίγυπτο. Η θέση της ίδιας της Αιγύπτου έχει ανατραπεί: οι εξαγωγές υδρογονανθράκων φυσικού αερίου (LNG) έφτασαν σε ρεκόρ δεκαετίας το 2021. Υπάρχει ακόμη φυσικό αέριο που παραμένει ανεκμεταλλεύτο, κυρίως στην Κύπρο και ένα μέρος στο Ισραήλ, αλλά οι πόροι αυτοί είναι διάσπαρτοι σε πολλά κοιτάσματα, πολλά από τα οποία είναι μετρίου μεγέθους. Οι ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη είναι πιο περιορισμένες σε αυτό το σημείο.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ανακοίνωση των ΗΠΑ ότι εστιάζουν στις διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτελεί έκπληξη. Η Ουάσιγκτον πάντα υποστήριζε τον αγωγό, αλλά ποτέ δεν μοιράστηκε τον ενθουσιασμό που έδειχναν ορισμένοι περιφερειακοί παράγοντες. Επιπλέον, ο αγωγός επέφερε επιπλοκές, ιδίως έναντι της Τουρκίας. Το πώς θα μπορούσε να ενισχυθεί η περιφερειακή συνεργασία με ταυτόχρονη διαχείριση της διαρκώς επιδεινούμενης σχέσης με την Τουρκία, ήταν μια ατέρμονη επιδίωξη της αμερικανικής διπλωματίας. Η αλλαγή στη στάση των ΗΠΑ, επομένως, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι επιβεβαιώνει αυτό που οι περισσότεροι αναλυτές γνωρίζουν εδώ και χρόνια: ο αγωγός αντιμετωπίζει σοβαρά εμπόδια και είναι απίθανο να κατασκευαστεί. Η αμερικανική διπλωματία επιδιώκει επίσης να υποστηρίξει έργα που συνάδουν με τη μακροπρόθεσμη ανάγκη μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στην ερμηνεία της νέας αμερικανικής προσέγγισης. Εδώ παρουσιάζεται μια ευκαιρία για την Ελλάδα. Με την πάροδο του χρόνου, το EMGF θα πρέπει να εξελιχθεί σε ένα φόρουμ για την ενέργεια και το κλίμα. Οι περιφερειακοί ηγέτες έχουν επανειλημμένα δηλώσει ότι το φόρουμ θα μπορούσε να ακολουθήσει τα βήματα της

Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα, η οποία οδήγησε στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πραγματοποίηση του επόμενου βήματος αποτελεί λογική εξέλιξη και όχι ένδειξη αποτυχίας.

Η ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί έναν ισχυρό αγωγό για τη διοχέτευση των ενδιαφερόντων της περιοχής. Οι διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας είναι συχνά ευκολότερο να κατασκευαστούν από τους αγωγούς φυσικού αερίου, ακόμη και αν η σύνδεση των δικτύων της Αιγύπτου, της Κύπρου και της Ελλάδας είναι ένα σοβαρό δύσκολο εγχείρημα. Το πιο σημαντικό είναι ότι υπάρχουν νέες τεχνολογίες στις οποίες οι χώρες μπορούν να συνεργαστούν: υπεράκτια αιολική ενέργεια, υδρογόνο, δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα, βιώσιμη κινητικότητα, έξυπνες πόλεις και πολλές άλλες. Πρόκειται επίσης για μια ευκαιρία να μιλήσουμε περισσότερο για την κλιματική αλλαγή. Η περιοχή θα αντιμετωπίσει μερικές από τις πιο απότομες μειώσεις των βροχοπτώσεων από οποιοδήποτε άλλο μέρος στον κόσμο. Οι καύσωνες θα είναι πιο συχνοί. Αυτοί οι επιβαρυντικοί παράγοντες ενδέχεται να πείσουν τα καθεστώτα και να δημιουργήσουν ένα νέο κύμα μεταναστεύσεων. Θα είναι ευκολότερο να ενισχύσουμε την ανθεκτικότητα από κοινού, παρά μόνοι μας. Το άνοιγμα της Ελλάδας προς τον East Med υπήρξε μια από τις πιο επιτυχημένες διπλωματικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε ποτέ η χώρα. Αλλά η συνεχής επιτυχία απαιτεί εξέλιξη. Υπάρχει μια τεράστια ατζέντα που πρέπει να ακολουθηθεί πέρα από τον αγωγό φυσικού αερίου East Med. Η Ελλάδα θα πρέπει να πείσει για έναν επαναπροσδιορισμό του τι θα μπορούσε να κάνει η περιοχή από κοινού για την ενέργεια και το κλίμα ευρύτερα. Η ευκαιρία είναι πολύ καλή για να καθεί.

* Ο κ. Νίκος Τσάφος είναι κάτοχος της έδρας James R. Schlesinger για την Ενέργεια και τη Γεωπολιτική στο Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών (CSIS).

ΜΟΕ τώρα και όχι κυρώσεις για το Βαρώσι

Τα κράτη-μέλη απέρριψαν πολιτικά μέτρα κατά Τουρκίας - Δεν είναι ώρα για «κενή λίστα» είπαν Γερμανία και Βουλγαρία

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ**

Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) και όχι κυρώσεις κατά της Τουρκίας για το Βαρώσι προκρίνουν αρκετά κράτη-μέλη της Ε.Ε., θεωρώντας ότι με τον τρόπο αυτό «θα βρεθεί διέξοδος» και θα δημιουργηθούν ενδεχομένως συνθήκες επανέναρξης της διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού, προσβλέποντας σε συνολική διευθέτηση. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι στην «περί κυρώσεων» συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER), οι εταίροι της Κύπρου «έκλεισαν την πόρτα» στην επιβολή πολιτικών μέτρων κατά της Άγκυρας, αφήνοντας ανοικτό ενδεχόμενο μόνο για την εγκαθίδρυση υπό προϋποθέσεις ενός νομικού πλαισίου κυρώσεων.

Μιας «κενής λίστας» (empty annex), η οποία, εάν και εφόσον αποφασιστεί, θα μπορούσε σε δεύτερο χρόνο και με νέα απόφαση, να περιλάβει νομικά και φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στις έκνομες ενέργειες στο Βαρώσι. Χωρίς βεβαίως καμιά επιπτώση για τον ηθικό αυτουργό των εν λόγω έκνομων ενεργειών, δηλαδή την Τουρκία και το καθεστώς Ερντογάν. Η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει πληροφορίες που δημοσιεύσαμε την περασμένη Κυριακή, σύμφωνα με τις οποίες, η «κενή λίστα» είναι το μάξιμουμ που θα μπορούσε να εξασφαλίσει η Λευκωσία, υπό την προϋπόθεση μάλιστα να πείσει τους εταίρους της. Όπως δε είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η Λευκωσία ζήτησε να δρομολογηθεί άμεσα η διαδικασία ενώπιον της ομάδας εργασίας Relex, προκειμένου να αρχίσει η ετοιμασία νομικών κειμένων για την «κενή λίστα». Κάτι όμως που απέρριψαν η Γερμανία και η Βουλγαρία, λέγοντας ότι «δεν είναι ώρα για κάτι τέτοιο» και παραπέμποντας αφενός σε «αξιολόγηση επιπτώσεων» (impact assessment) και αφετέρου σε ΜΟΕ.

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες της «Κ», η συζήτηση στην CO-

REPER οδήγησε στα εξής συμπεράσματα:

1) Η ΕΥΕΔ και κράτη-μέλη, περιλαμβανομένης της Γερμανίας, έθεσαν θέμα Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, τα οποία πάντως απέφυγαν να συγκεκριμενοποιήσουν. Κοινοτικά πηγή, που μίλησε στην «Κ» υπό την προϋπόθεση τήρησης της ανωνυμίας της, εξήγησε ότι στο τραπέζι βρίσκονται όλα τα πιθανά εργαλεία οικοδόμησης εμπιστοσύνης, περιλαμβανομένης της πρότασης Αναστασιάδη για το Βαρώσι, αλλά «πιθανότατα» και της εισήγησης που περιλαμβάνεται

Η ΕΥΕΔ και κράτη-μέλη, περιλαμβανομένης της Γερμανίας, έθεσαν θέμα Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, τα οποία πάντως απέφυγαν να συγκεκριμενοποιήσουν.

στην (σ.σ. απαράδεκτη) παράγραφο 13 του «εγγράφου επιλογών» που ετοίμασε η ΕΥΕΔ, παραπέμποντας σε διαμοιρασμό των υδρογονανθράκων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Θα πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι η προεδρεύουσα της Ε.Ε., Γαλλία, κατά το κλείσιμο της συζήτησης και συνοψίζοντας τις θέσεις των κρατών-μελών, έκανε λόγο για ΜΟΕ, παραπέμποντας μόνο στην πρόταση Αναστασιάδη. Και τίποτε πέραν αυτής. Ωστόσο, η Γερμανία, αν και δεν διευκρίνισε στην COREPER τι είδους ΜΟΕ προκρίνει, είχε φροντίσει σε προηγούμενη συζήτηση, στην Επιτροπή Πολιτικής Ασφάλειας, να παραπέμψει στην πρόταση της ΕΥΕΔ, με φόντο τους υδρογονάνθρακες. Η ίδια κοινοτική πηγή που μίλησε στην «Κ» εξέφρασε την εκτίμηση ότι «πιθανότατα όλα αυτά να είναι στο τραπέζι των συζητήσεων ως ενδεχόμενα ΜΟΕ». Όπως είπε, «τίποτα δεν μπορεί να αποκλειστεί».

2) Κλείνει οριστικά το κεφάλαιο

επιβολής κυρώσεων κατά της ίδιας της Τουρκίας, στη βάση του «εγγράφου επιλογών» Μπορέλ, το οποίο είχε θέσει ως ενδεχόμενα, το περαιτέρω πάγωμα των πιστώσεων που παρέχει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων προς την Άγκυρα και το επιπλέον πάγωμα προενταξιακών ευρωπαϊκών προγραμμάτων της Τουρκίας. Τα δύο αυτά ζητήματα έμειναν κυριολεκτικά εκτός ατζέντας και θεωρείται ότι έχουν πλέον και τυπικά απορριφθεί. Όπως είχαμε επισημάνει, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε., είχε περιλάβει τα δύο αυτά ζητήματα ως πιθανές πολιτικές κυρώσεις κατά της Τουρκίας για να χρυσώσει το χάπι της Λευκωσίας και γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι θα μπλοκάρονταν από τα κράτη-μέλη.

3) Το ζήτημα της εγκαθίδρυσης ενός πλαισίου νομικών κυρώσεων κατά φυσικών και νομικών προσώπων που συμμετέχουν στις έκνομες τουρκικές ενέργειες στο Βαρώσι, βρίσκεται στο τραπέζι, αν και όπως προαναφέραμε, σύμφωνα με τη Γερμανία και τη Βουλγαρία, «δεν είναι της παρούσης». Ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Γερμανίας ζήτησε να γίνει «αξιολόγηση επιπτώσεων», θέση με την οποία συμφώνησε και η Ιταλία, η οποία έκανε μία αμφιλεγόμενη εισήγηση. Πρότεινε το θέμα να παραπεμφθεί άμεσα στην ομάδα Relex και στη συνέχεια να επανέλθει στην COREPER για νέα συζήτηση, εισάγοντας μια διαδικασία πινγκ-πονγκ, χωρίς σημείο κατάληξης και με ό,τι αυτό συνεπάγεται...

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, η Ολλανδία επέλεξε να μην τοποθετηθεί, κάτι πάντως που είχε φροντίσει να κάνει σε πολιτικό επίπεδο στις 13 Δεκεμβρίου, διατυπώνοντας κάθετη αντίθεση σε κάθε μέτρο κατά της Τουρκίας. Η Ισπανία επανέλαβε τα περί «αλληλεγγύης» προς την Κύπρο, σε φραστικό πάντα επίπεδο, συνεχίζοντας στη λογική των εξαγγελιών, «άνευ περιεχομένου».

Η δε Βουλγαρία ταυτίστηκε εν πολλοίς με τη Γερμανία, υποστη-

Κλείνει οριστικά το κεφάλαιο επιβολής κυρώσεων, στη βάση του «εγγράφου επιλογών» Μπορέλ και το επιπλέον πάγωμα προενταξιακών ευρωπαϊκών προγραμμάτων της Τουρκίας.

ρίζοντας ότι πρέπει να δοθεί χρόνος για ΜΟΕ και αργότερα να συζητηθεί θέμα μέτρων, ενώ εξέφρασε ανησυχία ότι ενδεχόμενα μέτρα θα ενισχύσουν τις αντιευρωπαϊκές φωνές στην Τουρκία.

Η Γαλλική Προεδρία, κλείνοντας τη συζήτηση, άφησε την εντύπωση ότι θα επιδιώξει όλα τα ζητήματα να τύχουν συνδυαστικής διαχείρι-

σης. Δηλαδή, από τη μία να συζητηθούν και να υποστηρικθούν ΜΟΕ από την Ε.Ε. για το Βαρώσι, στη βάση της πρότασης Αναστασιάδη και από την άλλη να συζητηθεί και η δρομολόγηση ενός νομικού πλαισίου κυρώσεων, κατά φυσικών και νομικών προσώπων. Κάτι πάντως που τελεί υπό την αίρεση των ενστάσεων κατά κύριο λόγο της Γερ-

μανίας, καθώς και άλλων χωρών, που όπως προαναφέραμε προκρίνουν ΜΟΕ, περιλαμβανομένης και της παραγράφου 13 του εγγράφου επιλογών για διαμοιρασμό των υδρογονανθράκων, ενώ θεωρούν ότι δεν είναι ώρα για επιβολή οποιωνδήποτε μέτρων. Ούτε καν για την ετοιμασία μιας «κενής λίστας» (empty annex).

Οι θέσεις της Λευκωσίας και ποιοι τη στήριξαν

Στη συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της COREPER, η Λευκωσία, όπως πληροφορούμαστε, διά της Μόνιμης Αντιπροσώπου Χριστίνας Ράφτη, επεσήμανε ότι η Ε.Ε. οφείλει να στείλει σαφές μήνυμα στον Ερντογάν για αναστροφή των ενεργειών του στο Βαρώσι, υπογραμμίζοντας ότι πραγματικό αποτρεπτικό μέτρο θα ήταν η αναστολή της ευρωπαϊκής θετικής ατζέντας της Τουρκίας. Μια θέση που κρίνεται ως ορθή και ως δίκαιη, αλλά όμως που απορρίπτεται κάθετα από τη συντριπτική πλειοψηφία των κρατών-μελών. Η Μόνιμη Αντιπρόσωπος της Κύπρου ζήτησε από τους εταίρους όπως δώσουν όρους εντολής στην ομάδα εργασίας Relex για εγκαθίδρυση νομικού πλαισίου, ώστε να ετοιμαστεί μια «κενή λίστα» (empty annex) και εάν απαι-

Τις θέσεις της Λευκωσίας στήριξαν αρκετά κράτη-μέλη και κυρίως, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Αυστρία και το Λουξεμβούργο. Ωστόσο, η λήψη οποιασδήποτε απόφασης, προϋποθέτει ομοφωνία των «27».

τηθεί, να συμπληρωθεί με ονόματα νομικών και φυσικών προσώπων. Η Χριστίνα Ράφτη σημείωσε παράλληλα, ότι όσο η Ε.Ε. δεν κάνει τίποτα, το καθεστώς της Άγκυρας θεωρεί ότι έχει εξασφαλίσει λευκή επιταγή και ότι μπορεί να κάνει ό,τι θέλει στην Κύπρο.

Η Κύπρια διπλωμάτης ανέφερε ακόμη ότι η Λευκωσία ζητάει από τους εταίρους της να στηρίξουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ως Ε.Ε. την πρόταση Αναστασιάδη για ΜΟΕ σε σχέση με το Βαρώσι, θεωρώντας ότι δύναται να προσφέρει διέξοδο και μπορεί να δημιουργήσει πραγματικές συνθήκες για επανέναρξη του διαλόγου και για διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», τις θέσεις της Λευκωσίας στήριξαν αρκετά κράτη-μέλη και κυρίως, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Αυστρία και το Λουξεμβούργο. Ωστόσο, η λήψη οποιασδήποτε απόφασης, προϋποθέτει ομοφωνία των «27», η οποία υπό τις παρούσες συνθήκες και υπό το φως της στάσης κυρίως της Γερμανίας, δύσκολα θα μπορούσε να εξασφαλιστεί.

Το Κυπριακό βγαίνει εκτός Στρατηγικής Πυξίδας

Ρωσία, Ουκρανία, Κίνα και η στρατιωτική αυτονομία της Ευρώπης στο επίκεντρο των συζητήσεων των ΥΠΕΕ στην άτυπη συνάντηση

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες, **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Οι σχέσεις με τη Ρωσία και η αμύχανη τουλάχιστον θέση της Ε.Ε. στο τρίγωνο ΗΠΑ - ΝΑΤΟ - Μόσχας, οι γεωπολιτικές - εμπορικές σχέσεις με την Κίνα, καθώς και η προοπτική κοινών ευρωπαϊκών στρατιωτικών ασκήσεων απασχόλησαν τους Υπουργούς Εξωτερικών κατά την πρώτη άτυπη τους συνάντηση στη Βρέστη της Γαλλίας την Πέμπτη και την Παρασκευή. Στην ατζέντα βρέθηκε και η Στρατηγική Πυξίδα, η οποία διαμορφώνεται αυτή την περίοδο με στόχο να εγκριθεί τον Μάρτιο, με τις όποιες επιδιώξεις της Λευκωσίας γι' αυστηρότερες διατυπώσεις κατά της Τουρκίας να χάνονται μεταξύ άλλων προτεραιοτήτων και στην προσπάθεια εξισορρόπησης λόγω της δύσκολης και περίπλοκης σχέσης με τη χώρα.

Η αναφορά στην Τουρκία, την οποία είχε αποκαλύψει τον Νοέμβριο η «Κ», όπου αναγνωρίζεται το ενδεχόμενο κλιμάκωσης στην Ανατολική Μεσόγειο, αλλά και η ανάγκη μιας εποικοδομητικής σχέσης προς όφελος και της Ε.Ε. και της Τουρ-

Η Τουρκία είναι ενοχλημένη για το ότι δεν παρουσιάζεται ως εταίρος στο προσχέδιο της Στρατηγικής Πυξίδας, ενώ για το θέμα αυτό επικρατεί ήδη ανησυχία στο τουρκικό ΥΠΕΕ.

κίας, δεν αλλάζει, ειδικά καθώς η κατάσταση παραμένει προς το παρόν ήρεμη στην Ανατολική Μεσόγειο. Το αν η Λευκωσία θα καταφέρει να υπάρξουν συγκεκριμένες αναφορές στις ενέργειες της Τουρκίας στην κατεχόμενη Κύπρο (μεταξύ άλλων, αλλά όχι μόνο, στα Βαρώσια) στη βάση της απόρριψης έκθεσης της Κομισιόν για το θέμα που παρουσιάστηκε προ μηνών ενώπιον των ΥΠΕΕ και θεωρήθηκε σημαντική από την κυβέρνηση, θα φανεί τους επόμενους μήνες.

Τουρκία και ισορροπίες

Από την πληροφόρηση για όσα ειπώθηκαν στην άτυπη Σύνοδο

Οι επιδιώξεις της Λευκωσίας γι' αυστηρότερες διατυπώσεις κατά της Τουρκίας χάνονται μεταξύ άλλων προτεραιοτήτων και στην προσπάθεια εξισορρόπησης λόγω της δύσκολης και περίπλοκης σχέσης με τη χώρα.

προκύπτει πως δεν υπήρξαν σοβαρές αλλαγές στη διατύπωση του κειμένου πως οι «εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο για τα σύνορα, τις άτυπες ροές μεταναστευσης και δικαιώματα ενεργειακών ερευνών παραμένουν και μπορούν γρήγορα να κλιμακωθούν» και πως «η διασφάλιση μιας εποικοδομητικής

θέση, στη βάση της λογικής πως δεν πρέπει να αποθαρρυνθεί η Τουρκία να συμμετέχει σε διάλογο με την Ε.Ε., αλλά και στον διάλογο με το ΝΑΤΟ.

Πάντως, αναλυτές των ευρωπαϊκών σχέσεων στις Βρυξέλλες ανέφεραν στην «Κ» πως η Τουρκία είναι ενοχλημένη για το ότι δεν παρουσιάζεται ως εταίρος στο προσχέδιο της Στρατηγικής Πυξίδας, αλλά και πως για το θέμα αυτό επικρατεί ήδη ανησυχία στο Τουρκικό ΥΠΕΕ.

Ψάχνοντας Πυξίδα

Οι πραγματικές διαβουλεύσεις και αλλαγές όσον αφορά τη Στρατηγική Πυξίδα βρίσκονται σε εξέλιξη σε σχέση με τη Ρωσία, τις ευρωατλαντικές σχέσεις, την Κίνα, το Ιράν αλλά και τον κίνδυνο της τρομοκρατίας στη Βοσνία. Αυτό όμως που φαίνεται να προκύπτει από τις διαβουλεύσεις ως πρόδος αφορά το θέμα της σύστασης μιας μικρής στρατιωτικής δύναμης έκτακτης αντίδρασης και οι κοινές ασκήσεις μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών. Την πρόοδο στο θέμα της ασφάλειας και της άμυνας στην Ευρώπη, που αποτελεί προτεραιότητα της Γαλ-

λικής Προεδρίας όχι μόνο όσον αφορά τη στρατιωτική της διάσταση αλλά και σε σχέση με τη βιομηχανική αυτονομία της Ευρώπης, καθίστά πιο επείγουσα η δύσκολη θέση στην οποία βρέθηκε η Ε.Ε. την περασμένη εβδομάδα, καθώς διαπίστωσε πως δεν έχει θέση στο τραπέζι των συζητήσεων των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ με τη Μόσχα σε σχέση με την Ουκρανία.

Η Κίνα και το «σφυρί»

Το άλλο ζήτημα που αποτέλεσε προτεραιότητα για τους ΥΠΕΕ στη Βρέστη ήταν και η ανάγκη να σταλεί το μήνυμα στην Κίνα πως ο εκφοβισμός της Λιθουανίας λόγω του θέματος της Ταϊβάν δεν θα περάσει ειδικά, καθώς πλήττει την ενιαία αγορά. Στην ουσία του το ερώτημα είναι πώς θα μπορούσε να απαντήσει η Ε.Ε. σε τέτοιες ενέργειες, με την Κομισιόν και τη Γαλλική Προεδρία να προωθούν τη δημιουργία ενός νέου εργαλείου εξωτερικής πολιτικής, στο οποίο έχει δοθεί το παρατσούκλι «σφυρί», με το οποίο η Ε.Ε. θα αποκτήσει τη δυνατότητα γρήγορης επιβολής κυρώσεων κατά εχθρικών εμπορικών πολιτικών από τρίτες χώρες.

Ένας αγωγός που ήταν μόνο επί χάρτου

Πώς από τους γεωπολιτικούς πανηγυρισμούς για τον EastMed και τις Τριμερείς φτάσαμε στη σημερινή σκληρή πραγματικότητα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν στις 2 Ιανουαρίου του 2020, στη λαμπερή αίθουσα του Ζαπφείου στην Αθήνα, έπεφταν οι υπογραφές μεταξύ των υπουργών Ενέργειας Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ για τον αγωγό EastMed, το κλίμα που επικρατούσε στη δημόσια σφαίρα – σε Λευκωσία και Αθήνα – ήταν αυτό των πικυαίων τίτλων και αναλύσεων περί γεωπολιτικής αναβάθμισης της Κύπρου και της Ελλάδας. Ένας αγωγός μεταφοράς φυσικού αερίου, συνολικού μήκους 1.900 χλμ., που θα συνέδεε τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου («Λεβιάθαν») με την Ευρώπη, μέσω Κύπρου και Ελλάδας, φάνταζε ως το επιστέγασμα της τριμερούς διπλωματίας μεταξύ Αθénas-Λευκωσίας και Τελ Αβίβ, στέλνοντας ισχυρά μηνύματα στην Τουρκία. Ένα αμερικανικό non-paper, την περασμένη εβδομάδα, που επιδόθηκε σε Αθήνα, Λευκωσία και Τελ Αβίβ και που εν ολίγοις «έθαβε» το φιλόδοξο πρότζεκτ άνοιξε και πάλι τον ασκό του Αιόλου στη σφαίρα της δημόσιας ανάλυσης. Με τα περί γεωπολιτικής αναβάθμισης της Κύπρου και της Ελλάδας να μπαίνουν σ' ένα κάδρο υπερβολών για έναν αγωγό, που εξαρχής όσοι τον προσέγγισαν με μεγαλύτερη ψυχραιμία, χαρακτήρισαν ως «pipe dream», κοινώς μη υλοποιήσιμο. Πώς όμως ο αγωγός EastMed, μέσα σε ένα διάστημα σχεδόν μιας δεκαετίας από το 2013 οπότε και έπεσε στο τραπέζι, έγινε από σχέδιο επί χάρτου, πρότζεκτ κοινού ενδιαφέροντος (PCI, Project of Common Interest) της Ε.Ε., πολιτική και γεωπολιτική πρόταση, εργαλείο εσωτερικής κατανάλωσης και ξανά σχέδιο επί χάρτου;

Η γεωπολιτική διάσταση

Όταν το 2013 η δυναμική της εξεύρεσης σημαντικών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στον υποθαλάσσιο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου προσέδιδε στο, υπό ανάδειξη, υποσύστημα της περιοχής επιπρόσθετη γεωπολιτική αξία η ιδέα της διαφοροποίησης (diversification) των παραδοσιακών ενεργειακών οδύσεων για την autάρκεια της Ευρώπης κέρδιζε έδαφος τόσο στο επίπεδο της ανάλυσης

όσο και σε αυτό της διεθνούς πολιτικής. Η τρέχουσα συγκυρία της παραδομένης στα της «Αραβικής Άνοιξης» γεγονότα που προκάλεσαν αστάθεια σε χώρες όπως η Αίγυπτος (ανατροπή Μουμπάρακ, έλευση Μόρσι, πραξικόπημα Σίσι), η αυξανόμενη επιθετικότητα της Ρωσίας στην Ουκρανία και τα γεγονότα της Κριμαίας (2013-2014), καθώς και η ιστορική εμπειρία από τις ενεργειακές κρίσεις της Μόσχας με την Ουκρανία και τη Λευκορωσία της περιόδου (2004-2009) είχαν ωρμάσει την ιδέα, σε Ουάσινγκτον και Βρυξέλλες, εναλλακτικών λύσεων προκειμένου η ίδια η Ευρώπη να μειώσει την εξάρτησή της από το ρωσικό φυσικό αέριο. Η περίοδος 2013-2019 δούλεψε για τον EastMed

Ενώ ο αγωγός EastMed κέρδισε το στάτους του PCI από την Κομισιόν, η εξέλιξη των πραγμάτων στην Ανατολική Μεσόγειο άλλαξε άρδην.

ως ένα εν δυνάμει πρότζεκτ που θα εξυπηρετούσε μια τέτοια πραγματικότητα. Στη λογική και της πολιτικής Ομπάμα (2014-2017) που είδαν στην προοπτική της Ανατολικής Μεσογείου την ενεργειακή συνεργασία ως ένα πεδίο:

(α) Επίλυσης των πάγων προβλημάτων στην περιοχή. Πτυχή στην οποία υπάγονται τόσο τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό όσο και η ειρηνευτική διαδικασία στο Μεσανατολικό και τα επιμέρους προβλήματα στον αραβιζουσανόκοσμο και τις μοναρχίες του Κόλπου και

(β) Σταθεροποίησης της βασικής αρχιτεκτονικής ασφάλειας στην περιοχή που ξεκινά, ιστορικά, από τις διμερείς σχέσεις Αιγύπτου-Ισραήλ και από τον ανταγωνισμό στο δίπολο αραβικών χωρών-Ιράν.

Ωστόσο, και καθώς ο αγωγός EastMed κέρδισε το στάτους του PCI από την Κομισιόν, χρηματοδοτούμενος με σχεδόν 35 εκατ. ευρώ ως προς την τεχνοοικονομική του μέλητη, η εξέλιξη των πραγμάτων

Ένα αμερικανικό non-paper, την περασμένη εβδομάδα, που επιδόθηκε σε Αθήνα, Λευκωσία και Τελ Αβίβ και που εν ολίγοις «έθαβε» το φιλόδοξο πρότζεκτ άνοιξε και πάλι τον ασκό του Αιόλου στη σφαίρα της δημόσιας ανάλυσης.

στην περιοχή άλλαξε άρδην. Η Αίγυπτος του Σίσι, μετά το 2015 και την ανακάλυψη του κοιτάσματος «Ζορ», προχώρησε ως προς την οικονομική και πολιτική σταθεροποίησή της, η Τουρκία μετά το 2016 και το πραξικόπημα μπήκε σε μια διαφορετική πορεία ως προς τις σχέσεις της με τη Δύση αλλά και το αναθεωρητικό της γεωπολιτικό όραμα για την περιοχή, οι Ρώσοι επέστρεψαν στα θερμά νερά της Μεσογείου μετά την επέμβασή τους στο Συριακό. Στο μεταξύ το 2014 οι συννομιλίες Ισραηλινών-Παλαιστινίων κατέρρευσαν, ενώ τρία χρόνια αργότερα, το 2017, το ίδιο συνέβη και στο Κραν Μοντάνα με το Κυπριακό, με την Τουρκία να προχωρεί έκτοτε σε έξι γεωτρήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο, εκ των οποίων οι τρεις εντός αδειοδοτημένων τεμαχίων της κυπριακής ΑΟΖ. Η διακυβέρνηση Τραμπ συντήρησε τη στήριξη της στον αγωγό EastMed, ωστόσο η προτεραιοποίησή της ως προς την εξωτερική πολιτική στην περιοχή εστίασε σ' ένα άλλο επίπεδο. Στα όσα οδήγησαν

στην ομαλοποίηση των σχέσεων του Ισραήλ με τα κράτη του Κόλπου αλλά και σειρά χωρών του αραβιζουσανόκοσμου. Ο αγωγός EastMed, παρά την προσήλωσή της Λευκωσίας ως προς το αφήγημα της γεωπολιτικής αναβάθμισής της μέσω των τριμερών συνεργασιών, υπενθυμίζει πως η γεωπολιτική της ενέργειας δεν δουλεύουν πάντα όπως επιθυμούμε. Και παραμένουν κυρίως οικονομοτεχνικά πρότζεκτ που πρωτίστως υπάγονται στην ψυχρότητα των νόμων της αγοράς, και της βιωσιμότητας.

Ζητήματα βιωσιμότητας

Ο EastMed εξαρχής είχε ζητήματα βιωσιμότητας από μερίδα ειδικών που έβλεπαν πέραν της γεωπολιτικής. Ένας αγωγός 1.900 χλμ. (1.300 εκ των οποίων υποθαλάσσια) με κόστος κοντά τα 6 δισ. ευρώ που θα μετέφερε ετησίως μέσω της Λεβαντινής (κοίτασμα «Λεβιάθαν») και του τεμαχίου 12 («Αφροδίτη») 10 bcm φυσικού αερίου μέσω Κρήτης στην Ιταλία φάνταζε ως πολύ

ωραίο για να είναι αληθινό. Δεν ήταν μόνο η οδύση, το κόστος κατασκευής, τα βάθη κατά μήκος του και οι τιμές του φυσικού αερίου που προβληματίζαν ως προς τη βιωσιμότητα του πρότζεκτ, αλλά και οι περιβαλλοντικές διαστάσεις όπως και η σημασία της στρατηγικής εμπλοκής των επιμέρους δρώντων. Ήδη η Ιταλία, από το 2019, είδε με δυσπιστία το όλο εγχείρημα ενώ και η ίδια η Ελλάδα –από πέρυσι– διέρρησε μια πρόταση επανασχεδιασμού της οδύσης του εν λόγω αγωγού με έμφαση στην Αίγυπτο. Τον Μάρτιο του 2019 ο Πομπέο, από την Ιερουσαλήμ, είχε μεν στηρίξει το εν λόγω πρότζεκτ σε μια κίνηση ωστόσο που έμπειροι παρατηρητές είχαν σπεύσει να χαρακτηρίσουν ως «πολιτική» και υποστηρικτική στο εν λόγω timing για τη σοβαρή εσωτερική κρίση που περνούσε η διακυβέρνηση Νετανιάχου. Μάλιστα, το πρότζεκτ εξαρχής φαίνεται πως εργαλειοποιήθηκε από την κυβέρνηση Νετανιάχου ως ένα κατ' εξοχήν πολιτικό μέσο για να μπορεί να προσεγγίζει, σε πολλαπλά

επίπεδα, την Ε.Ε. Η ίδια η συνέχεια των εξελίξεων στο Ισραήλ δικαιώσε αυτή την αντανόηση: Ο Νετανιάχου πήγε σπίτι του, το Ισραήλ παραμένει προσπλωμένο πρωτίστως σε μια στρατηγική ενεργειακής ασφάλειας έναντι της προτεραιοποίησης των εξαγωγών φυσικού αερίου, το ζήτημα του «Αφροδίτη/Ισάι» παραμένει σε εκκρεμότητα μια δεκαετία μετά και για το 2022, το κράτος αποφάσισε και επίσημα να παγώσει τις έρευνες για την εξόρυξη και την παραγωγή φυσικού αερίου για περιβαλλοντικούς σκοπούς. Το αμερικανικό non-paper ήλθε απλώς να επισημάνει αυτές τις πραγματικότητες, με την επικοινωνιακή ασάφεια που τα εν λόγω έγγραφα φέρουν στις διεθνείς σχέσεις. Εκτός απροόπτου, ο αγωγός EastMed δεν θα ολοκληρωθεί τη διετία 2025-2027 και μια ψύχραιμη και ρεαλιστική αποτίμησή του υπαγορεύει πως εξαρχής υπήρξε μάλλον ένα εργαλείο πολιτικής παρά μια ρεαλιστική εμπορική πρόταση για την οδύση φυσικού αερίου από την Ανατολική Μεσόγειο προς την Ευρώπη.

Ο EastMed ως εργαλείο εσωτερικής κατανάλωσης σε Κύπρο και Ελλάδα

Μετά το 2020 ο αγωγός EastMed λειτούργησε σε μεγάλο βαθμό ως εργαλείο εσωτερικής πολιτικής κατανάλωσης σε Κύπρο και Ελλάδα – ως προς τη διάσταση του «γωνιάσματος» της Τουρκίας και της γεωπολιτικής αναβάθμισης της Λευκωσίας. Όταν η Αθήνα, τον περασμένο Μάρτιο, ουσιαστικά, απέστειλε το σινιάλο προς τη Λευκωσία για διαφοροποίηση της οδύσης του αγωγού προκειμένου να ενταχθεί η Αίγυπτος στο πλάνο, η αντίδραση – όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» – δημιούργησε τριβές μεταξύ Αναστασιάδη και Μπτοστόακ, με τον τελευταίο να έχει αναγνώσει πως ένα τέτοιο πρότζεκτ απλώς δημιουργεί περαιτέρω τριβή στα ελληνοτουρκικά μετά από δύο σοβαρές κρίσεις (Αιγαίο και Έβρος). Εξαρχής, το κλίμα που διακινήθηκε στην Κύπρο σε σχέση με τον EastMed ακολουθούσε το αντίστοιχο πανηγυρικό, του 2011, όταν στην Κύπρο ανακαλύφθηκαν τα πρώτα κοιτάσματα

Η Ανατολική Μεσόγειος, ως ένας αναδυόμενος γεωπολιτικός χώρος, παραμένει ένα ρευστό πεδίο ως προς τις δυναμικές της ισορροπίας ισχύος και των ανταγωνισμών με το κομμάτι της ενέργειας.

(σ.σ. και τα μοναδικά εμπορικά αξιοποιήσιμα μέχρι στιγμής) φυσικού αερίου της «Αφροδίτης». Το αφήγημα που στήθηκε απέκλειε εύστοχα την Τουρκία από τις υπό διαμόρφωση συνεργείες, χωρίς ωστόσο να τη διατυμπανίζει και η όλη συζήτηση για τις Τριμερείς Συνεργασίες και το Φόρουμ Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου (East Med Gas Forum/EMGF) έχτιζε αφηγήματα

που καθιστούσαν το φυσικό αέριο, λίγο πολύ, κάτι αντίστοιχο του άνθρακα και του χάλυβα της μεταλλικής Ευρώπης. Η πραγματικότητα ωστόσο «επί του εδάφους» δείχνει να διαφέρει από τον συνηθισμένο κυπριακό ευσεβοποθισμό και την

υπερβολή. Η Τουρκία παραμένει ένας κρίσιμος δρών στην Ανατολική Μεσόγειο με ισχυρά τετελεσμένα επί της κυπριακής ΑΟΖ χωρίς σημαντικό κόστος επί τούτου σε πολιτικό επίπεδο. Η Κ.Δ., δέκα χρόνια μετά την ανακάλυψη κοιτασμάτων

φυσικού αερίου, δεν έχει κατορθώσει να δει οφέλη από αυτό και η Λευκωσία απέτυχε μέχρι και στο να... εγκαθιδρύσει την έδρα του EMGF επί κυπριακού εδάφους, της μοναδικής χώρας της Ε.Ε. στην περιοχή. Η δε Αίγυπτος προχώρησε με το να καταστεί ένας κρίσιμος κόμβος φυσικού αερίου. Ακόμη και η αντίδραση, σε επίπεδο δημόσιας σφαίρας, στην Κύπρο (και σε μερίδα της αντίστοιχης ελληνικής) ως προς το αμερικανικό non-paper ήταν η υπεραπλουστευτική, ως προς την ανάλυση, της «πισωπλάτης μαχαίρας» της Ουάσινγκτον στον ελληνισμό για τέρψιν της Τουρκίας.

Ο αγωγός EastMed αποτελεί συνεπώς την τέλεια περιπτώσιολογία για το ότι η όποια γεωπολιτική αναβάθμιση δεν θα έλθει στην Κύπρο μέσω της ρητορικής για εσωτερική κατανάλωση, αλλά μόνο διαμέσου απτών αποτελεσμάτων: πως τα φιλόδοξα πρότζεκτ ενέργειας και δη οι αγωγοί (από τον Nabucco μέχρι

τον EastMed) υπάγονται σε αυστηρά οικονομικά και γεωπολιτικά κριτήρια, και πλέον και σε αυστηρά πλαίσια σε σχέση με τις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις και τα κριτήρια για την ενεργειακή μετάβαση όπως αυτά υπαγορεύονται από τις σύγχρονες προκλήσεις της Κλιματικής Αλλαγής. Και, τέλος, πως η Ανατολική Μεσόγειος, ως ένας αναδυόμενος γεωπολιτικός χώρος, παραμένει ένα ρευστό πεδίο ως προς τις δυναμικές της ισορροπίας ισχύος και των ανταγωνισμών με το κομμάτι της ενέργειας, όπως διαμορφώνεται μέχρι στιγμής για τα κυπριακά δεδομένα, να μην καθίσταται εργαλείο επίλυσης των συγκρούσεων. Κοινώς, τείνει να μετατραπεί σε «κατάρρα» αντί «ευλογία» και δι αποκλειστικά λόγω της αναθεωρητικής και επιθετικής επί του πεδίου της κυπριακής ΑΟΖ πολιτικής της Τουρκίας, αλλά και εξαιτίας των δικών μας χειρισμών και λανθασμένων προσλήψεων.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠC

MEDOCHEMIE

Ανεξάρτητος ή χρυσή εφεδρεία του ΔΗΣΥ;

Η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη εγείρει ερωτήματα όπως επίσης και ο ρόλος που παίζει σ’ αυτό ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης προ-
ϊδέαζε το βράδυ του Σαββάτου για
την παραίτησή του που θα ακο-
λουθούσε το πρωί της Κυριακής,
στην Πινδάρου ανέμεναν με εν-
διαφέρον τις δηλώσεις του. Η πα-
ραίτησή του ήταν από νωρίς γνω-
στή στους συναγερμικούς κύκλους.
Αφενός γιατί τα τελευταία εικοσι-
τετράωρα μάζευε τις κούτες του
από το υπουργείο και αφετέρου
γιατί είχε υποβάλει από την προ-
ηγούμενη Παρασκευή στον Πρό-
εδρο την παραίτησή του. Όταν δη-
λαδή ο Αβέρωφ Νεοφύτου έκανε
την περιβόητη εκείνη πρόταση κα-
θόδου στην βάση για διεκδίκηση
του κομματικού χρίσματος αλλά
και της προεδρίας του κόμματος.
Αυτό που ήθελαν να δουν τα συ-
ναγερμικά στελέχη ήταν αν θα
άνοιγε τα χαρτιά του για τις προ-
εδρικές εκλογές και αν θα σήκωνε
με κάποιον τρόπο το γάντι στον
Αβέρωφ Νεοφύτου μετά τους χα-
ρακτηρισμούς για χρυσόψαρα και
καρχαρίες. Όχι μόνο δεν άνοιξε
περαιτέρω τα χαρτιά του για τις
προεδρικές εκλογές, αλλά φρόντισε
να μην κάψει πλήρως τις γέφυρες
με τον Δημοκρατικό Συναγερμό.
Ευχαρίστησε τον Πρόεδρο Ανα-
στασιάδη, καταδεικνύοντας πως
είναι συνεχιστής του έργου του και
όχι άφροντα να τον αφήνει να
καταλείνει το έργο που έχει δια-
φωνίες με τον Αβέρωφ Νεοφύτου.
Αυτό ακριβώς ήταν που ταρακού-
νησε πολλούς και ενίσχυσε το ερώ-
τημα κατά πόσο ο Νίκος Χριστο-
δουλίδης ενεργεί μόνος με ορίζοντα
το 2023, έχει ήδη πιάσει του κόμματα
ή παράγοντες ή αν σε όλο αυτό,
έχει χέρι και ο Πρόεδρος της Δη-
μοκρατίας.

Η επιθυμία Αναστασιάδη

Η αλήθεια είναι πως το ιδανικό
για τον Νίκο Χριστοδουλίδη αλλά
και για τον Πρόεδρο της Δημοκρα-
τίας θα ήταν να μείνει υπουργός
Εξωτερικών μέχρι τον Ιούνιο. Όπως
διαφάνεται από κύκλους και των
δύο, στόχος θα ήταν να γίνεται μία
διακριτική προεκλογική μέχρι τότε
τόσο από τον Νίκο Χριστοδουλίδη
όσο και από τον Αβέρωφ Νεοφύτου,
ο οποίος ως πρόεδρος του κόμματος
έχει τον πρώτο λόγο.

Ο Νίκος Αναστασιάδης φέρεται
να ευνοούσε το σενάριο αυτό, ού-
τως ώστε να διαφανεί μέχρι τον
Ιούνιο ποιος από τους δύο είναι ο
δημοφιλέστερος, ποιον μπορεί να
στηρίξει ένα άλλο κόμμα και αυτός
που θα συγκεντρώσει τα καλύτερα
ποσοστά αλλά και συνεργασίες να
είναι ο εκλεκτός τελικά του Δημο-
κρατικού Συναγερμού. Η «Κ» έχει
αναφέρει πολλές φορές πως ο Νίκος
Αναστασιάδης θέλει με κάθε τρόπο
να διασφαλίσει πως ο ΔΗΣΥ θα
είναι για τρίτη θητεία στην εξουσία.
Σε αυτό το πλαίσιο ο Πρόεδρος της
Δημοκρατίας ακόμα και την περα-
σμένη Δευτέρα, μετά την παραι-
τηση του Νίκου Χριστοδουλίδη,

τις εμπρηστικές δηλώσεις Αβέρωφ
περί χρυσόψαρου, δεν δίστασε να
υπογραμμίσει πως κύρια στοιχεία
για τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ θα
πρέπει να είναι και η εκλεξιμότητα
αλλά και η ενότητα του κόμματος.
Όλο αυτό φαίνεται να ανησυχεί
την Πινδάρου για το αν οι Νίκος
Αναστασιάδης και Νίκος Χριστο-
δουλίδης είναι συνεννοημένοι. Ο
Αβέρωφ Νεοφύτου είπε σε συνέν-
τευξή του στις «Προκλήσεις» με
τον Ανδρέα Κημήτρη πως ο Νίκος
Αναστασιάδης κατέβαλε πολλές
προσπάθειες για να εκτονωθεί η
κρίση, με τον Νίκο Χριστοδουλίδη
να είναι ανένδοτος. Αυτό που εγεί-
ρει ερωτήματα σε όσους γνωρίζουν
τον Νίκο Χριστοδουλίδη που έχει
αλλεργία στις συγκρούσεις, είναι
πού οφείλεται η επιμονή του. Στον
Συναγερμό εκτιμούσαν πως μετά
τις δημόσιες τοποθετήσεις που
άφηναν να εννοηθεί ότι θα είναι
ο διασπαστής της παράταξης θα
έκανε πίσω. Ερωτήματα εγείρονται
στα συναγερμικά στελέχη για ποιο
λόγο ο Νίκος Αναστασιάδης ανέ-
χεται να τον παρακούει το πολιτικό
του τέκνο, αν βεβαίως ισχύει κάτι
τέτοιο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός
ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης έχει
εδώ και καιρό εκφράσει δυσφορία,
ότι ζητούσε ραντεβού από τον Νίκο

*Ο Νίκος Χριστοδουλίδης
επιχειρεί να μην κάψει
γέφυρες με τον ΔΗΣΥ,
καθώς ακόμα ελπίζει
πως μετά τις δημοσκο-
πήσεις ο ΔΗΣΥ θα αναγ-
καστεί να τον στηρίξει.*

Χριστοδουλίδη για να ξεκαθαρίσει
τη θέση του και ο τελευταίος απέ-
φυγε. Ιστορία, με την οποία γελύν-
σκωπτικά όσοι γνωρίζουν καλά
τον Νίκο Αναστασιάδη και τη δυ-
σφορία του στο να αγνοούν τις
επιθυμίες του οι συνεργάτες του.
Αυτό που φαίνεται να ισχύει είναι
πως πριν από μήνες, ο Πρόεδρος
έγραψε μία ανακοίνωση στον τέως
υπουργό Εξωτερικών, μετά τις πιέ-
σεις του Αβέρωφ Νεοφύτου για ξε-
καθάρισμα, στην οποία υπογράμ-
μιζε πως δεν θα είναι υποψήφιος
απέναντι από τον ΔΗΣΥ. Ανακοί-
νωσε την οποία αρνήθηκε να υπο-
γράψει ο Νίκος Χριστοδουλίδης.
Όπως σημειώνουν πηγές, ο Νίκος
Αναστασιάδης επικοινωνήσε με
τον Νίκο Χριστοδουλίδη μετά την
παραίτησή του για να τον συγκαλεί
για το περιεχόμενο αλλά και για
το γεγονός ότι δεν έκαψε τις γέ-
φυρες με το κόμμα.

Η δυναμική στο Κέντρο

Αυτό που φαίνεται να φέρνει
επί του παρόντος σε δύσκολη θέση
την Πινδάρου είναι η φημολογία
που αιωρείται, ότι στελέχη τόσο
στο ΔΗΚΟ όσο και στη Δημοκρα-
τία Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ, ο πρόεδρος
του ΔΗΚΟ, Νικόλας Παπαδόπουλος.
Βεβαίως εντός μηνών, η φράση με-
τατράπηκε σε «το ΔΗΚΟ θα βρί-
σκεται στην κυβέρνηση το '23»,
έστω κι αν αυτό προϋποθέτει τη
συνεργασία με την κατά τα άλλα
«διεφθαρμένη» κυβέρνηση του ΔΗ-
ΣΥ. Πώς το μεταφράζει όμως αυτό
ο μέσος πολίτης; Ότι οι πολιτικοί
που παρουσιάζονται πολέμιοι της
διαφθοράς, δεν θα διστάσουν να
συνεργαστούν με διεφθαρμένους,
για να έρθει εν προκειμένω η σειρά
τους να απολαύσουν τους καρπούς
της εξουσίας. Ακόμα κι ο πιο κα-
λόπιστος ψηφοφόρος γνωρίζει ότι
το ΔΗΚΟ εδώ και δεκαετίες έχει
περάσει σχεδόν από όλες τις κυ-
βερνήσεις και συνεπώς στα μάτια
του δεν μπορεί να είναι άμοιρο ευ-
θυνών.

Στο ίδιο μοτίβο κινείται και το
ΑΚΕΛ. Οκτώ χρόνια εξουσίας για
την πιο διαπλεκόμενη κυβέρνηση
από ιδρύσεως της Κυπριακής Δη-

Ο Νίκος Αναστασιάδης δεν έχει ρίξει τον τέως υπουργό Εξωτερικών και στενό του όπως λέει συνεργάτη, υπογραμ-
μίζοντας το ζήτημα της εκλεξιμότητας για τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ.

Υποψήφιος με προθεσμία;

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ, πέραν της πρότασής του για κάθοδο στη βάση,
είχε και στις κατ’ ιδίαν συζητήσεις με τον τέως υπουργό Εξωτερικών
θέσει την πρόταση πως θα προχωρήσει σε δήλωση πως η υποψηφιό-
τητά του θα εξαρτηθεί από τις διαβουλεύσεις που θα γίνουν με τα κόμ-
ματα, αφήνοντας έτσι μία ουρά στο ενδεχόμενο απόσυρσης της υπο-
ψηφιότητάς του και στήριξης της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη, αν ο
ίδιος ξεκαθαρίσει πως δεν θα είναι υποψήφιος χωρίς τη στήριξη του
ΔΗΣΥ. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται να του εξέφρασε την έλλειψη
εμπιστοσύνης, καθώς το προηγούμενο διάστημα, κύκλοι του Αβέρωφ
Νεοφύτου διέρρεαν ότι στο ενδεχόμενο που οι δημοσκοπήσεις δεν
τον ευνοούν, θα ρίξει στη μάχη τη Ζέτα Αιμιλιανίδου. Τελευταίως, βά-
ζουν στο κόδρο και την Αννίτα Δημητρίου. Όλο αυτό ήταν εις γνώσιν
του Νίκου Χριστοδουλίδη, με αποτέλεσμα να επέλθει η ρήξη. Το ερώ-
τημα πολλών, είναι κατά πόσο η υποψηφιότητα του Αβέρωφ Νεοφύ-
του είναι υπό αίρεση λόγω δημοσκοπήσεων. Ένα ενδεχόμενο από-
συρσης και εμπλοκής Χριστοδουλίδη θεωρείται απίθανο στον Δημο-
κρατικό Συναγερμό. Όχι μόνο εξαιτίας των εμπρηστικών δηλώσεων
Αβέρωφ, αλλά και των υπόλοιπων προβλεπόμενων στελεχών εναν-
τίον του τέως υπουργού Εξωτερικών. Δύσκολα λοιπόν θα μπορούσαν
να γίνουν νερό κι αλάτι μέσα σε ένα μικρό διάστημα και μετά απ’ όλα
όσα ειπώθηκαν. Έστω κι αν επικειρήσει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
να τον επιβάλει. Όσοι γνωρίζουν τον Αβέρωφ Νεοφύτου αντιλαμβάν-
ονται πως ο συναγερμικός πρόεδρος θα το πάρει μέχρι τέλους, επι-
χειρώντας όλο αυτό το διάστημα να κερδίσει συμμαχίες. Το αν θα τα
καταφέρει είναι ο μεγάλος γρίφος. Όπως επίσης κι αν καταφέρει να
διορθώσει το μεγάλο του πρόβλημα που λέγεται δημοσκοπήσεις.

τική Παράταξη βλέπουν θετικά
στον Νίκο Χριστοδουλίδη ως υπο-
ψήφιο. Υπήρξε στο παρελθόν η φη-
μολογία ότι ο Νικόλας Παπαδόπου-
λος, σε συνάντηση που είχε με τον
Αβέρωφ Νεοφύτου, έβαλε στο τρα-
πέζι το όνομα του Νίκου Χριστο-
δουλίδη ως κοινού υποψηφίου με
τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ να αρνείται,
ωστόσο κάτι τέτοιο επί του παρόν-
τος διαψεύδεται αναφανδόν. Αυτό
που φέρεται να ισχύει σύμφωνα

με έγκυρες πηγές είναι πως υπο-
στηρικτές του Νίκου Χριστοδουλίδη
προεγγύισαν τον Νικόλα Παπαδό-
πουλο για να καταθέσει ως κοινή
υποψηφιότητα ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ τον
Νίκο Χριστοδουλίδη αντί του Αβέ-
ρωφ Νεοφύτου. Η απάντηση του
ΔΗΚΟ ήταν πως αν μπορούσε το
ΔΗΚΟ να πείσει τον Αβέρωφ Νεο-
φύτου να αποσυρθεί, τότε γιατί να
μη στηρίξει τον Νικόλα Παπαδό-
πουλο που θα είναι υπέρβαση και

Όσοι γνωρίζουν τον Αβέρωφ Νεο-
φύτου αντιλαμβάνονται πως η υπο-
ψηφιότητά του είναι εκεί και θα μεί-
νει. Θα πρέπει ωστόσο να λύσει το
μεγάλο γι’ αυτόν πρόβλημα που ονο-
μάζεται δημοσκοπήσεις.

αντ’αυτού να στηρίξει τον τέως
υπουργό Εξωτερικών, πλάττοντας
μεταξύ άλλων και τον προσωπικό
του εγωισμό;

Το ζήτημα βεβαίως που προκύ-
πτει το τελευταίο διάστημα είναι
πως μέλη και στελέχη δεύτερης
και τρίτης γραμμής στο Δημοκρα-
τικό Κόμμα φαίνεται να ευνοούν
μία υποψηφιότητα Νίκου Χριστο-
δουλίδη. Όπως λένε, αν δεν βάλει
τελικά ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ, τότε

το κόμμα θα έπρεπε να σκεφτεί
σοβαρά το ενδεχόμενο να κατέλθει
με τον τέως υπουργό Εξωτερικών.
Οι λόγοι και τα προβλήματα μιας
τέτοιας απόφασης για το ΔΗΚΟ
αναλύονται στη σελίδα 9, ωστόσο
ένα ενδεχόμενο στήριξης Χριστο-
δουλίδη από το ΔΗΚΟ δημιουργεί
δύο τάσεις εντός του Συναγερμού.
Από τη μία, θεωρείται πως αν το
Δημοκρατικό Κόμμα στηρίξει τον
τέως υπουργό Εξωτερικών, το συ-
ναγερμικό ακροατήριο θα συσπει-
ρωθεί γύρω από το κόμμα και τον
ηγέτη του, θεωρώντας τον Νίκο
Χριστοδουλίδη διασπαστή. Υπάρχει
ωστόσο και η εκτίμηση, ότι αν ο
Νίκος Χριστοδουλίδης κερδίσει τη
στήριξη του Δημοκρατικού Κόμ-
ματος, ακόμα και της Δημοκρατικής
Παράταξης, αν λάβουμε υπόψη ότι
στελέχη όπως ο Βασίλης Πάλλμας
και ο Γιώργος Λακκοτρύπης τον
υποστηρίζουν, τότε ο κλοιός στε-
νεύει γύρω από την υποψηφιότητα
Αβέρωφ Νεοφύτου. Όπως εκτιμούν
πολιτικοί κύκλοι εκεί αναμένεται
να επέλθει και ο Νίκος Αναστασιά-
δης, βγάζοντας το χαρτί της εκλε-
ξιμότητας.

Οι ελπίδες και οι δυσκολίες

Στο θέμα της εκλεξιμότητας
αλλά και των δημοσκοπήσεων που
θα είναι υπέρ του, όπως ελπίζει,
προσβλέπει ο Νίκος Χριστοδουλίδης
για να γυρίσει το κλίμα υπέρ του
εντός του Δημοκρατικού Συναγερ-
μού. Αυτός είναι και ο λόγος που
απέφυγε να ανοίξει μέτωπο με το
κόμμα και τα συναγερμικά στελέχη.
Εκτιμά, όπως όλα δείχνουν, πως οι
δημοσκοπήσεις θα αναγκάσουν το
κόμμα να τον στηρίξει, με τη βοή-
θεια βεβαίως και του Προέδρου της
Δημοκρατίας. Αυτό βεβαίως που
τείνει να αγνοεί είναι οι δυσκολίες
και ο μακρύς προεκλογικός. Ο Νίκος
Χριστοδουλίδης, άνεργος πλέον,
δεν θα έχει το δημόσιο βήμα για
να επιδίδεται στον άκρτο προ-
εκλογικό στον οποίο επιδίεδε το
τελευταίο διάστημα με πρόφαση
τη θέση του ως υπουργού Εξωτε-
ρικών. Θεωρείται πλέον persona
non grata από τον επίσημο ΔΗΣΥ.
Αν σε συνδυασμό με το γεγονός
ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου εξήγγειλε
στην ουσία επίσημα, θα δυσκολέψει
τη βάση και τους παράγοντες στην
περιφέρεια να του κάνουν προ-
εκλογική ή να έρχονται σε επαφή
μαζί του, έστω κι αν τον βλέπουν
ακόμα θετικά. Θα κληθεί παράλληλα
να απαντήσει σε δύσκολες ερωτή-
σεις τις οποίες αποφεύγει επί του
παρόντος. Θα είναι συνεχιστής της
πολιτικής Νίκου Αναστασιάδη; Αν
το αποδεχθεί αυτό, κλείνει την πόρ-
τα στο Δημοκρατικό Κόμμα, το
οποίο εδώ και οκτώ χρόνια ασκεί
δριμεία επίθεση στην κυβέρνηση
Αναστασιάδη. Θα πρέπει να απαν-
τήσει και στα ζητήματα της δια-
φθοράς, που αποτελεί την αξίλειο
πτέρνα του πολιτικού του πατέρα
και μέχρι τώρα πολιτικού του προ-
στάτη.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ

Το καμένο χαρτί της διαφθοράς

Η διαφθορά έπαψε Κυπριακό.
Γιατί πολύ απλά αν ένα ζή-
τημα δεν το επιλύσεις στην
ώρα του, αργότερα πέφτει και σε
πλακώνει. Ήδη από τις τελευταίες
βουλευτικές εκλογές, έγινε εμφανές
ότι τα σκάνδαλα που είδαν το φως
της δημοσιότητας δεν ήταν ικανά
να μεταβάλουν το πολιτικό σκηνικό.
Το επί οκτώ χρόνια κυβερνών κόμ-
μα παρέμεινε πρώτο στις επιλογές
του εκλογικού σώματος, ενώ τα
υπόλοιπα κόμματα της αντιπολι-
τευσης απώλεσαν ποσοστά, έστω
διαχειρίσιμα για την ώρα. Θα μπο-
ρούσε κανείς να υποθέσει ότι στην
Κύπρο έχουμε μεγαλύτερη ανοχή
στη διαπλοκή και τη σύγκρουση
συμφερόντων. Από την άλλη, η
κοινωνία μοιάζει να αδυνατεί να
αντλήσει ελπίδα από το υφιστάμενο
πολιτικό προσωπικό.

Το πώς φτάσαμε όμως μέχρι εδώ,
είναι ένα ζήτημα πολύ πιο σύνθετο.
«Ως Κυβέρνηση της διαφθοράς»
χαρακτήριζε συχνά την κυβέρνηση

Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ, ο πρόεδρος
του ΔΗΚΟ, Νικόλας Παπαδόπουλος.
Βεβαίως εντός μηνών, η φράση με-
τατράπηκε σε «το ΔΗΚΟ θα βρί-
σκεται στην κυβέρνηση το '23»,
έστω κι αν αυτό προϋποθέτει τη
συνεργασία με την κατά τα άλλα
«διεφθαρμένη» κυβέρνηση του ΔΗ-
ΣΥ. Πώς το μεταφράζει όμως αυτό
ο μέσος πολίτης; Ότι οι πολιτικοί
που παρουσιάζονται πολέμιοι της
διαφθοράς, δεν θα διστάσουν να
συνεργαστούν με διεφθαρμένους,
για να έρθει εν προκειμένω η σειρά
τους να απολαύσουν τους καρπούς
της εξουσίας. Ακόμα κι ο πιο κα-
λόπιστος ψηφοφόρος γνωρίζει ότι
το ΔΗΚΟ εδώ και δεκαετίες έχει
περάσει σχεδόν από όλες τις κυ-
βερνήσεις και συνεπώς στα μάτια
του δεν μπορεί να είναι άμοιρο ευ-
θυνών.

Στο ίδιο μοτίβο κινείται και το
ΑΚΕΛ. Οκτώ χρόνια εξουσίας για
την πιο διαπλεκόμενη κυβέρνηση
από ιδρύσεως της Κυπριακής Δη-

μοκρατίας, αλλά δεν βρήκε το θάρ-
ρος να ζητήσει ξεκάθαρα την πα-
ραίτησή του Προέδρου. Μια κυ-
βέρνηση που έκανε τα πάντα για
να χάσει την αξιοπιστία της στα
μάτια των πολιτών, ένας πρόεδρος
που συστηματικά υποσκάπτει και
επιχειρεί να ελέγξει τους ανεξάρ-
τητους θεσμούς, που κατηγορείται
ότι περνούσε νομοθεσίες για να
πλουτίσει ο ίδιος και το οικογενει-
ακό του περιβάλλον αλλά που η
αντιπολίτευση δεν ζήτησε την άμε-
ση αποπομπή του. Πώς το ερμυ-
νεύει πάλι ο μέσος ψηφοφόρος;
Ότι το να πλουτίζεις και να εξυψη-
ρετείς τους οικείους σου, όταν κα-
τέχεις θέσεις εξουσίας είναι η κα-
νονικότητα, ότι «όλοι τρώνε» και
«όλοι είναι ίδιοι». Όταν τα μεγάλα
κόμματα της αντιπολίτευσης μπρο-
στά στον κίνδυνο διασπάρσης της
σχέσης, δεν απαιτούν την άμεση
παραίτηση της κυβέρνησης, τότε
απλώς αναίρουν τον εαυτό τους
και αδυνατίζουν το δικό του επι-

χείρημα ότι θα πατάξουν τη δια-
φθορά, αν ο κόσμος τους δώσει εν-
τολή να κυβερνήσουν. Πέραν των
πιο πάνω, αν συγκρίνουμε τα αν-
τανακλαστικά της αντιπολίτευσης
στη Μ. Βρετανία, που σύσσωμη
ζήτησε τις προάλλες την παραίτηση
του Μ. Τζόνσον γιατί συμμετείχε
σε πάρτι εν μέσω σκληρών μέτρων
απομόνωσης σε όλη τη χώρα, θα
αντιληφθούμε ότι η κυπριακή κοι-
νωνία εκπαιδεύεται στην παθητική
αποδοχή ακόμα και εξόφθαλμων
περιπτώσεων διαφθοράς. Πόσο
μάλλον για ένα κορωνοπάρτι, για
το οποίο στην Αγγλία ψάχνουν ήδη
αντικαταστάτη πρωθυπουργό.

Από την άλλη είναι κι ο Αβέρωφ
Νεοφύτου, που ένα χρόνο και δύο
μήνες πριν από τις εκλογές, άρχισε
ήδη να ξεδιπλώνει την επικοινωνι-
ακή του στρατηγική. Η δική του
απάντηση στο εν λόγω ζήτημα είναι
πως «Διαφθορά είχαμε πάντα». Η
μεγάλη διαφορά όμως, είναι πως
παλαιότερα η διαφθορά ακουμπού-

σε κυρίως τα κατώτερα διαζώματα
της κρατικής μηχανής, ενώ η ση-
μερινή διακυβέρνηση ΔΗΣΥ άλλαξε
εντελώς τα δεδομένα. Πλέον η δια-
φθορά ξεκινά και τελειώνει στον
ίδιο τον Πρόεδρο και τους υποουρ-
γούς του. Είναι η πρώτη φορά που
Πρόεδρος της χώρας αποδέχεται
και αναγνωρίζει ότι ένα πρόγραμμα
έτυχε κατάχρησης από μέλη της
κυβέρνησης, αλλά δεν παραιτείται,
ούτε βλέπει ποινικές ευθύνες. Το
πιο τραγικό είναι που δεν τις βλέπει
ούτε ο Α.Νεοφύτου που θα ζητήσει
αύριο την ψήφο της κοινωνίας.
Εξού και ουδείς πιστεύει ότι τυχόν
παραμονή του ΔΗΣΥ στην εξουσία,
θα δώσει τέλος στην κατρακύλα
της διαφθοράς.

Καταληκτικά, κανένα πολιτικό
κόμμα δεν γίνεται πιστευτό όσο κι
αν φωνάζει ότι θα τσακίσει τη δια-
φθορά. Αν επιχειρηθεί να γίνει το
κυρίαρχο αφήγημα της αντιπολι-
τευσης στον προεκλογικό αγώνα
για τις προεδρικές του '23, θα είναι

παράταξη και επικίνδυνο. Έχει
εμπειροδοθεί πλέον στη συνειδηση
των πολιτών, ότι το υπάρχον πο-
λιτικό σύστημα βολεύεται και αυ-
τοτροφοδοτείται. Γίνεται λόγος αυ-
τές τις μέρες για σύσταση νέας
«Ανεξάρτητης Αρχής καταπολέμης
της Διαφθοράς». Προσωπικά
δεν βλέπω τη χρησιμότητα, εάν
πάλι θα ελέγχεται από το πολιτικό
σύστημα. Αυτή τη δουλειά μπορεί
να την κάνει η Γενική Εισαγγελία.
As καταθέσει η αντιπολίτευση μια
ολοκληρωμένη πρόταση μεταρ-
ρυθμίσης της Νομικής Υπηρεσίας
που να την καθιστά πραγματικά
ανεξάρτητη, αρχής γενομένης με
την απαίτηση για παραίτηση του
νυν γενικού και β. γενικού εισαγ-
γελέα, για σκοπούς θεσμικής σύγκ-
ρουσης συμφερόντων και ταυτό-
χρονη δέσμευση ότι οι επόμενοι,
θα οδοντρήσουν στην κυβέρνηση Ανα-
στασιάδη ενώπιον της δικαιοσύνης.
Οτιδήποτε άλλο, είναι αγγίλι, too
little, too late.

Βεβαίως και ενδιαφερόμαι για το 2023

Στο σενάριο που κατέλθω η υποψηφιότητά μου θα είναι ανεξάρτητη χωρίς συναλλαγές, λέει στην «Κ» ο Γιώργος Παμπορίδης

Συνέντευξη στη

ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το ενδιαφέρον του για τις προεδρικές εκλογές εκδηλώνει στην «Κ» ο πρώην υπουργός Υγείας Γιώργος Παμπορίδης. «Δεν αποτελεί για μένα προϋπόθεση να είμαι υποψήφιος» σημειώνει ωστόσο, ξεκαθαρίζοντας πως αν αποφασίσει τελικά να μπει στη μάχη, η υποψηφιότητά του θα είναι ειλικρινώς και γνήσια ανεξάρτητη. Ο ίδιος απευθύνει έκκληση στους πολίτες να κάνουν τη δική τους προσωπική επανάσταση σε αυτή την εκλογική αναμέτρηση για την αλλαγή. Μιλάει, επίσης, και για το κλειστό πλέον κεφάλαιο που ονομάζεται ΔΗΣΥ, απαντά για το μνημόσυνο του Γρίβα και τις σχέσεις του με την αντιπολίτευση.

–Επειδή τα δημοσιεύματα δίνουν και παίρνουν το τελευταίο διάστημα σχετικά με την υποψηφιότητά σας, είναι κάτι που ισχύει; Ενδιαφέρεστε;

–Βεβαίως και ενδιαφερόμαι, αν αυτό μπορεί να οδηγήσει τα πράγματα σε μια καλύτερη Κύπρο. Ωστόσο, αυτό που προέχει στην παρούσα φάση είναι η βελτίωση της σημερινής κατάστασης, η οποία έχει φέρει σε τέλμα την κοινωνία, την Πολιτεία και τη χώρα ολόκληρη. Επιτρέψτε μου όμως να διευκρινίσω: ενδιαφερόμαι, αλλά όχι έναντι οιοσδήποτε τιμήματος και με οιοσδήποτε προϋποθέσεις.

–Ενδιαφέρεστε για τις προεδρικές εκλογές ως επικεφαλής της διαδικασίας ή βοηθώντας μία άλλη κατάσταση;

–Δεν αποτελεί για μένα προϋπόθεση να είμαι υποψήφιος. Μπορούν οι λύσεις που επιδιώκουμε να προκύψουν από τη σημερινή κυβέρνηση και την κυβερνητική γραμμή; Προφανώς και όχι. Γιατί αν μπορούσαν να προκύψουν θα είχαν προκύψει. Δεν μπορώ να θεωρήσω ότι μία κυβέρνηση, η οποία θα προέλθει από τη σημερινή νοστορία - και κατά την άποψή μου - αποτελεί την αιτία του προβλήματος, μπορεί να αποτελέσει και τη βάση της λύσης. Πρέπει να κινηθούμε προς αντίθετες κατευθύνσεις που να ακυρώνουν νοοτροπίες που αναπτύχθηκαν, τολμώ να πω, στη δεύτερη θητεία του Νίκου Αναστασιάδη.

–Υπάρχει ένα χρονικό πλαίσιο για να πάρετε τις αποφάσεις σας;

–Εγώ δεν πιέζομαι καθόλου για κανενός είδους αποφάσεις. Εάν αποφασίσω να απευθυνθώ στον κόσμο για να εκλεγώ, η υποψηφιότητά μου θα είναι ειλικρινώς και γνήσια ανεξάρτητη. Θα απέκλειε οποιαδήποτε συναλλαγή και θα απαιτούσε την προσήλωση σε αρχές και στόχους ξεκάθαρους, βιώσιμους και κοστολογημένους. Εάν μια τέτοια προσπάθεια, που θα στηρίζεται κυρίως σε φυσικά πρόσωπα, μπορεί να εκλύσει το ενδιαφέρον οργανωμένων συνόλων και κομμάτων, τότε σίγουρα θα μετουσιωθεί σε τελική υποψηφιότητα.

–Για ποιο λόγο να σας στηρίξει κάποιος;

–Για να συντρέξει μία πραγματική αλλαγή του κράτους, προϋποθέτει κάποια βασικά στοιχεία. Το πρόσωπο που θα ηγηθεί της όλης προσπάθειας πρέπει να μην έχει βαρίδια, να μη χρωστά χάρες σε κόμματα, σε συγκεκριμένα συμφέροντα. Να έχει πολιτική σκέψη αλλά και τεκνοκρατική ικανότητα. Προϋπόθεση είναι να έχει εμπειρία τόσο από τον ιδιωτικό τομέα, που να του επιτρέπει να αντιληφθεί τι ζητάει το παζάρι όσο και από τον δημόσιο τομέα και συγκεκριμένα εμπειρία στην άσκηση εκτελεστικής εξουσίας. Να μπορεί να στηριχθεί από άτομα αυτόφωτα, τα οποία επίσης έχουν εχέγγυα ανεξαρτησίας, καθαρότητας και ικανότητας επίτευξης υλοποιήσιμων στόχων. Να μπορεί αποδεδειγμένα να συνθέσει πολιτικές σκέψεις που προέρχονται από διαφορετικούς χώρους, να είναι αξιόπιστος και να μην πουλάει όσους συμπαρατάσσονται σε αυτή την προσπάθεια. Τέλος, θεωρώ ότι αυτό το πρόσωπο πρέπει να είναι διατεθειμένο να συγκρουστεί με τα ισχυρότερα συμφέροντα του τόπου, αν αυτά εμποδίζουν την εξέλιξη της κοινωνίας. Αν λοιπόν σε μια συνεννόηση με μια κοινωνία πολιτών ή οργανωμένα πολιτικά σύνολα μπορούμε να βρούμε αυτά τα στοιχεία να συγκεντρώνονται, εγώ ειλικρινά σας λέω ότι θα στηρίξω αυτή την προσπάθεια με όποιο τρόπο περνάει από το χέρι μου.

–Οι υποψηφιότητες του Αβέρωφ Νεοφύτου και του Νίκου Χριστοδουλίδη είναι για εσάς δηλαδή μέρος του προβλήματος και συνέχιση της παρούσας κατάστασης;

–Θεωρώ ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου υπήρξε σάρκα εκ της σαρκός της πολιτικής που εφαρμόστηκε τα τελευταία χρόνια στον τόπο. Σε ό,τι αφορά τον Νίκο Χριστοδουλίδη ομολογώ πως δεν ξέρω ποιες είναι οι πραγματικές του τοποθετήσεις για τα ζητήματα που αφορούν την κοινωνία και την Πολιτεία. Διευρώμαι όμως πώς μπορείς να είσαι ο στενότερος συνεργάτης του Προέδρου και να θέλεις να διαφοροποιείσαι από τις βασικές πολιτικές γραμμές της κυβέρνησης. Για να εξηγηθώ, δεν αφορά πρόσωπα η τοποθέτησή μου αλλά νοοτροπίες και εκεί που θεωρώ ότι έχει χαθεί η μπάλα είναι ακριβώς στη φθορά του τρόπου σκέψης που υπέστη η συναγερμική σχολή από την παρατεταμένη παραμονή στην εξουσία. Γιατί η παρατεταμένη παραμονή στην εξουσία φθείρει.

–Εσείς δεν δηλώνετε πλέον συναγερμικός;

–Υπήρξε συναγερμικός από μαθητής. Αν και ουσίποτε διεκδίκησα οποιαδήποτε θέση μέσα στο σύστημα που λέγεται ΔΗΣΥ. Κατέθεσα ως όφειλα τις ανησυχίες μου το 2018 δημόσια, με αποκορύφωμα το πολιτικό γραφείο του 2019 μετά τις ευρωεκλογές, όπου παρέστην είπα όλα τα κακώς κείμενα σε δημόσια συνεδρίαση, τους κάλεσα να παραιτηθούν και να κηρύξουν ιδεολογικό και εκλογικό συνέδριο και δυστυχώς χλευάστηκα και δεν υποστηρίχθηκαν από κανέναν. Από

Αισθάνομαι πως μπορώ να απευθυνθώ εξίσου άνετα σε έναν Συναγερμικό, σε έναν Οικολόγο, σε ένα ΑΚΕΛικό και σε ένα ΔΗΚΟϊκό χωρίς να πρέπει να αυτοπροσδιοριστώ σε ένα συγκεκριμένο χρώμα, λέει στην «Κ» ο Γιώργος Παμπορίδης.

“

Αισθάνθηκα ξένο σώμα στον Συναγερμό από την περίοδο που ήμουν υπουργός [...] και αφού συνειδητοποιήσα ότι δεν μπορώ να εκπέμψω στα ίδια μήκη κύματος με την ηγεσία του κόμματος, αποχώρησα.

εκείνη τη μέρα, εδώ και δύομισι χρόνια, αποχώρησα από τον χώρο του ΔΗΣΥ και δεν έχω καμία απολύτως σχέση με το κόμμα. Αισθάνθηκα ξένο σώμα στον ΔΗΣΥ και αποχώρησα

–Συνεπώς τι θα απαντάτε σε αυτούς που θα λένε πως στις προεδρικές εκλογές τρέχουν τρεις συναγερμικοί;

–Στην πατρίδα μας το βασικό εργαλείο που χρησιμοποιούν οι μέτριοι είναι η ταμπελογραφία. Εγώ δεν απορρίπτω κανέναν πριν ακούσω τις θέσεις του. Κανέναν, που βρίσκεται εντός του δημοκρατικού τόξου. Είναι σημαντικό για κάποιους να με χαρακτηρίσουν συναγερμικό στην παρούσα φάση, γιατί προφανώς εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους. Όμως εξίσου σημαντικό ήταν

για κάποιους ενόσω ήμουν υπουργός να με ταμπελώσουν ως αριστερό.

–Αριστερό γιατί;

–Κατηγορήθηκα ότι υλοποίησα μία μεταρρύθμιση, η οποία είναι «αριστερή». Έχω μάθει λοιπόν να μιλώ με πράξεις και όχι με ταμπέλες.

–Κάπου πρέπει να ανήκατε όμως ιδεολογικά...

–Το τι είμαι πολιτικά το έχω δείξει με τον πολιτικό μου βίο. Σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή κοινωνία, οι παραδοσιακές διαχωριστικές γραμμές ξεθωιάζουν πλέον. Θεωρώ για παράδειγμα ότι σε κάποια θέματα μπορεί κάποιος να με θεωρήσει μέχρι και σοσιαλιστή. Υγεία, παιδεία, εθνική ασφάλεια είναι ζητήματα που αφορούν τον καθένα από μας εξίσου, όχι αναλόγως του πόσα χρήματα διαθέτει. Υπάρχουν και θέματα που μπορεί κάποιος να με χαρακτηρίσει και δεξιό όπως είναι η προσήλωσή μου στην ιδιωτική πρωτοβουλία, την ελεύθερη οικονομία και πώς αυτή μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη και την ευημερία μιας κοινωνίας. Και αυτό σας το λέω μετά λόγου γνώσεως, γιατί η θητεία μου ως υπουργού ήταν και για μένα μία αποκάλυψη. Για πρώτη φορά συνειδητοποίησα ότι πράγματα που θεωρούσα αυτονόητα, αρχές και αξίες που πίστευα ότι ήταν ενσωματωμένες στον τρόπο σκέψης του Συναγερμού, υποσκάπτοντο συστηματικά από συναδέλφους μου, μέλη της κυβέρνησης αλλά και το ίδιο μου το κόμμα. Είδα στο πετσί μου όλους αυτούς που κατ' όνομα μιλούσαν για το καλό της κοινωνίας,

να πολεμούν το ΓεΣΥ λυσσαλέα κι ως αποστερούσαν τον απλό πολίτη από στοιχειώδεις υπηρεσίες που όφειλε κάθε ευρωπαϊκό κράτος να παρέχει στους πολίτες του.

–Υπήρξε μία ενδιαφέρουσα πρόταση του Αβέρωφ Νεοφύτου προς στον Χριστοδουλίδη για διεκδίκηση προεδρίας του κόμματος και χρίσματος. Θα σας ενδιέφερε να κάνετε κάτι τέτοιο;

–Εάν κάποιος θέλει πραγματικά ν' αλλάξει δεν το πράττει με τακτικισμούς ενόψει προεδρικών ή άλλων εκλογών. Εμένα το πρόβλημά μου με τον ΔΗΣΥ ανέκυψε όταν συνειδητοποιήσα ότι δεν τίθετο θέμα αλλαγής πλεύσης. Αποχώρησα όταν συνειδητοποίησα ότι το κόμμα συνταυτίζεται με την εξουσία. Όταν ένα κόμμα μετατρέπεται σε θάλαμο αναμονής της εξουσίας όπου τα στελέχη ξεροσταλιάζουν μέχρι να ανοίξει η πόρτα και να τους πουν «έλα να γίνεις υπουργός», τότε αντιλαμβάνεσαι ότι δεν αποτελεί πλέον τιξίδα ενός τέτοιου κόμματος η ευημερία της κοινωνίας, αλλά η ευημερία αυτών που ελέγχουν την κατάσταση.

–Συνεπώς έχει κλείσει για σας η πόρτα του ΔΗΣΥ.

–Ήταν ξεκάθαρο νομίζω. Αισθάνθηκα ξένο σώμα στον Συναγερμό από την περίοδο που ήμουν υπουργός, επιχείρησα να βοηθήσω στην αλλαγή αυτής της πορείας και αφού συνειδητοποίησα ότι δεν μπορού να εκπέμψω στα ίδια μήκη κύματος με την ηγεσία του κόμματος, αποχώρησα.

Ο Γρίβας, η ΕΟΚΑ και η Ειρήνη

–Επειδή μιλάμε για υπερβάσεις στην αντιπολίτευση, η εικόνα σας στο μνημόσυνο του Γρίβα ενόχλησε ΑΚΕΛικούς και ΔΗΚΟϊκούς. Τον κόσμο ενδιαφέρει αν ο Γιώργος Παμπορίδης θα μνημονεύει τον Γρίβα.

–Κάποια κόμματα, κυρίως στο επίπεδο της νεολαίας, κατατρύχονται από κάποιες παιδικές ασθένειες τις οποίες δεν μπορούν να ξεπεράσουν. Μια τέτοια παιδική ασθένεια είναι η περιήλωση του Γρίβα στον ΔΗΣΥ. Είναι λυπηρό όταν βλέπεις άτομα τα οποία ενηλικιώνονται πολιτικά να συνεχίζουν να βασανίζονται από αυτές τις παιδικές ασθένειες. Ο Γρίβας ήταν ο ιδρυτής μαζί με τον Μακάριο της ΕΟΚΑ του '55-59. Ο αγώνας των παιδιών που θυσιάστηκαν το '55-59 για την ελευθερία ήταν ίσως ο πιο αγνός και πιο όμορφος αγώνας της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας. Και δεν μπορεί να μη συνεπαίρνει τις επόμενες γενιές στην πατρίδα μας. Το να ταυτίζεις τον Γρίβα με αυτούς τους αγωνιστές και να επιχειρείς να τον κρατάς ηρωοποιημένο, όταν ίδρυσε την ΕΟΚΑ Β' είναι τουλάχιστον εγκληματικό. Δεν μπορεί κανένας να διαγράψει τα εγκλήματα της ΕΟΚΑ Β' που βιώνει η γενιά μας καθημερινά με την κατοχή της πατρίδας μας.

–Ήταν λάθος σας συνεπώς να παραστείτε;

–Μα παρέστην ως εκπρόσωπος του Προέδρου. Δεν είχα τρόπο ν' αρνηθώ να παρευρεθώ. Μάλιστα, όταν μου δόθηκε η εντολή από το Προεδρικό, αντέδρασα και είπα «έχει τόσοση υπουργός, τον Υγείας βρήκατε να στείλετε»; Και σημειώστε ότι ήταν το '17 που προσπαθούσα να περάσω τα νομοσχέδια του ΓεΣΥ.

–Τι έχετε να πείτε για την Ειρήνη Χαραλαμπίδου η οποία δημοσίως απορρίπτει μία δική σας υποψηφιότητα;

–Με προβλημάτισε γιατί όσες φορές συνεργάστηκα με την κα Χαραλαμπίδου στο παρελθόν στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, η συνεργασία μας ήταν άριστη. Απ' εκεί και πέρα ο καθένας δικαιούται να έχει την άποψή του και όλοι κρινόμαστε. Δεν με αφορά να μινω σε μια δημόσια αντιπαράθεση με οποιονδήποτε γιατί, αν και εκρηκτικός χαρακτήρας όπως κάποιος μου αποδίδουν, στην πολιτική ποτέ δεν είχα οπαδική συμπεριφορά. Έπαιξα πάντοτε με καθαρά χαρτιά και αυτό θα συνεχίσω να κάνω.

Η αλλαγή πρέπει να έλθει από τους πολίτες μέσα από μια μικρή επανάσταση

–Συζητάτε με την αντιπολίτευση, όπως για παράδειγμα με το ΑΚΕΛ, το ΔΗΚΟ και τους Οικολόγους;

–Αν εννοείτε συντεταγμένα, όχι. Και δεν προτίθεμαι να συζητώ με την έννοια της συναλλαγής. Σε περίπτωση που θα αποφασίσω να κατέλθω ως υποψήφιος στις προεδρικές εκλογές, όπως και το Σύνταγμα άλλωστε επιβάλλει, θα απευθυνθώ στην κοινωνία. Εγώ αισθάνομαι πως μπορώ να απευθυνθώ εξίσου άνετα σ' έναν συναγερμικό, σ' έναν Οικολόγο, σ' ένα ΑΚΕΛικό και σ' έναν ΔΗΚΟϊκό χωρίς να πρέπει να αυτοπροσδιοριστώ σ' ένα συγκεκριμένο χρώμα. Είμαι αυτός που δείχνουν οι πολιτικές μου πράξεις και μιλώ ανοικτά και με ειλικρίνεια, χωρίς εξαρτήσεις.

–Θεωρείτε δηλαδή ότι τα κόμ-

ματα έχουν αποδυναμωθεί τόσο ώστε να υπάρχει αυτή η μετακίνηση ψηφοφόρων;

–Όχι, δεν θεωρώ ότι είμαστε Γαλλία, αν αυτό με ρωτάτε. Θεωρώ ότι τα κόμματα είναι ζώντες οργανισμοί, οι οποίοι οφείλουν να υπηρετούν το συλλογικό συμφέρον και όχι το εξειδικευμένο συμφέρον των φίλων. Απευθύνω κάλεσμα σε κάθε πολίτη που θεωρεί ότι κανένας δεν έχει περισσότερο ή λιγότερο δικαίωμα να νοιάζεται για τον τόπο του. Απευθύνομαι σε κάθε άνθρωπο που αισθάνεται ότι η Κύπρος δεν είναι σήμερα ό,τι καλύτερο θα μπορούσε να ήταν. Σε κάθε πολίτη που αισθάνεται ότι το δημοκρατικό έλλειμμα που σήμερα νοσεί παρσιόεφρως μέσα από την Πολιτεία στην κοινωνία μας είναι κίνδυνος για το κουτσουρεμένο μας κράτος. Σε κάθε έναν πολίτη που αντιλαμ-

“

Απευθύνομαι σε κάθε άνθρωπο που αισθάνεται ότι η Κύπρος δεν είναι σήμερα ό,τι καλύτερο θα μπορούσε να ήταν.

βάνεται ότι η διαιώνιση της μη επίλυσης του Κυπριακού μόνο εις βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας μπορεί να λειτουργήσει. Και σε κάθε πολίτη, ο οποίος αισθάνεται ότι δεν απολαμβάνει το σεβασμό και την αξιοπρέπεια που θα έπρεπε,

μεταξύ των εταίρων του στην Ε.Ε. και στην περιφέρεια. Και δυστυχώς η αλλαγή δεν μπορεί να προέλθει από πολίτες που παραπονιούνται από το πλκτρολόγιο και τον καναπέ. Η αλλαγή πρέπει να έρθει από τους πολίτες μέσα από μία μικρή επανάσταση. Αν οι πολίτες δεν αντιληφθούν ότι η ευθύνη είναι ατομική και βαραίνει τον καθένα μας, τότε θα μείνουμε συλλογικά εγκλωβισμένοι στην πεπατημένη που είδαμε στο παρελθόν και που ο καθένας αντιλαμβάνεται ότι μας οδήγησε εδώ που βρισκόμαστε σήμερα.

–Επειδή βρισκόμαστε όμως στην Κύπρο και επειδή κάποια κόμματα θα χρειαστεί να σας στηρίζουν, δεν θεωρείτε πως θα αποτελέσει παραδοξότητα η στήριξη από την αντιπολίτευση;

–Θα εμπλακώ μόνο αν αντιλη-

φθώ ότι αυτές οι μεταρρυθμίσεις, οι αναγκαίες τομές μπορούν να τύχουν ευρύτερης και συλλογικής στήριξης. Εάν τα κόμματα μπορούν να κάνουν υπέρβαση και αντιληφθούν το επιτακτικό του χαρακτήρα των αλλαγών που επικαλούμαι, τότε καλώς να συνεργαστούμε. Με έναν τρόπο ο οποίος θα οδηγήσει και στις αναγκαίες νομοθετικές κατοχυρώσεις αυτών των τομών.

–Να αναμένουμε έναν Γιώργο Παμπορίδη στα βήματα της θέσης του ως υπουργού Υγείας; Και το λέω επειδή η παρουσία σας στο υπουργείο θεωρήθηκε ιδιαίτερα συγκρουσιακή όπως και συγκεκριμένες εμπρηστικές δηλώσεις σας για τα κόμματα της αντιπολίτευσης...

–Η προσπάθεια κάποιων να με σκιαγραφήσουν ως συγκρουσιακό

προσπερνά ότι τα νομοσχέδια της μεταρρυθμίσης ψηφίστηκαν ομόφωνα από τα κόμματα. Και αν με ρωτάτε ποιο ήταν το επιτευγμά μου, ήταν ότι εγώ κατάφερα να συνθέσω δυνάμεις χωρίς να προκαλέω οποιονδήποτε. Συνεργάστηκα πολύ στενά με όλους και με το ΑΚΕΛ για να πετύχω τη μεταρρύθμιση της υγείας και δεν θα διστάσω να συνεργαστώ με το ΑΚΕΛ για να πετύχω τη μεταρρύθμιση της κοινωνίας σε όλους τους τομείς φτάνει να έχουμε κοινές στοχεύσεις και δράσεις. Δεν είναι ευκαιριακές αυτές οι συνεργασίες, αν στόχος όλων είναι το καλό του τόπου και της κοινωνίας. Κατά τη δική μου άποψη αν εξυπηρετείται το καλώς νοούμενο συμφέρον της κοινωνίας κανένας δεν πρέπει να αποκλείεται από το δημοκρατικό τόξο.

Τι θα κρίνει τη συμμαχία ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ

Η καχυποψία κτυπά κόκκινο μεταξύ των δύο κομμάτων, ενώ η δυσκολία στην εξεύρεση υποψηφίου δεν λείπει

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Το γεγονός ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός βρίσκεται στη δίνη της εσωστρέφειας, με τον εσωκομματικό πόλεμο να μαίνεται δημοσίως και το ενδεχόμενο δύο υποψηφίων για την προεδρία να είναι πλέον υπαρκτό, θα έπρεπε να αποτελεί βούτυρο στο ψωμί της αντιπολίτευσης. Θα αποτελούσε βούτυρο, βεβαίως, σε μία άλλη χρονική συγκυρία και υπό άλλες συνθήκες. ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ, αν θέλουν να βρίσκονται μαζί στην εξουσία, θα έπρεπε να είχαν ήδη ξεκαθαρίσει εδώ και καιρό δύο σημαντικά ζητήματα:

- Την κοινή τους πορεία στις προεδρικές εκλογές.
- Τη διάλυση της οποίας μεταξύ τους καχυποψίας.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης, λόγω του βεβαρμένου παρελθόντος, φαίνεται να στοιχειώνει τα δύο κόμματα. Αυτό σε συνδυασμό με την ευάλωτη θέση που βρίσκονται οι ηγεσίες μετά και την κακή επί-

Οι συναντήσεις, οι μοχλοί πίεσης, οι μπλόφες και το βεβαρμένο παρελθόν.

δοσή τους στις βουλευτικές εκλογές του περασμένου Μάη. Αυτό που αντιλαμβάνονται, ωστόσο, είναι πως, αν θέλουν να κυβερνήσουν, θα πρέπει να βρουν μία κοινή φόρμουλα επικοινωνίας και κυρίως να αναγκαστούν να συνυπάρξουν. Το πώς θα το κάνουν, θα διαφανεί το επόμενο διάστημα. Μέχρι τότε, ωστόσο, υπάρχουν στοιχήματα που πρέπει να κερδηθούν και δυσκολίες που πρέπει να ξεπεραστούν.

Οι επιλογές Στέφανου

Στο ΑΚΕΛ έχουν ήδη αποφασίσει πως το κόμμα θα πρέπει να κατέλθει με το Δημοκρατικό Κόμμα και αναμένουν τις επόμενες κινήσεις μετά τη διεξαγωγή του συνεδρίου τους. Μόνο έτσι θεωρούν στελέχη πως μπορεί να έχει πιθανότητες να κερδίσει τις εκλογές. Και το λέμε αυτό καθώς ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου έχει εδώ και καιρό διαμνύσει στη βάση, πως αυτή τη φορά το ΑΚΕΛ πάει στις προεδρικές εκλογές για να κερδίσει. Το ζήτημα ωστόσο είναι να βρεθεί εκείνη η υποψηφιότητα που θα είναι μεν εκλέξιμη, αλλά δεν θα επηρεάσει τη συνοχή του κόμματος. Ο Στέφανος Στεφάνου έχει ξεκαθαρίσει πως δεν έχουν προοπτικές κανέναν, η πιθανότητα ωστόσο να κατέλθει ο ίδιος υποψήφιος είναι πολύ απομακρυσμένη και ένα σενάριο που θα τεθεί στο τραπέζι μόνο εάν ναυαγήσει η όποια προσπάθεια με το ΔΗΚΟ. Στο ΑΚΕΛ υπάρχουν εκείνοι που βλέπουν θετικά υποψηφιότητα του πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου Τάσου Χριστοφίδη, όπως είναι ο Άντρος Κυπριανού, ο Πάμπης Κυρίτσος

και η Σωτηρούλα Χαραλάμπους, υπάρχουν όμως και τα στελέχη όπως η Ελένη Μαύρου που προκρίνουν μία υποψηφιότητα Αχιλλέα Δημητριάδη. Και οι δύο αυτές υποψηφιότητες δεν περνούν από το ΔΗΚΟ, αλλά αποτελούν επιλογή στο ενδεχόμενο που το ΑΚΕΛ κατέλθει μόνο. Ένα σενάριο που θέλουν με κάθε τρόπο να απορρίψουν. Ο Στέφανος Στεφάνου έχει ήδη συναντηθεί με τον Νικόλα Παπαδόπουλο και στο τραπέζι των δύο βρίσκονται δύο ονόματα. Αυτό του Νικόλα Παπαδόπουλου το οποίο προκρίνει το ΔΗΚΟ και αυτό του Γιώργου Παμπορίδη. Στο ΑΚΕΛ εξηγούν πως ένα σενάριο Νικόλα Παπαδόπουλου είναι ιδιαίτερα δύσκολο, ασχέτως αν για διαπραγματευτικούς λόγους ο Στέφανος Στεφάνου δεν το έφυγε εξαρχής όπως έκανε ο Άντρος Κυπριανού. Σε ανεπίσημο επίπεδο, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», το ΑΚΕΛ ξεκαθάρισε στο ΔΗΚΟ πως η υποψηφιότητα Νικόλα θα φέρει σε δύσκολη θέση το κόμμα. Δεν είναι μόνο τα πρωτοκλασάτα στελέχη που έχουν εκφράσει ανησυχίες και αντιρρήσεις, αλλά και ο ΑΚΕΛικός κόσμος που όπως υποστηρίζουν στελέχη δεν έχει ξεπεράσει την πολεμική Νικόλα επί Χριστόφια.

Το χαρτί Παμπορίδη

Η περίπτωση του Γιώργου Παμπορίδη φαίνεται να αντιμετωπίζεται θετικά τόσο από το ΑΚΕΛ όσο και από κάποια στελέχη του ΔΗΚΟ. Σε ό,τι αφορά το ΑΚΕΛ, υπήρξαν κάποιες άτυπες επαφές. Μέλη του Πολιτικού Γραφείου αλλά και η πλειοψηφία της Γραμματείας δεν απορρίπτει ένα τέτοιο σενάριο δεδομένου ότι μαζί θα συμπλέει και το ΔΗΚΟ. Η περίπτωση Παμπορίδη κερδίζει έδαφος για συγκεκριμένους λόγους:

- Έχει έρεισμα στην κοινωνία και πολιτικό αφήγημα για το ΑΚΕΛ μετά την εφαρμογή του ΓεΣΥ.
- Έχει έρθει δημοσίως σε διαφωνία με τον ΔΗΣΥ και την κυβέρνηση.
- Έχει συγκεκριμένο πλάνο πάταξης της διαφθοράς και μεταρρύθμισης του κράτους.
- Έχει στενές σχέσεις με την οικογένεια Παπαδόπουλου και με τον στενό περίγυρο του Νικόλα Παπαδόπουλου.

Υπάρχουν βεβαίως και ζητήματα τα οποία αποτελούν πρόκληση: **•** Αν μπορεί να κερδίσει την ευρύτερη κοινωνία πέραν της αστικής Λευκωσίας. **•** Αν μπορεί να καταρρίψει εντός του ΑΚΕΛικού ακροατηρίου το αφήγημα πως αποτελεί ακόμα έναν συναγερμικό υποψήφιο.

Σε συνέντευξη του στην «Κ» (σελ. 8) ο Γιώργος Παμπορίδης δίνει σαφείς απαντήσεις για το περιβόητο ζήτημα που τον δείχνει να συμμετέχει εκ μέρους του προέδρου της Δημοκρατίας στο μνημόσυνο του Γρίβα, ενώ δίνει απαντήσεις και για τα περί συναγερμικού υποψηφίου. Ξεκαθαρίζει πως αποχώρησε από τον ΔΗΣΥ και ξεδιπλώνει τις θέσεις του που όπως σημειώνει σε κάποιους τομείς είναι οσιαστικές.

Ο Στ. Στεφάνου έχει διαμνύσει στην ΑΚΕΛική βάση πως αυτή τη φορά πάνε για να κερδίσουν τις εκλογές. Αυτό προϋποθέσει συνεργασία με το ΔΗΚΟ.

Προετοιμάζεται η Ειρήνη

Πέρα από τις όποιες ιδεολογικοπολιτικές διαφορές, το κύριο πρόβλημα που προκύπτει στο ΑΚΕΛ και αποτελεί πλέον πονοκέφαλο είναι η δημόσια πλέον θέση της Ειρήνης Χαραλαμπίδου για την υποψηφιότητα Γιώργου Παμπορίδη. Έχει ήδη ξεκαθαρίσει σε συνέντευξη της στο OMEGA ότι δεν πρόκειται να δεχτεί υποψήφιο που ήταν στην κυβέρνηση Αναστασιάδη, ενώ σε πρόσφατη ραδιοφωνική συνέντευξη της στο Κανάλι 6, προκάτελαβε τα πράγματα σημειώνοντας πως το ΑΚΕΛ δεν πρόκειται να συζητήσει συναγερμικό υποψήφιο.

Ο Στέφανος Στεφάνου έχει ήδη εκφράσει τη δυσφορία του για την εκτροπή των γεγονότων, αλλά και για το γεγονός ότι πληθαίνουν το τελευταίο διάστημα οι φωνές που θέλουν την Ειρήνη Χαραλαμπίδου να είναι έτοιμη να κατέλθει ως υποψήφια, αν το ΑΚΕΛ συναινέσει σε μία υποψηφιότητα Παμπορίδη. Θα είναι όπως διαμνύεται η «αριστερή υποψηφιότητα». Αξίζει να σημειωθεί πως στο πλευρό της Ειρήνης Χαραλαμπίδου είναι ο Σταύρος Μαλάς, ο οποίος έχει προσφάτως τοποθετηθεί για το ποια στοιχεία θα πρέπει να έχει ένας υποψήφιος της Αριστεράς.

Στο ΔΗΚΟ επισημαίνουν ότι το μεγάλο πρόβλημα για μία τέτοια συνεργασία είναι το πού θα πάρει το όλο ζήτημα η Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Ήδη στελέχη σημειώνουν πως έχουν πολύ συχνή επαφή με τη βουλευτρία του ΑΚΕΛ, η οποία εκφράζει παράλληλα θερμά σχόλια πλέον και για τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, ο οποίος, από την πλευρά του, εκφράζει εκτίμηση για την Ειρήνη Χαραλαμπίδου, καθώς σε παγδάκια βουλευτών, ανέφερε χαρακτηριστικά, πως το ΑΚΕΛ θα έπρε-

πε να την κατεβάσει ως υποψήφια. Το κατά πόσο όλο αυτό είναι ειλικρινές ή μία προσπάθεια να προκληθούν ρήγματα στη συνεργασία των δύο κομμάτων τυγχάνει πολλών ερμηνειών. Αν και η βουλευτρία του ΑΚΕΛ σε καμία περίπτωση δεν θα ήθελε να αποτελεί δούρειο ιππο υπέρ του ΔΗΣΥ, αν ληφθεί βεβαίως υπόψη και η μέχρι τώρα δράση της, σίγουρα μία υποψηφιότητα Χαραλαμπίδου, σφήνα στην προσπάθεια ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ να τα βρουν, θα βοηθήσει κάπως την ήδη δύσκολη κατάσταση στην κυβερνώσα παράταξη.

Στο μυαλό του Νικόλα

Στα συλλογικά όργανα του ΔΗΚΟ έχει ήδη αποφασιστεί πως το πρώτο όνομα που θα πρέπει να συζητείται στις επαφές των δύο κομμάτων είναι αυτό του Νικόλα Παπαδόπουλου. Μία υποψηφιότητα Νικόλα είναι έτοιμη να τη δεχτεί η Ειρήνη Χαραλαμπίδου όπως λέγεται. Σημειώνουν μάλιστα πως αν το ΑΚΕΛ είναι έτοιμο για υπέρβαση με τον Γιώργο Παμπορίδη, τότε γιατί να προαποκλείει τον Νικόλα Παπαδόπουλο; Το σίγουρο είναι πως το επόμενο διάστημα θα προχωρήσουν σε έρευνες, ούτως ώστε να διαπιστωθεί το τι ζητάει το κεντρικό ακροατήριο. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος, πάντως, δεν βλέπει ζεστά το ενδεχόμενο υποψηφιότητάς του. Όχι γιατί δεν θέλει, αλλά γιατί αν αυτή η υποψηφιότητα δεν είναι εκλέξιμη τότε αντιλαμβάνεται πως κλείνει το πολιτικό του κεφάλαιο πλέον και για τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, ο οποίος, από την πλευρά του, εκφράζει εκτίμηση για την Ειρήνη Χαραλαμπίδου, καθώς σε παγδάκια βουλευτών, ανέφερε χαρακτηριστικά, πως το ΑΚΕΛ θα έπρε-

Ο Ν. Παπαδόπουλος θέλει να είναι υποψήφιος, ωστόσο ανησυχεί πως μία ακόμη λανθασμένη κίνηση θα τον οδηγήσει σε πρόωπη πολιτική συνταξιοδότηση.

Οι δημόσιες τοποθετήσεις της Ειρήνης Χαραλαμπίδου έχουν ήδη προκαλέσει τη δυσφορία της Εζέκια Παπασιώannου, ιδιαίτερα από τη στιγμή που ενισχύονται οι φήμες περί υποψηφιότητάς της.

Η έκκληση Χριστοδουλίδη

Ακριβώς επειδή στο ΔΗΚΟ αντιλαμβάνονται τη δυσκολία στήριξης μιας υποψηφιότητας Νικόλα από το ΑΚΕΛ, άρχισαν ήδη στελέχη και ΔΗΚΟϊκοί παράγοντες να μιλούν θετικά για την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Όπως σημειώνουν, αν η επιλογή είναι ένας πρώην υπουργός της κυβέρνησης Αναστασιάδη, τότε ας πάνε εξαρχής με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος βάσει δημοσκοπήσεων σαρώνει. Μία τέτοια πιθανότητα μπορεί να αποτελεί ένα καλό διαπραγματευτικό χαρτί για τον Νικόλα Παπαδόπουλο ούτως ώστε να πιέσει το ΑΚΕΛ για μία δική του υποψηφιότητα, ωστόσο δεν είναι και ό,τι πιο εύκολο πολιτικά. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει ήδη διαμνύσει πως αποτελεί συνεχιστή της κυβέρνησης Αναστασιάδη, δεν έχει διαφωνήσει πολιτικό σε κάτι με τον ΔΗΣΥ και ξεκαθαρίζει πως δεν έχει πολιτικές διαφορές με τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Θα αποτελεί συνεπώς παραδοξότητα, το κόμμα που μέχρι χθες κατηγορούσε την κυβέρνηση Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ ως την πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση, που έψεγε τις κινήσεις στην εξωτερική πολιτική, να βρίσκεται στο πλευρό του Νίκου Χριστοδουλίδη. Θα προκαλέσει και πρόβλημα για το μέλλον του Νικόλα Παπαδόπουλου. Όχι μόνο γιατί ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα είναι, αν εκλεγεί, Πρόεδρος δεκαετίας, αλλά και γιατί θα βάλει σφήνα στον ήδη καταρρακωμένο ενδιάμεσο χώρο, έναν νέο ηγέτη. Όλα τα παραπάνω, φαίνεται να τα αντιλαμβάνεται ο Νικόλας Παπαδόπουλος, έστω κι αν έχει ήδη θέσει το ερώτημα Χριστοδουλίδη στο ΑΚΕΛ. Το σίγουρο είναι πως ένα τέτοιο σενάριο θα κλείσει μια και καλή το όποιο σενάριο συνεργασίας των δύο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΜΕΝΕΛΑΟΥ

Και αρχή καλός μας χρόνος

Οι ημέρες των γιορτών προσφέρονται για ευχές, ευκολόγια, στόχους και αναστοχασμούς. Μέσα λοιπόν από μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση με φίλους, μου προέκυψε η ανάγκη να σκεφτώ λίγο περισσότερο μια λέξη και έννοια που περιλαμβάνεται συχνά μέσα σε ευχές αλλά και δηλώσεις των πολιτικών αρχηγών μας. «Ελπίζω». «Ελπίζω και εύχομαι». «Ελπίζω του χρόνου να είναι καλύτερα τα πράγματα». «Ελπίζω του χρόνου να γιορτάσουμε τα Θεοφάνια στις ελεύθερες θάλασσες της Κερύνειας». Το «εμπόριο ελπίδας» είναι σε έξαρση. Ε, λοιπόν, εμένα με ενοχλεί αυτή η Ελπίδα. Ίσως να είμαι επηρεασμένος από τον Καζαντζάκη που δεν ελπίζει και δεν φοβάται τίποτα και είναι ελεύθερος. Δεν είμαι ούτε φιλόλογος ή γλωσσολόγος, ούτε φιλόσοφος και ούτε ψυχολόγος. Όμως έχω την αίσθηση ότι η λέξη «Ελπίδα» και τα παράγωγά της έχουν ενσωματωθεί τόσο πολύ και τόσο λάθος στην κουλτούρα μας που από μια εκ προοιμίου θετική έννοια, έφτασε πλέον να έχει μια μη θετική χροιά.

Εξηγούμαι. Μάθαμε να ελπίζουμε με τρόπο που μας έχει οδηγήσει ως κοινωνία σε λήθαργο. Χωρίς να κάνουμε τίποτε, ή τίποτε διαφορετικό ή ακόμα καλύτερα, κάτι συνταρακτικό, περιμένουμε (βλέπε ελπιζόμε) παθητικά, ότι κάτι ουσιαστικό θα αλλάξει σε αυτά που θέλουμε να αλλάξουν. Σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Έφτασε η ελπίδα να μην είναι κάτι περισσότερο από μια αφελή πεποίθηση πως όλα θα πάνε καλά. Επίσης, επειδή πολλές φορές η ελπίδα μας βασίζεται

σε προκαταλήψεις ή ευσεβισμούς αντί σε δεδομένα, ρεαλισμό και λογική, καταλήγουμε συχνά σε συνεχείς απογοητεύσεις, που με τη σειρά τους αντιπαλεύονται την ίδια την ελπίδα! Δεν πρέπει, με λίγα λόγια, η έκφραση ελπίδας να είναι συνώνυμο της ευχής, που δίνει ουσιαστικά τυφλό έλεγχο σε κάποιον ή κάτι άλλο. Προσωπικά δεν με εκφράζει μια τέτοια ελπίδα. Η ελπίδα πρέπει να συνοδεύεται από ενέργειες που υλοποιούν συγκεκριμένα πράγματα που θα μετουσιώσουν την ελπίδα σε πραγματικότητα. Διαφορετικά θα ισχύει αυτό που είπε ο Αριστοτέλης: «Ελπίδα είναι το όνειρο του ξυπντού ανθρώπου». Αν για παράδειγμα ελπίζουμε στην ειρηνική επίλυση του Κυπριακού, θα έπρεπε εδώ και χρόνια, να προετοιμάζαμε

την κοινωνία μας για τη λύση που επισήμως επιδιώκουμε, θα έπρεπε η παιδεία μας να προωθεί πραγματικά την έννοια της ειρηνικής συμβίωσης με το σύνολο το στοιχείο, θα έπρεπε να ενημερώναμε την κοινωνία μας ότι επιδιώκουμε ένα συμβασιόμοδο όπου καμία πλευρά δεν θα νιώθει χαμένη, ότι η όποια λύση για να είναι βιώσιμη, θα πρέπει να παρέχει κίνητρα επιτυχίας σε όλες τις πλευρές κ.ά. Εμείς ελπίζουμε μεν στη λύση, εκφράζουμε δε την απαισιοδοξία μας, διότι η προσδοκία μας είναι το αποτέλεσμα που μόνο ένας νικηφόρος πόλεμος θα μας έδινε.

Επιλέγω συνειδητά να είμαι αισιόδοξος. Όπως λέει και ο Καζαντζάκης, θέλω να κοιτάζω τη σκοτεινιά με φωτεινά μάτια, που σημαίνει ότι αισιόδοξος δεν σημαίνει

αφελής. Αναγνωρίζω τις δυσκολίες και τις προκλήσεις της στιγμής. Την ίδια ώρα όμως ξέρω ότι αν μάθουμε από τα λάθη μας, αν αλλάζουμε τακτική, αν συνεργαστούμε, αν είμαστε ευέλικτοι ως προς την προσέγγιση ενός στόχου, αν βρούμε τον τρόπο να διατηρούμε τα εσωτερικά μας κίνητρα δυνατά, τότε θα πετύχουμε αυτό που επιδιώκουμε. Θα βγούμε από το τούνελ.

Έχουμε ενώπιόν μας πολλές προκλήσεις. Οικονομία, παιδεία, κοινωνική ανισότητα, δημογραφικές προκλήσεις, μεταναστευτικό είναι μόνο μερικά. Η απαίτηση για αλλαγή διάχυτη. Στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές μην ελπίσετε σε τίποτε. Να ζητάσετε να δείτε και να νιώσετε αισιοδοξία στην οποία μπορείτε να πιστέψετε και να εμπιστευτείτε. Τολμηρούς στό-

χους και ρεαλιστικές προτάσεις πολιτικές. Να δείτε συγκεκριμένα προγράμματα που θα υλοποιούν τους στόχους και τις πολιτικές. Αυτός ή αυτή που θα κυβερνήσει, θα πρέπει να είναι έτοιμος/η από την πρώτη μέρα. Ο κόσμος διψά για αισιοδοξία. Οι νέοι άνθρωποι θέλουν να εμπνευστούν από κάποιον/α ίσως για πρώτη φορά και οι πιο παλιές γενιές κάτι να τους εμπνεύσει εμπιστοσύνη μετά από πολύ καιρό. Τότε και μόνο τότε, η ελπίδα για το τι μπορούμε να γίνουμε ως χώρα, θα έχει νόημα. Γιατί και θέλουμε και έχεις να ελπίζουμε πραγματικά.

Ο κ. Μενέλαος Μενελάου είναι προϊστάμενος της Υπηρεσίας Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Πέντε παρτίδες νέων όπλων για COVID-19

Το κυβερνητικό σχέδιο των φαρμακοθεραπευτικών μέσων - Ποσότητες, χορήγηση και δικαιούχοι για μείωση νοσηλείων

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ένα χρόνο μετά την εμφάνιση του πρώτου όπλου κατά του COVID-16 (εμβόλιο) και την έναρξη εμβολιασμού του πληθυσμού (27 Δεκεμβρίου 2020) η επιστημονική κοινότητα πραγματοποιεί ένα δεύτερο σημαντικό βήμα στις τιτάνιες προσπάθειες καταπολέμησης της πανδημίας. Από τις αρχές της επόμενης εβδομάδας, η ιατρική και νοσηλευτική κοινότητα θα έχει στη διάθεσή της και τα πρώτα φαρμακευτικά σκευάσματα, τα οποία σε συνδυασμό με τα εμβόλια που παραμένουν το νούμερο ένα όπλο κατά του ιού, θα συμβάλουν αποτελεσματικά προκειμένου η πανδημία να εξελιχθεί σε ενδημία. Όπως είχε γράψει εγκαίρως η «Κ», η Κύπρος είναι ανάμεσα στις πρώτες χώρες που θα ριζεί στη μάχη κατά του COVID-19 τα πρώτα χάπια που έχουν παρασκευαστεί. Από τη Δευτέρα 17 Ιανουαρίου 2022 θα ξεκινήσει η χορήγηση του πρώτου αντιϊκού φαρμάκου που βρίσκεται ήδη στην Κύπρο. Όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» στην έντυπη έκδοση της περασμένης Κυριακής, η πρώτη παρτίδα παραλήφθηκε από τις αρμόδιες φαρμακευτικές υπηρεσίες την περασμένη Τρίτη 11 Ιανουαρίου 2022. Πρόκειται για 2.880 θεραπείες του χαπιού Lagevrio (MSD) συνολικής αξίας 2,5 εκατ. ευρώ. Το χάπι θα μπει στην κυκλοφορία από τη Δευτέρα και για τη χορήγηση του έχουν ετοιμασθεί ήδη αυστηρά πρωτόκολλα. Η «Κ» αποκαλύπτει το συνολικό σχεδιασμό προμήθειας αντιϊκών φαρμάκων, τα οποία έχουν παραγγελθεί ή θα παραγγελθούν, καθώς και τα μονοκλωνικά σκευάσματα που θα φθάσουν στην Κύπρο μέχρι τον ερχόμενο Μάρτιο.

Η χορηγία του χαπιού

Η πρώτη παρτίδα του χαπιού Lagevrio έχει παραδοθεί ήδη στα φαρμακεία των νοσοκομείων του OKY-

Η «Κ» αποκαλύπτει το πλάνο προμήθειας των αντιϊκών και μονοκλωνικών που έχει παραγγείλει η Δημοκρατία, τις ημερομηνίες παράδοσης των παραγγελιών καθώς επίσης και τα ποσά που θα δαπανηθούν.

ΠΥ, από τα οποία θα πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο η διάθεση του φαρμάκου. Το συγκεκριμένο χάπι δεν έχει αδειοδοτηθεί επίσημα από την Ε.Ε., πλην όμως υπάρχει μια θετική γνωμοδότηση με τη μορφή της έκτακτης άδειας από τον EMA, όπως έγινε και με τα πρώτα εμβόλια πέρυσι τέτοια εποχή. Το χάπι θα είναι συμπληρωματικό όπλο στην αποτροπή εισαγωγής ασθενών COVID-19 στα νοσοκομεία. Το εμβόλιο, όπως τονίζεται με έμφαση, παραμένει το βασικό εργαλείο καταπολέμησης της πανδημίας. Με

βάση το πρωτόκολλο που έχει ετοιμασθεί δικαιούχοι του χαπιού θα είναι άτομα με επιβεβαιωμένη νόσο COVID-19 από τα τεστ ανίχνευσης με μοριακή μέθοδο (PCR) ή μέθοδο ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου (antigen rapid test), υπό την προϋπόθεση η νόσηση να είναι στα αρχικά στάδια, σε ήπια μορφή και να μην απαιτείται νοσηλεία.

Η διαδικασία

Με βάση τα πρωτόκολλα που έχουν ετοιμασθεί και έχουν αποσταλεί σε όλους τους εμπλεκόμενους κορηνγίας του αντιϊκού φαρμάκου, από την ερχόμενη Παρασκευή υπάρχει μια απλή διαδικασία προκειμένου κάποιος που έχει εντοπισθεί θετικός να λάβει τη συγκεκριμένη φαρμακευτική αγωγή.

• **Ο ασθενής** απευθύνεται στον γιατρό του (προσωπικό ή παθολόγο όλων των ειδικοτήτων που παρακολουθούν ασθενείς με παράγοντες κινδύνου).

• **Ο γιατρός** μπαίνει στην πλατφόρμα του ΓεΣΥ, μέσω της οποίας θα γίνεται η χορήγηση, συμπληρώνει ένα ερωτηματολόγιο με τη μορφή

Συνολικά η Κύπρος θα προμηθευτεί τρία αντίκα φάρμακα μέχρι τον ερχόμενο Φεβρουάριο, καθώς επίσης και δύο μονοκλωνικά αντισώματα σε ενέσιμη μορφή που έχουν αδειοδοτηθεί από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων.

της προέγκρισης και συνταγογραφεί το φάρμακο. Εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία, ο δικαιούχος μέσω τρίτου προσώπου μπορεί να το προμηθευτεί με μηδενικό κόστος και χωρίς συμπληρωμή.

Οι δικαιούχοι

Και εδώ τα πρωτόκολλα που έχουν ετοιμασθεί καθορίζουν τις προϋποθέσεις για το ποιο ασθενείς μπορούν να λάβουν το αντιϊκό φάρμακο. Αυτές είναι:

• **Να** παρουσιάζουν ήπια συμπτώματα νόσησης από COVID-19. • **Να** μην έχει παρέλθει χρονική διάρκεια 5 ημερών από την εμφάνιση των συμπτωμάτων η η θετικοποίηση της μόλυνσης.

δοσης την τελευταία εβδομάδα του τρέχοντος μηνός.

• **Διενέργεια** διαδικασίας για υπογραφή συμβολαίου με απευθείας διαπραγμάτευση για την παραλαβή 16 χιλιάδων θεραπειών του αντιϊκού φαρμάκου Plaxlovid (Pfizer). Η δαπάνη υπολογίζεται στα 10 εκατ. ευρώ και η παράδοσή της τοποθετείται το ερχόμενο Φεβρουάριο.

Εκτός από τις συγκεκριμένες παρτίδες με απευθείας διαπραγμάτευση με τις εταιρείες, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει δηλώσει συμμετοχή για προμήθεια αντιϊκών φαρμάκων μέσω του κοινού

μηχανισμού των κρατών μελών της Ε.Ε.

Επίσης, τέλος Ιανουαρίου υπολογίζεται να γίνει η παράδοση της πρώτης παρτίδας 100 θεραπειών του μονοκλωνικού Rona-preve (Roche). Η προμήθεια γίνεται μέσω του ευρωπαϊκού μηχανισμού, το συμβόλαιο έχει υπογραφεί και είναι συνολικής αξίας 205.000 ευρώ. Μέσω της ίδιας διαδικασίας η Κύπρος αναμένεται να παραλάβει άλλες 50 θεραπείες του μονοκλωνικού Xenudi (GSK) συνολικής αξίας 110.000 ευρώ. Η παράδοση αναμένεται να γίνει τον ερχόμενο Μάρτιο.

με τουλάχιστον ένα παράγοντα κινδύνου σύμφωνα με τη λίστα του υπουργείου Υγείας.

Δεν χορηγείται

Από τη λήψη του φαρμάκου για τον COVID-19 αποκλείονται οι έγκυες γυναίκες και οι κάτω των 18 ετών ανεξάρτητα εάν πληρούν τις άλλες προϋποθέσεις χορήγησης. Επίσης, σύσταση υπάρχει και για γυναίκες σε αναπαραγωγική ηλικία που νοσούν. Για την περίοδο λήψης του αντιϊκού φαρμάκου (5 ημέρες) η γυναίκα θα πρέπει να λαμβάνει αποτελεσματικά μέτρα αντισύλληψης.

Η θεραπεία

Όπως φαίνεται και από τις ποσότητες των παραγγελιών της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο λήπτης θα λαμβάνει μια θεραπεία που θα αποτελείται από 40 χάπια σε μορφή κάψουλας των 200 mg. Για περίοδο 5 ημερών 4 χάπια το πρωί και άλλα 4 το βράδυ. Για το πρώτο αντιϊκό φάρμακο που θα είναι διαθέσιμο από τη Δευτέρα, το Lagevrio (MSD), η αποτελεσματικότητα αποτροπής εισαγωγών σε νοσοκομεία αρχικά ήταν στο 50%. Στη συνέχεια το ποσοστό υποχώρησε στο 30%. Ωστόσο, αυτό το οποίο κρίνεται πολύ σημαντικό είναι το κομμάτι των θανάτων. Για την Κύπρο όπου υπάρχει περιορισμένος αριθμός διαθεσιμότητας κλινών για COVID-19, λέγεται πως ακόμα και ένας στους τρεις να μην εισαχθεί, στα νοσοκομεία είναι πολύ σημαντικό.

Η πανδημία έπληξε το άνοιγμα των σχολείων

Ερωτηματικά για την πολιτική διαχείριση του Υπ. Παιδείας, με την πλειοψηφία των μαθητών να μένουν στο σπίτι την πρώτη μέρα

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Την ώρα που οι επιδημιολογικοί δείκτες των τελευταίων ημερών παρουσιάζουν τάσεις εκτόνωσης των νέων κρουσμάτων και νοσηλείων, η δημοτική και μέση εκπαίδευση ανεβαίνει το Γολγοθά της πανδημίας και της μετάλλαξης «Όμικρον». Τα δεδομένα που δίνουν οι εκπαιδευτικές οργανώσεις και σε κάποια περίπτωση το Υπουργείο Παιδείας, διατηρούν τα ερωτηματικά για την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης. Γιατί δηλαδή επέμεινε το υπουργείο Παιδείας να ανοίξει την εκπαίδευση στην προγραμματισμένη ημερομηνία και κατά πόσο ήταν προετοιμασμένο προκειμένου να καλυφθούν τα κενά από την απουσία κυρίως εκπαιδευτικού προσωπικού.

Οι αριθμοί κυρίως των πρώτων ημερών προκαλούν ιδιαίτερη ανησυχία, επιβεβαιώνοντας τις απόψεις εκείνες που υποστήριζαν μια μικρή αναβολή του ανοίγματος των σχολικών μονάδων ως μέτρο περιορισμού της διασποράς του ιού. Όπως φάνηκε στην πράξη, ο εκπαιδευτικός κόσμος δεν αποτέλεσε εξαίρεση μιας και με το καλημέρα οι απουσίες λόγω COVID-19 κινήθηκαν σε υψηλά επίπεδα. Αυτό που όμως δημιουργήσε ανησυχία είναι οι διαμαρτυρίες γονέων και εκπαιδευτικών για καθυστερημένη κινητοποίηση των αρμοδίων υπηρεσιών του υπουργείου Παιδείας ώστε να καλύψει τα κενά που παρουσιάσθηκαν, κάτι που

Τα ποσοστά των κενών που δημιουργήθηκαν από την απουσία εκπαιδευτικών και δεν έχουν καλυφθεί δε φαίνεται να είναι αμελητέα.

φάνηκε όταν οι μαθητές επέστρεψαν στις σχολικές αίθουσες. Τα στοιχεία που συνέλεξε και παρουσίασε η «Κ» προέρχονται από τις εκπαιδευτικές οργανώσεις και σε αρκετές περιπτώσεις δίνουν ένα μέρος της πραγματικής εικόνας.

«Αποχή» μαθητών

Το εκπαιδευτικό του αντικτύπου της εκτεταμένης διασποράς της μετάλλαξης «Όμικρον» παρουσιάστηκε στα νηπιαγωγεία κατά την πρώτη μέρα λειτουργίας τους, την προπαρασμένη Παρασκευή. Σύμφωνα με στοιχεία από την ΠΟΕΔ το εκπαιδευτικό ποσοστό του 70% των μικρών μαθητών δεν παρουσιάσθηκαν στις αίθουσες, με τους γονείς να κρατούν τα τέκνα τους στα σπίτια προφανώς από την έντονη ανησυχία της «Όμικρον». Ανησυχητική μπορεί να χαρακτηριστεί και η εικόνα που αφορά τους νηπιαγωγούς.

Με βάση στοιχεία που συνέλεξε η ΠΟΕΔ, στις θέσεις τους δεν προσήλθαν περίπου 100 νηπιαγωγοί από σύνολο 600. Λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες περιπτώ-

Το μεγαλύτερο πρόβλημα από πλευράς μαθητών καταγράφεται σύμφωνα με στοιχεία των εκπαιδευτικών οργανώσεων σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία όπου τα ποσοστά απουσιών κινούνται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα.

Οι εξετάσεις των Τετραμήνων

Σε κλίμα πανδημίας και με εκτεταμένη τη διασπορά της μετάλλαξης COVID-19 ξεκίνησαν την Παρασκευή οι εξετάσεις τετραμήνων για τους μαθητές των Λυκείων. Οι απουσίες καθηγητών δε φαίνεται να προκάλεσαν ιδιαίτερα προβλήματα στην εξεταστική περίοδο, με την ΟΕΛΜΕΚ να υποστηρίζει πως τα όποια κενά από την απουσία εκπαιδευτικών καλύφθηκαν από άλλους εκπαιδευτικούς. Στο θέμα των τετραμήνων οι καθηγητές πιστεύουν πως δεν θα δημιουργηθούν παρόμοια προβλήματα με αυτά της καθημερινότητας. Για τους μαθητές εκείνους που δεν ήταν σε θέση να πάρουν μέρος στις εξετάσεις λόγω COVID-19, θα δημιουργηθεί μια δεύτερη εξεταστική περίοδος περί τη τέλη Ιανουαρίου προκειμένου να συμμετάσχουν στις εξετάσεις.

σεις απουσιών εκπαιδευτικών άλλων ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό αποδίδεται σε θετικά κρούσματα, επαφές επιβεβαιωμένων περιστατικών ή κατ' οίκον φροντίδα ανήλικων τέκνων. Από τις 100 απουσίες η ΠΟΕΔ υποστηρίζει πως αναπληρώθηκαν μόνο οι 40. Στα νηπιαγωγεία τα λειτουργικά προβλήματα θα ήταν μεγαλύτερα λέει η οργάνωση των εκπαιδευτικών, εάν δεν απουσίαζε το 70% των μικρών μαθητών.

Δημοτικά

Στα δημοτικά σχολεία η πρώτη μέρα ήταν εξίσου δύσκολη με αυτή των νηπιαγωγείων. Τα στοιχεία της ΠΟΕΔ δείχνουν πως από το σύνολο των περίπου 50.000 μαθητών απουσίαζε το 20% που σε απόλυτους αριθμούς μεταφράζεται σε 10.000 απουσίες που αποδίδονται σε επιβεβαιωμένα κρούσματα ή επαφές. Οι ελλείψεις σε εκπαιδευτικούς υπολογίσθηκαν σε 240 από ένα σύνολο περίπου 4.000 εκπαιδευτικών. Από το σύνολο όσων απουσίαζαν η ΠΟΕΔ υποστηρίζει πως δεν καλύφθηκαν 140 κενά εκπαιδευτικών. Και εδώ η απουσία μεγάλου αριθμού μαθητών φαίνεται να έδωσε μια ανορθόδοξη λύση, με την οργάνωση των δασκάλων να υποστηρίζει πως εάν με ένα μαγικό τρόπο επέστρεφε το 100% των απόντων μαθητών, σε αυτή την περίπτωση θα υπήρχε σοβαρό λειτουργικό πρόβλημα κάποιων τμημάτων. Τα στοιχεία της ΠΟΕΔ επιβεβαιώνονται και από τις ανάγκες για αναπλη-

ρώσεις που έχει αναρτήσει στην ιστοσελίδα της η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας.

Μέση Εκπαίδευση

Τα στοιχεία που δημοσιοποίησε η οργάνωση εκπαιδευτικών αφορούν περισσότερο τα κενά σε καθηγητές. Αρχικά ο πρόεδρος της ΟΕΛΜΕΚ δημοσιοποίησε πως από τις σχολικές αίθουσες απουσίαζαν συνολικά 430 καθηγητές από ένα σύνολο 6.000. Το νούμερα αυτό διαφοροποιήθηκε προς τα πάνω από το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας. Με βάση στοιχεία που δόθηκαν στην ΟΕΛΜΕΚ καταγράφηκαν 530 απουσίες εκπαιδευτικών για λόγους που δεν έχουν να κάνουν μόνο με την πανδημία. Από τις 530 απουσίες τα στοιχεία της ΟΕΛΜΕΚ δείχνουν πως οι 340 οφείλονται σε θετικά κρούσματα COVID, επαφές ή φροντίδα ανήλικων τέκνων.

Η πλειοψηφία των κενών καλύφθηκε με αντικαταστάσεις εκτός από 180 κενές θέσεις για τις οποίες δεν υπήρξε ενδιαφέρον. Με αφορμή το μεγάλο αριθμό κενών η ΟΕΛΜΕΚ εντοπίζει το επιπρόσθετο πρόβλημα που αφορά τις αναπληρώσεις. Χωρίς να διευκρινίζεται ο αριθμός των εκπαιδευτικών που κλήθηκαν να αναπληρώσουν συνάδελφούς τους, η ΟΕΛΜΕΚ πιστεύει που θα προκληθούν προβλήματα στο πρόγραμμα διδασκαλίας μιας και οι καθηγητές που αναπληρώνουν δεν διδάσκουν παρά μόνο κρατούν ανοικτά τα τμήματα Γυμνασίων και Λυκείων.

Αυτό δεν είναι προεκλογικός, αλλά παιχνίδι επιβίωσης

Σε κρίση η ΔΗΠΑ

Ανέβηκαν τη βδομάδα που πέρασε οι τόνοι στην Επιτροπή Οικονομικών. Ο Αλέκος Τρυφονίδης κατάφερε να βγάλει από τα ρούχα του τον γενικώς πρσο Χάρη Γεωργιάδη. Ο βουλευτής της ΔΗΠΑ διαφωνούσε με την ανάλυσή του αναπληρωτή του ΔΗΣΥ για τις τράπεζες με αποτέλεσμα να τον διακόπτει συνεχώς. Δεν άντεξε ο Χάρης Γεωργιάδης και κτύπησε το χέρι στο τραπέζι. Εκτός βεβαίως από το γεγονός ότι η αγένεια του συναδέλφου τον σύγχυσε, τα αίτια φαίνεται να είναι βαθύτερα. Δημοκρατική Παράταξη και Δημοκρατικός Συναγερμός δεν διάγουν την καλύτερη περίοδο. Αφορμή το γεγονός ότι πρωτοκλασάτα στελέχη της νεοουσα-θείσας κίνησης πρωτοστατούν για τη στήριξη στην υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδου. Ένας εξ αυτών είναι ο Βασίλης Πάλμας, καθώς και ο Γιώργος Λακκοτρύπης και άλλα στελέχη δευτέρης γραμμής. Είναι λοιπόν ένα εκβιαστικό χαρτί του Μάριου Καρογιάν ο Νίκος Χριστοδουλίδης προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου ή όντως το σκέφτονται σοβαρά; Αυτό ακριβώς έχει προκαλέσει ρήγματα στις σχέσεις Συναγερμικών και Καρογιανικών. Όχι όμως στον Αβέρωφ Νεοφύτου που ελπίζει σε στήριξη.

• • • •

Η δυσκολία Νικόλα

Μιλώντας όμως για τον Νίκο Χριστοδουλίδη, σε δύσκολη θέση φαίνεται να βρίσκεται ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος καθώς στελέχη του κόμματος έχουν ήδη πει πως βλέπουν θετικά την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδου. Ο αντιπρόεδρος του ΔΗΚΟ Νεόφυτος Χααραλαμπίδης υποστήριξε στη Γραμματεία του κόμματος τη θέση ότι το κόμμα θα πρέπει να στηρίξει τον τώως υπουργό Εξωτερικών στο ενδεχόμενο που δεν κατέλθει τελικά ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ. Την ίδια άποψη έχει και ο βουλευτής Αμμοχώστου Χρίστος Σε-νέκκης, ο οποίος μάλιστα σε ανάρτηση ΔΗΚΟϊκού στελέχους στο facebook που εξέ-φραζε την εν λόγω τοποθέτηση, έκανε like. Θετικά έβλεπαν την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδου οι Παύλος Μυλωνάς και Ζαχαρίας Κουλιάρ, οι οποίοι ωστόσο φλερτάρουν και με την υποψηφιότητα Κολοकाσιδης. Στην τελευταία συνεδρία του Εκτελεστικού Γραφείου ο Χρύσανθος Σαββίδης υπογράμμισε πως όπου κάτσει και όπου σταθεί ΔΗΚΟϊκοί του ζητούν να στηρίξει το ΔΗΚΟ τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ενώ υπήρξαν και εκείνοι που εξέφρασαν τη δυσφορία τους για δη-

Είπε τον υπουργό Εξωτερικών της κυβέρνησής του χρυσόφαρο, εξήγγειλε υποψηφιότητα, κατέγραψε το όραμά του για την Κύπρο του αύριο, ευχαρίστησε στη συνέχεια το «χρυσόφαρο» για την δράση του στο υπουργείο και έφυγε για να πάρει τις ευλογίες της Αθήνας για το 2023.

μύσεις τοποθετήσεις στελεχών για τη στάση που θα τηρήσει το κόμμα. Η βολή φέρεται να αφορούσε τον Χρυσό Παντελίδη, ο οποίος σε πρόσφατη παρέμβασή του ανέφερε το προφανές: πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης δηλώνει συνεχιστής του Νίκου Αναστασιάδη.

• • • •

Το τετ α τετ

Το ερώτημα για την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδου έθεσε προσφάτως ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ στον γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανο Στεφάνου, ως ένα σενάριο κοινής υποψηφιότητας των δύο. Ο Στέφανος Στεφάνου ξεκαθάρισε πως κάτι τέτοιο είναι σενάριο επιστημονικής φαντασίας για το ΑΚΕΛ. Όχι μόνο γιατί στο ΑΚΕΛ θεωρούν πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης ως στενός συνεργάτης του Νίκου Αναστασιάδη είναι ο συνεχιστής του, αλλά και γιατί τον θεωρούν προσωπικά

υπεύθυνο για το πώς εκτυλίχθηκαν τα πράγματα στο Κυπριακό και στην εξωτερική πολιτική γενικότερα. Βεβαίως ούτε για τον ίδιο τον Νικόλα Παπαδόπουλο αποτελεί μία επιλογή που τον ικανοποιεί. Όχι μόνο για τις αγεφύρωτες διαφορές που παρουσίαζαν πως έχουν με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, αλλά και για το γεγονός ότι είναι ένας Πρόεδρος δεκαετίας. Αντιθέτως, βάζει στα πόδια του έναν ακόμα εν δυνάμει ηγέτη του ενδιάμεσου χώρου.

• • • •

Τετ α τετ στον ΑΛΦΑ

Μιλώντας πάντως για τετ α τετ, η σπλή προτείνει σήμερα, να παρακολουθήσετε, στον ΑΛΦΑ και την εκπομπή «Τετ α τετ» τον διευθυντή της εφημερίδας «Η Καθημερινή» Ελλάδας, Αλέξη Παπαχελά. Μεταξύ άλλων μιλά για το νέο του βιβλίο «Ενα σκοτεινό δωμάτιο 1967-1974», την ιστορική έρευ-

να δεκαετιών που έκανε για το Κυπριακό και καταθέτει τα συμπεράσματα και τις αποκαλύψεις που τον σόκαραν.

• • • •

Η Ερατώ του Κέντρου

Επιστρέφοντας πάντως στην προεδρολογία και η Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή φαίνεται να βλέπει θετικά ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Μας το είπε εδώ και καιρό πως δέχεται πιέσεις. Ε! αυτοί που την πιέζουν έκαναν κρούση στο ΔΗΚΟ για την υποψηφιότητα της κας Μαρκουλλή. Μάλιστα, όπως ανέφεραν συγκεκριμένα, «η Ερατώ υπήρξε πιστή και επιτυχημένη υπουργός στην κυβέρνηση του Τάσσου Παπαδόπουλου συνεργαζόμενη εποικοδομητικά». Συμπληρώνουν μάλιστα πως αυτό αποτελεί «αδιαμφισβήτητη απόδειξη της αξιοπιστίας της Ερατώς για το ΔΗΚΟ. Πέραν τούτου, οι τοποθετήσεις και οι ενέργειές της διαχρο-

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΣΟΥΛΙΑΔΗΣ

Ο έμπειρος πολιτικός Ιωάννης Κασουλίδης επιστρέφει στο πολιτικό σκηνικό μετά από μία σύντομη απουσία. Στόχος του είναι να βοηθήσει όσο μπορεί στη διαχείριση του Κυπριακού. Έχει ήδη καταστρώσει τη στρατηγική του στην εξωτερική πολιτική και έχει διαβεβαιώσει τους διπλωμάτες ότι θα λυθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το υπουργείο. Μάλιστα, έχει ήδη ετοιμάσει την ομάδα του, με επικεφαλής του γραφείου του τον Δημήτρη Δημητρίου.

νικά συνέπλεαν με τις δικές σας». Αλήθεια, εμείς τώρα μαθαίνουμε πως οι πολιτικές Μαρκουλλή συμπλέουν με το ΔΗΚΟ.

• • • •

Διχασμένο το κλεινόν άστυ

Όχι πως υπήρχε κάποιος που δεν ανέμενε τη στήριξη Κυριάκου Μητσοτάκη στον πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου για την προεδρία το 2023, ωστόσο ο τρόπος με τον οποίο έγινε όλο αυτό σχολιάστηκε ποικιλοτρόπως. Για κάποιους θεωρήθηκε θερμή υποστήριξη της υποψηφιότητας Αβέρωφ, σε μία κρίσιμη για τον ίδιο τον συναγερμικό πρόεδρο στιγμή. Για άλλους πρωτόγνωρη παρέμβαση της Αθήνας στα εσωτερικά του ΔΗΣΥ. Είναι άλλωστε γνωστό πως το Μαξίμου δεν είναι και ο θερμότερος υποστηρικτής του Νίκου Χριστοδουλίδου. Αντιθέτως, τον τώως υπουργό Εξωτερικών στηρίζει ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Για κασέρι από τον Καρσερά

Νίκο μου...

Του... «έφυγε» του Αβέρωφ και δεν ευχαρίστησε τον Χριστοδουλίδη την ημέρα της αποχώρησής του από το ΥΠΕΣ, ενώ έσπευσε δημόσια να χαιρετήσει την ανάληψη του υπουργείου από τον Κασουλίδη. Η ανακοίνωση του ΔΗΣΥ στις 11 Ιανουαρίου κατέληγε: «Θέλουμε να ευχαριστούμε κάθε επιτυχία στον Ιωάννη Κασουλίδη στα καθήκοντα που αναλαμβάνει, με τη βεβαιότητα ότι θα ασκήσει αυτά του τα καθήκοντα με τον πατριωτικό ρεαλισμό που τον διακρίνει». Κα-νέννας δεν έφερε βεβαίως καμία ένσταση για τα συγχαρητήρια στον Ιωάννη Κασουλίδη. Η συζήτηση που έγινε ήταν για όσα σκοπίμως, για κάποιους, παραλήφθηκαν στην ανακοίνωση. Δύο ημέρες αργότερα ο Αβέρωφ επανήλθε, μόνος του όχι με ανακοίνωση του κόμματος και απευθύνθηκε με προσωπική επιστολή στον Χριστοδουλίδη, η οποία βεβαίως δόθηκε στη δημοσιότητα.

Η επιστολή τεσσάρων μόλις γραμμών ευχαριστούσε τον Χριστοδουλίδη για την υποστήριξη που στην παρούσα διακυβέρνηση ως ΥΠΕΣ όσο και από τις προηγούμενες θέσεις που υπηρέτησε. Το πιο αξιοσημείωτο είναι το ιδιόχειρο «Νίκο μου» με το οποίο άρχιζε η επιστολή και το οποίο προκάλεσε από αυθόρμητα γέλια μέχρι μικρόκοχα σκώλια. Δεν ξέρω ο Χριστοδουλίδης πώς το πήρε όταν άνοιξε την επιστολή... αν το πίστεψε ή αν τη θεώρησε fake και πήρε τηλέφωνα για να επιβεβαιώσει τη γνησιότητά της...

Ο τώως ΥΠΕΣ, τον οποίο οι δημοσκοπήσεις δείχνουν να διατηρεί υψηλά ποσοστά, εξακολουθεί στις πρώτες δηλώσεις σε late night shows (!) μετά την παραίτησή του να δηλώνει το ενδιαφέρον του για τις προεδρικές του 2023. Το μεγάλο ερώτημα είναι εάν θα το εκδηλώσει επιτέλους και πότε. Πολλοί δε προχωρούν τη συζήτηση, αν ο μικρός Νίκος έχει εξασφαλίσει χρηματοδότηση για τον επικείμενο προεκλογικό ή αν αληθεύει η πληροφορία πως ήδη μετακόμισε στο προεκλογικό του επιτελείο. Πάντως μια φωτογραφία που κυκλοφορεί από καλοθελητές

Αυτός είναι τελικά ο Νίκος μου. Σωστός πρίγκιπας!

στα WhatsApp ίσως δίνει απαντήσεις στο πρώτο ερώτημα. Σε αυτή είναι ο υποψήφιος προεδρικός πεθερός κ. Καρσεράς να ποζάρει, με ύφος «κλείσαμε νέα μεταγραφή», με τον περίφημο Ιβάν Σαββίδη, μεγαλοεπιχειρηματία ιδιοκτήτη του ΠΑΟΚ, ο οποίος έχει τη βάση των εταιρειών του (surprise) στην Κύπρο. Ίσως βέβαια και να μη σημαίνει τίποτα η φώτο, απλά ο κ. Ιβάν να πέρασε από το Σουπερμάρκετ Καρσερά για κασέρι και βότκα και είπε ένα γεια στον υποψήφιο προεδρικό πεθερό.

Οι παρασκηνιακές διαβουλεύσεις του μικρού Νίκου, σύμφωνα με πληροφορίες μου, επικεντρώνονται κυρίως στο εσωτερικό του ΔΗΣΥ αλλά και στο εσωτερικό του ΔΗΚΟ. Ως γνωστόν με τις ηγεσίες των δύο κομμάτων δεν υπάρχει επικοινωνία. Ο πρίγκιπας Νικόλαος προωθεί δυναμικά πια

τη δική του υποψηφιότητα, από θέση ισχύος, όπως ο ίδιος λέγει, ενώ ο Φούλης ούτε ζωγραφιστό δεν θέλει να βλέπει τον «Νίκο του». Αντιθέτως πέταξε για Αθήνα ανακουφισμένος που τα κατάφερε με συνοπτικές διαδικασίες και χωρίς να σπάσει μύτη να τον θέσει εκτός κυβέρνησης. Η πλάκα ήταν που ο Χριστοδουλίδης την επομένη της παραίτησής του βγήκε δημόσια και δήλωσε ότι δεν υπάρχει κάτι που να τον χωρίζει με τον Αβέρωφ. Τη δήλωση την άκουσε γνωστό συναγερμικό στέλεχος και αυθόρμητα πρόσθεσε: «Τίποτα δεν τους χωρίζει. Μόνο ένας λόφος».

Ονοματολογία και αδιέξοδο

Στην Εζεκία Παπαϊωάννου, παρά τα όσα δηλώνονται από την ηγεσία, έγιναν την εβδομάδα που μας πέρασε πολλές συζητή-

σεις για τις προεδρικές, τις συνεργασίες και την ονοματολογία. Η πάντα έγκυρη κυρία Γιαννούλα, η οποία ακούει όλα όσα ψιθυρίζονται στους διαδρόμους του ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα με ενημέρωσε πως όντως συζητήθηκαν «σε πολύ κλειστή και ολιγοπρόσωπη» συνεδρία τα τρία ονόματα που απασχολούν επί του παρόντος το κόμμα: Γιώργος Παμπορίδης, Τάσος Χριστοφίδης, Αχιλλέας Δημητριάδης.

Το όνομα του πρώην υπουργού Υγείας επανήλθε στην Εζεκία Παπαϊωάννου από ΑΚΕΛικό αλλά και ΔΗΚΟϊκό παράγοντα με τις απόψεις να είναι δισπόμενες. Το δε όνομα του πρύτανη του πανεπιστημίου Κύπρου συζητήθηκε ως μία επιθυμητή από το ΑΚΕΛ υποψηφιότητα. «η οποία θα μπορούσε να ικανοποιήσει αρκετές ανάγκες του κόμματος» αλλά ταυτόχρονα τέθηκε και η διαπίστωση ότι «δεν τραβά καθόλου» οπότε χάνει εκ προοιμίου στο κριτήριο της εκλεξιμότητας. Επιπλέον, ούτε ο Νικόλας εννοεί τη συγκεκριμένη υποψηφιότητα για αρκετούς λόγους. «Δηλαδή και αυτός μάλλον συζητήθηκε για να απορριφθεί» πρόσθεσε η κυρία Γιαννούλα. Για τον Αχιλλέα Δημητριάδη επίσης υπήρξε αμφιβολία κατά πόσο θα μπορούσε να προσελκύσει υψηλά ποσοστά, αλλά αφέρθηκε ως μία πρόταση στην οποία το κόμμα, για σκοπούς συζήτησης όμως, μπορεί να επανέλθει.

Όσον αφορά τον Νικόλα, φαίνεται πως ο Στέφανος σε αυτό το θέμα διατηρεί τη γραμμή Αντρου. Ο γ.γ. εξήγησε πρόσφατα στον Πρίγκιπα πως προς το παρόν «δεν μπορεί να περάσει από τη βάση». Η έμφραση πρέπει να δοθεί στο «προς το παρόν». Άρα; Τι θα κάνει το κόμμα του λαού; Σε περίπτωση αδιέξοδου η κυρία Γιαννούλα λέει πως θα κατέβει ο ίδιος ο Στέφανος ως μια έντιμη επιλογή ήττας που θα συσπειρώσει όμως το κόμμα. Η πιο πάνω επιλογή όμως σύμφωνα με τον κύριο Λένιν, τον αποθηκάριο στην εταιρεία Λαϊκό - Κόσμος, ο οποίος λειτουργεί και ως συνδετικός κρίκος της επαγρύπνησης στη μετά Κατσοურიδη επο-

χή, έχει το εξής μεγάλο πρόβλημα: Πρέπει να βρει λεφτά το ΑΚΕΛ για προεκλογικά. Ενώ με τον Παμπορίδη...

Ο Νικόλας στον Στέφανο

Στο πριγκιπάτο του ΔΗΚΟ υπάρχουν επίσης έντονες διεργασίες. Ο πρίγκιπας Νικόλαος ετοιμάζεται για «πολύ σοβαρή αυτή τη φορά» συνάντηση με τον Στέφανο, όπως μου μετέφερε η ΔΗΚΟσυνθερμμένη Φωτούλα. Αναμένεται, μου είπε, ο ίδιος ο Νικόλας να θέσει στη συνάντηση το όνομά του για διαπραγμάτευση, ενώ έχει και κάποια επιχειρήματα που απαντούν στη θέση του ΑΚΕΛ ότι η βάση του δεν φαίνεται να ψηφίζει τον πρόεδρο του ΔΗΚΟ. Πάντως, ο πρίγκιπας φέρεται ενοχλημένος από τις αμφίρροπες δυνάμεις που κινούνται εντός του πριγκιπάτου και αφορούν άλλους υποψήφιους αντί αυτού. Το σκηνικό, στο ΔΗΚΟ σύμφωνα πάντα με τη Φωτούλα, είναι μια ομάδα που υποστηρίζει τον Νικόλα φανερά και προωθεί τη δική του υποψηφιότητα. Υπάρχει όμως και μία άλλη ομάδα που του ζητάει συνεργασία με τον ΔΗΣΥ και μόνον, ενώ μια τρίτη ομάδα προωθεί την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη για καιρό τώρα, στη βάση του κόμματος. Επιπλέον υπάρχει και ένας αριθμός ισχυρών οικογενειακών στελεχών που προωθούν την υποψηφιότητα Παμπορίδη. Για τη συνεργασία με το ΑΚΕΛ είναι όλα ανοιχτά και φαίνεται πως μπορεί να προωθηθεί μόνο εάν κοινός υποψήφιος θα είναι ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος. Ο Νικόλας βασικά έχει το ίδιο πρόβλημα με τον ΔΗΣΥ. Στους ψηφοφόρους και στα στελέχη του κάνουν πλιάτσικο οι Χριστοδουλίδης και Παμπορίδης. Δεν σκοπεύει όμως να κάνει το λάθος Αβέρωφ, να δείξει τα χαρτιά του από τους πρώτους. «Αυτός που σίγουρα θα τα δείξει τελευταίος είναι το Αρμενάκι», με ενήμερωσε βετεράνο στέλεχος του ΔΗΚΟ.

ΚΟΝΙΖ: Αληθεύει ότι στα ψηλά δώματα του ΑΚΕΛ επαναλαμβάνεται μια δυσάρεσκεια για τις δηλώσεις αλλά και τις δράσεις της Ειρήνης Χααραλαμπίδου; Φαίνεται πως η ανεξάρτητη έκφραση απόψεων από την δραστήρια βουλευτρια κάποιους ενοχλεί πολύ.

Οι «επιτυχίες» του ΔΗΣΥ

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Τι ακριβώς πέτυχε ο ΔΗΣΥ με την υπόθεση Χριστοδουλίδη εκτός από το να οδηγήσει τον ΥΠΙΕΣ σε παραίτηση; Πέτυχε πολλά, τα οποία ανήκουν όλα στην ίδια κατηγορία: της αποπνικτικής κομματικής νοοτροπίας που περιορίζει την πολιτική στα τετραγωνικά της κομματικής στενομυαλосύνης και ειδικά σε μια εποχή όπου το ζητούμενο είναι ακριβώς το αντίθετο. Να απαλλαγεί ο τόπος από αυτές τις νοοτροπίες που ιεραρχούν τον κομματικό πατριωτισμό πάνω από το καλό του τόπου. Ας πάρουμε όμως τις «επιτυχίες» του ΔΗΣΥ από την αρχή για να αντιληφθούμε τι ακριβώς εννοούμε όταν αναφερόμαστε σε αποπνικτική κομματική νοοτροπία, η οποία σημειωτέον δεν συμβαδίζει με την ιστορία του κόμματος.

Η πρώτη «επιτυχία» είναι να σύρουν τη χώρα σε μια πρόωρη προεκλογική μάχη, αδιαφορώντας θρασύτατα για τα δεδομένα της κοινωνίας. Την πανδημία, την ψυχολογική κούραση, τις οικονομικές δυσχέρειες και τη βίαιη ανατροπή της καθημερινότητας του κόσμου, ο οποίος εδώ και δύο χρόνια παλεύει να κρατηθεί σε μια ισορροπία. Ποιον ωφελεί αυτή η πρόωρη εκκίνηση της προεκλογικής περιόδου; Τη χώρα σαφώς και δεν την ωφελεί. Τους πολίτες επίσης. Βιώσαμε ήδη τις ζημιογόνες συνέπειες της προεκλογικής τοξικότητας των βουλευτικών όπου η ανικανότητα των κομματαρχών να συνασθानθούν τα δεδομένα της πανδημίας είχε πολλαπλές επιπτώσεις στους πολίτες. Γιατί λοιπόν πίστευσε ο ΔΗΣΥ την εκκίνηση της προεκλογικής μάχης; Για το συμφέρον ποιου; Κανενός άλλου πέρα από του ίδιου του αρχηγού του κόμματος, ο οποίος αποσκοπούσε να εκθέςει τον κ. Χριστοδουλίδη στα μάτια των συναγερμικών ως «απολωλός πρόβατο», ξεκινώντας μια ώρα αρχύτερα τον διασυρμό του ως «διασπαστή». Με άλλα λόγια, ο κομματικός πατριωτισμός υπεράνω της πατρίδας είναι η πρώτη «επιτυχία» του ΔΗΣΥ με ό, τι αυτό συνεπάγεται.

Η δεύτερη είναι ο διασυρμός ενός πολιτικού, ο οποίος όχι μόνο προέρχεται από τον χώρο του ΔΗΣΥ αλλά υπήρξε ο υπουργός Εξωτερικών της κυβέρνησης που στηρίζει ο ΔΗΣΥ. Κι αυτό ευλόγως κάνει τον σκεπτόμενο πολίτη να διερωτάται αν με αυτές τις μεθόδους είναι που ευελπιστεί ο ΔΗΣΥ να κερδίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών και να τους πείσει ότι αντιλαμβάνεται το ζητούμενο της εποχής, δηλαδή την υπέρβαση από τις μέχρι τώρα παθογένειες του πολιτικού μας συστήματος. Είναι με τον διασυρμό και τον εκφοβισμό των «δικών» του πολιτικών; Είναι με το να δείχνει τα «δόντια» του όταν κάποιος από τους πολιτικούς του χώρου του επιλέγει ένα άλλο δρόμο, ο οποίος ενδεχομένως έχει περισσότερες πιθανότητες να οδηγήσει σε μια άλλη πιο υγιή εποχή; Και πώς είναι δυνατόν αυτοί οι τακτικισμοί να αποτελούν συστατικά στοιχεία μιας σύγχρονης πολιτικής και πως τέτοιες μέθοδοι συμβαδίζουν με την ανάγκη επανεφεύρεσης ενός πολιτικού ήθους;

Η τρίτη «επιτυχία» του ΔΗΣΥ είναι η συντήρηση του δίπολου των δύο μεγάλων κομμάτων (το «μεγάλων» σε πολλά εισαγωγικά πλέον). Μετά την παραίτηση Χριστοδουλίδη η ανακοίνωση του κόμματος ανέφερε πως ο κόσμος του Συναγερμού επειδή έχει μνήμη και κρίση δεν θα επιτρέψει να στρωθεί το χαλί στο ΑΚΕΛ. Σε ελεύθερη μετάφραση αυτό τι σημαίνει; Πως η «σύγχρονη» πολιτικά του ΔΗΣΥ επιδιώκει την καθήλωση της πολιτικής μας σκέψης στα στεγανά, στους διαχωρισμούς και στους δικασμούς και δη σε μια εποχή όπου η υπέρβαση από αυτά είναι κάτι περισσότερο από αναγκαία. Ψιλά γράμματα βέβαια και για τα δύο μεγάλα κόμματα που αποδεικνύουν καθημερινά πως είναι η δική τους μνήμη και κρίση που προσομοιάζει με τη μνήμη χρυσόψαρου και όχι του κόσμου.

Ο ΔΗΣΥ ωστόσο όφειλε και λόγω ιστορίας αλλά και λόγω της οκτάχρονης διακυβέρνησης, να προχωρήσει ένα βήμα πιο μπροστά και να βρει τρόπους να ανταποκριθεί στα κελεύσματα της εποχής. Αντ' αυτού προτιμά να μετρά ως «επιτυχία» τις μεθόδους «εξολόθρευσης» πολιτικών του δικού του χώρου απλώς και μόνο γιατί είναι πιο δημοφιλείς από τον αρχηγό του κόμματός τους.

Είναι λοιπόν με αυτές τις «επιτυχίες» που μας προτείνει ο ΔΗΣΥ να οδηγηθούμε σε ένα καλύτερο μέλλον;

elenixenou11@gmail.com

Η ομοσπονδιακή υπ. Εξωτερικών της Γερμανίας Annalena Baerbock κατά την παρουσία της στη Βρέστη της Γαλλίας για την άτυπη συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών της Ε.Ε., τη λεγόμενη «Gymnich».

Το κονκλάβιο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Αναβιώνει ο κίνδυνος του 2003 στον ΔΗΣΥ; Ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν είναι ο Γιάκος Κληρίδης. Δεν έχει το πολιτικό εκτόπισμα, δεν έχει τη δημοτικότητα Κληρίδη στην κοινωνία, αλλά ακόμα χει- στην πολίτευση. Ο ΔΗΣΥ σίγουρα δεν ήταν ρότερα δεν έχει το αντίστοιχο έρεισμα στο ίδιο του το κόμμα. Ούτε ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι προφανώς ένας νέος Αλέκος Μαρκίδης. Δεν έχει ούτε το πολιτικό βάρος, ούτε την πολιτική εμπειρία. Ο Αλέκος Μαρκίδης ζυμώθηκε στον ΔΗΣΥ, κέρδισε εκλογικές μάχες, είχε το θάρρος της γνώμης του. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει όσους ούτε μία εκλογική μάχη και σίγουρα δεν μας έχει πει ακόμα τι ακριβώς πρεσβεύει, εκτός του ότι είναι συνεχιστής του Νίκου Αναστασιάδη.

Και βεβαίως ο ΔΗΣΥ δεν είναι αυτός του 2003. Και σε ιδέες αλλά και σε ποσοστά. Στις βουλευτικές εκλογές η αντιπολίτευση κατατροπώθηκε, όμως ο ΔΗΣΥ σίγουρα δεν ήταν νικητής, όπως πανηγύριζε. Έλαβε το χαμηλό ποσοστό του 27,7%, με 3% πτώση από το 2016 και 6,7% πτώση από τις βουλευτικές εκλογές του 2011. Με λίγα λόγια δηλαδή, ο ΔΗΣΥ έχασε σε μία δεκαετία 40.000 ψήφους. Και επειδή ο ΔΗΣΥ την τελευταία δεκαετία έχασε 40.000 ψήφους, σε αυτόν ειδικά τον προεκλογικό θα αναμέναμε να πολιτευόταν απευθυνόμενος στην ευρύτερη κοινωνία. Δεν θα περιοριζόταν στο ήδη συγχυσμένο 27,7% που έλαβε τον Μάιο. Δεν θα μιλούσε με γλώσσα ξύλινη, στυγνά κομματικά, παίρνοντας τον τόπο επικοινωνιακά 40 χρόνια πίσω.

Το λέμε γιατί μας διαβεβαίωσε επανειλημμένως ο Αβέρωφ Νεοφύτου για την αγάπη του για την παράταξη. Γιατί τα προβλεπόμενα στελέχη κάνουν διαρκώς επίκληση στον κομματικό πατριωτισμό, επιστρατεύουν ορολογίες όπως η «κομματική νομιμοφοροσύνη» και παρουσιάζουν ως θέσφατο το ανώτατό τους συμβούλιο. Αλήθεια, ακούνε τους πολίτες; Πιστεύουν πως όλες όλες αυτές τις παρωχημένες ορολογίες αγγίζουν την ευρύτερη κοινωνία;

Δίνουν περισσότερο την αίσθηση ότι ένα κονκλάβιο ξέρει καλύτερα από την ίδια την κοινωνία τι είναι το καλύτερο. Ένα κονκλάβιο αποφασίζει και επιβάλλει υποψηφίους, καθώς οι εκλογές δεν είναι διαγωνισμός δημοφιλίας όπως λένε.

Είχαμε την αίσθηση πως η μεγάλη φιλε-

λεύθερη παράταξη, όπως υποστηρίζει πως είναι ο ΔΗΣΥ, είναι ανοικτή, ανεκτική και δημοκρατική. Προφανώς θέλουν απλώς να συσπειρώσουν το κόμμα τους. Αδιαφορούν για το 35% που απέχει από την κάλπη. Ούτε βεβαίως υπολογίζουν συνεργασίες και συμμαχίες με άλλα κόμματα. Γιατί, αν το έκαναν, θα διαβουλεύονταν μαζί τους προτού εξαγγείλουν την οποία υποψηφιότητα.

Αν υπάρχει όμως κάποιο κοινό με το 2003, είναι η φθορά της παρατεταμένης εξουσίας, η αλαζονεία που την ακολουθεί, αλλά και οι πολλές εκκολλητόμενες πολιτικές ατζέντες οδήγησαν στην εσωστρέφεια του ΔΗΣΥ.

Η αλαζονεία της εξουσίας είναι η μεγαλύτερη παθογένεια που έχει πλῆξει τον ΔΗΣΥ. Στέλνουν το μήνυμα πως η μόνη τους έγνοια είναι η προσωπική παραμονή τους στην εξουσία. Γιατί αν αγαπούσαν τον τόπο τους και αν πίστευαν πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι αχυράνθρωπος στο ΥΠΙΕΣ δεν θα ανέχονταν ένα «χρυσόψαρο» στην καίρια θέση του υπουργείου Εξωτερικών. Ένα χρυσόψαρο να χειρίζεται το Κυπριακό κατά τη διάρκεια της δικής τους θητείας. Αν αγαπούσαν τον τόπο τους και τα πίστευαν όλα αυτά όφειλαν να ζητήσουν την παραίτησή του εδώ και καιρό. Όχι να πείσουν γι' αυτήν, όταν αποκαλύφθηκε πως ενδιαφέρεται για την προεδρία. Και επειδή εμείς τουλάχιστον δεν έχουμε μνήμη χρυσόψαρου, θυμόμαστε πολύ καλά πως ο «μπαρουτοκαπνισμένος» και «τολμηρός» όπως θέλει να παρουσιαστεί Αβέρωφ Νεοφύτου έπαιζε κρυφτούλι μετά το Κραν Μοντάνα. Θυμόμαστε και για ποιο λόγο χάθηκε από προσώπου γης όταν η Τουρκία εισέβαλλε στο Βαρώσι.

Το πιο ανησυχητικό σε όλα αυτά βεβαίως είναι όσα άφησε πρόσφατα ο Αβέρωφ Νεοφύτου να εννοηθούν. Πως είναι έτοιμος δηλαδή να συζητήσει και γιατί όχι να συκυβερνήσει με το ΕΛΑΜ. Το παράρτημα της εγκληματικής οργάνωσης που ονομάζεται Χρυσή Αυγή. Αυτό θα έπρεπε να ταρακουνήσει κάθε φιλελεύθερο και υγιώς σκεπτόμενο στέλεχος του ΔΗΣΥ και όχι η σεναριολογία αναβίωσης του 2003. Και αν δεν το κάνουν για τον τόπο τους, ας το κάνουν για το κόμμα που όπως κόπτονται αγαπούν και που απομακρύνεται μέρα με τη μέρα από αρχές και αξίες που έλεγε πως πρεσβεύει.

economidoum@kathimerini.com.cy

Τα σαγόνια του καρχαρία

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Οι πιτσιρικάδες της δεκαετίας του '70 μάθαμε ψακουλευτά τη ζωή στη μικρή μας πόλη, που πάσχιζε να υποδυθεί πειστικά την πρωτεύουσα ενός κανονικού κράτους. Τότε, το σινεμά ήταν η απόδρασή μας από μια πραγματικότητα που μύριζε μπαρούτι. Το αίμα των νεκρών ήταν ακόμα νωπό και ο ιδρώτας στις διαδηλώσεις έτρεχε ποτάμι. Αν υπήρχε κάτι παρηγορητικό σ' εκείνο το δυσοπικό τοπίο, ήταν οι ώρες που κλεινόμασταν στις σκοτεινές αίθουσες για να δραπετεύσουμε από τα δυσοίωνα που μας κύκλωναν. Θυμάμαι λοιπόν το σοκ που είχαμε αισθανθεί όταν σε μια τέτοια προβολή το νέο ηχοσύστημα, προηγμένο τότε τεχνολογικά, μας πάγωσε το αίμα. Δεν μπορώ να πω με βεβαιότητα αν πιο πολύ φοβηθήκαμε από την πλοκή της ταινίας «Τα σαγόνια του καρχαρία» ή αν ο ήχος ήταν τόσο ρεαλιστικός που στοίχειωσε τους εφιάλτες μας. Ναι, ήμασταν πολύ αθώοι και πολύ άβγαλτοι, γι' αυτό υποκύψαμε τόσο εύκολα στον τρόπο που προκαλούσαν εκείνα τα σαρκοβόρα ψάρια. Όσπου μεγαλώσαμε, εξοικειωθήκαμε με τους φόβους μας και καταλάβαμε πως άλλα πρέπει να μας τρομάζουν και όχι η αγριότητα του βασιλείου των ζώων. Και ενηλικιωθήκαμε επιτέλους πολιτικά, ώστε να συνειδητοποιήσουμε ότι τα πιο φοβερά θηρία εκεί έξω είναι η πθική κατάπτωση, ο αμοραλισμός και οι διεφθαρμένες συνειδήσεις.

«Σε έναν ωκεανό γεμάτο καρχαρίες δεν μπορεί να εισαι χρυσόψαρο» είπε ο Αβέρωφ Νεοφύτου και μοιραία ξύπνησε τα πιο βαθιά θαμμένα πολιτικά μας ένστικτα. Οι απόψεις αν ορθά έπραξε δίστανται, καθώς η πρωτοβουλία του από άλλους θεωρήθηκε κίνηση ματ και από άλλους ότι άνοιξε τον ασκό του Αϊόλου. Προσωπικά, εκτιμώ ότι η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση. Ξεκινώντας από το ότι πρέπει να του πιστωθεί ο αφηνδιασμός, αφού κατάφερε να βγάλει τον Χριστοδουλίδη από τη ζώνη ασφαλείας του, εξαναγκάζοντάς τον σε παραίτηση. Επιπλέον θεωρώ ότι ήταν πολύ καλύτερος από το επεικώς απαράδεκτο βίντεο για την εξαγγελία της υποψηφιότητάς του. Ήταν πιο στιβαρός και πιο συγκροτημένος. Η επιλογή του όμως να μιλήσει για καρχαρίες και χρυσόψαρα μπορεί να εξασφάλισε πα-sάρικούς τίτλους στα πρωτόσελινδα, αλλά την ίδια ώρα έξυσε τον φλοιό της συλλογικής μας μνήμης. Και μας πήγε πολύ πίσω. Εκεί όπου κατοίκισαν κάποτε οι φόβοι μας. Με αποτέλεσμα να επιβεβαιώσουμε την απέχθειά μας στον απροκάλυπτο κυνισμό μιας τάχα πιο ρεαλιστικής σχολής σκέψης. Είναι γι' αυτό που, όταν στάθηκε ο Χριστοδουλίδης μπροστά στις κάμερες την περασμένη Κυριακή, τα βλέμματα πολλών ακούμπισαν με συμπάθεια στο χρυσόψαρο που σπαρταρούσε έξω από την κομματική γυάλα. Δεν υπεισέρχομαι καν στην ουσία, εάν έπισο με όσα είπε. Σε επίπεδο εικόνας ήταν «θαμπόν». Σε επίπεδο ουσίας ήταν αναμενόμενος. Έχω την αίσθηση όμως ότι αυτό που κατακάθισε ως εντύπωση ήταν η συναισθηματικά φορτισμένη ατάκα του: «Στόχος μου ήταν πάντα η εφαρμογή πολιτικών χωρίς άγρια θηρία και χωρίς την επικράτηση αυτών που επιδεικνύουν αδιακρίτως τα αιχμηρά τους δόντια».

Αποψη μου είναι πως η βισούνη δεν βοηθά για να κρίνει κανείς το «φαινόμενο» Χριστοδουλίδη. Χρησιμοποιώ επί-τηδες αυτό τον χαρακτηρισμό, γιατί οι επόμενοι μήνες θα δείξουν αν η δυναμική τού τέως υπουργού θα διατηρηθεί ή θα ξεφουσκώσει, όταν εκτεθεί σε αληθινές συνθήκες πολιτικής αντιπαράθεσης. Αυτό μάλλον θα πρέπει να το ζυγίσουν καλά όσοι ετοιμάζονται να τοποθετήσουν τα αβγά τους στον Χριστοδουλίδη λόγω της σημερινής του υψηλής δημοτικότητας. Όσο για τον Αβέρωφ, ας ξανασκερτέι τη στρατηγική τα πρωτοπαλικάρά του να μιλούν χλευαστικά για σαπουνόπερες και διαγωνισμούς δημοφιλίας. Γιατί κάτι τέτοια περί καλλιστείων έλεγε και ο Προδρόμος, αλλά τώρα η Ανντίτα τον κοιτάει αφ' υψηλού από τη θέση της Προέδρου της Βουλής.

Εν κατακλείδι, όταν κάποιοι εισάγουν στην πολιτική θεωρίες γι' άγρια θηρία να ξέρουν ότι το φιλοθέαμον κοινό είναι πλέον υποψιασμένο. Τα χρόνια της αθωότητας, όταν λυγίζαμε μπροστά στα σαγόνια του καρχαρία της μεγάλης οθόνης, έχουν παρέλθει ανεπιστρεπτί. Στην άγρια μιντιακή εποχή που ζούμε ο πιο τρομακτικός καρχαρίας είναι το ίδιο το κοινό. Η αυτοσυγκράτηση δεν έβλαψε ποτέ κανέναν. Πόσω μάλλον αν πρόκειται γι' αυτούς που θέλουν να μας κυβερνήσουν.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο πυροβολισμός του σκύλου και ο non pet friendly προορισμός Κύπρος

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

ωρούνται «κυνηγετικοί» και όταν κριθεί ότι δεν ανταποκρίνονται στα «καθήκοντά» τους, κάποιοι ασυνείδητοι τους εγκαταλείπουν σε βουνά και χαράδρες. Όπως όμως πληροφορηθήκαμε, ο συγκεκριμένος σκύλος, εκτός από το ζήτημα της εγκατάλειψης, έφερε και ένα μεγάλο τραύμα. Τον είχαν πυροβολήσει στα γεννητικά όργανα.

Ναι, στα γεννητικά όργανα! Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες της «Κ», οι κοινοτικές αρχές ενημέρωσαν καθηκόντως τις κτηνιατρικές υπηρεσίες, οι οποίες πήγαν επιτόπου και προχώρησαν στη θανάτωση του τραυματισμένου σκύλου, δεδομένης της κατάστασής του. Το περιστατικό καταδεικνύει μεν το «μεγαλείο» κάποιων ασυνείδητων, οι οποίοι είτε εσκεμμένα πυροβόλησαν τον σκύλο,

είτε από αμέλεια και στη συνέχεια τον εγκατέλειψαν. Αλλά, περισσότερο αναδεικνύει τα κακώς έχοντα του κυπριακού κράτους. Κυβέρνησης και Βουλής, που με ανακρονοστικές νομοθεσίες και ποινές-χάδια επιτρέπουν σε ιδιοκτήτες ζώων, κυνηγούς και μη, να συμπεριφέρονται στα ζώα με τρόπο απάνθρωπο.

Ο εκ προθέσεως πυροβολισμός ενός σκύλου από τα σκάγια του όπλου ενός ασυνείδητου, στα γεννητικά όργανα θα έπρεπε να τιμωρείται με ποινή κάθειρξης πολλών χρόνων. Θα έπρεπε να θεωρείται ειδικήs έγκλημα, δεδομένης της φρικτής συμπεριφοράς εις βάρος ενός αβοήθητου πλάσματος, η οποία σύμφωνα με ψυχολόγους παραπέμπει και στην εκδήλωση ανάλογων συμπεριφορών έναντι της ανθρώπινης υπόστασης.

Ωστόσο, το συντεταγμένο κυπριακό κράτος, σε επίπεδο κυβέρνησης και Βουλής, έχει θεσπίσει ποινές που δεν μπορούν να θεωρηθούν αποτρεπτικές. Για την κακομεταχείριση ζώου και την πρώτη καταδίκη,

θα μπορούσε να επιβληθεί ποινή μέχρι 10.000 ευρώ και για δεύτερη καταδίκη μέχρι 20.000 ευρώ. Δηλαδή, εάν ο εν λόγω ασυνείδητος που πυροβόλησε τον σκύλο στα γεννητικά όργανα είχε συλληφθεί και είχε κριθεί από το δικαστήριο ότι το περιστατικό δεν οφειλόταν σε ένα απλό ατύχημα, αλλά στόχευε να σκοτώσει τον σκύλο, τότε θα μπορούσε να του επιβληθεί πρόστιμο μέχρι 10.000 ευρώ. Και αν το ξανακάνει την επόμενη φορά, θα κληθεί να πληρώσει 20.000 ευρώ.

Μπράβο mas! Τέτοιο κράτος είμαστε! Όποιος σκοτώνει ένα ζώο, με τον οποιοδήποτε φρικτό τρόπο επιλέξει, μπορεί να πληρώσει ένα πρόστιμο και να την κάνει με ελαφρά πηδηματάκια.

Ενώ στην Ελλάδα, που ακολουθούμε σε άλλα ζητήματα, ο βασανισμός ζώου και η θανάτωσή του θεωρούνται κακούργημα και τιμωρούνται με ποινή κάθειρξης μέχρι 10 έτη και με χρηματική ποινή από 25.000 ως 50.000 ευρώ. Κι αυτό γιατί ο βασανισμός ζώων θεωρείται πλέον κακούργημα στην

Ελλάδα. Στην Κύπρο, «είμαστε αλλού». Σε όλα είμαστε δάθεν. Δεν καταθέτουμε ψυχή σε τίποτα από όσα κάνουμε. Θέλουμε να είμαστε απλώς τυπικά σωστοί. Και συνεπώς, αν και υποτίθεται ότι αγαπούμε τα σκυλιά, ωστόσο δεν κάνουμε τίποτα για να τα προσταξέμε, ως κράτος. Όχι μόνο στο ζήτημα των ποινών, αλλά και σε ζητήματα που άπτονται της διαβίωσής τους. Επιτρέπουμε σε κυνηγούς να έχουν όσους σκύλους θέλουν και να τους βάζουν σε κλουβιά, γνωρίζοντας ότι θα περάσουν όλη τους τη ζωή εκεί. Σ' ένα κλουβί!

Δεν μπορώ να διανοηθώ ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο Στέφανος Στεφάνου, ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ο Μαρίνος Σιζόπουλος και ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου δεν μπορούν να καθίσουν μαζί με τον Κώστα Καδή και να βρουν λύσεις. Όλοι μαζί. Για το καλό των ζώων, αλλά και της εικόνας του κυπριακού κράτους. Όχι μόνο γιατί ο πολιτισμός ενός κράτους αντανακλάται στον τρόπο που συμπεριφέρεται στα ζώα, όπως σοφά είχε πει ο Γκάντι. Αλλά και γιατί, εάν

κάποιος επιθυμεί να γνωρίζει πώς θα συμπεριφερόταν πριν από μερικές δεκαετίες έναντι της δουλείας, θα πρέπει να κοιτάξει πως συμπεριφέρεται σήμερα στα ζώα, όπως εύγλωττα έλεγε ένα πλακάτ που κρατούσε ένας μαύρος, σε μια διαδήλωση (if you want to know where you would have stood on slavery, look where you stand on animal rights).

Θα κάνουμε κάτι γι' αυτό; Ή θα παραμείνουμε θεατές; Τι λένε η κυβέρνηση και τα κοινοβουλευτικά κόμματα;

Σημ.: Μπορεί κάποιος να εξηγήσει στο υπουργείο Υγείας ότι η γνωστοποίηση μόνο των κρουσμάτων από την έναρξη της πανδημίας δημιουργεί λανθασμένες εντυπώσεις. Δεν λέμε να μη γνωστοποιούν τον συνολικό αριθμό, αλλά εάν θέλουν να γνωρίζουμε πόσα κρούσματα υπάρχουν, θα πρέπει να δίνουν τον αριθμό των «νεκρών κρουσμάτων». Εάν βεβαίως τον γνωρίζουν...

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Οι καρχαρίες και τα άγρια θηρία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στις στικομυθίες μεταξύ Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκου Χριστοδουλίδη, στο πλαίσιο της saga για το χρίσμα του υποψήφιου του ΔΗΣΥ, ακούσαμε για.. αρκετά είδη από το ζωικό βασίλειο και δη από τη θαλάσσια πανίδα. Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού έκανε την αναφορά για καρχαρίες και χρυσόψαρα, διευκρινίζοντας πως θέλει να μας προστατεύσει από τους καρχαρίες, όπως π.χ. την Τουρκία, δίνοντας μάλλον τον δικό του ορισμό για την πγεσία. Ο τέως ΥΠΕΞ, αντιπαρερχόμενος τις δηλώσεις Αβέρωφ, μάς ανέφερε πως δεν πολιτεύεται με όρους που παραπέμπουν σε άγρια θηρία, μιας και στις δημοκρατίες δεν ισχύει ο Νόμος τς Ζούγκλας. Σε κάποια φάση την περασμένη εβδομάδα οι πολιτικές διεργασίες στον Δημοκρατικό Συναγερμό θα παρέπεμπαν σε ντοκιμαντέρ. Από εκείνα που υπό τους ήχους ambient, σχεδόν ψυχεδελικής, μουσικής βλέπεις ψάρια να κολυμπούν, θηρία να εφορμούν και γενικά το ζωικό βασίλειο σε όλη του τη κάρη.

Το σκηνικό θα ήταν αστείο αν δεν ήταν... οργονελικό. Και να παραπέμπει, ως προς το που κινείται η σύγχρονη Κεντροδεξιά στη Κύπρο, απευθείας στη «Φάρμα των Ζώων» (Animal Farm, 1945) του Τζορτζ Όργουελ. Όχι ως προς το ίδιο το περιεχόμενο του βιβλίου αλλά ως προς τις εκδοτικές περιπέτειές του μέχρι να τυπωθεί στο χαρτί. Και την ίδια την ανταπόκριση που έλαβε, σε αρχικό στάδιο, μέχρι να καταστεί όχι μόνο ένα λογοτεχνικό αριστούργημα του 20ού αιώνα αλλά και ένα πολύτιμο εργαλείο κατανόησης της Δημοκρατίας. Ο Όργουελ τα έβαζε με την άρχουσα τάξη εν γένει. Γι' αυτό και το έργο του αποτέλεσε αντικείμενο σφοδρής κριτικής τόσο από τη βρετανική Αριστερά όσο κι από τη φιλελεύθερη-συντηρητική παράταξη.

Το πώς κινείται η κόντρα στα όρια του «κομματικού πατριωτισμού» VS του «ανεξάρτητου αφηγήματος» μεταξύ Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκου Χριστοδουλίδη δεν αναδεικνύει μόνο τις εγγενείς αντιφάσεις –παράδοξες κι ορατές– ως προς το πώς κινήθηκαν και οι δύο σε πολιτικό επίπεδο το τελευταίο διάστημα αλλά και όσα χρόνια βρίσκεται (μέχρι και το 2023) ο Δημοκρατικός Συναγερμός στην εξουσία. Υπενθυμίζει πως στις προεδρικές εκλογές του 2023 δεν αλλάζει τίποτα ως προς την ίδια την αλλαγή παραδείγματος –όχι ως προς την εξουσία– αλλά ως προς τη νοοτροπία και τον τρόπο ξεδιπλώσης της Πολιτικής (με το «Π» κεφαλαίο) στην Κύπρο: Το κόμμα είτε το επικα-

λείσαι, με πάσα ορθοδοξία, ως προς τον τρόπο λειτουργίας είτε το απορρίπτεις ακόμη και ως προς την βάση του, όπως έπραξαν αντίστοιχα τόσο ο κ. Νεοφύτου όσο και ο κ. Χριστοδουλίδης, παραμένει το βασικό συστατικό πολιτικής ανάδειξης και εργαλείο του ισχύοντος συστήματος προκειμένου να κερδίσεις την εξουσία. Οτιδήποτε άλλο είναι ή υποκριτικό ή αγνοεί τις ιστορικές και βιωματικές εμπειρίες στην Κύπρο, τουλάχιστον μετά το 1977. Προφανώς το πώς κινήθηκαν οι δύο άντρες απορρέει και από την προσωπική τους διάδραση κι αντίληψη με/για την εξουσία. Υπό αυτό το βάρος είναι ξεκάθαρο πως σε μια ευνομούμενη, σύγχρονη και φιλελεύθερη κοινωνία οι καρχαρίες δεν επιβιώνουν πάντα. Το απέδειξε ο Δαρβίνος πριν από πολλά χρόνια με τα όσα παρέθεσε για τη θεωρία της προσαρμοστικότητας. Στον αντίποδα, ούτε οι σύγχρονες δημοκρατίες είναι πάντα ρόδινες και ιδανικές. Το αποδεικνύει το διεθνές σύστημα, που συχνά αναλύεται στις Διεθνείς Σχέσεις, ως άναρχο και παρομοιάζεται με ζούγκλα.

Το αν τελικά ο κ. Νεοφύτου ή ο κ. Χριστοδουλίδης αποδείξουν πως οι καρχαρίες τρώνε τα χρυσόψαρα ή πως ζούμε σε μια ιδανική Δημοκρατία χωρίς άγρια θηρία μένει να φανεί από την εξέλιξη των πραγμάτων, καθ' οδόν για τον Μάρτιο του 2023 και τις προεδρικές εκλογές. Ο Τζορτζ Όργουελ ωστόσο πρέπει να υπενθυμίσει σε αμφοτέρους το πώς η «Φάρμα των Ζώων» ως έργο χρησιμοποιήθηκε για πολλές δεκαετίες με χαλκευμένο το μήνυμά του προκειμένου να προστατεύσει το ίδιο το σύστημα, το οποίο έθιγε ως λογοτεχνικό πόνημα.

Κι αυτό είναι το σημαντικό-τερο μήνυμα που θα κληθούν να λάβουν οι δύο κύριοι είτε το 2023 πάνε σπíti τους είτε μας ατενίζουν από τον λόφο της Εξουσίας. Το αν θα το κατανοήσουν μένει να κριθεί από την ίδια την Ιστορία όπως ακριβώς η Ιστορία θα κρίνει και τον απερχόμενο Πρόεδρο Αναστασιάδη –τον οποίο αμφότεροι στήριξαν στην εξουσία για δέκα χρόνια, ο ένας ως αρχηγός του κόμματος από το οποίο προέρχονταν ο τελευταίος και ο άλλος ως οργανικό μέλος των δύο κυβερνήσεων.

Και μιας και το κλίμα είναι ευρύτερα... National Geographic. Φαντάζεστε ένα χρόνο πριν από τις εκλογές, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης να εμφανιστεί με το ψαροντούφεκο για ένα μάθημα ως προς τα όρια τόσο των καρχαριών όσο και των άγριων θηρίων;

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Η υγειονομική υπάλληλος Babita Khanal από το Νεπάλ στο κέντρο βγάζει ομαδική φωτογραφία με παιδιά μοναχών μετά τον εμβολιασμό στο μοναστήρι της πόλης Dakshinkali, στα περίχωρα του Κατμαντού, Νεπάλ.

Έτσι έσβησε ο καταλύτης!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η έρευνα για φυσικό αέριο γύρω από την Κύπρο ήταν ένα πολλά υποσχόμενο έργο. Μπορούσε να αλλάξει τα δεδομένα (καταλύτης) και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για επίλυση του Κυπριακού:

1) Η ε/κ κοινότητα αισθάνθηκε ότι αποκτά κάτι τόσο σημαντικό, ανάπτυξη σε ευνοϊκότερες συνθήκες.

2) Με περισσότερες αναπτυξιακές δυνατότητες αλλάζει η ψυχολογία, δεν είμαστε η Κύπρος της μόνιμης γκρίνιας. Τώρα μας προσέχουν, μπαίνουμε στον μεγάλο χάρτη των ενεργειακών συμφερόντων. Μια πολύ κρίσιμη παράμετρος στην αναζήτηση συμβιβαστικής λύσης στο Κυπριακό.

3) Κλειδί για τη γεωπολιτική αλλαγή το διπλό «πρώτα επίλυση, ύστερα αξιοποίηση του Φ.Α.» για να υπάρχει σταθερότητα στην περιοχή. Η Τουρκία θα μπορούσε να απορροφήσει, ίσως το μεγαλύτερο ποσοστό Φ.Α., με φθηνότερους αγωγούς. Τα κοινά συμφέροντα δημιουργούν σταδιακά ανθεκτικές σχέσεις.

4) Γι' αυτό τον λόγο, α) Επίσκεψη Τ. Μπάιντεν στη νήσο το 2014, β) Γι' αυτό τον λόγο προκαταρκτικές μελέτες από την Ε.Ε. γ) Γι' αυτό τον λόγο το μπαράζ επισκέψεων από υπουργούς Εξωτερικών σημαντικών χωρών που ήρθαν στη Λευκωσία το τέλος του 2015. Τα ονόματά τους: Ε.Ε. με Φ. Μογκερίνι, Γερμανία με Στάνιναγιερ, Μ. Βρετανία με Χάμιλτον, ΗΠΑ με Κέρυ, Ρωσία με Λαβρόφ, ΟΗΕ με τον γ.γ. Μπα κι Μουν.

5) Ολοένα και περισσότερο γίνεται κατανοητό πως καθώς ο Ανα-

στασιάδης έφευγε από τις συνομιλίες στο Κραν Μοντάνα, την ίδια ώρα διέλυε και το κυπριακό ενεργειακό project. Μόνο με ψευδαισθήσεις μπορεί να ισχύσει η επιλογή «διαλύω τις συνομιλίες και θα κερδίσω με τριμερή σχήματα». Το ψέμα έχει κοντά ποδάρια. Κάποια στιγμή θα δικαιωθεί ο Αβραάμ Λίνκολν: «Μπορείς να τους ξεγελάς όλους για λίγο καιρό, λίγους όλο τον καιρό, αλλά όχι όλους όλο τον καιρό».

Ο EastMed με τη μορφή Eastdream «έσβησε» με τη σφραγίδα του αμερικανικού ΥΠΕΞ: «Μεταθέτουμε το ενδιαφέρον μας σε διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας που μπορούν να υποστηρίξουν και (την παροχή) φυσικού αερίου και ΑΠΕ». Αποδέκτες του non paper Ισραήλ, Κύπρος, Ελλάδα, Αίγυπτος και η Ε.Ε.

Σε άλλο δημοσίευμα, οι ΗΠΑ αποσύρουν την, έστω λεκτική, στήριξη στο σχήμα 3+1 (Ισραήλ, Ελλάδα, Κύπρος, + ΗΠΑ).

Η μεγάλη σχολή των μικρών τεχνασμάτων θα πει «φταιει ο Μπάιντεν, με τον Πομπέο πήγαιναν καλά τα πράγματα». Έτσι θα βρούμε τον «φταίκτη», αλλά όχι τη λύση στο ζήτημα. Μπορούμε όμως να δούμε περισσότερο φως στην άκρη του τούνελ, γιατί ο αγωγός Eastdream ήταν πολιτικό προϊόν για εσωτερική κατανάλωση σε δύο χώρες, όχι ένα βιώσιμο ενεργειακό έργο με τη σφραγίδα εταιρειών. Στήθηκε ως αντιτουρκικό project, γιατί υπηρετούσε ταυτόχρονα Νετανιάχου-Αναστασιάδη με τη χαζοχαρούμενη συμμετοχή στην κάθε photo-opportunity των Τσίπρα και Μηττάκη. Ο Ν. Αναστασιάδης πέταξε στον κάλαθο τις συνομιλίες στο Κυπριακό υπό τον ΟΗΕ –Ε.Ε. και έπαιξε με EastMed και «Τριμερείς». Η Τουρ-

κία, στο σκηνικό μετά το Κραν Μοντάνα, με την ισχύ του ναυτικού της, επέβαλε άλλες ισορροπίες: «Ζουπά», Τουρκολοβικό Σύμφωνο, Nautical Geo. Τώρα οι ΗΠΑ σβήνουν και τους κωμωδιογράφους του «3 συν 1». Παίξαμε το λάθος παιχνίδι, σε λάθος γήπεδο και χάσαμε πανηγυρικά! Αλλά, αν θέλουμε, βλέπουμε, πως:

1) Χωρίς επίλυση του Κυπριακού, όπου πάμε, προσκρούουμε πάνω στα τεχνάσματά μας.

2) Με κανένα σχήμα (με Ισραήλ, Ελλάδα, ΗΑΕ, κ.λπ.) η Κύπρος δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη στρατηγική υπεροχή στη σχέση ΗΠΑ-Τουρκίας.

3) Η Κύπρος έχει δυνατότητες μόνο με αναθεώρηση πολιτικής. Ένα μικρό κράτος μεγιστοποιεί τις δυνατότητές του μόνο ως κράτος-μέλος της Ε.Ε. Με αξιοποίηση της θετικής ατζέντας Ε.Ε.-Τουρκίας, με κέντρο την επίλυση του Κυπριακού.

Παρά ταύτα, μερικοί στη Λευκωσία επιμένουν να βλέπουν μέσα από παραμορφωτικό φακό τις τελευταίες ειδήσεις. Έτσι,

Α) Διορίζεται «Μόνιμη Γραμματεία Τριμερών Μπχανισμών».

Β) Αναζητείται με δημόσια αγγελία χώρος για ενοικίαση ή παραχώρηση άδειας για τρία έτη για τη Γραμματεία.

Γ) Η εφημερίδα «Πολίτης», 9/1 μάς ενημερώνει ότι «η κυβέρνηση Αναστασιάδη «ετοιμάζεται να διορίσει στη θέση του γενικού γραμματέα της Γραμματείας των πρώην υπουργό Εξωτερικών Γιώργο Λιλιπύκη με απολαβές και ωφελήματα υπουργού». Η κυβέρνηση διορίζει στη θέση αυτή εκείνον που προπαγάνδιζε την προπάλωση φυσικού

αερίου, ίσως, ως επιβράβευση για την τόσο ευφάνταστη πολιτική του κρίση! Τα πιο πάνω, μαζί, δείχνουν πως η ανευθυνότητα κτυπά στα ύψη. Για ένα ανύπαρκτο project στήνονται παιχνίδια επιρροής με φόντο τις επόμενες προεδρικές, καθώς τα πιο πάνω οργάνωσε ο τέως ΥΠΕΞ Ν. Χριστοδουλίδης με την ανοχή ή και την έγκριση από τον Ν. Αναστασιάδη.

Όλα μαζί μετρούν:

• Η αγνόηση των εξωτερικών ειδήσεων που έρχονται από τις πρωτεύουσες ισχυρών παικτών στην περιοχή -Βρυξέλλες, Ουάσιγκτον.

• Η αδιαφορία για το δημόσιο συμφέρον, φτάνει να τρέξει μια καριέρα.

• Η περιφρόνηση στα δημόσια οικονομικά, αυτά που ο Κύπριος φορολογούμενος στηρίζει με την εργασία του.

• Η συγκάλυψη που παρέχουν ΜΜΕ στις σκανδαλώδεις αυτές διαδικασίες, αρνούμενα έτσι να παίξουν τον θεμελιώδη ρόλο τους.

Παρά τη συστηματική μάχη για να μη βλέπουμε τα πασιφανή, τα γεγονότα είναι εκεί. Ο EastMed μάς εμείνε ως αναζήτηση στο Google. Οι ΗΠΑ, με την αποχώρηση Νετανιάχου, επιχειρούν αποσύνδεση από τις καλούμενες 3+1 ατελέσφορες συναντήσεις. Και ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτέρες με την Έκθεσή του (13/1) υπογραμμίζει πως «χωρίς αποφασιστική δράση, η συνεχής δυναμική μέσα και γύρω από την Κύπρο και τα εκλογικά χρονοδιαγράμματα, θα μπορούσαν να καταστήσουν ανέφικτες τις μελλοντικές προσπάθειες για επίτευξη αμοιβαία αποδεκτής διευθέτησης του Κυπριακού»...

www.larkoslarkou.org.cy

Ζεστό κρασί στον Καλοπαναγιώτη

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Το θαύμα έγινε και ο Καλοπαναγιώτης μεταμορφώθηκε σ' ένα απέραντο χριστουγεννιάτικο χωριό. Φως, μουσική, γλυκά, «λιζιά», καλούδια της περιοχής, ατέλειωτα παιχνίδια για παιδιά, αλλά και λαχταριστά μεζέδες για τους μεγαλύτερους. Αυτά τα οποία ξεχώρισαν όμως ήταν το ζεστό μυρωδάτο κρασί και οι ζεστοί λουκουμάδες, οι οποίοι αποτελέσαν το καλύτερο αντίδοτο στην κρυαδίσσα του βουνού. Μαγικά ήταν και η θέα του φωτισμένου μοναστηριού του Αγίου Ιωάννου του Λαμπαδιστή, καθώς και του φωτισμένου με πολλά μαεστρία δάσους, εικόνες οι οποίες παρέμπαν σε αληθινό παραμύθι. Πίσω όμως από τα εκθαμβωτικά κατασκευάσματα, ήταν οι άνθρωποι με το γλυκό χαμόγελο, με τον καλό λόγο και τη ζεστή καρδιά, ήταν οι άρχοντες της φιλοξενίας. Το ωραίο ταξίδι στον Καλοπαναγιώτη, ξεκί-

νησε στις 10 Δεκεμβρίου και ολοκληρώθηκε στις 6 Ιανουαρίου.

Παρέα με τους καλούς φίλους και πρωταγωνιστές των εκδηλώσεων Αντρέα και Κυπρούλα Μακρή, ανηφορίσαμε, κατηφορίσαμε και τανάπαλι, χωρίς να χορταίνουμε τις εκπλήξεις στα 14 σπιτάκια των Χριστουγέννων και στα 53 εργαστήρια, για μικρούς και μεγάλους. Στο σπιτάκι του Αγίου Βασιλ, τα παιδάκια έστελναν γράμματα στον αγαπημένο άγιο και λάμβαναν μικρά δωράκια. Φυσικά, τα μεγάλα δώρα, τα οποία έγραφαν στα γράμματα, έθιγαν στους παραλήπτες, με λίγη καθυστέρηση, αφού πρώτα οι γονείς έβαζαν το χέρι στην τσέπη. Παρά διπλά τα παιδάκια, με τάξη και ασφάλεια και ένα-ένα, φωτογραφίζονταν με τον Άγιο Βασιλ, φωτογραφίες οι οποίες είναι για κορνίζα και όχι μόνο για τα κινητά τηλέφωνα.

Κινητήριος δύναμη όλων των εκδηλώσεων ήταν βεβαίως οι δεκάδες εθελοντές, οι οποίοι κατέθεσαν

την ψυχή και τον σωματικό τους κόπο. Ο Καλοπαναγιώτης, όλο τον μήνα των εκδηλώσεων, πλημμύρισε από αγεγλικές φωνές παιδικών χορωδιών, αλλά και από μουσικά σχήματα ενηλίκων. Οι εκπαιδευτικοί του «Μαραθόκοσμου» διηγούνταν επίκαιρες ιστορίες/παραμύθια, αναπαιστούσαν έθιμα και έπαιζαν ένα σωρό παιχνίδια με τα παιδιά. Εκπαιδευτές παρουσίασαν σε παιδιά και όχι μόνο, χριστουγεννιάτικες κατασκευές με ανακυκλωμένα υλικά, τον τρόπο παρασκευής κεραλοφών, την τέχνη της συλλογής μελιού αλλά και συνταγές με μελομακάρονα. Ακόμη την τέχνη της αγγειοπλαστικής, τρόπους κατασκευής χριστουγεννιάτικων στολιδίων με πολυμερικό πηλό. Ξεχωριστές ήταν οι παρουσιάσεις του τρόπου παρασκευής μουσικών αυτοσχεδίων οργάνων, κατασκευής παραδοσιακών φλογέρων –πιδικαυλιών–φιγούρων θεάτρου, αλλά και των μυστικών φύτευσης του φυτού αλόν βέρα.

Αυτά όμως που τράβηξαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, ήταν για τα μικρά παιδιά, ο στάβλος/φάτνη με κυπριακά ζώα και για τους μεγαλύτερους η διαδικασία παρασκευής ζιβανίας και ζεστού κρασιού.

Φέτος για πρώτη φορά, στήθηκαν χριστουγεννιάτικα χωριά, με την οικονομική στήριξη της Πολιτείας και σε άλλα ορεινά χωριά του Τροόδους. Εκτός από τον Καλοπαναγιώτη, στην Κακοπετριά, στον Αγρό, στην Κυπερούντα και στις Πλάτρες. Πρωταγωνιστές της προσπάθειας, οι υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περδίδος, άλλοι αξιωματούχοι, τοπικοί άρχοντες, αλλά και οι εκατοντάδες εθελοντές. Ήταν μια πολύ ευχάριστη έκπληξη, εν μέσω πανδημίας, καλή αφορμή για μια τέλεια εκδρομή. Αξίζει να σημειωθεί ότι τηρήθηκαν κατά γράμμα τα υγειονομικά πρωτόκολλα, γι' αυτό και δεν ακούστηκε οτιδήποτε για αλυσίδες κρουσμάτων, κάτι το οποίο θα ήταν το πρώτο, το οποίο θα έκανε τον γύρο της δια-

δικτύου. Ο Καλοπαναγιώτης είναι έκτακτος για το μοναστήρι του θαυματουργού Αγίου Ιωάννου του Λαμπαδιστή, με τις εξαιρετικά καλά διατηρημένες τοιχογραφίες, οι οποίες χρονολογούνται από τον 9ο μέχρι και τον 15ο αιώνα. Να σημειωθεί ότι το μοναστήρι είναι και στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ. Παράδειλα το σπουδαίο εικονοφυλάκιο με τους εκκλησιαστικούς θησαυρούς. Ξεχωρίζουν τα πολλά σύγχρονα ξενοδοχεία και εστιατόρια, αλλά και οι ταπεινοί καφενέδες, οι οποίοι προσφέρουν εκτός από μερακιλίδικο καφέ και ζιβανία και πολύ καλή κουβέντα.

Ακόμη η γέφυρα του 16ου αιώνα κατασκευασμένη από παραδοσιακά πέτρα, οι ιαματικές πηγές, τα σπίτια με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τα περίφημα μονοπάτια της φύσης. Με απλά λόγια, το χωριό είναι ένας ιδανικός χώρος για να ξεκουραστεί το σώμα, αλλά και για πρε-

μήσει η ψυχή του ανθρώπου. Το όμορφο χωριό της Μαραθόσας δεν ξεχωρίζει μόνο για την ιστορία και τις φυσικές του ομορφιές, αλλά ξεχωρίζει και για τη σύγχρονη, εντυπωσιακή και μετρημένη ανάπτυξη του, η οποία συνάδει πλήρως με τον περιβάλλον. Είναι ένα πραγματικό κατόρθωμα για την Κύπρο της υπερβολής, της μικρότητας, αλλά και της αλαζονείας. Ψυχή της προσπάθειας αυτής, ο πρώην κοινοτάρχης Γιαννάκης Παπαδόπουλος, ο οποίος από αγάπη για το χωριό του, διέθεσε πολλά εκατομμύρια από το προσωπικό του βαλάντιο, για να μεταμορφώσει τον Καλοπαναγιώτη, μαζί με πολλούς άλλους ντόπιους που πίστεψαν στο όραμα, σ' ένα σύγχρονο «σαλέ», σ' ένα μαγικό παραθεριστικό μέρος, σ' ένα ξεχωριστό μέρος ξεκούρασης, σώματος και ψυχής. Τελικά το θαύμα εξακολουθεί να εκπλήσσει εκεί που δεν το προσμένεις.

kaparispan@yahoo.gr

Προσωπικό περίθαλψης και φροντίδας

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η **ραγδαία** εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού έχει αναδείξει τις αυξημένες ανάγκες παροχής φροντίδας και περίθαλψης από εξειδικευμένο προσωπικό. Σύμφωνα με επιστημονικά στοιχεία που κατατέθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών (ΕΕΤΠ), η Ευρώπη παρουσιάζει χαμηλή αύξηση του πληθυσμού και γήρανση της κοινωνίας.

Ένας σωστός τρόπος αντιμετώπισης των δημογραφικών αλλαγών είναι η παροχή προχωρημένων υγειονομικής περίθαλψης και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η αύξηση της ηλικίας του πληθυσμού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη βελτίωση των υπηρεσιών περίθαλψης που παρέχονται από σωστά καταρτισμένο προσωπικό. Για να καλυφθούν οι ανάγκες παροχής μακροχρόνιας περίθαλψης, σύμφωνα με στοιχεία σχετικής γνωμοδότησης της ΕΕΤΠ, σε άτομα

Η αυξημένη ζήτηση σε περίθαλψη και φροντίδα από εξειδικευμένο προσωπικό επιβάλλει την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και άριστων προδιαγραφών.

των 65 ετών και άνω, μέχρι το 2040 θα πρέπει να αυξηθεί ο αριθμός των επαγγελματιών παροχών περίθαλψης και φροντίδας κατά 13,5 εκατομμύρια στις χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η περίθαλψη και η φροντίδα σε ηλικιωμένα κυρίως άτομα παρέχεται από μη επαγγελματίες, οι οποίοι δεν διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση. Όσοι έχουν την οικονομική ευχέρεια καταλήγουν σε ιδιωτικές κλινικές, νοσοκομεία ή σε οίκους ευγηρίας,για να μπορούν να απολαμβάνουν καλύτερες υπηρεσίες από ειδικά καταρτισμένο επαγγελματικό προσωπικό.

Πέρα από την ιδρυματική, νοσοκομειακή ή εξωνοσοκομειακή περίθαλψη υπάρχει και η κατ' οίκον παροχή περίθαλψης. Όπως και στην Κύπρο έτσι και σε άλλες χώρες, οι ηλικιωμένοι επιθυμούν να περιθάλπονται κυρίως στο σπίτι τους κοντά στην οικογένεια και στα αγαπημένα τους πρόσωπα. Αυτό σημαίνει ότι η φροντίδα από συγγενείς ή από οικιακές βοηθούς, οι οποίες είναι ως επί το πλείστον αλλοδαπές γυναίκες, παρέχεται από άτομα, τα οποία δεν είναι κατάλληλα καταρτισμένα, αφού γύρω στο 80% της περίθαλψης στην Ευρώπη παρέ-

χεται από συγγενικά πρόσωπα.

Η έλλειψη και η περιορισμένη κατάρτιση του προσωπικού περίθαλψης και φροντίδας θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με στοχευμένα μέτρα. Οι νέοι άνθρωποι μπορούν να ακολουθήσουν αυτόν τον κλάδο σπουδών, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της εικόνας του τομέα αλλά και στην απόκτηση κύρους. Θα πρέπει επίσης να βελτιωθούν οι όροι εργασίας, τα επιδόματα, η μισθοδοσία και οι χώροι εργασίας.

Η αυξημένη ζήτηση σε περίθαλψη και φροντίδα από εξειδικευμένο προσωπικό επιβάλλει τηνπαροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και άριστων προδιαγραφών. Το προσωπικό θα πρέπει να επιμορφώνεται συνεχώς, αναπτύσσοντας καλύτερες δυνατότητες κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, συμβάλλοντας έτσι στην παροχή καλύτερων υπηρεσιών στους πάσχοντες.

Αφού ο πληθυσμός της Ε.Ε. σύμφωνα με στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου το 2020 γερνεί και το 20,6% του πληθυσμού της ήταν 65 ετών και άνω, ενώ μέχρι το 2070 θα φτάσει το 30%, οι τοπικές αρχές οφείλουν μέσα από ειδικά προγράμματα εκγύμνασης, ψυχαγωγίας και επιμρφωσης να συμβάλουν στη διατήρηση των ηλικιωμένων σε εγρήγορση και σε καλή υγεία μέσα στα Κέντρα Ενηλίκων.

Τα νοσοκομεία θα πρέπει να στελεχωθούν κατάλληλα με εξειδικευμένο προσωπικό που να ασχολείται αποκλειστικά με την παροχή ιατρικής φροντίδας και περίθαλψης στα άτομα τρίτης ηλικίας, ενώ οι κοινωνικές υπηρεσίες του κράτους θα πρέπει να παρέχουν άμεση κατ' οίκον φροντίδα εκεί που χρειάζεται. Μέχρι το 2050 πάνω από 30 εκατ. ευρωπαίοι πολίτες θα χρήζουν μακροχρόνιας φροντίδας και περίθαλψης. Την επόμενη δεκαετία θα δημιουργηθούν 8 εκατ. θέσεις εργασίας στον τομέα της υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΠ. Ο τομέας της επαγγελματικής φροντίδας, η οποία παρέχεται τόσο σε εξωνοσοκομειακή όσο και σε ενδονοσοκομειακή περίθαλψη, θα μπορούσε να αποτελέσει το επάγγελμα του μέλλοντος για αρκετούς νέους.

Ιδού πεδίοι δόξης λαμπρόν για επαγγελματικά αποκατάσταση νέων, μορφωμένων ανθρώπων. Αυτός ο πολύ ευαίσθητος αλλά κοινωνικά σημαντικός τομέας της παροχής περίθαλψης και φροντίδας δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με επιφυλακτικότητα, ούτε λόγω της φύσης του επαγγέλματος αλλά και ούτε λόγω των οποιωνδήποτε έμφυλων στερεότυπων.

Ο κ. Αντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Ο κοινωνικός προορισμός του έργου της αρχιτεκτονικής

Του **ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΟΥ**

Την **προπατορική** στιγμή που ο άνθρωπος άφησε την ανύποπτη περιπλάνησή του μέσα στον κόσμο, και στάθηκε απέναντί του θεωρώντας τον, τότε ακριβώς, συνειδητοποιήσει χωριστή απ' εκείνον την ύπαρξή του: Έγινε τώρα αυτός υποκείμενο, κι έκανε εκείνον αντικείμενο. Την ίδια όμως εκείνη στιγμή, που ο άνθρωπος βρέθηκε αντι-κείμενος προς τον κόσμο, αισθάνθηκε ταυτόχρονα και την ανάγκη επιστροφής του σ' εκείνον, να ενωθεί πάλι μαζί του, να ξανάρθει δηλαδή, με το πνεύμα του, πίσω στην πηγή του. Η θεμελιακή αυτή ανάγκη επιστροφής του ανθρώπου στον κόσμο (είτε ο κόσμος αυτός ήταν ο θεός, είτε η φύση, είτε ακόμα ο άλλος άνθρωπος) δημιουργήσε την Τέχνη, άλλως δημιούργησε την πνευματική του ιστορία: Η ανάγκη να ενωθεί με τον Θεό δημιούργησε τη Θρησκεία (η λέξη εδώ χρησιμοποιείται με την ελληνορθόδοξη της έννοια, που καμιά σχέση δεν έχει με τη δυτική νοοτροπία μεταβολής της σε ηθικό κώδικα καταναγκασμού) η ανάγκη να ενωθεί με τη φύση δημιούργησε την ποίηση και η ανάγκη τέλος να ενωθεί με τον άλλο άνθρωπο δημιούργησε την κοινωνία.

Ο δε μύθος δηλοί κυρίως ότι πρωταρχική αιτία γέννησης της κοινωνίας είναι η εσχατολογική ανάγκη επικοινωνίας του ανθρώπου με τον άνθρωπο, της «κοινωνίας» του από το πνεύμα του άλλου, της επιστροφής του στη γένεσή του. Το αίτημα του «κοινωνείν», υπήρξε (ιδίως για τον ελληνικό τρόπο του βίου) αίτημα πνευμα-

τικής ανάγκης του ανθρώπου, δευτερευόντως δε προϊόν πρακτικής βιοτικής ανάγκης. Κατ' ακολουθίαν, κοινωνικός προορισμός του έργου Τέχνης, και ιδίως της Αρχιτεκτονικής, είναι ότι στο έργο τους συντελείται η πνευματική επικοινωνία των ανθρώπων: Η επικοινωνία δηλαδή του θεατή με το πνεύμα του έργου, και, που είναι το μέγα, η επικοινωνία των θεατών μεταξύ τους. Χαρακτηριστική είναι η εικόνα εκείνη του Πλάτωνα, (Ίων) που παρομοιάζει το έργο τέχνης με τον «μαγνήτη λίθο»: Έλκοντας το μεταλλικό δακτυλίδι, το κάνει και αυτό ικανό να έλκει επάνω του άλλα δακτυλίδια, ώστε με τη διαδικασία αυτή ελκτική δράση να δημιουργείται μια πυραμίδα, με κορυφή της το πνεύμα του καλλιτέχνη).

Στον κοινωνικό τώρα προορισμό της Τέχνης, κυρίαρχο ρόλο αναλαμβάνει η Αρχιτεκτονική! Δεδομένου ότι το δικό της έργο, δεν έχει δυνατότητα να «κρύβεται», είτε στις πινακοθήκες, είτε στις βιβλιοθήκες, είτε στις αίθουσες των συναυλιών. Ούτε εξαρτάται αυτό από τη διάθεση του ανθρώπου να έλθει σ' επαφή μαζί του ή όχι, αφού μονίμως και εξ ανάγκης είναι μπροστά του, ως, που τον περιβάλλει, χώρος. Εξάλλου, ενώ στις άλλες τέχνες, προηγείται η δημιουργία του καλλιτεχνήματος, και ακολουθεί η αποδοχή του από την κοινωνία, στην αρχιτεκτονική η κοινωνία προηγείται στη δημιουργία του έργου: Χωρίς εργοδότη δεν μπορεί να υπάρξει αρχιτεκτονικό έργο. Τούτο σημαίνει ότι το αρχιτεκτόνημα χρειάζεται την

κατ' αρχήν έγκριση της κοινωνίας προτού δημιουργηθεί! Αξιολογώντας το, μετρίαια ακολουθεί μετά την υλοποίησή του! Προκειμένου δηλαδή να διαπιστωθεί αν «διαλέγεται» μαζί της, αν δηλαδή την εκφράζει ως κοινωνία. Αν, με άλλα λόγια, εκπληρώνει τον «κοινωνικό» προορισμό του ως (παραγγελλέντος) έργου τέχνης. Ή βεβαίως, και αν, η που τα παρήγγειλε, αποτελεί πράγματι όντως «κοινωνία»! Και εννοώ βεβαίως κοινωνία και όχι «συναρμολογημένη» societa...

Δύο έργα αρχιτεκτονικής λοιπόν απόκτησε πρόσφατα η κοινωνία της Λευκωσίας. Το ένα ο καθεδρικός ναός της Ιερής Αρχιεπισκοπής και το άλλο η γέφυρα στο τείχος της πόλης, καλούμενη «Πλατεία Ελευθερίας»! Άκρα όμως του τάφου, αισθητική βέβαια, σιγή ακολούθησε και τα δύο αυτά έργα. Διότι φυσικά οι θορυβώδεις αναφορές σε «απίστευτο» κόστος, όσες ακούστηκαν για το, επίσης, θορυβώδες φλύαρο έργο στο ενετικό τείχος της πόλης, δεν μπορεί να θεωρηθεί αισθητική κρίση κοινωνίας.

Για δε το (και) κυρίαρχο, ως όφειλε να είναι, κοινωνικό έργο του νέου καθεδρικού ναού, εκτός βέβαια των κρωξιμάτων από τις (που βγήκαν από το κοτέτσι) δημοσιογραφικές χήνες, δεν αρθρώθηκε από την κοινωνία άλλος σοβαρός κριτικός λόγος. Και όμως, όφειλε η κοινωνία να το γνωρίζει: Ειδικά έναν ναό, δεν τον γεννά μόνο ο αρχιτέκτονας του, αλλά ολόκληρη η, που περιβάλλει (και

«εργοδοτεί») τον αρχιτέκτονα, κοινωνία. Στην περίπτωση ειδικά του συγκεκριμένου ναού, δημιουργός δεν είναι καν ο αρχιτέκτοναστού! Είναι και ο προκαθήμενος της Εκκλησίας (ο προκαθήμενος ειδικά είχε δημιουργημένη μάλιστα από τον ίδιο, κάθε προϋπόθεση για να ανεγείρει, μέσω βεβαίως του ΕΤΕΚ, ένα σωστό ναό. Πάνω όμως, ο ίδιος ακύρωσε τόσο τον εαυτό του, όσο και το ΕΤΕΚ. Και πολλά άλλα...) και η Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου, συμπαρομαρτοσύνης φυσικά και της διαβόητης Επιτροπής «Αισθητικού» (και να ακούγεται...) Ελέγχου, και πλήθος άλλοι, ιδίως (ανευθυνούπευθοι) παντογνώστες... Συνεπώς όλοι κρίνονται! Τόσο για εκείνο το αποτέλεσμα, όσο και γι' αυτή την, περί το φαινόμενο, παντελή απουσία αισθητικού (κοινωνικού) λόγου...

Είναι όμως καιρός, λέει τώρα ο γράφων, το ΕΤΕΚ, που στην παρούσα φάση ευτυχεί να έχει πρόεδρό του αρχιτέκτονα, (και ας μου επιτραπεί να πω, μετά λόγου γνώσεως δε, αισθητικά μορφωμένο αρχιτέκτονα) να αναλάβει να κάνει ό,τι απέτυχε να πράξει η κοινωνία: Έχοντας και την οικονομική ευχέρεια του ΕΤΕΚ, σε συνεργασία δε με τα αρμόδια όργανα των αρχιτεκτόνων, να προκαλέσει, μία οργανωμένη σε δημόσιο χώρο, συνεδριακή συζήτηση, με θέμα την αισθητική θεώρηση των δύο αυτών έργων αρχιτεκτονικής. Ιδού λοιπόν κύριε προεδρέ μου «στάδιο δόξης λαμπρόν».

Ο κ. Χάρης Φεραίος είναι διδάκτωρ του ΕΜΠ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakis@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Κράτος και φιλελευθερισμός στην πανδημική κρίση (II)

Εάν μπορούσαμε να αντιδιαστείλουμε το φιλελεύθερο πολιτικό σύστημα από φιλοσοφικά αιτήματα τόσο των αρχαίων όσο και των νεότερων χρόνων, θα λέγαμε ότι σκοπός του σύγχρονου Λεβιάθαν δεν είναι το ευ ζην αλλά το επιζήν. Ο φιλελευθερισμός είναι ένα σύστημα κρατικών εξασφάλισης των προς το ζην, όχι ένα αξιακό σύστημα ολοκλήρωσης της ατομικής ή συλλογικής πνευματικής οντότητας (ευ ζην). Η ατομική ευτυχία και ολοκλήρωση, η προσωπική παιδεία, κουλτούρα και ευγένεια ψυχής, ο πλουτισμός και η κοινωνική ευημερία εναπόκεινται στην κοινωνία των πολιτών και στην ικανότητά της να παράγει υλικά και πολιτισμικά αγαθά για να τα παρέχει στα μέλη της. Η εμμονή των φιλελευθέρων συστημάτων να θέτουν στο επίκεντρο της κρατικής μέριμνας τη ζωή ως υπέρτατη αν όχι ως μοναδική αξία, έθσεσε από πολύ νωρίς τον φιλελευθερισμό στο στόχαστρο των μεγάλων διανοητών. Ο Ζαν Ζακ Ρουσσώ πρώτος κατήγγειλε τη ρηχότητα του μπουρζουά, ενώ ο Νίτσε

υπήρξε ο κύριος εμπνευστής της κριτικής του δημοκρατικού ανθρώπου. Οι μεγάλοι πολιτικοί στοχαστές του εικοστού αιώνα, η Hannah Arendt, ο Leo Strauss ή ο Raymond Aron, αν και πολιτικά φιλελεύθεροι, άσκησαν δριμεία κριτική στον φιλελευθερισμό και στον τρόπο που απαξίωσε άλλες παραδοσιακές ανθρώπινες αξίες και αρετές. Κανένας όμως δεν ξεπέρασε σε δεινότητα την κριτική του φασισμού, ορκισμένου εχθρού κάθε φιλελεύθερης αρχής. Δεν είναι τυχαίο ότι «Το δόγμα του φασισμού» (1932), διαμετρικά αντίθετο στη θεμελιώδη αρχή των φιλελευθέρων, εξυμνεί τον θάνατο. Οι εισηγητές του κειμένου, ο δικτάτορας Μπενίτο Μουσολίνι και ο πολιτικός φιλόσοφος Τζοβάνι Τζεντίλε, γράφουν: «Σε ό, τι αφορά τον Άνθρωπο, ο φασισμός θεωρεί ότι το έθνος και η πατρίδα, τα άτομα και οι γενιές είναι ενωμένα κάτω από την ίδια παράδοση και στρατευμένα στην ίδια αποστολή. Και αυτό απορρέει από έναν ηθικό νόμο που καταστέλλει το ένστικτο της ζωής, καθότι το τελευταίο εγκλωβίζει τον άνθρωπο στον στενό κύκλο της νηδονής. Ο ηθικός αυτός νόμος αν-

τίθεται εγκαθιδρύει το καθήκον για μια ανώτερη ζωή, απελευθερωμένη από τα όρια του χρόνου και του χώρου. Στη ζωή αυτή, το άτομο παραιτείται από τον εαυτό του, θυσιάζει τα ιδιότελ ή του συμφέροντα, αγκαλιάζοντας τον ίδιο τον θάνατο, πραγματοποιεί την πανπνευματική εκείνη ύπαρξη που τον καταξιώνει ως άνθρωπο». Η ζωή και ο θάνατος για τους άλλους μέσω του καθήκοντος και της αυτοθυσίας εξυμνήθηκε από όλες τις αντιφιλελεύθερες ιδεολογίες.

Στα νεότερα αυτά ιδεολογικά συστήματα, αν και η διάκριση κράτους-κοινωνίας είναι εξίσου σημαντική με τον φιλελευθερισμό, το κράτος δεν έχει σκοπό την «υπεράσπιση της κοινωνίας», αλλά τη διαμόρφωσή της σύμφωνα με δογματικές προκείμενες. Τα αντιφιλελεύθερα κράτη όχι μόνο δεν είναι αδιάφορα στις προσωπικές αξίες και προτιμήσεις του κάθε ατόμου, αλλά επιχειρούν να διαμορφώσουν έναν συγκεκριμένο τύπο «ανάντηρου» ανθρώπου, απαλλαγμένου από τις μικροπρέπειες του αστού, τη φιλαυτία, το συμφέρον και τον εγωισμό. Όπως πολύ εύστοχα παρατηρεί

ο Αρον, στο «Όπο των διανοούμενων»: «Το δόγμα παρέχει στους αληθινούς κομμουνιστές μια σφαιρική ερμηνεία του σύμπαντος. Ενσταλάζει συναισθήματα παρόμοια με εκείνα των σταυροφόρων όλων των εποχών. Καθορίζει την ιεραρχία των αξιών και θεοπίζει τους κανόνες της καλής συμπεριφοράς. Εκπληρώνει, στην ατομική και στη συλλογική ψυχή, ορισμένες από τις λειτουργίες που ο κοινωνιολόγος αποδίδει συνήθως στις θρησκείες. Όσον αφορά την απουσία του υπερβατικού ή του ιερού, οι κομμουνιστές δεν το αρνούνται κατηγορηματικά, αλλά υπενθυμίζουν ότι πολλές κοινωνίες ανά τους αιώνες αγνοούσαν την έννοια του θείου όντος χωρίς να αγνοούν τον τρόπο σκέψης και συναισθήματος, τις υποχρεώσεις και τις λατρείες, που ο σημερινός παρατηρητής θεωρεί θρησκευτικές». Η διαμόρφωση ενός νέου ανθρώπου, στο πλαίσιο της προφητολογίας της κοινωνίας που έρχεται, είναι ο αποκλειστικός σκοπός όλων των ολοκληρωτισμών. Οφείλουμε φυσικά να διαχωρίσουμε τον σοσιαλισμό, του 19ου αιώνα κυρίως, και τον κομμουνισμό από τη σο-

σιαλδημοκρατία, η οποία είναι κατ' ουσίαν φιλελεύθερη. Άλλωστε όλοι οι «ορθόδοξοι» μαρξιστές κατήγριλαν εξίσου τον ρεφορμισμό και το αγγλικό συνδικαλιστικό κίνημα, τον γαλλικό ουτοπισμό και τους μπόεμ του κουρελοπρολεταριάτου. Δυστυχώς, με δεδομένη τη δύναμη που έχει το σύγχρονο φιλελεύθερο κράτος πάνω στην κοινωνία ο πειρασμός να περάσουμε από την υπεράσπιση και τη διαχείριση των προβλημάτων της κοινωνίας στη διαμόρφωση μιας νέας κοινωνίας και τη σφυρηλάτηση «ανώτερων» αρχών και αρετών του ατόμου είναι μεγάλος. Ο πειρασμός γίνεται ακόμη μεγαλύτερος όταν για συγκεκριμένους λόγους, όπως μια οικονομική κρίση ή μια πανδημία, το κράτος αναλαμβάνει σχεδόν αποκλειστικά τα πνία της κοινωνίας, επιβάλλοντας κανόνες συναναστροφής, ατομικής συμπεριφοράς και περιορισμό κινήσεων. Μετά από δύο χρόνια διαχείρισης της κρίσης, μετά από αλεπατάλληλα «κλεισίματα», τις οικονομίας και της κοινωνίας, αδιόκοπους περιορισμούς στις μετακινήσεις, πώς αντιμετωπίζει το φιλελεύθερο κράτος τις ίδιες του τις αρχές;

Ακόμη περισσότερο, συγκεκριμένες πρακτικές της κρατικής εξουσίας, κοινές σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, όπως οι έκτακτες νομοθεσίες και τα διατάγματα και η κινητοποίηση της κρατικής προπαγάνδας για την καταπολέμηση του κορωνοϊού παραπέμπουν σε μη φιλελεύθερα περιβάλλοντα. Είναι εμφανής η προσπάθεια διαμόρφωσης ενός «υπεύθυνου» ατόμου που σκέφτεται τους άλλους περισσότερο από τον εαυτό του, που αποδέχεται θυσίες στο όνομα του κοινού «πολέμου» και που πρέπει να «συμμορφωθεί» με τις κοινές πρακτικές, ανεξαρτήτως των ιδιωτικών του πεποιθήσεων. Η αδιάκοπη ανασυρία των φιλελευθέρων είναι σήμερα μια κλιμάκωση της κοινωνίας του ρίσκου και της επιτήρησης, η οποία εξοπλίζεται σχεδόν καθημερινά με νέα νομοθετήματα και θεσμούς που θα ήταν απλά ανήκουστα πριν από την πανδημία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστίας είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Εμπόδια στον δρόμο της Ρομπέρτα Μέτσολα

Το πένθος και ο αποχαιρετισμός Σασόλι κυριάρχησε στην ειδησεογραφία, με το παιχνίδι της διαδοχής να έχει ξεκινήσει πολύ καιρό

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες, ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η απώλεια του Ντάβιντ Σασόλι ήταν μια από τις περιπτώσεις όπου οι πολιτικοί έδειξαν να εννοούσαν αυτά που έλεγαν για το έργο του τέως Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και για τον χαρακτήρα του, χαρακτηρίζοντάς τον έναν οραματιστή, χαμηλών τόνων πολιτικό, ο οποίος άκουγε τον συνομιλητή του και αναζητούσε συναινέσεις. Παράλληλα, όμως, με τα μηνύματα αποχαιρετισμού στον Ιταλό σοσιαλδημοκράτη πολιτικό και δημοσιογράφο, στις Βρυξέλλες συνεχίζονταν η διαδικασία για τη διαδοχή του, για την οποία η Μαλτέζα ευρωβουλευτής του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος Ρομπέρτα Μέτσολα θεωρείται εδώ και καιρό το φαβορί. Η κ. Μέτσολα, σήμερα πρώτη αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ως εκ τούτου προεδρεύουσα του σώματος μέχρι την εκλογή της ή του νέου Προέδρου, επιλέχθηκε από τους υπόλοιπους ευρωβουλευτές του ΕΛΚ ως η υποψήφια της Κεντροδεξιάς τον Νοέμβριο, και μέχρι πρόσφατα είχε κάθε λόγο να θεωρεί πως η εκλογή της θα ήταν βέβαιη ως συνέχεια της συμφωνίας των δύο μεγάλων πολιτικών ομάδων το 2019 για εναλλαγή τους στην προεδρία.

Τέσσερις διεκδικητές
Οι Σοσιαλδημοκράτες (S&D) δεν θα διεκδικήσουν τελικά την προεδρία, αλλά δεν είναι βέβαιο ποια ή ποιον υποψήφιο θα στηρίξουν, με τις αποφάσεις τους να προγραμματίζονται τη Δευτέρα. Αναπάντατο παραμένει και το ερώτημα ποιον υποψήφιο θα στηρίξει η ομάδα των Φιλελευθέρων (Renew).

Παράλληλα, η κ. Μέτσολα δεν είναι το μόνο άτομο που θα μπορούσε να συγκεντρώσει την πλειοψηφία, καθώς την προεδρία διεκδικούν και οι Πράσινοι με τη Σουν-

δή Άλις Μπακούνκε αλλά και η Αριστερά με την Ισπανίδα Σίρα Ρέγο, οι υποψηφιότητες των οποίων θα μπορούσαν να αντλήσουν στήριξη και από τους Σοσιαλδημοκράτες και από τους Φιλελεύθερους, αλλά και οι Ευρωπαίοι Συντηρητικοί και Μεταρρυθμιστές (ECR) με τον Πολωνό Κοσμά Ζλοτόφσκι.

Η κ. Μέτσολα έχει ήδη προκαλέσει αντιδράσεις από την κεντροαριστερά και τους Φιλελεύθερους λόγω των συντηρητικών της θέσεων σε θέματα όπως οι αμβλώσεις, αλλά και θέματα φορολογικής δικαιοσύνης και κράτους δικαίου.

Η μάχη εξελίσσεται στο προσκήνιο και στα παρασκήνια αλλά θα κορυφωθεί με τον πλέον δημόσιο τρόπο στην αίθουσα της Ολομέλειας την Τρίτη, αν και οι πλείστοι ευρωβουλευτές θα ψηφίσουν εξ αποστάσεως λόγω της επικίνδυνης επιδημολογικής κατάστασης.

Η μάχη εξελίσσεται στο προσκήνιο και στα παρασκήνια αλλά θα κορυφωθεί με τον πλέον δημόσιο τρόπο στην αίθουσα της Ολομέλειας την Τρίτη, αν και οι πλείστοι ευρωβουλευτές θα ψηφίσουν εξ αποστάσεως λόγω της επικίνδυνης επιδημολογικής κατάστασης.

Παλιές δεσμεύσεις
Η προσδοκία πως οι Σοσιαλδημοκράτες θα έκαναν πίσω από τη διεκδίκηση της Προεδρίας είχε προκύψει από τη συμφωνία εθνικών κυβερνήσεων και εν μέρει και των πολιτικών ομάδων για τον διαμοιρασμό των προεδριών των θεσμών

Η Ρομπέρτα Μέτσολα είχε κάθε λόγο να θεωρεί πως η εκλογή της θα ήταν βέβαιη ως συνέχεια της συμφωνίας των δύο μεγάλων πολιτικών ομάδων το 2019 για εναλλαγή τους στην προεδρία.

μετά τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2019. Μετά από μια μακρά συζήτηση στη Σύνοδο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είχε αποφασιστεί, στο πλαίσιο των ευρύτερων ισορροπιών, πως η Προεδρία του Κοινοβουλίου (η οποία χωρίζεται σε δύο θητείες ανά πενταετία) θα αναλαμβάνονταν εκ περιτροπής μεταξύ Σοσιαλιστών και ΕΛΚ. Η απόφαση λήφθηκε εν μέρει ώστε να καμφθούν οι αντιρρήσεις του ΕΛΚ αλλά και της ευρωβουλής για τη μη επιλογή του Μάνφρεντ Βέμπερ, υποψηφίου της πρώτης σε έδρες Κεντροδεξιάς, για την προεδρία της Κομισιόν στη βάση του συστήματος spitzienkanidat (επικεφαλής υποψηφίου). Δυσ-

μισι χρόνια μετά, ο κ. Βέμπερ δεν διεκδικεί την προεδρία έχοντας πλέον ως στόχο την προεδρία του ΕΛΚ, ενώ οι Σοσιαλδημοκράτες άρchiσαν να δυσφορούν. Όπως έλεγαν, εξετάζοντας το ενδεχόμενο διεκδίκησης από την επικεφαλής της ομάδας Ιράτσε Γκαρθία Πιέρθ (το οποίο και εγκαταλείφθηκε), τη στιγμή που στην Ε.Ε. τα κόμματα της Κεντροαριστεράς κερδίζουν έδαφος και η Κεντροδεξιά υποχωρεί, οι ισορροπίες στους θεσμούς δεν μπορούν να μείνουν οι ίδιες.

Μαθηματικά των εκλογών
Σε δήλωσή της ενόψει της ολομέλειας, η κ. Γκαρθία Πιέρθ ανέ-

φερε πως μέχρι στιγμής η ομάδα της δεν έχει αποφασίσει ποιον υποψήφιο θα στηρίξει, προσθέτοντας πως οι αποφάσεις θα ληφθούν στη συνάντηση των ευρωβουλευτών της ομάδας τη Δευτέρα, έχοντας συζητήσει τόσο με την κ. Μέτσολα όσο και την κ. Ρέγο. Όπως ανέφερε, το S&D επιδιώκει τη δημιουργία μια φιλοευρωπαϊκής πλειοψηφίας, η οποία όμως να στηρίζει και τις επιδιώξεις της κεντροαριστεράς. Αυτή τη στιγμή οι Σοσιαλδημοκράτες ελέγχουν 144 από τις 705 έδρες. Από την άλλη οι Φιλελεύθεροι έχουν από τις αρχές Δεκεμβρίου θέσει ως όρους για τη στήριξη υποψηφίου

να έχει ξεκάθαρο χρονοδιάγραμμα για εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στη λειτουργία του Κοινοβουλίου, αποκλείοντας από τις συζητήσεις μόνο την ακροδεξιά. Ήδη ωστόσο κάποιοι ευρωβουλευτές της ομάδας έχουν δηλώσει πως δεν θα ψήφιζαν την κ. Μέτσολα λόγω των συντηρητικών της θέσεων. Οι Φιλελεύθεροι ελέγχουν 100 έδρες.

Δεδομένου πως το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα ελέγχει 177 έδρες, και πως για την εκλογή του Προέδρου απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία επί των έγκυρων ψήφων (353 από τους 705 ευρωβουλευτές εφόσον ψηφίσουν όλοι) προκύπτει πως η κ. Μέτσολα χρειάζεται και τους Σοσιαλιστές και μεγάλο μέρος των Φιλελευθέρων ώστε να εκλεγεί από τους πρώτους γύρους, δεδομένου πως οι Πράσινοι (72 έδρες), οι Συντηρητικοί (64 έδρες) και η Αριστερά (39 έδρες) θα στηρίξουν τους δικούς τους υποψήφιους.

Το ερώτημα είναι πώς θα εξελιχθούν οι διαδοχικοί γύροι ψηφοφοριών και αν θα χρειαστεί τέταρτος γύρος, στον οποίο αναμετρώνται μόνο οι δύο επικρατέστεροι και στον οποίο μόνο μια συμμαχία διαφόρων πολιτικών ομάδων, από την Αριστερά και τους Σοσιαλιστές μέχρι τους Πράσινους, με στήριξη και από Φιλελεύθερους, θα μπορούσε να ξεπεράσει τις ψήφους του ΕΛΚ. Τα μαθηματικά ωστόσο που μπορούν να κρίνουν τη μάχη βρίσκονται στο παρασκήνιο, στις διαβουλεύσεις για τη Γενική Γραμματεία του Κοινοβουλίου και των αντιπροεδριών, καθώς και των κοινοβουλευτικών επιτροπών, καθώς δεν αποκλείεται με τα κατάλληλα ανταλλάγματα οι Σοσιαλιστές να στηρίξουν την κ. Μέτσολα. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση όμως, οι Φιλελεύθεροι και οι Πράσινοι θα έχουν τον δικό τους ρόλο να παίξουν, τουλάχιστον στις πρώτες ψηφοφορίες.

50 χρόνια στον θρόνο η «Ντείμεζι»

Η δημοφιλής Δανή βασίλισσα Μαργκρέτε γιορτάζει το ιωβηλαίο της

ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ. Το ιωβηλαίο της στον θρόνο της Δανίας γιόρτασε η πάντα κομψή βασίλισσα Μαργκρέτε, γνωστή ανά την υφήλιο χάρη στον κότσο και στο τσιγάρο της, για να γίνει η δεύτερη μακροβιότερη – μετά την Ελισάβετ της Αγγλίας – μονάρχης στον κόσμο. Στις πέντε δεκαετίες της ως αρχηγού του κράτους, απέφυγε τη σκανδαλολογία και βοήθησε καθοριστικά στον εκσυγχρονισμό του απαρχαιωμένου θεσμού. Η προσοχή της βασίλισσα, πάντα ανοικτή σε νέες προτάσεις που διευκολύνουν τη ζωή των υπηκόων της, όπως η δημιουργία οδού μέσα από τους κήπους των ανακτόρων του Χρίστιανμποργ για την κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση του κέντρου, έκανε τη βασιλική οικογένεια της Δανίας μία από τις πλέον δημοφιλείς του πλανήτη.

«Όταν η Μαργκρέτε ανέβηκε στον θρόνο το 1972, μόλις 45% των Δανών υποστήριζαν τον θεσμό της μοναρχίας σε μια σύγχρονη δημοκρατία. Αυτό άλλαξε σήμερα», λέει η Γκίτε Ρέντερ, συγγραφέας βιβλίων για τον βασιλικό οίκο της Δανίας.

Συφυγομέτρηση του 2018 έδειξε ότι περισσότεροι από 75% των Δανών στηρίζουν τη μοναρχία, ενώ μόλις 14,6% θα ήθελαν η χώρα να απαλλαγεί από τους συνταγματικούς της μονάρχες.

«Η δημοτικότητα της οφείλεται στην απόλυτη αποχή της από την πολιτική. Κατάφερε να γίνει βασίλισσα που ενώνει όλους τους Δα-

Η μοντέρνα μονάρχης έκανε αγαπητόν θεσμό της βασιλείας στο 75% των Δανών.

νούς σε περιόδους μεγάλης αναταραχής: παγκοσμιοποίηση, πολυπολιτισμικό έθνος, οικονομικές κρίσεις τις δεκαετίες 1970 και 1980 και πάλι το 2008, προσφυγική κρίση το 2015 και τώρα, στην πανδημία», λέει ο ιστορικός Λαρς Χόμπεκε Σόρενσεν.

Ο εορτασμός του ιωβηλαίου της Μαργκρέτε έχει αναβληθεί, πάντως, για τον Σεπτέμβριο εξαιτίας της πανδημίας. Την Παρασκευή, η βασίλισσα θα καταθέσει στεφάνι στο μνήμα των γονέων της στο Ρόσκιλντε, μετά την ολοκλήρωση τελετής στο Κοινοβούλιο της Κοπεγχάγης. Η 31χρονη τότε πριγκίπισσα διαδέχθηκε τον πατέρα της, για να γίνει η πρώτη βασίλισσα του οίκου των Γλιξμπουργκ. Υιοθέτησε το όνομα Μαργκρέτε Β΄,

προς τιμήν της Μαργαρίτας Α΄, που βασίλεψε στη Δανία μεταξύ 1375 και 1412, χωρίς ωστόσο να στεφθεί επίσημα.

Καινοτομίες
Η βασίλισσα, που έχασε τον άνδρα της το 2018, είναι γνωστή με το καίθευτικό Ντείμεζι (Μαργαρίτα) στους υπηκόους της. Σε μια προσπάθεια να εκσυγχρονίσει τον θεσμό, η βασίλισσα ενθάρρυνε τον γάμο των δύο γιών της με γυναίκες αστικής καταγωγής. Ζωγράφος και σκηνογράφος, η Μαργκρέτε συνεργάστηκε για χρόνια με το βασιλικό μπαλέτο της Κοπεγχάγης, ενώ μετέφρασε από κοινού με τον Γάλλο σύζυγό της, τον εκλιπόντα πριγκίπα Χένρικ, βιβλίο της Σιμόν ντε Μποβουάρ. Εικονογράφησε πολλά βιβλία, όπως πρόσφατα έκδοση του «Αρχοντα των δαχτυλιδιών» του Τόλκιν. Παρά την ηλικία της, η βασίλισσα έχει δηλώσει ότι δεν σκοπεύει να αποσυρθεί. «Θα μείνω στον θρόνο μέχρι να πέσω κάτω», έχει πει.

REUTERS

Οι μακροβιότεροι μονάρχες στον κόσμο

 Βασίλισσα Ελισάβετ Β΄ Ηλικία: 95 ΒΡΕΤΑΝΙΑ*	 Σουλτάνος Χασανάλ Μπολκία, 75 ΜΠΡΟΥΝΕΙ	 Βασίλισσα Μαργκρέτε Β΄ 81 ΔΑΝΙΑ	 Βασιλέας Καρλ Γκούσταφ ΙΕΤ΄ 75 ΣΟΥΗΔΙΑ	 Βασιλέας Μσουάτι Γ΄ 53 ΕΣΟΥΑΤΙΝΙ
70 χρόνια	54 χρόνια	50 χρόνια	48 χρόνια	35 χρόνια
 Πρίγκιπας Χανς-Ανταμ Β΄ 76 ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΙΝ	 Βασιλέας Χάραλντ Ε΄ 84 ΝΟΡΒΗΓΙΑ	 Βασιλέας Λετίσιε Γ΄ 58 ΛΕΣΟΤΟ	 Βασιλέας Αμνάντα Β΄ 60 ΙΟΡΔΑΝΙΑ	 Βασιλέας Χαμάντ μπιν Ισά αλ Χαλίφα, 72 ΜΠΑΧΡΕΪΝ
32 χρόνια	31 χρόνια	30 χρόνια	23 χρόνια	22 χρόνια
*Επίσης Καναδάς, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία και 11 ακόμη κράτη της Κοινοπολιτείας. Στοιχεία Ιανουαρίου 2022. Στον κατάλογο περιλαμβάνονται μόνο αρχηγοί κρατών.				

PH: H Graphic News / Φ: TOΓΡΑΦΙΕΣ: Getty Images, Newscom

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλή,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Τα χαμόγελα για την «Ομικρον» και το στοίχημα της ακρίβειας

Γιατί εκτιμάται πως «το 2022 και το 2023 θα είναι καλές χρονιές» – Το «όχι» σε εκλογές

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Χαμόγελα για το γεγονός ότι η μετάλλαξη «Ομικρον» αποδεικνύεται διαχειρίσιμη, αλλά και προβληματισμός για το δημοσιονομικό και πολιτικό κόστος της επέλασης της ακρίβειας, με επίκεντρο το ράλι στις τιμές της ενέργειας, επικρατεί στο Μέγαρο Μαξίμου.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του κυβερνητικού επιτελείου, το καλό σενάριο προβλέπει ότι το επόμενο τρίμηνο θα υπάρξει αποκλιμάκωση του κόστους της ενέργειας. Και ότι στη συνέχεια, πριν από τον Ιούνιο, θα αρχίσει να επιστρέφει η «κανονικότητα» και στην αγορά των προϊόντων, με σταδιακή μείωση του πληθωρισμού, που τον περασμένο μήνα «σκαρφάλωσε» έπειτα από πολλά χρόνια στο 5,1%. Εάν οι ανωτέρω προβλέψεις επιβεβαιωθούν, η κυβέρνηση εκτιμάται πως θα έχει ξεπεράσει «αναίμακτα» μια ακόμη από τις διαδοχικές κρίσεις που έχει συναντήσει στην έως τώρα θητεία της. Σε αντίθετη περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, αναγνωρίζεται πως θα υπάρξει κόστος, που πάντως μπορεί να είναι «ελεγχόμενο», καθώς όπως τονίζεται:

- **Οι** πολίτες αντιλαμβάνονται ότι, όπως και ο κορωνοϊός, οι ανατιμήσεις δεν είναι ελλανικό πρόβλημα αλλά παγκόσμιο.
- **Η** κυβέρνηση καταβάλλει προσπάθειες για τη μεγαλύτερη δυνατή απορρόφηση των συνεπειών της ακρίβειας, στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της οικονομίας.

Στην κατεύθυνση αυτή, συνεργάτες του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη υπογραμμίζουν ότι θα συνεχιστεί τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο η επιδότηση των λογαριασμών

Οι θετικές εξελίξεις αναφορικά με την πορεία της πανδημίας εξηγούν και την απόφαση του πρωθυπουργού να μην επεκτείνει την υποχρεωτικότητα στους άνω των 50 ετών (φωτ. αρχείου).

«Φως στο τούνελ» στις αρχές Φεβρουαρίου με την πανδημία και πριν από το τέλος του πρώτου εξαμήνου με τις ανατιμήσεις «βλέπει» η κυβέρνηση.

ρεύματος για πολίτες αλλά και επιχειρήσεις, ώστε να απορροφηθεί και μέρος της αύξησης στις τιμές των προϊόντων. Επίσης, όπως προανήγγειλε ο κ. Μητσοτάκης, από την 1η Μαΐου θα υπάρξει νέα αύξηση του κατώτατου μισθού. Αντιθέτως,

στην «εργαλειοθήκη» της κυβέρνησης δεν υπάρχει η μείωση του ΦΠΑ σε προϊόντα. Όπως λέγεται, το δημοσιονομικό κόστος θα ήταν μεγάλο, ενώ θα αποτελούσε «ρίσκο» για την εικόνα της χώρας στις αγορές η λήψη μέτρων που δεν έχουν υιοθετήσει κράτη με πολύ ισχυρότερες οικονομίες.

Σε αντίθεση με την ακρίβεια, αισιοδοξία επικρατεί ότι είναι θέμα λίγου χρόνου η έξοδος από το στενωπό της μετάλλαξης «Ομικρον». Κυβερνητικά στελέχη αναφέρουν πως υπάρχουν σαφείς ενδείξεις επιθεδοποίησης των κρουσμάτων και ότι από τον Φεβρουάριο θα είναι σαφής η αποκλιμάκωση. Οι

ίδιες πηγές προσθέτουν πως διαφαίνεται ισορροπία στο ισοζύγιο εισιτηρίων και εξιτηρίων στα νοσοκομεία, ενώ αποδίδουν την τρέχουσα αύξηση στις διασωληνώσεις στην προηγούμενη φάση της πανδημίας, όπου ήταν ισχυρή η μετάλλαξη «Δέλτα». Ετσι, σύμφωνα με κυβερνητικά στελέχη, τον επόμενο μήνα αναμένεται σαφής βελτίωση της επιδημιολογικής εικόνας της χώρας, η οποία θα συνοδευτεί και από την άρση των –λίγων– περιοριστικών μέτρων που τέθηκαν σε ισχύ τις ημέρες πριν από την Πρωτοχρονιά.

Οι θετικές εξελίξεις αναφορικά με την πορεία της πανδημίας εξηγούν και την απόφαση του πρωθυπουργού να μην επεκτείνει την υποχρεωτικότητα στους άνω των 50 ετών. Εξάλλου οι ανεμβολίαστοι μεταξύ 50 και 60 ετών ανέρχονται σε 200.000 άτομα. Με βάση την εκτίμηση πως υπό την απειλή προστίμου θα προσερχόταν στα εμβολιαστικά κέντρα το 30%-40% της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας, το «κέρδος» θα ήταν περιορισμένο: περί τις 60.000-80.000 εμβολιασμοί και μάλιστα μετά τα μέσα Φεβρουαρίου, οπότε η «Ομικρον» αναμένεται πως θα βρίσκεται πλέον σε αποδρομή.

Επιτελείς του κ. Μητσοτάκη σημειώνουν πως εάν δεν εμφανιστεί κάποια νέα μετάλλαξη και υπάρξει, όπως εκτιμάται διεθνώς, αποκλιμάκωση της ακρίβειας, το 2022 και το 2023 θα είναι «πολύ καλές χρονιές για τη χώρα», καθώς μάλιστα θα αρχίσουν να «τρέχουν» και τα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης. Η συγκεκριμένη προοπτική ενισχύει τη διακηρυγμένη θέση του πρωθυπουργού ότι η κυβέρνηση θα κριθεί στο τέλος της τετραετίας.

ΑΠΟΨΗ

Αλήθειες και μύθοι για την τιμή των PCR τεστ

Του **ΑΔΩΝΙΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ***

Εκπληκτος παρακολουθώ, τις τελευταίες ημέρες, να κυριαρχεί στον δημόσιο διάλογο μια έντονη αντιπαράθεση με αφορμή την απόφαση του υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων να ορίσει ανώτατη επιτρεπόμενη τιμή των PCR τεστ στην Ελλάδα στα 47 ευρώ. Πρωταγωνιστής... ο «συνήθης ύποπτος». Κατά την προσφιλή του τακτική, ο ΣΥΡΙΖΑ επέλεξε να κάνει και εδώ αντιπολίτευση, διακινώντας μια σειρά από ανακρίβειες, ψέματα και μύθους προκειμένου να αποκομίσει πολιτικά οφέλη. Ποιοι είναι οι μύθοι του ΣΥΡΙΖΑ;

Μύθος 1ος: Η τιμή των PCR τεστ στην Ελλάδα είναι 47 ευρώ.

Η αλήθεια είναι ότι στα 47 ευρώ έχει καθοριστεί η ανώτατη επιτρεπόμενη τιμή των PCR τεστ. Πρόκειται, δηλαδή, για πλαφόν κι όχι διατίμηση (ορίζοντια τιμή). Τι σημαίνει αυτό; Ουδείς μπορεί να χρεώσει το τεστ σε τιμή υψηλότερη των 47 ευρώ. Οποιος θέλει, όμως, μπορεί να το χρεώσει φθηνότερα, όπως, άλλωστε, συμβαίνει στην πράξη.

Μύθος 2ος: Στην Ελλάδα δεν λειτουργεί ο ανταγωνισμός στα PCR τεστ.

Η αλήθεια είναι ότι σήμερα στην αγορά μπορεί κάθε πολίτης να υποβληθεί σε PCR τεστ πληρώνοντας 40, 35, ακόμη και 30 ευρώ (οι αριθμοί είναι πραγματικοί από συγκεκριμένα διαγνωστικά κέντρα). Πρόκειται για την τιμή που χρεώνεται το μεμονωμένο τεστ. Σε περιπτώ-

Εάν το πλαφόν καθοριζόταν χαμηλότερα, τότε θα επρόκειτο για το μεγαλύτερο δώρο στις μεγάλες αλυσίδες διαγνωστικών κέντρων και θα έβλαπτε τη δημόσια υγεία.

σεις μαζικών παραγγελιών από συλλογικούς φορείς, οι τιμές είναι ακόμη χαμηλότερες.

Μύθος 3ος: Αφού ένας δήμος μπορεί να εξασφαλίσει τιμή 27 ευρώ ανά PCR τεστ, γιατί όχι και το Δημόσιο.

Η αλήθεια είναι ότι η ανώτατη τιμή λιανικής πώλησης δεν έχει καμία σχέση με το οποίο αποτέλεσμα του οποίου διαγωνισμού μαζικής προμήθειας PCR τεστ. Επαναλαμβάνω ότι επειδή ακριβώς θεσπίσαμε πλαφόν κι όχι διατίμηση (ορίζοντια τιμή), γι' αυτό και λειτουργεί ο ανταγωνισμός με τιμές όπως αυτή των 27 ευρώ που έχει εξασφαλίσει ένας δήμος. Εξυπακούεται ότι όταν ένας φορέας προχωρεί σε μαζική παραγγελία, εξ' ορισμού επιτυγχάνει καλύτερη τιμή από κάποιον μεμονωμένο πολίτη που προμηθεύεται ένα προϊόν, εν προκειμένω ένα τεστ. Να το θέσω διαφορετικά: ίδια τιμή έχει ένα προϊόν όταν κάποιος προμηθεύεται 1.500 τεμάχια στη χονδρική με την τιμή που έχει ένα τεμάχιο στη λιανική;

Μύθος 4ος: Η Ελλάδα έχει θεσπί-

σει το πλαφόν στα PCR τεστ σε υψηλά επίπεδα.

Η αλήθεια είναι ότι οι περισσότερες χώρες δεν έχουν καν καθορίσει πλαφόν. Από εκείνες που το έχουν πράξει, η Ελλάδα έχει ένα από τα χαμηλότερα. Για παράδειγμα, 55 ευρώ είναι το πλαφόν που έχει καθορίσει η Κύπρος, όπου, βεβαίως, ο ανταγωνισμός λειτουργεί και μάλιστα με πολύ καλά αποτελέσματα στο κάτω εύρος των τιμών.

Μύθος 5ος: Το πλαφόν μπορούσε να καθοριστεί χαμηλότερα των 47 ευρώ.

Η αλήθεια είναι ότι μειώσαμε το πλαφόν στα 47 ευρώ από τα 60 ευρώ που είχε καθοριστεί πέρυσι προκειμένου να καταστεί εφικτό από τη μια να επιβιώσει και το τελευταίο επαγγελματικό εργαστήριο, και από την άλλη να λειτουργεί ο ανταγωνισμός συμπιέζοντας σημαντικά τις τιμές. Ο καθορισμός του πλαφόν, πέρυσι και φέτος, έγινε συνυπολογίζοντας μια σειρά από παραμέτρους όπως το κόστος απόσβεσης του εξοπλισμού, το κόστος των αντιδραστηρίων, το εργατικό και λειτουργικό κόστος των διαγνωστικών κέντρων και εργαστηρίων, και ένα λογικό (θεμιτό) κέρδος.

Εάν το πλαφόν καθοριζόταν χαμηλότερα, τότε αφενός θα επρόκειτο για το μεγαλύτερο δώρο στις μεγάλες αλυσίδες διαγνωστικών κέντρων και αφετέρου θα έβλαπτε τη δημόσια υγεία. Το πρώτο είναι προφανές: αφού δεν θα μπορούσαν τα μικρά εργαστήρια να παρέχουν PCR τεστ, οι πολίτες θα κατέφευγαν μαζικά στις μεγά-

λες αλυσίδες. Σε αυτή την περίπτωση, όμως, η επιβάρυνση των διαγνωστικών κέντρων θα ήταν τέτοια που ενώ σήμερα ο χρόνος ανακοίνωσης αποτελεσμάτων είναι συνήθως 24-48 ώρες, θα επιμηκυνόταν έτι περαιτέρω στις 3-4 ημέρες λόγω του μεγάλου φόρτου εργασίας.

Μύθος 6ος: Θα μπορούσαν να αδειοδοτηθούν ακόμη πολλοί φορείς, όπως δήμοι, να διενεργούν PCR τεστ.

Η αλήθεια είναι ότι δεν είναι τόσο απλό όσο ακούγεται ένας μη εξειδικευμένος φορέας να κάνει PCR τεστ. Δηλαδή προέλαβα έναν γιατρό, αγόρασα ένα μηχανήμα, το εγκαθιστώ σε μια αίθουσα και κάνω PCR τεστ. Χρειάζονται ο κατάλληλος χώρος, το κατάλληλο προσωπικό, η διάθεση των ιατρικών αποβλήτων. Και όλα αυτά με πιστοποίηση διαδικασιών και ελέγχους. Δεν πρόκειται για μια απλή επένδυση, είναι θέμα δημόσιας υγείας πρωτίτως.

Καταρρίπτοντας έναν προς έναν τους μύθους του ΣΥΡΙΖΑ, αναλογίζομαι πόσο επικίνδυνη και εθνικά επιζήμια είναι η αντιπολιτευτική τακτική που ακολουθεί. Όσο εξακολουθεί να χρησιμοποιεί την πανδημία ως πεδίο πολιτικών αντιπαράθεσης και να προσβλέπει στην αποτυχία της κυβέρνησης –ακόμα και αν αυτό λειτουργεί εις βάρος της κοινωνίας– τόσο θα απομακρύνεται από την πραγματικότητα και θα ζει με τους μύθους που έχει επιλέξει.

* Ο κ. Αδωνις Γεωργιάδης είναι υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Εσωκομματικές κόντρες στην «αυγή» του 2022

Θυελλώδες συμβούλιο στον ΣΥΡΙΖΑ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Η «αυγή» του 2022 έκρυβε περισσότερες εκπλήξεις από όσες περίμεναν στον ΣΥΡΙΖΑ. Η συνεδρίαση για το μέλλον της κομματικής εφημερίδας ήταν θυελλώδης και επιβεβαίωσε πως ενόψει συνεδρίου οι παρεμβάσεις των κορυφαίων στελεχών των τάσεων θα ανεβάσουν το θερμόμετρο στο κόκκινο. Ο Αλέξης Τσίπρας με την απόφαση για τη συνέχιση της κυκλοφορίας του καθημερινού φύλλου, που χαρακτηρίστηκε και πολιτική, έδειξε πως είναι ο κυρίαρχος του παιχνιδιού. Στο Πολιτικό Συμβούλιο της Πέμπτης, ο Νίκος Φίλης ήταν το πρόσωπο που συγκρούστηκε περισσότερο με την προεδρική ομάδα. Και το τελευταίο διάστημα με τις παρεμβάσεις του ο τομεάρχης Παιδείας, για κάποιους, φαίνεται να παίρνει τη σκυτάλη του άτυπου επικεφαλής της εσωκομματικής αντιπολίτευσης από τον Ευκλείδη Τσακαλώτο.

Η συνεχής επαναφορά της πρότασής του για τοποθέτηση επιτροπής που θα περνάει από το μικροσκοπίο τις ενέργειες της διοίκησης της «Αυγής» προκάλεσε μεγάλες εντάσεις. Αρκετοί του αναγνώρισαν την ευαισθησία που έχει στο θέμα λόγω της θητείας του επί σειρά ετών στη διεύθυνση της εφημερίδας. Ο ίδιος φέρεται να πρότεινε πρώτος σε αυτό το εγχείρημα να είναι ο Αλέξης Τσίπρας. Άλλοι, ωστόσο, τον χαρακτήρισαν προκλητικό, κατηγορώντας τον πως επιθυμεί ακόμα και να ελέγξει τις απολύσεις που θα γίνουν. Είναι γεγονός πως το τρίγωνο Φίλη, Γεροβασίλη, Τζανακόπουλου άναψε φωτιές στη συνεδρίαση, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ».

«Έλεος, Νίκο. Το έχουμε εξαντλήσει. Το θέμα έχει λήξει. Σταμάτα να επανέρχεσαι και να προκαλείς», φέρεται να του είπε η γραμματέας της κοινοβουλευτικής ομάδας. Σύμφωνα με άλλες ασφαλείς πηγές, τα πνεύματα οξύνθηκαν όταν ο κ. Φίλης έκανε λόγο για μια «αδίστακτη ηγετική ομάδα», στη βάση της η «Αυγή» θα πρέπει να είναι μια εφημερίδα συμπεριληπτική και όχι απλώς προέκταση των κομματικών δελτίων τύπου. Τη σκυτάλη πήρε ο Δ. Τζανακόπουλος, ο οποίος μαζί με την Όλγα Γεροβασίλη συγκρούστηκε σε υψηλούς τόνους με τον πρώην υπουργό Παιδείας. «Απαράδεκτο να προσβάλλεις με αυτόν τον τρόπο συντρόφους», του απάντησε ο γραμματέας της Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ.

Οι καλά γνωρίζοντες τις ισορροπίες στην Κουμουνδούρου εξηγούν πως πέρα από το κύμα συμπάραστασης στα social media, το κλίμα στη συνεδρίαση ήταν ένας από τους λόγους που ο Αλέξης Τσίπρας προτίμησε να καταφύγει σε μια συνθετική πρόταση και να μην προχωρήσει στην αναστολή της έκδοσης του καθημερινού φύλλου της «Αυγής», παρά το γεγονός ότι διέθετε

την πλειοψηφία. Στην πορεία της συζήτησης, άλλωστε, με παραίτηση από τη θέση του απείλησε και το μέλος της διοίκησης Γιάννης Δρόσος, στην περίπτωση που γινόταν δεκτή η πρόταση για επιτροπή που θα τσεκάρει τη διοίκηση. Τη λύση της εξυγίανσης και των απολύσεων και όχι του λουκέτου είχε προκρίνει και ο Νίκος Βούτσπας στον «καφέ» της Τετάρτης, που προηγήθηκε του Πολιτικού Συμβουλίου.

Με αυτά τα δεδομένα, από πολύ νωρίς το πρωί της Πέμπτης η διοίκηση (Αρβανίτης, Δρόσος) ετοίμασε το plan B. Στο πλευρό του ο κ. Τσίπρας είχε έτσι κι αλλιώς από την πρώτη στιγμή τον Ευκλείδη Τσακαλώτο. Στην «Ομπρέλα», παρά το γεγονός ότι εμφανίστηκαν διασπασμένοι –και ο Δ. Βίτσας φέρεται να διαχώρισε τη θέση του από τον Ν. Φίλη στο τέλος της συνεδρίασης–, αισθάνονται δικαιωμένοι από την κατάληξη. Οτι η εξυγίαν-

Στην Κουμουνδούρου πιστεύουν πως έως το συνέδριο, στις 31 Μαρτίου, θα έχουν πάρουν δημοσκοπική ανάσα λόγω της αποτυχίας της κυβέρνησης στη διαχείριση της πανδημίας.

ση, δηλαδή, θα γίνει σε καθεστώς λειτουργίας του φύλλου. Όσα ακούστηκαν, άλλωστε, σύμφωνα με πληροφορίες μέσα στο Π.Σ. είναι ενδεικτικά της κατάστασης που επικρατεί για τις αργομισθίες που ακόμα υπάρχουν.

Αλλαγή συσχετισμών

Το συνέδριο, όπως είχε δημοσιεύσει η «Κ» μέσα στην εβδομάδα, «κλείδωσε» για τις 31 Μαρτίου και η ημερομηνία αυτή φαίνεται να είναι κομβική για τον Αλέξη Τσίπρα. Κατ' αρχάς η νέα Κεντρική Επιτροπή θα αποτυπώσει τις ισορροπίες στον ΣΥΡΙΖΑ. Το 2016, Τσακαλώτος, Φίλης, Βούτσπας, Ξανθός, Δραγατσάκης, Σκουρλέτης, Πολάκης, Παππάς, Δούρου, Ρήγας συμπλήρωναν τη δεκάδα των πρώτων σε ψήφους. Στο πολιτικό πεδίο, στον ΣΥΡΙΖΑ πιστεύουν πως μέχρι τότε το κόμμα θα έχει πάρει μια καλή δημοσκοπική ανάσα λόγω της αποτυχίας της κυβέρνησης στη διαχείριση της πανδημίας, αλλά και από το κύμα της ακρίβειας που αδυνατεί ήδη να ελέγξει. Σε αυτό το χρονικό σημείο θα έρθει η κορυφαία κομματική διαδικασία που παραδοσιακά δρα συσπρωκτικά και δίνει μια επιπλέον ώθηση. Το στοίχημα, η αξιωματική αντιπολίτευση να μπορεί να κοιτά στο τέλος της απόστασης τη Ν.Δ., δεν είναι εύκολο, ωστόσο στην Κουμουνδούρου θεωρούν πως είναι ρεαλιστικό.

Το κλίμα στη συνεδρίαση ήταν ένας από τους λόγους που ο Αλέξης Τσίπρας προτίμησε να καταφύγει σε μια συνθετική πρόταση και να μην προχωρήσει στην αναστολή της έκδοσης του καθημερινού φύλλου της «Αυγής».

Οι «κόκκινες γραμμές» της Αθήνας

Σε εγρήγορση η ελληνική πλευρά μετά τις νέες τουρκικές προκλήσεις στο Αιγαίο και την επίθεση στην Πρόεδρο της Δημοκρατίας

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Με την πόρτα ανοικτή για διάλογο αλλά με ανυποχώρητη στάση ως προς την προάσπιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων καθώς και έναντι των τουρκικών διεκδικήσεων στέκεται η Αθήνα, κάτι το οποίο αντικατοπτρίζεται εύγλωττα στη δήλωση που παραχώρησε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου στην «Κ». Η κ. Σακελλαροπούλου εκφράζει την επιθυμία για συνύπαρξη, υπογραμμίζει το χρέος στη μνήμη και διαμνύει ότι ουδεμία υποχώρηση δεν πρόκειται να γίνει έναντι απαράδεκτων διεκδικήσεων. Η ΠτΔ δέχθηκε ανοίκεια επίθεση από το τουρκικό υπουργείο Εξωτερικών όταν μίλησε για τη γενοκτονία του ποντιακού ελληνισμού και το χρέος του κράτους να διαφυλάξει τη μνήμη.

Η επίθεση κατά της κ. Σακελλαροπούλου καταγράφηκε λίγες ημέρες αφότου η Αγκυρα επέστρεψε και στην τακτική των προκλήσεων επί του πεδίου, μάλιστα με αυξημένη χρήση των UAV, προκειμένου να προβληθεί και η εγκώρια τεχνολογική πρόοδος που, κατά την Αγκυρα, αυξάνει το κύρος των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων.

Η τουρκική πλευρά φαίνεται επιπλέον ότι είτε παρερμηνεύει είτε εκμεταλλεύεται τον απόηχο του αμερικανικού non paper που ανακοίνωνε στην Αθήνα την απόφαση της Ουάσιγκτον να μη συνεχίσει να στηρίζει τον αγωγό EastMed αλλά και ενθάρρυνε τα εμπλεκόμενα μέρη να πράξουν το ίδιο.

Θερμό κλίμα

Παρότι –εκ πρώτης όψεως– ασύνδετη με τις περί τον EastMed ανακοινώσεις, η απόφαση για αναβολή των σεισμικών ερευνών στα νοτιοδυτικά της Κρήτης επιδείνωσε την ατμόσφαιρα. Έπειτα από αυτή την εξέλιξη, ήλθε και η πρόταση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν για διάλογο, εν μέσω και αυτή διαρκών απειλών, όπως εκείνης του Χουλουσί Ακάρ σχετικά με το δικαίωμα της Ελλάδας να διατηρεί Ενοπλες Δυνάμεις στο έδαφός της και δη στο Ανατολικό Αιγαίο.

Για την Ελλάδα ο διάλογος

έχει θεσμοθετημένες μορφές (διερευνητικές επαφές, μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, πολιτικός διάλογος και εσχάτως «θετική ατζέντα») και οποιαδήποτε συζήτηση με την Αγκυρα δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί στο κενό και βεβαίως ούτε στο κλίμα έντασης και πίεσης που επιθυμεί να επιβάλει. Το 2022 μπήκε με ένταση στα ελληνο-τουρκικά και στην Αθήνα ουδείς αναμένει ότι οι τόνοι θα πέσουν – ιδιαίτερα καθώς το έτος είναι προεκλογικό, ο κ. Ερντογάν δεν μπορεί παρά να συνεχίσει να επενδύει στην εθνικιστική ρητορική.

Ο αναθεωρητισμός και η αναθεωμένη επιθετικότητα συνδέονται και με την απόφαση της κυβέρνησης να εκσυγχρονίσει τις Ενοπλες Δυνάμεις (Ε.Δ.), οι

Για την Ελλάδα ο διάλογος έχει θεσμοθετημένες μορφές (διερευνητικές επαφές, ΜΟΕ) και οποιαδήποτε συζήτηση με την Αγκυρα δεν μπορεί να γίνει στο κλίμα έντασης που επιθυμεί να επιβάλει.

οποίες έπεται από μια δεκαετία απαξίωσης οπλικών συστημάτων και αποσπένδυσης στον ερευνητικό τομέα χρήζουν επείγοντως άλματος στον 21ο αιώνα.

Τα πρώτα έξι μαχητικά τύπου Rafale που προσγειώνονται στη Τανάγρα στις 19 Ιανουαρίου, η παρουσία του υπουργού Εθνικής Αμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου στα ναυπηγεία όπου θα κατασκευαστούν οι νέες φρεγάτες του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.) την περασμένη Πέμπτη, καθώς και οι διαρκείς αποφάσεις για νέα προγράμματα μικρότερου κόστους αλλά αυξημένης ποιότητας σημασίας για την ενίσχυση του αξιόμαχου των Ε.Δ., δεν είναι παρά ψηφίδες σε ένα ευρύτερο μωσαϊκό συγκρότησης μιας νέας αποτροπής.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσονται και οι εργώδεις διπλωμα-

«Επιδιώκουμε διαχρονικά τη συνεργασία με την Τουρκία και επενδύουμε στην αρμονική συνύπαρξη και φιλία των δύο λαών. Καμία υποχώρηση, ωστόσο, δεν χωρεί έναντι απαράδεκτων διεκδικήσεων και επιθετικών ενεργειών», δηλώνει στην «Κ» η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Πράξη γενναιότητας η ιστορική παραδοχή

Η Ελλάδα είναι μια σύγχρονη ευρωπαϊκή Δημοκρατία, που σέβεται απόλυτα το διεθνές δίκαιο και τις σχέσεις καλής γειτονίας. Η διασφάλιση της ειρήνης, της ασφάλειας και της σταθερότητας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και στην Ανατολική Μεσόγειο συνιστά θεμέλιο της εθνικής μας στρατηγικής. Ουδέποτε εγκαταλείψαμε τον δρόμο της διπλωματίας, με γνώμονα το συμφέρον της πατρίδας και την ευημερία της ευρύτερης περιοχής. Επιδιώκουμε διαχρονικά τη συνεργασία με την Τουρκία και επενδύουμε στην αρμονική συνύπαρξη και φιλία των δύο λαών. Καμία υποχώρηση, ωστόσο,

δεν χωρεί έναντι απαράδεκτων διεκδικήσεων και επιθετικών ενεργειών.

Η χώρα μας τιμά με συγκίνηση τα εκατοντάδες χιλιάδες θύματα των Ελλήνων του Πόντου. Η αναγνώριση της Γενοκτονίας είναι το ελάχιστο χρέος μας στη θυσία του ποντιακού ελληνισμού και στην ηρωική συμβολή εκείνων που διασώθηκαν στην ανόρθωση, οικονομική και πολιτισμική, του ελληνικού κράτους στον 20ό αιώνα. Η διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης δεν ανατρέπει μόνο στο παρελθόν. Έχει συμβολική σημασία για το παρόν και λειτουργεί παιδαγω-

γικά. Εμπενδώνει την ηθική της αλήθειας και της ευθύνης. Υπενθυμίζει τη δύναμη της συγχώρεσης και την αξία της αλληλοκατανόησης.

Η άγνοια της Ιστορίας γεννά στερεότυπα και προκαταλήψεις, εσωστρέφεια και διαιρέσεις. Οι σιωπές του παρελθόντος γεννούν τις διαφορές του μέλλοντος. Η ιστορική γνώση και παραδοχή είναι μια πράξη γενναιότητας και αυτοσυνείδησης. Αυτήν οφείλει να αναλαμβάνει πρωτίστως και παραδειγματικά η πολιτική τάξη, συμβάλλοντας στον νηφάλιο διάλογο και στην κοινή πορεία των εθνών.

«Κοπάδι» μη επανδρωμένων κατασκοπευτικών σκαφών

Τον ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Η Τουρκία σχεδιάζει να ενισχύσει τον στόλο της με δεκάδες οπλισμένα μη επανδρωμένα σκάφη, αποκάλυψε ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην τελετή καθέλκυσης της κατασκοπευτικής κορβέτας «Ufuk», η οποία ανήκει στις μυστικές υπηρεσίες. «Με την εμπειρία που αποκτήσαμε με τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ήδη ναυπηγούμε οπλισμένα μη επανδρωμένα πλοία. Τώρα εργαζόμαστε πάνω στα συστήματά με τα οποία αυτά τα σκάφη θα κυκλοφορούν σαν κοπάδι στις θάλασσες». Σύμφωνα με τον Ερντογάν, η Αγκυρα επεξεργάζεται συστήματα τα οποία θα μπορούν να κατευθύνουν ταυτόχρονα τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη της Τουρκίας, μαζί με τα οπλισμένα μη επανδρωμένα σκάφη, σε συντονισμό από τις δυνάμεις του Ναυτικού και της Αεροπορίας.

Αυτό που προκαλάσε εντύπωση είναι πως ενώ ο υπουργός Αμυνας Χουλουσί Ακάρ, όπως και ο πρόεδρος της Διεύθυνσης Εξοπλισμών Ισμαήλ Ντεμίρ, αποκάλεσαν τον κορβέτα «Ufuk» ως «πλοίο εκπαίδευσης και δοκιμών», ο Ερντογάν ξεκαθάρισε πως το πλοίο είναι «κατασκοπευτικό».

«Το πλοίο “Ufuk” θα συμβάλει στην ασφάλεια και τη συλ-

Ο Ταγίπ Ερντογάν ναυπηγεί συνεχώς πολεμικά, επιμένει στη «Γαλάζια Πατρίδα» και κατηγορεί την Ε.Ε. επειδή στηρίζει Ελλάδα και Κύπρο!

λογή πληροφοριών για τη χώρα μας. Ας είναι καλορίζικο στη ΜΙΤ (σ.σ. μυστικές υπηρεσίες της Τουρκίας)», δήλωσε χαρακτηριστικά. Στην τελετή καθέλκυσης του συγκεκριμένου πλοίου παρέστη και ο διοικητής της ΜΙΤ, Χακάν Φιντάν. Σύμφωνα με τον πρόεδρο της Τουρκίας το συγκεκριμένο πλοίο θα ενισχύσει τις δυνατότητες της ΜΙΤ για να συλλέγει πληροφορίες «στην ξηρά, στις θάλασσες και τους αιθέρους». Παράλληλα υποσχέθηκε την αποστολή και δορυφόρου της ΜΙΤ στο Διάστημα! Κατά τη διάρκεια της τελετής που πραγματοποιήθηκε σε ναυπηγείο της περιοχής Τούζλα της Κωνσταντινούπολης, όλοι οι ομιλητές αναφέρθηκαν στο δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας», δείγμα πως η Αγκυρα δεν έχει κανέναν σκοπό υποχώρησης στο ζήτημα αυτό. «Η ασφάλεια της χώρας μας που περικλείεται από τρεις θάλασσες μπορεί να επιτευχθεί με την καλύτερη προστασία της “Γαλά-

Ο πρόεδρος της Τουρκίας εκτός από την κατασκοπευτική κορβέτα Ufuk των μυστικών υπηρεσιών της γειτονικής χώρας, που πιάνει δουλειά οσονούπω, υποσχέθηκε και την αποστολή δορυφόρου της ΜΙΤ στο Διάστημα.

ζιας Πατρίδας”. Για την ασφάλειά της κάνουμε πολλά βήματα που ενισχύουν τον στόλο μας και αποκτά μεγαλύτερη αποτρεπτική δύναμη». Ο Ταγίπ Ερντογάν αναφέρθηκε στα προγράμματα του Ναυτικού της Τουρκίας τα οποία ήδη βρίσκονται σε εξέλιξη, όπως το πρόγραμμα ναυπήγησης τεσσάρων φρεγατών, με τη φρεγάτα «Istanbul» να έχει ήδη καθέλκυστεί. Υπενθύμισε το πρόγραμμα ναυπήγησης φρεγατών αεράμυνας TF-2000, στη ναυπήγηση του πλοίου αμφίβιων επιχειρήσεων «Aadolu» (στην έναρξη της ναυπήγησης το αποκαλούσαν αεροπλανοφόρο) και

υποσχέθηκε τη ναυπήγηση και αεροπλανοφόρου.

Εμπειροί αναλυτές υποστηρίζουν πως η ενίσχυση της ελληνικής αεροπορίας με τα μαχητικά Rafale, ο εκσυγχρονισμός των F-16 σε επίπεδο Block 70 Viper αλλά και η ενίσχυση του στόλου με φρεγάτες Belharra και νέες κορβέτες, είναι ο λόγος των διαδοχικών αντιδράσεων των Τούρκων αξιωματούχων. Τα εξοπλιστικά προγράμματα που σχεδιάζει εδώ και πολλά χρόνια η Αγκυρα με τη συμβολή της εθνικής της αμυντικής βιομηχανίας θεωρούνταν πως θα έφερναν την απόλυτη υπε-

ροπλία της Τουρκίας. Όμως η ελληνική απάντηση με νέα εξοπλιστικά προγράμματα ήταν ο λόγος που ο κ. Ακάρ πολλές φορές δήλωσε πως «είναι πρόκληση, μάταιος κόπος και σπατάλη πόρων», ενώ ο κ. Ερντογάν στη συνομιλία του με τον Γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν είχε ισχυριστεί πως «οι Έλληνες δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να εξοφλήσουν την αγορά των οπλικών συστημάτων».

Η εμμονή με τα νησιά

Στην Τουρκία υπάρχει η άποψη πως ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο η Αγκυρα επιμένει στο ζήτημα της αποστρατιωτικοποίησης των νησιών, δεν είναι μόνο η αμφισβήτηση της κυριαρχίας τους, όπως αναφέρει η επιστολή που εστάλη από την Τουρκία στον ΟΗΕ, αλλά και η απόκτηση του ελέγχου στην περιοχή του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου. Στρατιωτικοί αναλυτές έχουν αποκαλύψει πως παρά τα εξοπλιστικά προγράμματα της Τουρκίας, τα στρατιωτικοποιημένα νησιά θεωρούνται «απειλές» για τις τουρκικές ακτές, τον τουρκικό στόλο και την τουρκική αεροπορία. Την περασμένη εβδομάδα ο κ. Ακάρ προχώρησε ακόμη περισσότερο και αμφισβήτησε την κυριαρχία ελληνικών νησιών, νησιδίων και βραχονησίδων στο Αιγαίο και στον τουρκικό Τύπο παρουσιά-

στηκαν χάρτες. Πάντως, ο κ. Ερντογάν στη συνάντησή που είχε στην Αγκυρα με τους προεσυνεχιστές των χωρών - μελών της Ε.Ε. ζήτησε διάλογο με την Ελλάδα και τόνισε ότι «έχουμε κάνει μεγάλες προσπάθειες για την αποκλιμάκωση της έντασης. Αρχίσαμε να εργαζόμαστε συμφωνώντας να δημιουργήσουμε μια θετική ατζέντα. Πιστεύω ειλικρινά ότι ως δύο γειτονικές χώρες, μπορούμε να επιλύσουμε τα ζητήματά μας με απευθείας και εποικοδομητικό διάλογο».

Ανέφερε επίσης πως «η Ε.Ε. εξακολουθεί να είναι η στρατηγική προτεραιότητα της Τουρκίας» και ζήτησε το άνοιγμα «μιας νέας σελίδας στις σχέσεις των δυο πλευρών», όμως κατηγόρησε την Ευρώπη για τη στήριξη της σε Ελλάδα και Κύπρο, που είναι μέλη της!

«Αναμένουμε από την Ε.Ε. να συμπεριφερθεί με μεγαλύτερη θάρρος στη βελτίωση των σχέσεων με την Τουρκία, με το να απαλλαγεί από τη στρατηγική μωπία το 2022. Πρέπει να αποτραπεί η υπονόμευση των σχέσεων Τουρκίας - Ε.Ε. με την καταφυγή πίσω από το πρόσχημα της αλληλεγγύης εντός της Ενωσης. Για να γίνει αυτό, ορισμένα μέλη πρέπει να εγκαταλείψουν τις προσπάθειές τους, τα προβλήματα τους με την Τουρκία να τα λύνουν στους διαδρόμους της Ενωσης», κατέληξε.

Από πολέμιοι... κήρυκες υπέρ των εμβολίων

Διευθυντές ΜΕΘ αφηγούνται στην «Κ» ιστορίες ασθενών που συγκλονίζουν

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Φανατικοί αντιεμβολιαστές που όταν η COVID-19 τους οδηγεί σε κλίνη εντατικής θεραπείας αντιλαμβάνονται το λάθος και ορκίζονται ότι όταν βγουν από τη ΜΕΘ θα κάνουν καμπάνια υπέρ του εμβολιασμού. Αμετανόητοι συγγενείς ασθενών που επιμένουν ότι ο SARS-CoV-2 δεν υπάρχει. Η μοναξιά του ασθενούς με COVID-19 στη ΜΕΘ και οι μοναχικοί θάνατοι. Αλλά και η ευγνώμοσυνη ασθενών που ακόμα και μήνες μετά την έξοδο τους από τη μονάδα δεν ξεχνούν το προσωπικό που τους βοήθησε στην πολύ δύσκολη μάχη.

Το προσωπικό των μονάδων εντατικής θεραπείας, που στις αρχές Μαρτίου συμπληρώνει δύο χρόνια από την πρώτη συνάντησή με τον κορωνοϊό, παραμένει στις επάλξεις εξαντλημένο από τα συνεχόμενα πανδημικά κύματα. Κουράγιο παίρνει όταν ένας ασθενής βγαίνει νικητής από τη μάχη. Όπως σημειώνει στην «Κ» ο διευθυντής της ΜΕΘ του νοσοκομείου Λάρισας Απόστολος Κομνός, «όταν βγαίνει ζωντανός ο ασθενής από τη ΜΕΘ δεν λογαριάζεις κούραση και συμμετέχεις στη χαρά του. Την κούραση τη νιώθεις όταν πεθαίνει».

Από την αρχή της επιδημίας στη χώρα μας έως τα τέλη Δεκεμβρίου 2021 περισσότεροι από 11.000 ασθενείς με COVID-19 είχαν νοσηλευθεί σε μονάδες εντατικής θεραπείας. Σε αυτή τη φάση της πανδημίας λειτουργούν 690 κλίνες σε ΜΕΘ COVID, με την πληρότητα αυτών να αγγίζει το 90%. Σε ποσοστό που κυμαίνεται από 85% έως 90% όσοι νοσηλεύονται πλέον στις ΜΕΘ είναι ανεμβολίαστοι.

«Αυτή τη στιγμή οι ΜΕΘ στην Αττική δεν υφίστανται τεράστια πίεση. Γεμάτοι είμαστε, αλλά θα μπορούσε η κατάσταση να είναι δραματική με ασθενείς να περιμένουν διασωληνωμένοι εκτός μονάδας και να αναγκάζομαστε να ανοίξουμε κλίνες σε άλλους χώρους», επισημαίνει στην «Κ» η καθηγήτρια Πνευμονολογίας και Εντατικής Θεραπείας, διευ-

θύντρια της Α΄ Πνευμονολογικής Κλινικής του ΕΚΠΑ και υπεύθυνη της ΜΕΘ της κλινικής στο Σωτηρία, Αντωνία Κουτσούκου. «Τις συνέπειες αυτής της τεράστιας αύξησης των κρουσμάτων που αποδίδεται στο στέλεχος «Ομικρον» δεν τις έχουμε δει ακόμα στις μονάδες. Είμαστε όμως επιφυλακτικοί. Δεν εφησυχάζουμε και μπορεί σε δέκα ημέρες από σήμερα τα πράγματα να είναι διαφορετικά». Σύμφωνα με την κ. Κουτσούκου, η πλειονότητα των ασθενών που νοσηλεύονται στις μονάδες είναι ανεμβολίαστοι και σε ένα ποσοστό 20% εμβολιασμένοι με δύο δόσεις. «Ασθενή που να έχει κάνει 3η δόση δεν έχουμε δει στη ΜΕΘ».

Η κ. Κουτσούκου περιγράφοντας την εμπειρία της με την COVID-19 αναφέρει: «Συνειδητο-

«Πατέρας νοσηλευόταν στη ΜΕΘ λόγω COVID-19 και από τους δύο γιους του ο ένας αποφάσισε να εμβολιαστεί, και ο άλλος έλεγε ότι όλα αυτά είναι μια συνωμοσία».

ποιεί κανείς ότι υπάρχει πολλή δυστυχία στην κοινωνία. Όταν βλέπεις να νοσεί μια ολόκληρη οικογένεια. Να μπαίνει στη ΜΕΘ για νοσηλεία ο γιος και να έχει ήδη χάσει τον πατέρα του ή τη μητέρα του από τον ιό. Το προσωπικό δένεται με τους ασθενείς. Πάντα γινόταν αυτό, αλλά επειδή στην COVID-19 οι ασθενείς στερούνται επαφής με τους δικούς τους ανθρώπους, αυτή η σχέση αποκτά άλλη διάσταση», τονίζει η καθηγήτρια και συνεχίζει λέγοντας ότι «βλέπουμε ασθενείς που τα κατάφεραν και έρχονται να μας ευχαριστήσουν. Βλέπουμε ασθενείς που ήταν φανατικοί εναντίον των εμβολίων και το έχουν μετανιώσει. Αυτό που μου έχει μείνει είναι οι αντιεμβολιαστές ασθενείς που έλεγαν

ΗΓΕΣ: Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας, Στατιστικά εμβολιασμού για την COVID-19 - data.gov.gr

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Δουλεύουμε χωρίς ανάσα»

Η επέλαση του στελέχους «Ομικρον» βρίσκει το ΕΣΥ και το προσωπικό του καταπονημένο από τα προηγούμενα πανδημικά κύματα. «Αυτή η μεγάλη αύξηση των κρουσμάτων έρχεται σε μια εποχή που είμαστε υπερβολικά κουρασμένοι, σωματικά και συναισθηματικά. Το προσωπικό καλείται όλο αυτό το διάστημα να κάνει το κάτι παραπάνω, ελπίζοντας ότι σε ένα με δύο μήνες θα τελειώσει η πανδημία και μετά έρχεται άλλο ένα κύμα και μας διαφεύδει. Και το προσωπικό δεν έχει ανταμειφθεί ούτε προσδοκά σε κάτι», τονίζει στην «Κ» η καθηγήτρια Πνευμονολογίας και Εντατικής Θεραπείας του ΕΚΠΑ, Αντωνία Κουτσούκου. Η διευθύντρια ΕΣΥ, εντατικολόγος στον Ευαγγελισμό Μαρία Θεοδωρακοπούλου επισημαίνει, ότι «δουλεύουμε καθημερινά χωρίς ανάσα. Θέλουμε μία ημέρα να ξεκουραστούμε και δεν την έχουμε. Δεν έχουμε ούτε το κουράγιο να πολεμήσουμε για μια ημέρα ξεκούρασης. Πρέπει ο κόσμος να μας ανακουφίσει, γιατί εάν χρειαστεί υπηρεσίες υγείας θα βρει το προσωπικό του ΕΣΥ εξαιρετικά κουρασμένο. Θα πρέπει να εμβολιαστεί και να προσέχει. Ο ιός δεν έχει φύγει ακόμα».

ότι όταν βγουν από τη μονάδα θα κάνουν καμπάνια υπέρ του εμβολιασμού, αλλά δεν τα κατάφεραν και κατέληξαν. Εμένα αυτό με βασανίζει».

«Τα νοσοκομεία είναι ο χώρος που συνεχίζει να επικρατεί το στέλεχος “Δέλτα”. Δυστυχώς δεν το έχουμε ξεφορτωθεί ακόμα», αναφέρει στην «Κ» η διευθύντρια ΕΣΥ στην Α΄ Πανεπιστημιακή Κλινική Εντατικής Θεραπείας του νοσοκομείου Ευαγγελισμός, Μαρία Θεοδωρακοπούλου. Όλο τον περασμένο Νοέμβριο υπηρέτησε μαζί με άλλους εντατικολόγους από την Αττική στη νέα μονάδα του νοσοκομείου Παπανικολάου της Θεσσαλονίκης προκειμένου να συνδράμει τους συναδέλφους της που αντιμετώπισαν τη σφοδρή επίθεση του

τέταρτου πανδημικού κύματος.

Στο νοσοκομείο Παπανικό- λάου το 95% των ασθενών που νοσηλεύονταν ήταν ανεμβολίαστοι και σύμφωνα με την κ. Θεοδωρακοπούλου σε πολλές περιπτώσεις επέμεναν στην επιλογή τους. Όπως τονίζει, «για εμένα είναι αδιανόητο να επιλέγεις τον θάνατο. Είδαμε ολόκληρες οικογένειες να χάνονται. Και μικρό ποσοστό φαίνεται να αλλάζουν γνώμη σχετικά με τα εμβόλια. Θυμάμαι περίπτωση όπου ο πατέρας νοσηλευόταν στη ΜΕΘ λόγω COVID-19 και από τους δύο γιους του ο ένας αποφάσισε να εμβολιαστεί, και ο άλλος έλεγε ότι όλα αυτά είναι μια συνωμοσία και ότι άλλο πρόβλημα υγείας είχε ο πατέρας του».

«Αυτό όμως που μου έχει μεί-

νει εμένα περισσότερο όλο αυτό το διάστημα είναι η μοναξιά που νιώθουν οι ασθενείς. Εάν ξυπνήσουν, βλέπεις τον φόβο στα μάτια τους για το τι θα γίνει τώρα, μαζί με ευγνώμοσυνη. Είχαμε ασθενείς που μας ρωτούσαν “δηλαδή τώρα δεν θα πεθάνω;”. Και από την άλλη είναι και η μοναξιά του θανάτου. Μπορεί να είναι σε καταστολή, αλλά εάν δεν είχαν COVID-19 θα είχαν τον συγγενή να τους κρατά το χέρι όταν θα φεύγουν», τονίζει η κ. Θεοδωρακοπούλου.

«Το έχω μετανιώσει»

«Προχθές πέθανε στη μονάδα μας ένας σαραντάρης που δεν είχε εμβολιαστεί. Τον ρώτησα όσο ακόμα μπορούσε να μιλήσει, “γιατί, βρε άνθρωπέ μου, δεν εμβολιάστηκες;”. Μου είπε, “γιατρέ, τώρα το έχω μετανιώσει, αλλά τι να κάνω. Ακουσα κάποιους βλάκες στο καφενείο και επηρεάστηκα”», περιγράφει στην «Κ» ο διευθυντής ΜΕΘ και διευθυντής Ιατρικής Υπηρεσίες του γενικού νοσοκομείου Λάρισας, Απόστολος Κομνός. Σε αυτή τη φάση η μονάδα COVID διαθέτει οκτώ κλίνες –επιπλέον έξι κλίνες εντατικής είναι για non-COVID περιστατικά–, αν και στο παρελθόν το νοσοκομείο έφτασε να νοσηλεύει έως και 32 ασθενείς σε συνθήκες εντατικής θεραπείας, αξιοποιώντας άλλους χώρους. «Τώρα η ΜΕΘ COVID είναι συνεχώς γεμάτη. Ωστόσο δεν υπάρχει τόσο πίεση όπως πριν από τα Χριστούγεννα ή κα-

τά το δεύτερο κύμα στα τέλη του 2020. Τότε φτάσαμε να μην υπάρχουν κλίνες πουθενά για να διακομισθούν ασθενείς που χρειάζονταν ΜΕΘ, και ακόμα και εάν βρίσκονταν δεν είχαμε το προσωπικό για να συνδράμει στη διακομιδή». Η αρχή της πανδημίας βρήκε τη μονάδα με επτά γιατρούς εξειδικευμένους. Σταδιακά αυτό το προσωπικό δεν είχαν COVID-19 θα είχαν τον θάνατο –μεταξύ των οποίων και του Τηλέμαχου Ζαφειρίδη, ο οποίος τον περασμένο Ιανουάριο σκοτώθηκε σε δυστύχημα στον Ολυμπο–, δύο παραιτήσεις και μία «κατάρρευση» λόγω κόπωσης. Τώρα το νοσοκομείο διαθέτει πάλι έξι γιατρούς εξειδικευμένους, εκ των οποίων ένας με μπλόκακι.

Εστιάζοντας σε αυτά που θυμάται πιο έντονα αυτά τα δύο χρόνια της πανδημίας, ο κ. Κομνός τονίζει ότι «μας έκανε να λυγίσουμε όταν πέθανε ο συνάδελφός μας στον Ολυμπο, που ήταν εξαιρετικός γιατρός και άνθρωπος. Μας εκνεύρισε ο αντιεμβολιαστής δικηγόρος και τα σχόλια του για τις διασωληνώσεις και μας ενόχλησε όταν συγγενείς αρρώστων που είχαν καταλήξει μάς πληροφορούσαν ότι υπήρχαν δικηγорικά γραφεία που τους πρό- έτρεπαν να καταθέσουν αγωγές για ιατρικά λάθη. Από την άλλη, μας συγκινεί όταν ασθενείς που έχουν αναρρώσει και έχουν βγει από το νοσοκομείο μάς καλούν στο τηλέφωνο, μας στέλνουν ευχές και γλυκά στις γιορτές».

Οι σκληροί δείκτες και η «Δέλτα» που επιμένει

Με ιδιαιτέρη προσοχή παρακολουθούν υγειονομικές αρχές και ειδικοί επιστήμονες την εξέλιξη των σκληρών δεικτών σε αυτή την πολύ μεγάλη επιδημική έξαρση του SARS-CoV-2. Μπορεί να πυκνώνουν οι επιστημονικές ενδείξεις για ηπιότερη νόσηση από το στέλεχος «Ομικρον», ωστόσο οι ειδικοί δεν εφησυχάζουν, καθώς αφενός η «Δέλτα» δεν έχει φύγει από τη χώρα και εξακολουθεί να οδηγεί πολίτες στα νοσοκομεία, αφετέρου το βάρος των νέων διαγνώσεων έχει μετακυλιστεί σε μεγαλύτερες ηλικίες, που σύμφωνα με την έως τώρα εμπειρία με την COVID-19 οδηγεί σε σοβαρότερα περιστατικά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας, έως και την προηγούμενη εβδομάδα ένας στους δύο ασθενείς που έκανε εισαγωγή σε νοσοκομείο της Αθήνας είχε μολυνθεί από το στέλεχος «Ομικρον» και το υπόλοιπο 50% αφορούσε στο «Δέλτα». Αυτά τα ποσοστά ενδεχομένως να διαφοροποιούνται από περιοχή σε περιοχή ανάλογα και με την ταχύτητα με την οποία επεκτείνεται το στέλεχος «Ομικρον». Όπως ανέφερε στην «Κ» ο διευθυντής της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας και

διευθυντής της Ιατρικής Υπηρεσίας του νοσοκομείου Λάρισας, Απόστολος Κομνός, σε αυτή τη φάση και σύμφωνα με πρώιμα αποτελέσματα μελέτης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας υπό τον καθηγητή Υγιεινής Επιδημιολογίας Χρήστο Χατζηχριστοδούλου, από τα δείγματα στις εισαγωγές στα δύο νοσοκομεία της Λάρισας, ποσοστό 33% έως 42% των ασθενών έχει προσβληθεί από το στέλεχος «Ομικρον».

Τις τελευταίες εβδομάδες γίνεται προσπάθεια ταυτοποίησης των στελεχών του SARS-CoV-2

Εως και την περασμένη Πέμπτη είχαν καταγραφεί μόλις δύο ασθενείς με «Ομικρον» σε ΜΕΘ του Ευαγγελισμού και του Σωτηρία.

που έχουν οδηγήσει τους ασθενείς σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας σε μεγάλα νοσοκομεία της Αττικής. Εως και την περασμένη Πέμπτη είχαν καταγραφεί μόλις δύο ασθενείς με «Ομικρον»

Η πίεση στο ΕΣΥ συνεχίζεται με περισσότερους από 5.000 νοσηλευόμενους με κορωνοϊό, ωστόσο ο χρόνος νοσηλείας με «Ομικρον» είναι μικρότερος - υπολογίζεται στις 5 ημέρες κατά μέσον όρο (φωτ. αρχείου).

σε Μονάδες του Ευαγγελισμού και του Σωτηρία, ενώ ειδικά στη μία περίπτωση η εισαγωγή στη ΜΕΘ και η διασωλήνωση δεν έγινε λόγω COVID-19.

Την ίδια στιγμή η πίεση στο

ΕΣΥ συνεχίζεται, με περισσότερους από 5.000 νοσηλευόμενους ασθενείς με κορωνοϊό στην επικράτεια, εκ των οποίων περισσότεροι από 650 διασωληνωμένοι και 580 νέες εισαγωγές κατά

μέσο όρο σε ημερήσια βάση την τελευταία εβδομάδα. Επίσης την τελευταία εβδομάδα ο αριθμός των θανάτων αυξήθηκε κατά 10%, των νοσηλευόμενων σε ΜΕΘ κατά 5% και των νέων εισαγωγών σε νοσοκομεία κατά 20%. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι ο αριθμός των διασωληνωμένων θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα για τουλάχιστον δύο εβδομάδες. Στα θετικά είναι ο σχετικά μικρός χρόνος νοσηλείας των ασθενών με «Ομικρον», ο οποίος έχει υπολογιστεί από τον ΕΟΔΥ στις 5 ημέρες κατά μέσο όρο, που σημαίνει γρήγορη αποδέσμευση κλινών νοσηλείας.

Από τα τέλη Δεκεμβρίου η μέση ηλικία των νέων κρουσμάτων έχει αυξηθεί κατά μία δεκαετία. Ειδικότερα, την τελευταία εβδομάδα του προηγούμενου έτους με την πρώτη μεγάλη έξαρση του στελέχους «Ομικρον», η διάμεση ηλικία των νέων κρουσμάτων ήταν τα 29 έτη, ενώ σήμερα ένα στα δύο νέα κρούσματα αφορά ενήλικες 35 έως 64 ετών και η διάμεση ηλικία έχει φτάσει τα 39 έτη. Και όπως ανέφερε στην πρόσφατη ενημέρωση για την εξέλιξη της πανδημίας η καθηγήτρια Παιδιατρικής Λοιμωξιολογίας του ΕΚΠΑ, Βάνα Πα-

παευαγγέλου, «αυτό σημαίνει σοβαρότερη νόσο».

Την ίδια στιγμή, ένας σημαντικός αριθμός πολιτών άνω των 60 ετών, που είναι η ομάδα που κινδυνεύει περισσότερο από την COVID-19, παραμένει ανεμβολίαστος, παρά το γεγονός ότι από αύριο θα «πληρώσει» αυτή του την επιλογή με μηνιαίο χρηματικό πρόστιμο. Με βάση τα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ για τον πληθυσμό των ατόμων άνω των 60 ετών στη χώρα μας, προχθές περίπου 300.000 πολίτες αυτής της ηλικιακής ομάδας παρέμεναν ανεμβολίαστοι και δεν είχαν προγραμματίσει ραντεβού για εμβόλιο.

Υπενθυμίζεται ότι από τις αρχές Δεκεμβρίου έχει ανακοινωθεί το μέτρο της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού για τους άνω των 60 ετών, με προθεσμία για τον εμβολιασμό τους η οποία λήγει σήμερα. Σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, από σήμερα σε κάθε πολίτη άνω των 60 ετών που δεν έχει κάνει έστω μία δόση του εμβολίου θα βεβαιώνεται διοικητικό πρόστιμο 100 ευρώ μηνιαίως. Ειδικά για τον Ιανουάριο το πρόστιμο θα είναι 50 ευρώ.

ΠΕΝΝΥ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Εχουμε ακόμη δρόμο έως ότου η COVID-19 γίνει γρίπη

Αδιαμφισβήτητη η αξία του εμβολιασμού, επισημαίνει ο δρ Αντονι Φάουτσι

Της ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΑΗ

Εξακολουθεί η ανεξέλεγκτη εξάπλωση της μετάλλαξης «Ομικρον» σε όλο τον κόσμο, με πολλά κράτη να καταγράφουν πρωτοφανή, για την ιστορία της πανδημίας, αριθμό κρουσμάτων και τα υγειονομικά συστήματα να βρίσκονται υπό ασφυκτικές πιέσεις. Ενδεικτικά στις ΗΠΑ ο αριθμός των νοσηλειών, εξαιτίας της υπερμεταδοτικής μετάλλαξης, ξεπέρασε κάθε προηγούμενο, καθώς είναι υψηλότερος ακόμα και από αυτόν του περυσινού Ιανουαρίου στην κλιμάκωση του προηγούμενου κύματος, όπως φανερώουν τα στοιχεία του αμερικανικού υπουργείου Υγείας και Ανθρωπίνων Πόρων. Σήμερα νοσηλεύονται 146.000 άνθρωποι, αριθμός διπλάσιος από αυτόν του περασμένου 15νθήμερου. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί στους Αμερικανούς ειδικούς η κατακόρυφη αύξηση των παιδιατρικών νοσηλειών, με περίπου 5.000 επιβεβαιωμένα ή ύποπτα κρούσματα COVID-19 να βρίσκονται στα νοσοκομεία. Πρόκειται για διπλάσιο αριθμό συγκριτικά με την προηγούμενη έξαρση της πανδημίας τον Σεπτέμβριο. Ο «εθνικός λοιμωξιολόγος» των ΗΠΑ, δρ Αντονι Φάουτσι, προέβλεψε ότι περίπου άπαντες θα προσβληθούν από την «Ομικρον» ασχέτως αν είναι εμβολιασμένοι ή ανεμβολίαστοι, επισημαίνοντας, ωστόσο, ότι οι πρώτοι θα εμφανίσουν ήπια συμπτώματα και θα αναρρώσουν χωρίς προβλήματα. Οι ανεμβολίαστοι έχουν εικοσάπλάσιες πιθανότητες να πεθάνουν, 17 φορές περισσότερες πιθανότητες να νοσηλευθούν και δεκαπλάσιες πιθανότητες να κολλήσουν κορωνοϊό από ό,τι οι εμβολιασμένοι.

Η εξέλιξη της υγειονομικής κρίσης στην Ευρώπη διαγράφεται δυσμενέστερη. Ο περιφερειακός επικεφαλής του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, δρ Χανς Κλούγκε, προειδοποίησε ότι μέσα στους επόμενους δύο μήνες θα έχει προσβληθεί από τη νέα μετάλλαξη το 50% των πολιτών της Γηραιάς Ηπείρου, εκφράζοντας ιδιαίτερη ανησυχία για τις συνέπειες της έξαρ-

ΕΡΑ / J. SCOTT APPLEWHITE

Ο «εθνικός λοιμωξιολόγος» των ΗΠΑ δρ Αντονι Φάουτσι είναι κατηγορηματικός: Οι ανεμβολίαστοι έχουν εικοσάπλάσιες πιθανότητες να πεθάνουν και 17 φορές περισσότερες πιθανότητες να νοσηλευθούν από ό,τι οι εμβολιασμένοι.

Στην Αμερική ο αριθμός των νοσηλειών, εξαιτίας της υπερμεταδοτικής μετάλλαξης «Ομικρον», ξεπέρασε κάθε προηγούμενο.

σης στα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης, όπου η εμβολιαστική κάλυψη είναι υποδεέστερη. Επίσης εξήγησε ότι ακόμα δεν είναι δυνατόν να διαχειριστούμε την COVID-19 με τρόπο παρόμοιο με αυτόν της γρίπης, εξαιτίας της τεράστιας αβεβαιότητας που κυριαρχεί σε πολλές πτυχές της. Αξιωματούχοι του ΠΟΥ, πάντως, εκτιμούν ότι η COVID-19 μπορεί να γίνει ενδημική, αλλά είναι πρόωρο να προβλέψει κανείς ότι αυτό θα συμβεί εντός του τρέχοντος έτους.

Προκειμένου να μην επαναληφθεί το φαινόμενο της «Ομικρον», που κατέλαβε τον κόσμο εξαπίνης εντός εβδομάδων, η BioNTech δημιούργησε ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης που μπορεί να διαπιστώ-

σει άμεσα κατά πόσον μια νέα μετάλλαξη είναι επικίνδυνη. Η νέα μέθοδος, που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με τη νεοφυή βρετανική επιχείρηση του τομέα της τεχνητής νοημοσύνης InstaDeep Ltd, έχει δυνατότητα ανάλυσης των γενετικών αλληλουχιών των πρωτοεμφανιζόμενων μεταλλάξεων που ανιχνεύονται στα δείγματα κρουσμάτων, και σε ώρες ή ακόμα και σε λεπτά μπορεί να διαπιστώσει τον βαθμό επικινδυνότητάς τους. Αναμφίβολα είναι ένα εξαιρετικά πολύτιμο εργαλείο στον πόλεμο κατά του κορωνοϊού. Το κυρίαρχο ερώτημα, ωστόσο, παραμένει ακόμα και σήμερα αναπάντητο. Πολλοί προαναγγέλλουν το τέλος της πανδημίας τους επόμενους μήνες και την εμφάνιση μεταλλάξεων που δεν θα συνιστούν μεγαλύτερο πρόβλημα από το κοινό κρουολόγημα.

Οι «απαισιόδοξοι»

Αλλοι ειδικοί διαφωνούν με την «υπερβολικά αισιόδοξη» εκτίμηση. Ο καθηγητής Ντέιβιντ Ρόμπερτσον, επικεφαλής του τμήματος Βιοπληροφορικής και ικής γονιδιωματικής στο

Ερευνητικό Κέντρον Ιών του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης, αποπειράται μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση. «Είναι πλάνη ότι οι ιοί γίνονται ηπιότεροι με το πέρασμα του χρόνου», εξηγεί. «Αν μπορούν να εξακολουθήσουν να μεταδίδονται και να προκαλούν βαριά νόσο, θα το κάνουν, γιατί αυτό είναι ένα εξελικτικό πρόνομιο. Αν, βέβαια, προκαλούν τόσο βαριά νόσο που ανακόπτεται η μετάδοσή τους, τότε απλώς αφανίζονται». Η «Ομικρον» προκαλεί ηπιότερη νόσο και βραχύτερες νοσηλείες από τα προηγούμενα στελέχη. Όμως η εξελικτική πορεία των ιών δεν είναι δρόμος μονής κατεύθυνσης. Η «Ομικρον» δεν αποτελεί γενετική εξέλιξη της «Δέλτα», η οποία επίσης δεν αποτέλεσε εξέλιξη των προηγούμενων στελεχών του κορωνοϊού. Η εμφάνιση κάθε μετάλλαξης ήταν τυχαία και απρόβλεπτη. «Οι μεταλλάξεις του κορωνοϊού δεν εξελίσσονται με ένα συγκεκριμένο πρότυπο και κατεύθυνση από τα πιο σοβαρά στελέχη στα ηπιότερα. Τιποτα δεν μπορεί να αποκλείσει ότι σε έξι μήνες δεν θα εμφανιστεί μια άλλη, χειρότερη μετάλλαξη. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι το τέλος της «Ομικρον» δεν θα σημαίνει αυτόματα το τέλος του κορωνοϊού», καταλήγει ο Βρετανός καθηγητής.

Αραγε θα γίνει η COVID-19 μια ενδημική νόσος; «Η ελουργία ήταν ενδημική, η πολιομυελίτιδα είναι ενδημική, όπως και η ελονοσία», επισημαίνει ο Στίβεν Γκρίφον, επίκουρος καθηγητής Ιολογίας στο Πανεπιστήμιο Λιντς. «Η ιλαρά και οι μαγουλάδες είναι ενδημικές, όταν υπάρχει ικανή εμβολιαστική κάλυψη. Το να μετατραπεί η COVID-19 σε μια ενδημική νόσο δεν σημαίνει να συμβιώσουμε. Όμως οφείλουμε να γνωρίζουμε ότι ανά πάσα στιγμή μπορεί να εμφανιστεί η επόμενη μετάλλαξη που θα προκαλεί βαρύτερη νόσο».

Πολλά παραπτώματα για να καθαρίσει με μία συγγνώμη

Σε δύσκολη θέση ο Μπόρις Τζόνσον

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Με μία συγγνώμη επιχείρησε ο Βρετανός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον να κερδίσει χρόνο μετά την κατακραυγή που προκάλεσε η αποκάλυψη για τη συμμετοχή του σε πάρτι με εκατό προσκεκλημένους τον Μάιο του 2020, εν μέσω σκληρού lockdown.

Την Παρασκευή έγινε γνωστό ότι –ερήμην του αυτήν τη φορά– έγινε και άλλο πάρτι στην Ντάουνινγκ Στρίτ στη διάρκεια των σκληρών μέτρων για την πανδημία, την παραμονή της κηδείας του συζύγου της βασίλισσας Ελισάβετ, πρίγκιπα Φιλίππου. Το πρωθυπουργικό γραφείο αναγκάστηκε να ζητήσει και δεύτερη συγγνώμη, και δη από τη βασίλισσα, μέσα σε 48 ώρες.

Οι υπουργοί της κυβέρνησης του συσπειρώθηκαν, με μεγαλύτερο ή μικρότερο ενθουσιασμό, γύρω του και απέρριψαν τις εκκλήσεις στελεχών των Συντηρητικών να παραιτηθεί.

Προς το παρόν, είναι ασαφές εάν ο Τζόνσον θα καταφέρει να συνέλθει από το νέο πλήγμα στο κύρος και στην αξιοπιστία του. Στάση αναμοιρίας τηρούν και πολλοί βετεράνοι των Τόρις, για να δουν κατά πόσον η κρίση θα οδηγήσει στην απομάκρυνσή του ή θα ξεφουσκώσει.

Η οργή των Βρετανών, πάντως, για την προκλητική συνάθροιση είναι μεγάλη, καθώς εκείνη την περίοδο δεν μπορούσαν να συγκεντρωθούν σε φιλικά σπίτια πάνω από δύο άτομα από διαφορετικά νοικοκυριά, να επισκεφθούν συγγενείς σε νοσοκομεία, να παραστούν στις κηδείες συγγενών τους.

Ο θρήνος της Ελισάβετ

Εμβληματική ήταν, εξάλλου, η φωτογραφία της βασίλισσας να θρηνεί μόνη, λόγω κορωνοϊού, τον σύζυγό της. Το ζήτημα είναι κατά πόσον η συγγνώμη του πρωθυπουργού είναι αρκετή για να εξιλεωθεί στα μάτια της κοινής γνώμης.

Δεν είναι, άλλωστε, το πρώτο του παράπτωμα. Ελέγχεται ήδη για μια σειρά από πάρτι, τη χρηματοδότηση της ανακαίνισης της πρωθυπουργικής κατοικίας, αλλά και τις προσπάθειες συγκαλύψης των σκανδάλων εις βάρος του.

Νέα δοκιμασία

Μια πρόσθετη δοκιμασία που ενδέχεται να τον φέρει αντιμέτωπο με ένα τμήμα των Συντηρητικών βουλευτών είναι η άρση ή μη των περιορισμών κατά της πανδημίας. Ενα μεγάλο τμήμα των Τόρις ζητάει να αρχίσει πλέον η αντιμετώπιση του κορωνοϊού ως ενδημικής νόσου, κάτι όμως που δεν βρίσκει σύμφωνους τους επιδημιολόγους.

Ο Τζόνσον ήλπιζε πως το 2022 θα είναι η χρονιά ανά-

Η αποκάλυψη συμμετοχής του σε πάρτι με εκατό προσκεκλημένους τον Μάιο του 2020, εν μέσω σκληρού lockdown, έχει προκαλέσει την οργή των Βρετανών.

καμψης της εικόνας του. Φιλοδοξούσε να ανακτήσει τα ερείσματά του στις τάξεις όσον τάχθηκαν υπέρ του Brexit, οι οποίοι το τελευταίο εξάμηνο τον εγκατέλειψαν σε ποσοστό 20%. Πολιτικοί αναλυτές θεωρούν πάντως ότι είναι λάθος να τον ξεγραψουν.

«Είναι βαριά τραυματισμένος, αλλά δεν έχει γίνει ακόμη πτώμα», έγραψε ο Αντρίου Νιλ στην Daily Mail. Η Goldman Sachs, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα προβλέπουν ότι η βρετανική οικονομία θα είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη του G7 φέτος, εκτίμηση που, αν επιβεβαιωθεί, λογικά θα έχει αντίκτυπο και στη δημοτικότητα του Μπόρις Τζόνσον.

Λαβρόφ: Εξαντλήθηκε η υπομονή μας

Η Μόσχα ζητάει γραπτές εγγυήσεις για τη μη επέκταση του NATO

«Η υπομονή μας εξαντλήθηκε. Η Δύση καθοδηγείται από την ύβρη και κλιμακώνει τις εντάσεις, παραβιάζοντας τις υποχρεώσεις της και την κοινή λογική». Με αυτά τα λόγια ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών, Σεργκέι Λαβρόφ, εξέφρασε την απογοήτευσή του για τα πενιχρά αποτελέσματα των πρόσφατων διαβουλεύσεων μεταξύ της χώρας του, των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ. «Πρέπει να καταλάβουν (οι Αμερικανοί) ότι το κλειδί για όλα τα άλλα βρίσκεται στις εγγυήσεις ότι το ΝΑΤΟ δεν θα επεκταθεί περαιτέρω προς ανατολάς», τόνισε χαρακτηριστικά.

Ο επικεφαλής της ρωσικής διπλωματίας δήλωσε ότι η οποία πρόσδος στις συνομιλίες της Γενεύης και των Βρυξελλών περιορίστηκε σε «δευτερεύοντα», για τη χώρα του, ζητήματα και επέμεινε ότι η κόκκινη γραμμή βρίσκεται στη μη ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ. «Πρέπει να καταλάβουν (οι Αμερικανοί) ότι το κλειδί για όλα τα άλλα βρίσκεται στις εγγυήσεις ότι το ΝΑΤΟ δεν θα επεκταθεί περαιτέρω προς ανατολάς», τόνισε χαρακτηριστικά.

Στη συνέχεια, ανέφερε ότι ο πρόεδρος Πούτιν περιμένει εντός της επόμενης εβδομάδας αναλυτική απάντηση, σημείο προς σημείο, στις αξιώσεις που έχει διατυπώσει

«Η Δύση καθοδηγείται από την ύβρη και κλιμακώνει τις εντάσεις παραβιάζοντας τις υποχρεώσεις της και την κοινή λογική», τόνισε ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ.

η Ρωσία από τις 17 Δεκεμβρίου για την ευρωπαϊκή ασφάλεια και προειδοποίησε ότι «αν οι προτάσεις μας απορριφθούν, τότε θα αποφασίσουμε με ποιον τρόπο θα διασφαλίσουμε σε σταθερή βάση την ασφάλειά μας». Απαντώντας σε σχετική ερώτηση, άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο ανάπτυξης στρατιωτικών δυνάμεων στο εξωτερικό.

Σε άλλο σημείο της συνέντευξης Τύπου, ζήτησε εξηγήσεις από την Τουρκία για τις δηλώσεις του

Ισάν Σενέρ, συμβούλου του Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος καταδίκασε την αποστολή ρωσικών και άλλων δυνάμεων του Συμφώνου Συλλογικής Ασφαλείας στο Καζακστάν. Στο μεταξύ, η Ουκρανία υπέστη χθες μεγάλης κλίμακας κυβερνοεπίθεση εναντίον ιστοσελίδων και υποδομών κρατικών οργάνων, συμπεριλαμβανομένου του υπουργείου Εξωτερικών και του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας. «Ουκρανέ! Όλα τα προσωπικά σου δεδομένα έχουν φορτωθεί σε δη-

μόσιο δίκτυο. Όλες οι πληροφορίες για σένα έγιναν δημόσιες, να φοβάσαι και να περιμένεις το χειρότερο», έλεγε το μήνυμα που εμφανίστηκε ξαφνικά στις ιστοσελίδες των εν λόγω κρατικών υπηρεσιών. Παράλληλα, το ουκρανικό υπουργείο Άμυνας κατήγγειλε ότι η Ρωσία ετοιμάζει «προβοκάτσια» στην Υπερδνειστερία, ντε φάκτο αυτόνομη περιοχή της Μολδαβίας, για να κατηγορήσει την Ουκρανία και να δικαιολογήσει στρατιωτική εισβολή. Παρόμοιες πληροφορίες μετέδωσε το CNN επικαλούμενο Αμερικανούς αξιωματούχους, αν και στο εν λόγω σενάριο η «προβοκάτσια» θα εκδηλωθεί στις περιοχές της ανατολικής Ουκρανίας που ελέγχονται από τους ρωσόφωνους αυτονομιστές.

Από την πλευρά του, ο Ρώσος υπουργός Οικονομικών, Αντόν Σιλουάνοφ, δήλωσε ότι η κυβέρνηση του θα βρει μέσα και τρόπους να ανταποκριθεί στις οικονομικές της υποχρεώσεις, ακόμη κι αν δομηθούν οι δραστικότερες οικονομικές κυρώσεις που έχουν επισηνθεί στο αμερικανικό Κογκρέσο οι Δημοκρατικοί, σε περίπτωση στρατιωτικής εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία.

REUTERS, TASS

«Οχι» σε νέες κυρώσεις για τον Nord Stream 2

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ. Το νομοσχέδιο που θα έριχνε λάδι στη φωτιά της αντιπαράθεσης με τη Ρωσία ναυάγησε χθες στην αμερικανική Γερουσία, καθώς ο Ρεπουμπλικανός γερουσιαστής Τεντ Κρουζ δεν κατόρθωσε να πείσει αρκετούς Δημοκρατικούς συναδέλφους του ότι πρέπει να επιβληθεί νέος γύρος κυρώσεων σε όσους εμπλέκονται στην κατασκευή και λειτουργία του αγωγού φυσικού αερίου Nord Stream 2. Το νομοσχέδιο θα επέβαλλε κυρώσεις σε Γερμανούς και Ρώσους, τινάζοντας στον αέρα τις διπλωματικές προσπάθειες του Λευκού Οίκου στην Ευρώπη και στη Ρωσία.

«Η πραγματικότητα είναι ότι αν δεν πείσουμε τους Ευρωπαίους συμμάχους μας να μην προχωρήσουν στο σχέδιο αυτό, όσες κυρώσεις και αν επιβάλουμε δεν θα έχουμε αποτέλεσμα», είπε ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Κρις Μέφρι. Πέντε γερουσιαστές των Δημοκρατικών συντάχθηκαν με τους Ρεπουμπλικανούς και υπερψήφισαν το νομοσχέδιο αλλά αυτό δεν οδήγησε στην έγκρισή του, γιατί εντάσσεται στην κατηγορία νομοσχεδίων που απαιτούν ενισχυμένη πλειοψηφία 60 γε-

ρουσιαστών επί συνόλου 100.

Ο Λευκός Οίκος σημείωσε ότι διαφωνεί με τη λειτουργία του αγωγού, που μεταφέρει ρωσικό αέριο στη Γερμανία παρακάμπτοντας την Ουκρανία. Αμερικανοί αξιωματούχοι προσέθεσαν και τόσο ότι ένας νέος γύρος κυρώσεων θα επιβάρυνε τις σχέσεις των ΗΠΑ με τη Γερμανία, σημαντικό σύμμαχο που παίζει ρόλο-κλειδί στις συνομιλίες με τη Ρωσία και την Ουκρανία. Επίσης, ο Μπάιντεν και οι σύμμαχοί του στο Κογκρέσο θεωρούν ότι η νέα κυβέρνηση της Γερμανίας έχει αντιρρήσεις για τον αγωγό και ότι θα μπορούσε να τον σταματήσει το Βερολίνο, χωρίς να χρειαστεί να καταφύγουν οι ΗΠΑ στο όπλο των κυρώσεων.

Τον Ιούλιο, ο Λευκός Οίκος είχε συμφωνήσει με την προηγούμενη γερμανική κυβέρνηση ότι δεν θα επιβληθούν άλλες αμερικανικές κυρώσεις σε όσους εμπλέκονται στην κατασκευή και λειτουργία του αγωγού. Ως αντάλλαγμα, η Γερμανία είχε δεσμευθεί ότι θα επιβληθεί βαρύ τιμμήμα στη Ρωσία αν χρησιμοποιήσει την ενέργεια ως όπλο απέναντι στην Ουκρανία ή στην Ανατολική Ευρώπη.

A.P., FP

Ακροβατούν σε τεντωμένο σκοινί Πούτιν και Μπάιντεν

Σύγκρουση ή ιστορικός συμβιβασμός;

Τον **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο **Τζο Μπάιντεν** δεν έχει το προφίλ του ιδανικού ηγέτη για τη χάρση μιας εποικοδομητικής Οστ-Πολιτική έναντι της Ρωσίας. Ως αντιπρόεδρος του Ομπάμα ανέλαβε προσωπικά τον χειρισμό της «κρίσης του Μείντάν», το 2013-2014, που κατέληξε στην ανατροπή του φιλορώσου προέδρου της Ουκρανίας Γιανουκόβιτς, στην προσάρτηση της Κριμαίας και στην ντε φάκτο αυτονόμηση ρωσόφωνων περιοχών στο Ντονμπάς, στο ανατολικό τμήμα της χώρας. Ως υποψήφιος πρόεδρος εμφάνισε τον Ντόναλντ Τραμπ περίπου ως ενεργούμενο του Κρεμλίνου και επαναβεβαίωσε την αξία χρήσης του ΝΑΤΟ ως βασικού μοχλού πίεσης προς τη Ρωσία.

Από τη στιγμή που ανέλαβε την εξουσία, όμως, έδωσε δείγματα γραφής για μια πιο πραγματιστική προσέγγιση, με αποκορύφωμα τη συνάντησή του με τον Πούτιν στη Γενεύη, τον περασμένο Ιούνιο. Στην ίδια πόλη πραγματοποιήθηκε την περασμένη Δευτέρα υψηλού επιπέδου αμερικανο-ρωσική συνάντηση, με βασικό αντικείμενο το Ουκρανικό, τη στιγμή που η Ρωσία πραγματοποιούσε ασκήσεις με πραγματικά πυρά κοντά στα σύνορα με την Ουκρανία, κατά μήκος των οποίων είχε παρατάξει περί τους 100.000 στρατιώτες, τανκς και ελικόπτερα.

Αν και δεν υπήρξαν ορατά αποτελέσματα ούτε στη συνάντηση της Γενεύης, ούτε στη σύνοδο του συμβουλίου Ρωσίας - ΝΑΤΟ που έγινε δύο μέρες αργότερα στις Βρυξέλλες, και μόνο η πραγματοποίησή τους αποκόμισε πολιτικά κέρδη για τον Βλαντιμίρ Πούτιν. Η Ρωσία εμφανιζόταν ξανά ως η πυρηνική υπερδύναμη που διαπραγματεύεται ισότιμα με την Αμερική για το Ουκρανικό και την ευρωπαϊκή ασφάλεια χωρίς τη

συμμετοχή των Ευρωπαίων και των Ουκρανών, με τους πρώτους να μιλούν για «νέα Γιάλτα» και τους δεύτερους για «νέο Μόναχο» – τη συμφωνία του 1938 μεταξύ Αγγλογάλλων και ναζιστικής Γερμανίας για τον διαμελισμό της Τσεχοσλοβακίας. Παρόμοιες ιστορικές συγκρίσεις είναι προφανέστατα άτοπες. Γεγονός είναι ότι η Ρωσία

Οι ΗΠΑ θα ζημωθούν αν σπρώξουν τη Ρωσία στην αγκαλιά της Κίνας, αλλά οι εγγυήσεις ασφάλειας που ζητεί το Κρεμλίνο προκαλούν σφοδρές αντιδράσεις στο ΝΑΤΟ.

προσήλθε με περισσότερα διαπραγματευτικά χαρτιά. Η καήδης απόσυρση των Ηνωμένων Πολιτειών από το Αφγανιστάν έστειλε σε εχθρούς και φίλους μηνύματα αδυναμίας.

Στη Συρία, στη Λευκορωσία και στο Καζακστάν, η ρωσική παρέμβαση υπερίσχυσε κατά κράτος των χλιαρών Δυτικών αντιδράσεων. Στο Ουκρανικό, η κυβέρνηση Μπάιντεν κατέστησε σαφές ότι δεν θα αντιδράσει στρατιωτικά σε περίπτωση ρωσικής εισβολής, απειλώντας μόνο με οικονομικές κυρώσεις, οι οποίες αφενός μεν δεν εξαρτώνται μόνο από την ίδια (οι Ευρωπαίοι και ειδικά οι Γερμανοί είναι εκείνοι που θα πληρώναν τα σπασμένα λόγω των βέβαιων ρωσικών αντιποινών, ειδικά στον ενεργειακό τομέα), αφετέρου δε είναι βέβαιο ότι δεν θα εμπόδιζαν τη Μόσχα να υπερασπιστεί αυτά που θεωρεί ζωτικά συμφέροντα εθνικής ασφάλειας.

Στα τέλη του 1989 ο τότε

των Δημοκρατικών, με τον γερο-σιαστή της Δυτικής Βιρτζίνια, Τζο Μανσίν, να βρίσκεται ήδη στην πρώτη γραμμή της «αντίστασης». Ο Μανσίν ξεκαθάρισε την Τρίτη

Γερουσιαστές έχουν τη δυνατότητα να καταλαμβάνουν την έδρα, εμποδίζοντας την ψήφιση νόμων εφόσον αυτοί δεν έχουν ψηφισθεί από το 60% της αίθουσας.

ότι διαφωνεί με την κατάργηση του «φιλιμπάστερ», το οποίο επιτρέπει στο κόμμα της μειοψηφίας να εμποδίζει την ψήφιση νόμων. Ένα 24ωρο αργότερα, την ίδια γραμμή ακολούθησε και η Κίρστεν Σινέμα από την Αριζόνα, καταφέροντας θανάσιμο πλήγμα στις προθέσεις του προέδρου. Ορισμένοι σύμμαχοι του Μπάιντεν παραπονιούνται, ωστόσο, για την επιλογή του να μην κινηθεί αποφασιστικά στο θέμα αυτό. «Επιζητάμε να αξιοποιούμε τη θέση του

Ρωσικά στρατεύματα κοντά στην Ουκρανία

Περίπου 100.000 Ρώσοι στρατιώτες βρίσκονται κοντά στα σύνορα με την Ουκρανία, σε μια συγκέντρωση που –σύμφωνα με Δυτικούς αξιωματικούς– προοιωνίζεται εισβολή.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Τζορτζ Μπους έλεγε στον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ ότι «δεν χοροπηδούσε από χαρά όταν έπασε το Τείχος του Βερολίνου».

Λίγους μήνες αργότερα, ο υπουργός Εξωτερικών Τζέιμς Μπέικερ διαβεβαίωσε δημοσίως τον τελευταίο Σοβιετικό ηγέτη ότι το ΝΑΤΟ «δεν θα προχωρήσει ούτε μία ίντσα προς τα ανατολικά».

Ωστόσο το ΝΑΤΟ περιέλαβε το σύνολο σχεδόν των πρώην σοσιαλιστικών χωρών σε Κεντρική, Ανατολική Ευρώπη και Βαλκάνια, φέρνοντας τους πυραύλους του σε απόσταση λίγων λεπτών από τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη.

Αποκορύφωμα της αμερικανικής αλαζονείας ήταν η σύνοδος του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι, την άνοιξη του 2008, με την ανοιχτή πρόσκληση ένταξης σε Γεωργία και Ουκρανία. Ο συντριπτικός για τη Γεωργία πόλεμος με τη Ρωσία, λίγους μή-

νες αργότερα και ο ακρωτηριασμός της Ουκρανίας, το 2014, ήταν τα θλιβερά επακόλουθα.

Μαξιμαλιστικές απαιτήσεις

Στις διαπραγματεύσεις αυτής της εβδομάδας, η Ρωσία προσήλθε με την πρόταση για δύο συμφωνίες με ΗΠΑ και ΝΑΤΟ, που διατυπώθηκε στις 17 Δεκεμβρίου. Πρόταση που προβλέπει όχι μόνο γραπτές εγγυήσεις ότι δεν θα υπάρξει νέα επέκταση του ΝΑΤΟ (με την Ουκρανία σήμερα, τη Σουηδία, τη Φινλανδία ή οποιαδήποτε άλλη χώρα αύριο), αλλά και ότι η Ατλαντική Συμμαχία θα αποσύρει στρατεύματα και πυραύλους στα προ του 1997 όρια.

Ασφαλώς η Ουάσινγκτον δεν μπορεί να αποδεχθεί ένα τόσο μαξιμαλιστικό τελεσίγραφο. Ωστόσο ο Τζο Μπάιντεν έχει ισχυρούς λόγους να αναζητήσει κάποιον ευπρόσωπο και για τις δύο πλευρές συμβιβασμό – ισχυρή αυτονομία

για την ανατολική Ουκρανία, όπως προβλέπουν άλλωστε και οι ειρηνευτικές συμφωνίες του Μινσκ, επιστροφή των Ηνωμένων Πολιτειών στη συμφωνία για τα πυρηνικά όπλα μέσου βελνεκούς, μείωση στρατευμάτων και πυραύλων που βρίσκονται κοντά στα ρωσικά σύνορα.

Οχι μόνο γιατί η Ρωσία μπορεί να βοηθήσει τις ΗΠΑ στην αντιμετώπιση του ισλαμικού εξτρεισμού και στις διαπραγματεύσεις με το Ιράν, αλλά και γιατί σε διαφορετική περίπτωση οι Αμερικανοί θα σπρώξουν τον Πούτιν στην αγκαλιά του υπ' αριθμόν ένα ανταγωνιστή τους στον εικαστό πρώτο αιώνα, δηλαδή της Κίνας.

Απομένει να αποδειχθεί αν ο Αμερικανός πρόεδρος είναι ικανός να κάμψει τις ισχυρότατες αντιδράσεις από τους πιο σκληροπυρηνικούς ρωσοφοβικούς κύκλους στο αμερικανικό κατεστημένο και ευρύτερα στο ΝΑΤΟ.

Το Καζακστάν

Κερδισμένη, τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο, από την πρόσφατη ανάφλεξη στο Καζακστάν εμφανίζεται η Ρωσία. Η επέμβαση ρωσικών, κυρίως, στρατευμάτων του Συμφώνου Συλλογικής Ασφάλειας, ύστερα από πρόσκληση του προέδρου Τοκάγιεφ, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην καταστολή των βίαιων ταραχών και ο ίδιος ο Τοκάγιεφ βρέθηκε σε κατάσταση πολιτικής ομηρίας από το Κρεμλίνο. Το ίδιο το μετασοβιετικό σύμφωνο, που μέχρι χθες έμοιαζε με χάρτινη τίγρη, έστειλε, διά στόματος Πούτιν, το μήνυμα ότι «δεν θα επιτρέψει έγχρωμες επαναστάσεις» στη ρωσική σφαίρα επιρροής. Παραμένει το ερώτημα πώς ένα αρχικά ειρηνικό κοινωνικό κίνημα διαμαρτυρίας για τις τιμές των καυσίμων, την ανεργία και τη διαφθορά πήρε πολύ γρήγορα χαρακτηριστικά ένοπλης εξέγερσης κατά του καθεστώτος, με εκτελέσεις δεκάδων αστυνομικών, τρεις από τους οποίους αποκεφαλίστηκαν. Σύμφωνα με ρεπορτάζ της γαλλικής Le Figaro, που επιβεβαιώνεται και από Καζάκους ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ισχυροί κύκλοι του καθεστώτος από το περιβάλλον του πρώην προέδρου και «σώβιου ηγέτη» Νουρσουλτάν Ναζαρμπάγιεφ επικαίρηναν να εκμεταλλευθούν την εργατική-λαϊκή εξέγερση για να ανατρέψουν τον Τοκάγιεφ. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν ο Καρίμ Μασίμοφ, πρώην πρωθυπουργός και μέχρι την περασμένη εβδομάδα επικεφαλής της υπηρεσίας εσωτερικής ασφάλειας, ο οποίος συνελήφθη με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας, ο Καϊλάτ Σατιμπάλντι, ανιψιός του Ναζαρμπάγιεφ, ολιγάρχης με ισχυρούς δεσμούς με αραβικές χώρες του Κόλπου, και ο αδελφός του Σαμπάτ Αμπίς, Νο 2 στην εσωτερική ασφάλεια. Το σενάριο της Le Figaro λέει ότι οι προαναφερθέντες οργάνωσαν τις ένοπλες ταραχές στο Αλμάτι με τη βοήθεια πυρήνων του ριζοσπαστικού Ισλάμ, εγκώριους και αραβικούς, αλλά και ανθρώπων του οργανωμένου εγκλήματος που απελευθερώθηκαν από τις φυλακές. Από την πλευρά του, ο Πούτιν υποστήριξε ότι οι στασιαστές χρησιμοποίησαν «μεθόδους Μείντάν», υπονοώντας δάκτυλο της Δύσης, χωρίς όμως να προσκομίσει οποιαδήποτε ένδειξη.

Προς κατάργηση το «φιλιμπάστερ» στη Γερουσία

Πρόθυμος να προτείνει αλλαγή των κανόνων ο Αμερικανός πρόεδρος, σε μία προσπάθεια να αρθούν τα νομοθετικά αδιέξοδα

Τον **MICHAEL SHEAR THE NEW YORK TIMES**

Η απόφαση του Αμερικανού προέδρου να ζητήσει την αλλαγή των κανόνων της Γερουσίας, προκειμένου να ψηφισθεί η νομοθεσία προστασίας του δικαιώματος ψήφου, υπήρξε σωστή, αν και ιδιαίτερα καθυστερημένη. Ο Τζο Μπάιντεν διακρίθηκε ως προστάτης των κανόνων του ιστορικού οργάνου στις τρεις δεκαετίες του στη Γερουσία, υπακούοντας σε αυτούς ακόμη και όταν οι Ρεπουμπλικανοί αξιοποίησαν ορισμένους από τους κανόνες αυτούς για να εμποδίσουν τις νομοθετικές πρωτοβουλίες του. Η απόφασή του να καταργήσει τον κανόνα –άτυπο βέτο– που επιτρέπει σε γερουσιαστές να καταλαμβάνουν την έδρα και να αρνούνται να παραχωρήσουν τον λόγο, εμποδίζοντας την ψήφιση νόμων εφόσον αυτοί δεν έχουν ψηφισθεί από το 60% της αίθουσας, αποτελεί αναγκασία συνθήκη στο πέρασμα του νόμου για το δικαίωμα ψήφου.

Η τολμηρή πρωτοβουλία του προέδρου, όμως, δεν αναμένεται να βρει μόνο συμμάχους μεταξύ

των Δημοκρατικών, με τον γερο-σιαστή της Δυτικής Βιρτζίνια, Τζο Μανσίν, να βρίσκεται ήδη στην πρώτη γραμμή της «αντίστασης». Ο Μανσίν ξεκαθάρισε την Τρίτη

Σε ομιλία του την Τρίτη στην Ατλάντα, ο Τζο Μπάιντεν χαρακτήρισε «αμετανόητους ρατσιστές» όσους αντιτίθενται στην ενίσχυση του δικαιώματος ψήφου.

εδώ και καιρό για να προωθήσει τον νόμο για το δικαίωμα ψήφου. Αν το είχε κάνει, δεν θα βρισκόμασαν στη σημερινή κρίσιμη κατάσταση», λέει η Δημοκρατική Ελέν Μπάτλερ, Αφροαμερικανίδα αξιωματούχος της εκλογικής επιτροπής στην Τζόρτζια, που παύθηκε από την επιτροπή κατόπιν απαιτήσεως Ρεπουμπλικανών πολιτικών.

Ο Δημοκρατικός γερουσιαστής της Βιρτζίνια, Τιμ Κέιν, επικεφαλής της προσπάθειας αλλαγής του

νόμου, σημειώνει ότι ο Μπάιντεν ανέλαβε την προεδρία επιφορτισμένος με αποστολή να ανασκευάσει τη ζημία που υπέστη η δημοκρατία από τη βίαιη εισβολή οπαδών του Τραμπ στο Καπιτώλιο τον περασμένο Ιανουάριο. «Όταν κάποιος γνωρίζει τόσο καλά και αγαπά τη Γερουσία, όπως ο Μπάιντεν, η έκκλησή του για αλλαγή των κανόνων έχει ιδιαίτερο βάρος», τονίζει ο Κέιν. Η πρόταση υπογραμμίζει την ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση ότι η Γερουσία

έπαψε πια να είναι μέρος όπου οι κοιματικοί διαχωρισμοί μπορούν να θεθούν προσωρινά στο περιθώριο για το καλό του έθνους. Πολλοί Δημοκρατικοί εκτιμούν πως φιλόδοξες πρωτοβουλίες του Μπάιντεν, όπως το πρόγραμμα ανοικτόδομης των αμερικανικών υποδομών και οι προτάσεις για νέα περιοριστική ομοσπονδιακή νομοθεσία για την οπλοκατοχή, είναι καταδικασμένες σε αποτυχία χωρίς ριζικές αλλαγές στους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία της Γερουσίας. Η παρούσα ιδεολογική πόλωση, υποστηρίζουν οι Δημοκρατικοί, έχει οδηγήσει σε νομοθετικό αδιέξοδο.

Στην ομιλία του την Τρίτη, ο Μπάιντεν χαρακτήρισε αμετανόητους ρατσιστές όσους αντιτίθενται στην ενίσχυση του δικαιώματος ψήφου, ενώ έδειξε ότι δεν ξεχωρίζει πια μεταξύ των Ρεπουμπλικανών και των λίγων μελών του κόμματός του, όπως ο Μανσίν, οι οποίοι αντιστέκονται στην κατάργηση του «φιλιμπάστερ». Η σταδιακή μεταμόρφωση του Μπάιντεν από προστάτη των κανόνων της Γερουσίας σε εισηγητή της κατάργησης του παραπάνω κανόνα δεν

σηματοδοτεί, πάντως, ριζική αλλαγή ιδεολογικής πλεύσης. Στελέχη του Λευκού Οίκου επέμεναν ότι ο πρόεδρος παραμένει «θεσμικός» και ότι η προθυμία του για αλλαγές στη λειτουργία των νομοθετικών οργάνων έχει σαφή όρια.

Εξαιρεση

Ο Κέιν υποστηρίζει ότι ο πρόεδρος θεωρεί την προστασία του δικαιώματος ψήφου πρωταρχική του ευθύνη, ξεχωριστή από τη συνολική πολιτική του προσέγγιση. «Είμαι βέβαιος ότι ούδεποτε θα παρενέβαινε στη λειτουργία της Γερουσίας. Η μόνη εξαιρεση στον κανόνα αυτόν είναι το ζήτημα του δικαιώματος ψήφου και του αποκλεισμού ψηφοφόρων που ανήκουν σε μειονότητες από τις κάλπες», λέει ο Κέιν. Τον Ιούλιο του 2020, ο τότε υποψήφιος πρόεδρος Μπάιντεν άφησε τα πρώτα υπονοούμενα για τα σχέδιά του για κατάργηση του «φιλιμπάστερ». «Γνωρίζω τις τακτικές που αξιοποιούν οι Ρεπουμπλικανοί και συνειδητοποιώ ότι έχουν καταστεί εμπόδια στην ψήφιση κρίσιμων νομοσχεδίων. Θα πρέπει να το κοιτάζουμε αυτό», είχε επισημάνει τότε.

Ντόμινο από την τήξη παγετώνων

Η «αντίστροφη μέτρηση» στη Δυτική Ανταρκτική που απειλεί να ανεβάσει τη στάθμη της θάλασσας έως τρία μέτρα έχει αρχίσει

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Ας φανταστούμε ένα πλατύ ποτάμι, το πλατύτερο της γης. Τα νερά του καλύπτουν 192.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, περίπου μιάμιση Ελλάδα. Ένα φυσικό φράγμα υψώνεται στις εκβολές του, εμποδίζοντας τον μεγαλύτερο όγκο του νερού να φθάσει στη θάλασσα. Παρ' όλα αυτά, η ροή του έχει διπλασιαστεί τα τελευταία 30 χρόνια. Και τώρα, οι ειδικοί εντοπίζουν ρωγμές πολλών χιλιομέτρων στο φράγμα.

Σε τρία έως πέντε χρόνια το φράγμα προβλέπεται να αστοχήσει, επιτρέποντας στα ύδατα του ποταμού να εκβάλλουν στη θάλασσα με τριπλάσιο ρυθμό από τον σημερινό. Η εξέλιξη αυτή θεωρείται πιθανό ότι θα αποσταθεροποιήσει και τα γειτονικά φράγματα, επιτρέποντας και σε άλλα ποτάμια να φθάσουν ανεμπόδια στη θάλασσα.

Οι ποταμοί αυτοί είναι αργοκίνητοι και παγωμένοι, λέγονται παγετώνες και βρίσκονται στη Δυτική Ανταρκτική. Ο μεγαλύτερος (ο «μιάμιση Ελλάδα») είναι ο Θουέιτς και περιέχει αρκετό γλυκό νερό για να ανεβάσει τη στάθμη της θάλασσας, κατά 65 εκατοστά. Μαζί με τους γειτονικούς του, μπορεί να ανεβάσει τη στάθμη της θάλασσας κατά δύο έως τρία μέτρα.

Θα χρειαστούν δεκαετίες, άγνωστο πόσες, για να αδειάσει ο Θουέιτς πλήρως το περιεχόμενό του στον νότιο παγωμένο ωκεανό, αλλά το γεγονός ότι το ντόμινο αναμένεται να ξεκινήσει τόσο σύντομα είναι ένα τεράστιο σήμα συναγερμού που δεν θα έπρεπε να αφήνει κανέναν να ψοχάσει. Το ερώτημα είναι, αν συμβαίνει αυτό, γιατί δεν είναι πρώτη ειδηση παντού;

Σε ένα άκρως ασυνήθιστο δελτίο καιρού, οι μετεωρολόγοι του Heute Journal, του δεύτερου καναλιού της γερμανικής τηλεόρασης, ξεκίνησαν την Πέμπτη με αυτήν ακριβώς την ει-

PHFEE: ERA5 Copernicus Climate Change Service, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Shutterstock

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ρωγμές πολλών χιλιομέτρων στο φράγμα που συγκρατεί τον παγετώνα Θουέιτς, του οποίου τα νερά καλύπτουν έκταση μιάμισης Ελλάδας.

δηση, πριν περάσουν στο καθιερωμένο δελτίο θερμοκρασιών και στην πρόγνωση των επόμενων ημερών. Την περασμένη εβδομάδα, αμερικανοβρετανική επιστημονική αποστολή ξεκίνησε από τη Χιλή για μια προσεκτικότερη μελέτη, που θα δώσει περισσότερες απαντήσεις για το τι θα συμβεί αφού σπάσει σε χίλια παγόβουνα το φράγμα θαλάσσιου πάγου που εμποδίζει τη ροή του Θουέιτς. Το φράγμα διαλύεται γιατί

το νερό της θάλασσας είναι όλο και πιο ζεστό, έτσι ο πάγος λιώνει στην κάτω πλευρά, εκεί που ο παγετώνας έρχεται σε επαφή με τις υποθαλάσσιες «ξέρες» που ακόμα φρενάρουν την πορεία του. Αν είμαστε τυχεροί, θα βρεθούν άλλοι υποθαλάσσιοι σχηματισμοί που θα λειτουργήσουν ως φράγματα όταν ακρηστευθούν τα τωρινά, καθυστερώντας, αλλά δυστυχώς όχι αποτρέποντας, την εξέλιξη.

Το πιθανολογούμενο τέλος των παγετώνων της Δυτικής Ανταρκτικής οφείλεται στο γεγονός ότι η θερμοκρασία της θάλασσας είναι κάθε χρόνο και πιο υψηλή.

Τα στοιχεία για το 2021, που μόλις δημοσιεύθηκαν, δείχνουν ότι τη χρονιά που πέρασε καταγράφηκαν οι υψηλότερες θερμοκρασίες υδάτων από καταβολής μετρήσεων. Λόγω των ιδιοτήτων του νερού, η υπερ-

θέρμανση των υδάτων εξελίσσεται πολύ πιο αργά αλλά και πολύ πιο σταθερά από την υπερθέρμανση του αέρα. Αυτό, στην πράξη, σημαίνει ότι ακόμη και αν σταματούσαν αύριο οι ρύποι που εγκλωβίζουν θερμότητα στην ατμόσφαιρα, οι ωκεανοί έχουν συσσωρεύσει τόσο θερμική ενέργεια που πολλές αλλαγές στους πόλους θεωρούνται ήδη αναπότρεπτες.

«Don't Look Up»

Στην ταινία «Don't Look Up», μια σατιρική αλληγορία για την κλιματική κρίση, οι δύο επιστήμονες περνούν από την πλήρη άγνοια κινδύνου στην πλήρη συνείδηση της επερχόμενης καταστροφής σε λίγες ώρες. Στην κλιματική κρίση, οι ομάδες που καταλήγουν στο συμπέρασμα αυτό είναι πολλές και αποτελούνται από χιλιάδες επιστήμονες, οι προσεγγίσεις

που ακολουθούν διαφέρουν και η διαδικασία συνειδητοποίησης έχει διαρκέσει δεκαετίες.

Αλλά η αντίδραση της πολιτικής εξουσίας μοιάζει σε καταθλιπτικό βαθμό με το «sit tight and assess» (ας περιμένουμε και ας εκτιμήσουμε την κατάσταση) της προέδρου Ορλίν, που υποδύεται η Μέριλ Στριπ – και αυτή είναι μια επεικής αποτίμηση. Στην πραγματικότητα, οι πολιτικές αποφάσεις δίνουν περισσότερη ενέργεια στον κομήτη που λέγεται αποσταθεροποίηση του κλίματος, αυξάνοντας κάθε χρόνο και περισσότερο την καταστροφική του δύναμη.

Αυτό δεν είναι σχήμα λόγου. Είναι γνωστό ότι όσο περισσότερο διοξείδιο του άνθρακα υπάρχει στην ατμόσφαιρα, τόσο περισσότερη θερμότητα εγκλωβίζεται και τόσο περισσότερο αποσταθεροποιείται το

Η αποστολή μυστικών από τους ηγεμόνες της Αναγέννησης

Το χάρτινο «κλειδωμα» επιστολών

Του **WILLIAM BROAD**
THE NEW YORK TIMES

Ευρηματική μέθοδο «κλειδώματος» βασιλικών επιστολών είχαν επνοήσει οι ηγεμόνες του 16ου αιώνα, σε μία προσπάθεια να προστατέψουν την αλληλογραφία τους από τα μάτια κατασκοπών ή αδιάκριτων αυλικών. Τα βασιλικά γράμματα διπλώνονταν, ενώ κομμάτι χαρτί έμενε εκτός του πλαισίου, για να ραφτεί και να δημιουργήσει έτσι δικό του φάκελο. Για να διαβάσει το περιεχόμενο ένας κατάρσκοπος θα έπρεπε να κόψει τη ραφή, αποκαλύπτοντας την πράξη του. Τη μέθοδο αυτή χρησιμοποίησε η Αικατερίνη των Μεδίκων το 1570, ενόσω ο ασθενής γιος της Κάρολος βρισκόταν στον θρόνο της Γαλλίας. Η βασίλισσα Ελισάβετ έκανε το ίδιο το 1573, ενώ το παράδειγμα αυτό ακολούθησε και η Μαίρη της Σκωτίας το 1587, λίγο πριν οδηγηθεί από τον δήμιο στον αποκεφαλισμό της.

«Οι ηγεμόνες αυτοί γνώριζαν πολλούς τρόπους για τη διασφάλιση της αλληλογραφίας τους, αλλά επέλεγαν συστηματικά το κλειδωμα. Η κατασκευή κλειδαριάς-σπείρας από χαρτί απαιτεί μεγάλη τέχνη. Αν κάνεις κάποιο λάθος, πρέπει να αρχίσεις από την αρχή και να δαπανήσεις ώρες

για το γράψιμο και το περίτεχνο διπλώμα», λέει η συντηρήτρια στη βιβλιοθήκη του MIT, Γιάννα Νταμπρόζο.

Τη μέθοδο του «κλειδώματος» επιστολών μελέτησε ενδελεχώς ομάδα του MIT, υπό τη δρα Νταμπρόζο, δημοσιεύοντας πρωτότυπη και σημαντική μελέτη για το θέμα. Τον Δεκέμβριο, η επιστημονική ομάδα παρουσίασε εφαρμογή εικονικής πραγματικότητας, η οποία επιτρέπει την ανάγνωση των κλειδωμένων επιστολών χωρίς να απαιτείται το άνοιγμα και η καταστροφή τους. Παρότι η μέθοδος αυτή εξαφανίσθηκε στα μέσα του 19ου αιώνα με την εμφάνιση φακέλων μαζικής παραγωγής και τη βελτίωση των ταχυδρομικών υπηρεσιών, το χάρτινο κλειδωμα θεωρείται σήμερα προάγγελος των συστημάτων κρυπτογράφησης διεθνών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η μελέτη της επιστημονικής ομάδας εστιάζει σε επιστολή της Αικατερίνης των Μεδίκων, που γράφτηκε το 1570, ενόσω η Αικατερίνη ήταν αντιβασιλέας του ανήλικου –και ασθενούς– γιου της Καρόλου. Η Αικατερίνη διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο στην ευρωπαϊκή ιστορία του 16ου αιώνα. Η συγκεκριμένη επιστολή απευθύνεται στον Γάλλο στρατη-

ΠΙΝΑΚΟΣ: ΓΙΟΥΣΤΙΝΙ

Ο γάμος της Αικατερίνης των Μεδίκων και του Ερρίκου, δούκα της Ορλεάνης. Πίνακας (λεπτομέρεια) του Jacopo da Empoli (1551-1640). Η μελέτη της επιστημονικής ομάδας εστιάζεται σε «κλειδωμένη» επιστολή της Αικατερίνης, που γράφτηκε το 1570, ενόσω αυτή ήταν αντιβασιλέας του ανήλικου –και ασθενούς– γιου της Καρόλου.

Η μέθοδος θεωρείται σήμερα προάγγελος των συστημάτων κρυπτογράφησης διεθνών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

γό, πολιτικό και διπλωμάτη Ραϊμόνδο ντε Μπεκαρί. Οι ερευνητές επέλεξαν την επιστολή, διότι η περίλοκη «κλειδαριά» της παραμένει σχεδόν άθικτη, επιτρέποντας ακριβή «αναπαράστασή» της μεθόδου.

Αλλή κλειδωμένη επιστολή προέρχεται από τη βασίλισσα Ελισάβετ, η οποία επικοινωνεί

το 1573 με τον τότε διάδοχο του γαλλικού θρόνου και μετέπειτα βασιλιά Ερρίκο Γ'. Η ομάδα μελέτησε επίσης δύο επιστολές της Μαίρης της Σκωτίας, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που συντάξε λίγη ώρα πριν από την εκτέλεσή της, το 1587. Η ειδικός του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης Άλισον Ουίγκινς υποστηρίζει ότι η χρήση της σπείρας για το κλειδωμα των επιστολών της βασίλισσας δεν γινόταν μόνο για λόγους ασφαλείας επικοινωνιών, αλλά και ως δείγμα κοινωνικού στάτους. Ο συνδυασμός της περιτεχνής κλειδαριάς, του γραφικού χαρακτήρα του αποστολέα και της βασιλικής υπογραφής επέτρεπε στη Μαίρη να επιβεβαιώνει τους δεσμούς αίματος ή

υποταγής με τους υπηκόους της.

«Βρισκόμαστε ακόμη στο πρώιμο στάδιο της επιστημονικής έρευνας και της συλλογής τέτοιων επιστολών από μουσεία σε όλη την Ευρώπη. Θα χρειασθούν ακόμη δεκαετίες για να σχηματίσουμε ολοκληρωμένη εικόνα της χρήσης της μεθόδου και της κοινωνικής σημασίας της», τονίζει η δρ Νταμπρόζο. Παρότι η επιστημονική δημοσίευση της ομάδας του MIT εστιάζεται σε γυναίκες επιστολογράφους, την τεχνική του σφραγίσματος επιστολών χρησιμοποιούσαν και άνδρες ηγεμόνες ή πλούσιοι αστοί, που επιθυμούσαν να βεβαιωθούν για την ασφάλεια των επικοινωνιών τους στην προβιομηχανική εποχή.

Δύσκολη τέχνη

Ο δρ Ντάνιελ Σμιθ, λέκτορας αγγλικής λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου King's College του Λονδίνου, εξηγεί ότι η τέχνη της χάρτινης κλειδαριάς ήταν τόσο προηγμένη, που η προσωπική κλειδαριά ενός επιστολογράφου μπορούσε να λειτουργήσει και σαν άτυπη υπογραφή. «Η επιστολή γινόταν πρεσβευτής της προσωπικότητας», λέει ο Σμιθ. Πριν από τη δημιουργία αξιόπιστων ψηφιακών μεθόδων ανάγνωσης των κλειδωμένων επιστολών, η αποκρυπτογράφηση μπορούσε να διαρκέσει δεκαετίες. Χρειάστηκαν δέκα χρόνια για να καταλήξουν οι ειδικοί ότι η Μαίρη της Σκωτίας είχε κλειδώσει επιστολή προς τον αδελφό της. Με τα σημερινά ψηφιακά συστήματα, η επιστολή θα μπορούσε να έχει διαβαστεί σε λίγες μόλις ημέρες. Η ομάδα του MIT προετοίμαζε ήδη από πέρυσι αναβάθμιση του λογισμικού της, μειώνοντας ακόμη περισσότερο τον χρόνο αποκρυπτογράφησης των κλειδωμένων επιστολών. Η Ντέμπορα Χάρκνες, του Πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνιας, παρομοίασε την ψηφιακή μέθοδο με «αρχαιολογική ανασκαφή», που επιδιώκει να περιορίσει στο ελάχιστο τη φθορά στα ευαίσθητα υλικά που εξεξεργάζεται και μελετά.

Ο θάνατος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου

Ο Κύπριος πρόεδρος υπήρξε εμβληματική μορφή του σύγχρονου ελληνισμού και εκφραστής μακραίωνης παράδοσης

Του **ΕΥΑΝΘΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ***

Στις **3 Αυγούστου 1977** σημειώθηκε μια ανυπολόγιστη έκτασος απώλεια για τον ελληνισμό: ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, απεβίω-

σε έπειτα από καρδιακή προσβολή. Η κοιμολή του συνέβη σε μια εξαιρετικά κρίσιμη στιγμή, όταν συζητείτο η πιθανή επίλυση του Κυπριακού στη βάση της συμφωνίας που είχε, λίγο πριν, συνάψει με τον Ραούφ Ντενκτάς. Η επίτευ-

ξη των αναγκαιών επώδυνων συμβιβασμών έγινε πολύ πιο δύσκολη χωρίς την παρουσία του αδιαμφισβήτητου ηγέτη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας. Επιπλέον, η Κυπριακή Δημοκρατία, χάνοντας

45
χρόνια
πριν

τον άνθρωπο που την είχε οδηγήσει στην ανεξαρτησία και την είχε κυβερνήσει από το 1960, καλείτο ξέαφνα να υπερβεί τη διακυβέρνηση από έναν εθνικό ηγέτη και να περάσει σε άλλο, πολύ περισσότε-

ρο απαιτητικό επίπεδο θεσμικής και πολιτικής οργάνωσης. Πράγματι, δεν έχει επαρκώς τονιστεί στη βιβλιογραφία και στη δημόσια συζήτηση πόσο μεγάλο ήταν το επίτευγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, που κατάφερε, υπό το βά-

ρος τέτοιας απώλειας και του τρομακτικού πλήγματος της εισβολής και της κατοχής, να συγκροτήσει ένα πλήρως λειτουργικό πολιτικό σύστημα, μια υποδειγματική δυτική δημοκρατία, ικανή να προσχωρήσει, αργότερα, στην Ε.Ε.

Ο τελευταίος εθνάρχης της ελληνικής Ιστορίας

Εκλεγμένος με τη λαϊκή ψήφο στον αρχιεπισκοπικό θρόνο το 1950, ο Μακάριος Γ΄ ήταν ο τελευταίος εθνάρχης (με την πρωτογενή, πολιτικοθρησκευτική έννοια του όρου) της ελληνικής ιστορίας: ως εκ τούτου, δεν ήταν μόνον θρησκευτικός, αλλά και πολιτικός ηγέτης της κοινότητάς του, ο εγγυητής της ελληνικής παράδοσης και ταυτότητας της νήσου. Ανέλαβε με μεγάλη ορμή τον ενωτικό αγώνα. Κορυφαίος μελετητής της βρετανικής αποικιακής πολιτικής, ο Ρόμπερτ Χόλαντ, σε δημοσίευσμά του με τίτλο «The cult of Makarios», αναφέρεται στο δέος που προκαλούσε, το 1950-60, στους Βρετανούς αντι-

συνεπάγονται ρήξεις, συχνά επώδυνες. Με άλλα λόγια, η εθναρχική του ιδιότητα, που του εξασφάλιζε την τεράστιας έκτασος λαϊκή αποδοχή και του επέτρεπε να αναλάβει τη δεκαετία του 1950 έναν αγώνα ταυτόχρονα αλυτρωτικό και αντιποικιακό με τόσο θαυμαστό τρόπο, έθετε τούτο το όριο: την αδυναμία του να αποδεχθεί δύσκολους συμβιβασμούς –από την ώρα των διαπραγματεύσεών του με τον κυβερνήτη Χάρντινγκ το 1956, έως και μετά την ανεξαρτησία– επειδή ακριβώς θα επέφεραν ρήξεις με ένα τμήμα του λαού του. Αυτό διαφάνηκε πρωτίστως την ώρα της σύναψης των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου, τις οποίες αποδέχθηκε (και τις βασικές κατευθύνσεις των οποίων καθόρισε με τις οδηγίες του), αλλά οι οποίες ενσωμάτωναν μια τόσο δύσκολη επιλογή όπως την αποκήρυξη της Ένωσης στο διηνεκές: «έπρεπε» να φανεί ότι επιβάλλονταν σε αυτόν, και αυτό προσπάθησε (και κατάφερε) να προβάλει. Και όμως, as μη λησμονείται ότι δέχτηκε, για την αποδοχή τους, τρομερές κατηγορίες για «εμπορσία».

Ως εθνάρχης Κύπρου, ο Μακάριος συγκρούστηκε με όλες τις ελλαδικές κυβερνήσεις με τις οποίες συνεργάστηκε – εύστοχα, έχει επισημανθεί ότι συγκρούστηκε ακόμη και με τις υπηρεσιακές! Πάντως, είχε πάντοτε καλύτερες επαφές, και εμπιστευόταν περισσότερο, τις κυβερνήσεις του Κωνσταντίνου Καραμανλή, οι οποίες σέβονταν την αυτονομία της Λευκωσίας ως κέντρου αποφάσεων. Αντίθετα, οι σχέσεις του με τις κεντρικές κυβερνήσεις είτε το 1950-52 είτε (ιδίως) το 1963-66, ήταν κακές, επειδή ακριβώς αυτές ακολουθούσαν το δόγμα του «εθνικού κέντρου» και ήταν πρόθυμες να καταπατήσουν την αυτονομία της Λευκωσίας. Οι κεντρικοί ηγέτες ειδικά το 1964-65 είχαν καλύτερες σχέσεις με τον μεγάλο αντίπαλό του, τον Γεώργιο Γρίβα, τον οποίο άλλωστε ο Γεώργιος Παπανδρέου όρισε, το 1964, ως ανώτατο στρατιωτικό δικοικητή Κύπρου προξενώντας (όχι άδικα) μεγάλη ανασφάλεια στον αρχιεπίσκοπο.

Δεν ήταν τμήμα της εθναρχικής του λειτουργίας, αλλά δεν πρέπει να λησμονείται ότι, το 1967-74, ο Μακάριος επιτέλεσε και έναν άλλον ρόλο, ως ο μόνος πλέον εκλεγμένος ηγέτης του ελληνισμού, που αντιπαραβόλλεταν στην ταπεινωτική χούντα των Αθηνών. Ίσως εκείνη ήταν η καλύτερή του ώρα, καθώς εξέφρασε μια πανεθνική αξίωση για δημοκρατία. Αυτός άλλωστε ήταν ένας από τους παράγοντες που ώθησαν τον Ιωαννίδη στην απόφαση να επιχειρήσει το καταστροφικό πραξικόπημα εναντίον του, το 1974.

8.8.1977. Παρουσία εκπροσώπων 60 κρατών, αντιπροσώπων χριστιανικών εκκλησιών από σχεδόν όλο τον κόσμο και 250.000 λαού (του μισού πληθυσμού της Κύπρου) έγινε η κηδεία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, ο οποίος ετάφη κοντά στο «Θρόνι της Παναγιάς» στο όρος Τρόδος.

Επικίνδυνος ελιγμοί στη διεθνή σκακιέρα

Ως ηγέτης του ενωτικού αγώνα, ο Μακάριος υπήρξε ο Έλληνας ηγέτης που πρωτοείπε ότι ανήκουμε –ή έστω ότι η Κύπρος ανήκει– στη Δύση, κατά τη διάρκεια συνέντευξής του στο Λονδίνο, τον Φεβρουάριο του 1953. Ωστόσο, η μετέπειτα πορεία του, από τη συμμετοχή του στην «αφροασιατική» διάσκεψη του Μπαντούγκ το 1955 έως την ένταξη της Κύπρου στους Αδεσμεύτους το 1961, ήταν διαφορετική. Εδώ βρισκόταν, πιθανότατα, ένα έλλειμμα της πολιτικής του, το οποίο συνήθως εμφανίζεται στη στάση των πολύ ευφυών ανθρώπων. Ο Μακάριος είχε μεγάλη εμπιστοσύνη στις πνευματικές δυνατότητες του και πίστευε ότι για τούτο μπορούσε να ασκεί μια πολιτική ελιγμών μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων – μια πολιτική που κατέληγε, τελικά, σε κρημνοβασία. Αλλά η ευφυΐα του, οσοδήποτε ισχυρή, δεν μπορούσε, όπως φάνηκε, να αντισταθμίσει τους τεράστιους κινδύνους που διέτρεχε η μικρή χώρα του στην πιο ταραχώδη περιοχή της υπηλίου. Ιδίως όταν αυτή η ευφυΐα του δεν μπορούσε να γίνει αντιληπτή από τη βλακεία του Ιωαννίδη.

Τούτο το χαρακτηριστικό του συνδέεται με το μεγαλύτερο λάθος που διέπραξε κατά τη μακρά πορεία του, δηλαδή την ένταξη της Κύπρου στους Αδεσμεύτους. Η κυβέρνηση Καραμανλή τον είχε ένθερμα ενθαρρύνει να εντάξει την Κύπρο στη Δύση: στο ΝΑ-

Αριστερά: Ιούνιος 1977. Ο Μακάριος με τον Κων. Καραμανλή στην τελευταία του επίσκεψη στην Αθήνα. **Δεξιά:** 1956, εξορία στις Σεϋθέλλες. Από αριστερά, ο Παπασταύρος Παπαγαθαγγέλου, ο μπροπολίτης Κυρηνείας Κυπριανός, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και ο Πολύκαρπος Ιωαννίδης.

Η ένταξη της Κύπρου στους Αδεσμεύτους ήταν το μεγαλύτερο λάθος που διέπραξε κατά τη μακρά πορεία του.

ΤΟ, αλλά εάν αυτό ήταν δύσκολο, στην ανερχόμενη τότε ΕΟΚ. Ο Μακάριος δεν ακολούθησε αυτή τη συμβουλή, θεωρώντας ότι η ένταξη στους Αδεσμεύτους αύξησε το διαπραγματευτικό του περιθώριο με τους «μεγάλους». Ωστόσο, η Κύπρος δεν μπορούσε να είναι ασφαλής εντασσόμενη στη θεσμική συγκρότηση του

Τρίτου Κόσμου. Μια τουρκική εισβολή σε κράτος-μέλος της Δύσης ήταν αδιανόητη. Οχι όμως μια εισβολή σε μέλος των Αδεσμευτών.

Πάντως, υπήρξε ο πιο προβληματικός διεθνώς ηγέτης του ελληνισμού της νεότερης και σύγχρονης εποχής. Κανείς –από τον Καποδίστρια έως τον Βενιζέλο και τον Καραμανλή– δεν απόλαυσε την έκταση της φήμης του Μακαρίου, τη διαρκή παρουσία του όχι μόνον στις επιστημονικές συζητήσεις αλλά και στα πρωτοεγίδια των εφημερίδων, και την επιβίωση της μνήμης του στον απλό άνθρωπο. Ο Μακάριος απεικονίστηκε στο μουσείο κέρινων ομοιωμάτων της Μαντάμ Τισό – ακριβώς επει-

δή διέθετε μια αναγνωρισιμότητα στον μέσο Ευρωπαίο ή Αμερικανό, την οποία ουδείς άλλος Έλληνας πολιτικός διέθετε. Αλλο ενδεικτικό παράδειγμα, η αναφορά του, μαζί με τους μεγάλους αντιποικιακούς ηγέτες, στη σατιρική σειρά του BBC «Μάλιστα κύριε υπουργέ», το έτος 1981, δηλαδή τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατό του και 25 μετά την εκτόπισή του: «The letters “JB” are the most outstanding honour in the Commonwealth. They stand for Jailed by the British. Gandhi, Nkrumah, Makarios, Ben Gurion, Kenyatta, Nehru, Mugabe. The list of world leaders is endless». Ήταν, βέβαια, όλοι ηγέτες χωρών του Τρίτου Κόσμου...

1η Μαρτίου 1959. Θριαμβευτική υποδοχή του Μακαρίου στην Κύπρο μετά την υπογραφή των Συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου.

Ηγέτης με ανεπανάληπτη ιστορική εικόνα

Ο εθνάρχης Μακάριος δεν είναι πλέον το είδος του ηγέτη που απαιτείται για τον ελληνισμό του 21ου αιώνα, ελλαδικό ή κυπριακό. Οι εθνάρχες ήταν ηγέτες ενός ασύντακτου έθνους –ενός λαού που βρίσκεται σε μεταίχμια–, ενώ ο ελληνισμός σήμερα αποτελεί τμήμα του δυτικού κόσμου και είναι θεσμικά συγκροτημένος. Η ιστορική εικόνα του Μακαρίου, όμως, παραμένει ανεπανάληπτη. Η αύρα που τον περιέβαλλε υπερβαίνει τους επιμέρους χειρισμούς του

και οφείλεται σε ένα συνδυασμό παραγόντων. Πρώτον, το γεγονός ότι εξέφραζε μια παράδοση αιώνων, παράδοση πνευματική και πολιτική, πολύ παλαιότερη από τις κρατικές παραδόσεις των διεθνών συνομιλητών του. Ειδικά εκείνη την εποχή, όταν οι ευρωπαϊκές/δυτικές ελίτ διέθεταν ακόμη παιδεία με ισχυρό κλασικό υπόβαθρο, ήταν αδιανότο να επιδείξουν αλαζονεία απέναντι σε μια υπογραφή από κιννάβαρι που δόθηκε ως δικαίωμα στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου

στα τέλη του 5ου αι. Δεύτερον, προσμετρούσε το γεγονός ότι, αν και άνθρωπος της Εκκλησίας και γενικά εκφραστής συντηρητικών πολιτικών τάσεων (ήταν άλλωστε γνωστός ο φιλομοναρχισμός του), εκπροσώπησε στο διεθνές πεδίο μια επανάσταση (το 1955-59) και κατόπιν το Κίνημα των Αδεσμευτών, δηλαδή το διάβημα των φτωχών της Γης που επιζητούσαν την ανακατανομή των πόρων του πλανήτη. Τρίτον, εντυπωσίαζε ευρύτερα η τεράστια προσωπική ικανό-

τητα του, βασισμένη πάντοτε στην επίγνωση του ιστορικού βάθους της παράδοσης που εκπροσωπούσε το αξίωμά του. Αυτά τα στοιχεία τον καθιστούσαν μια προσωπικότητα γονιευτική, ένα φαινόμενο ανεπανάληπτο στη διεθνή ζωή.

* Ο κ. Ευάνθης Χατζηβασίλειου είναι καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, γενικός γραμματέας του Ιδρύματος της Βουλής για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,24%

Χ.Α.
4,70%

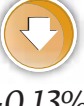
-1,5%

-1,4%

-1,28%

-0,13%

1,52%

ΓΕΡΜΑΝΙΑ
«Προοικίζουν»
με 20.000 ευρώ
τους νέους άνω
των 18 ετών
Σελ. 9

Πετρέλαιο

4,09%

€/ \$

0,93%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΝΑΤΙΜΗΣΕΙΣ ΦΩΤΙΑ

Καίνε οι τιμές βασικών αγαθών στην Ελλάδα

Στα υψηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας διαμορφώθηκε ο πληθωρισμός τον Δεκέμβριο, φτάνοντας το 5,1%. Εκτός από το φυσικό αέριο και το ρεύμα, μεγάλες αυξήσεις σημειώθηκαν και σε βασικά είδη διατροφής, όπως το ψωμί, τα ζυμαρικά, το ελαιόλαδο, το κρέας, οι πατάτες κ.ά. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

«Ηλεκτροσόκ» από λογαριασμούς ρεύματος

Στα ύψη είναι οι λογαριασμοί ρεύματος των νοικοκυριών στην Ελλάδα για Νοέμβριο και Δεκέμβριο. Το επιπλέον μηνιαίο κόστος για ένα νοικοκυριό με κατανάλωση 600 κιλοβαττών, μόνο για το ρεύμα, υπολογίζεται για τον Νοέμβριο περί τα 80 ευρώ και για τον Δεκέμβριο τα 100 ευρώ! **Σελ. 5**

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Η πανδημία δεν έβαλε σε каранτίνα τις τιμές

Η πανδημία δεν ανέκοψε το ράλι τιμών στα ακίνητα στην Ελλάδα. Μόνο κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2021 η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης κατοικιών στην Αττική διαμορφώθηκε σε 1.840 ευρώ/τ.μ., σημειώνοντας ετήσια αύξηση της τάξεως του 7,6%. Αύξηση σημείωσαν και τα ενοίκια. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,64%	0,14%
Γερμανία	-0,09%	-0,03%
Γαλλία	0,33%	0,04%
Ιταλία	1,21%	-0,09%
Ισπανία	0,58%	-0,06%
Ιρλανδία	0,31%	-0,04%
Ελλάδα	1,49%	0,11%
Ην. Βασίλειο	1,10%	-0,05%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Χρηματοδοτικές ανάγκες 1,9 δισ. φέτος

Ο χάρτης αποπληρωμής του δημόσιου χρέους - Αναμένεται νέα έξοδος στις αγορές για μισό δισ.

Ένα δισεκατομμύριο ευρώ με επιτόκιο λίγο κάτω από 1% άντλησε η Κύπρος με την πρώτη για το 2022 έξοδο στις αγορές. Ωστόσο, όπως διαφαίνεται, εντός του έτους θα χρειαστεί να αντλήσει ξανά από τις αγορές άλλο 0,5

δισεκατομμύριο ευρώ για να καλύψει τις χρηματοδοτικές της ανάγκες. Το χρέος της Κύπρου, σύμφωνα με στοιχεία του Γραφείου Διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους, ανέρχεται στα 24,4 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ μέσα

στο 2022 θα πρέπει να αποπληρώσει χρέη ύψους 1,91 δισ. Μέχρι και το 2030 η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να αποπληρώσει 18 δισ. ευρώ, ενώ από εκεί και πέρα μέχρι και το 2051, οι αποπληρωμές θα είναι λιγώ-

τερες. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της έκθεσης του Γραφείου, το 2022 το χρέος ως προς το ΑΕΠ θα συνεχίσει την πτωτική του τάση προσεγγίζοντας το 100,9% και στη συνέχεια θα κινηθεί περαιτέρω πτωτικά προ-

σεγγίζοντας το 96,9% και 90,2% το 2023 και το 2024 αντίστοιχα. Ο Υπ. Οικονομικών ωστόσο εξέφρασε την πεποίθηση πως το χρέος θα πάει σε διψήφιο νούμερο εντός του 2022, συγκεκριμένα στο 98%. **Σελ. 3**

Φρενίτιδα επενδύσεων εκατομμυρίων σε εικονικά οικόπεδα

Όλοι γνωρίζουν πως σε όλο τον κόσμο οι τιμές ακινήτων βρίσκονται σε δυσθεώρητα ύψη, αλλά η πανδημία του κορωνοϊού έχει γεννήσει και μια άλλη -όχι και τόσο γνωστή- φρενίτιδα. Οντως, ορισμένοι επενδυτές, όπως σχετικώς αναφέρει σε δημοσίευσμά του το αμερικανικό ειδησεογραφικό δίκτυο CNBC, είναι πρόθυμοι να καταβάλουν εκατομμύρια δολάρια για οικόπεδα τα οποία ούτε στη Νέα Υόρκη βρίσκονται ούτε στο Μπέιβελι Χιλς. Στην πραγματικότητα αυτά τα τμήματα γης δεν υπάρχουν εδώ στη Γη, αλλά στον κυβερνοχώρο σε μια ομάδα εικονικών κόσμων, τους οποίους οι εντός των κύκλων της τεχνολογίας τούς έχουν χαρακτηρίσει μετασύμπαν. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Προκλήσεις του χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού στην Κύπρο

Η **σημασία** του χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού αναγνωρίζεται όλο και εντονότερα τα τελευταία χρόνια. Πλείστοι αναλυτές θεωρούν τον χρηματοοικονομικό αναλφαβητισμό, την έλλειψη δηλαδή των δεξιοτήτων και γνώσεων που θα επέτρεπαν τη λήψη ενημερωμένων και αποτελεσματικών αποφάσεων σε σχέση με τους ατομικούς οικονομικούς πόρους, ως μια από τις γενεσιουργούς αιτίες οικονομικών κρίσεων.

Τα νοικοκυριά, ως αναπόσπαστα κύτταρα της οικονομίας, που δε διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση για λήψη χρηματοοικονομικών αποφάσεων, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για ολόκληρη την κοινωνία. Ιδιαίτερα στα πλαίσια του σημερινού πολυσύνθετου χρηματοπιστωτικού συστήματος και των πολλαπλών και εύκολα προσβάσιμων επεν-

δυτικών ευκαιριών, η απουσία χρηματοοικονομικής κατάρτισης αποτελεί οξύ κοινωνικό πρόβλημα και συμβάλλει στην υπερβολική έκθεση των πολιτών σε κινδύνους. Συναφώς, ο κρατικός τομέας στις πλείστες χώρες δεν έχει δημιουργήσει ένα αποτελεσματικό εποπτικό πλαίσιο που να διασφαλίζει ουσιαστική προληπτική δράση.

Στην Κύπρο, αριθμός μελετών καταδεικνύουν σειρά προκλήσεων: Πρώτο, είναι ξεκάθαρο ότι υστερούμε σε θέματα χρηματοοικονομικής παιδείας. Σε έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, στην οποία πραγματοποιείται σύγκριση της χρηματοοικονομικής παιδείας με το ΑΕΠ, η Κύπρος είναι περίπου στο μέσο της κατάταξης, κοντά στην Ιταλία και τη Σαουδική Αραβία και μακριά από τις πρώτες χώρες, όπως η Δανία, το ΗΒ, η Σιγ-

καπούρν, κτλ. Λιγότερο από 20% του πληθυσμού της Κύπρου διαθέτει υψηλό επίπεδο χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού, ενώ περισσότερο από 50% χαρακτηρίζεται από χαμηλό.

Δεύτερο, η Κυπριακή κοινωνία παρουσιάζει ανισότητες σε τρία πεδία: (α) ανισότητα μεταξύ φύλων, που υποδηλώνει ότι οι άνδρες διαθέτουν υψηλότερο επίπεδο χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού, (β) μορφωτική ανισότητα, που υποδηλώνει ότι η χρηματοοικονομική γνώση αυξάνεται ανάλογα με το επίπεδο μόρφωσης, και (γ) γενεαλογική ανισότητα, σύμφωνα με την οποία το χρηματοοικονομικό επίπεδο αυξάνεται με την ηλικία.

Τρίτο, ο βαθμός χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού επηρεάζει τις οικονομικές αντιλήψεις και συμπεριφορές. Για παράδειγμα,

παρόλο που τα άτομα χαμηλού χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού ανησυχούν περισσότερο για την αποπληρωμή των λογαριασμών τους, τη συντήρηση του κόστους ζωής τους και την έλλειψη επαρκούς σύνταξης, εντούτοις δεν έχουν καλή αντίληψη για την ορθολογική χρήση των χρηματοοικονομικών τους πόρων. Παράλληλα, πολύ λιγότεροι διαθέτουν επαρκείς αποταμιεύσεις, σε σύγκριση με άτομα υψηλού χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού.

Οι επιπτώσεις έχουν ήδη ωθήσει αριθμό κυβερνήσεων σε δράση. Πρόσφατες Ευρωπαϊκές Οδηγίες, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί σε νομοθεσίες των κρατών μελών, αφορούν τα συνταξιοδοτικά ταμεία και τους τρόπους ενδυνάμωσής τους, με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση ικανοποιητικής σύνταξης για όλα τα κοινωνικά στρώ-

ματα. Σε χώρες, όπως η Κύπρος, όπου η αναμενόμενη διάρκεια ζωής αυξάνεται, εύρωστα συνταξιοδοτικά ταμεία αποτελούν σημαντικό παράγοντα οικονομικής σταθερότητας.

Επιπλέον, απαιτείται και στη χώρα μας η θέσπιση μακροπρόθεσμου χρηματοοικονομικού εκπαιδευτικού πλάνου, το οποίο να στοχεύει κυρίως τις ευάλωτες ομάδες. Γενικά, επιβάλλεται να αντιμετωπίσουμε τα οικονομικά θέματα με ορθολογιστικό τρόπο και με γνώμονα τις επιπτώσεις των πολιτικών και πρακτικών μας για τις επερχόμενες γενιές.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Φορολογικός οδηγός
για το 2022 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι
διαθέσιμος στην
αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της **PARISA KAMALI***

Υποχωρούν οι ναύλοι μεταφοράς εμπορευμάτων

Κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο το κόστος μεταφοράς εμπορευμάτων έχει εκτιναχθεί σε δυσθεώρητα ύψη, μιας και οι καταναλωτές αποδέσμευσαν τις σωρευμένες αποταμιεύσεις τους. Και ο στόχος τους ήταν να αποκτήσουν νέα αγαθά, ενόσω η πανδημία του κορωνοϊού εξακολουθούσε να κλονίζει το παγκόσμιο σύστημα εφοδιαστικής αλυσίδας. Οι ναύλοι μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων μέσω των πλοίων έχουν παρουσιάσει υπερτετραπλάσια αύξηση αφ' ός στιγμής ξέσπασε η πανδημία του κορωνοϊού. Εν τω μεταξύ, ορισμένες από τις μεγαλύτερες αυξήσεις στα μεταφορικά παρατηρήθηκαν κατά τα πρώτα τρία τρίμηνα του παρελθόντος έτους. Τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν στο πλαίσιο εγκλεισμών για να ανασχεθεί η εξάπλωση της ασθένειας, οι ελλείψεις

σιες μεταφορές, η οποία συνήθως διαρκεί από τον Αύγουστο έως και τον Οκτώβριο. Επιπροσθέτως, οι Ηνωμένες Πολιτείες έδωσαν εντολή προσφάτως σε ορισμένα λιμάνια της χώρας να διευρύνουν το ωράριο λειτουργίας τους και να βελτιώσουν την αποδοτικότητα τους, ούτως ώστε να ελαττωθεί η συμφόρηση.

Παρά το γεγονός ότι οι ναύλοι έχουν περισταλεί, ενδεχομένως να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα καθ' όλη τη διάρκεια του 2022. Αλλωστε, ορισμένα σοβαρά προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα δεν μπορούν αυτομάτως να επιλυθούν: τέτοια είναι η συσσώρευση παραγγελιών, οι καθυστερήσεις στα λιμάνια, οι ελλείψεις εργατικών χεριών σε συναφείς θέσεις, τα εμπόδια της μετακίνησης των προμηθειών στο εσωτερικό και οι προκλήσεις για τον κλάδο της ναυτιλίας, όπως είναι η αργή αύξηση της παραγωγικής ικανότητας και η συσπείρωση, η οποία έφερε τον έλεγχο στις αγορές στα χέρια λίγων. Από την άλλη πλευρά, εάν η πανδημία χαλινωγηθεί στο μέλλον, τότε η ζήτηση εμπορευσιμων προϊόντων ίσως και να αποδυναμωθεί σταδιακά, καθώς ορισμένοι κλάδοι παροχής υπηρεσιών, όπως τα ταξίδια και η φιλοξενία, θα ανακάμπτουν. Οι ακριβότεροι ναύλοι και η σπανιότητα αγαθών εκτιμάται πως θα οδηγήσουν σε άνοδο τιμών. Η Διάσκεψη για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη του ΟΗΕ προβλέπει ότι εάν οι ναύλοι μεταφοράς εμπορευμάτων διατηρηθούν υψηλοί έως και το 2023, τότε τα επίπεδα τιμών στις εισαγωγές και οι τιμές καταναλωτή μπορεί να αυξηθούν 10,6% και 1,5%, αντιστοίχως. Ο συνεπαγόμενος αντίκτυπος θα είναι δυσανάλογα μεγαλύτερος για μικρές νησιωτικές και αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό εξαρτώνται από εισαγωγές που φθάνουν από τη θάλασσα. Πάντως, η επαναφορά των ναύλων σε προ πανδημίας επίπεδα απαιτεί μεγαλύτερες επενδύσεις σε έργα υποδομών, στην ψηφιοποίηση του κλάδου μεταφοράς εμπορευμάτων και την εφαρμογή μέτρων διευκόλυνσης του εμπορίου.

* Η κ. Parisa Kamali είναι οικονομολόγος του Τμήματος Στρατηγικής, Πολιτικής και Ανασκόπησης του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιό του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

ΔΗΚΤΗΣ

Υψηλό 40ετίας

Η εκτίναξη του πληθωρισμού σε υψηλό 25ετίας αποτελεί το σημαντικότερο οικονομικό γεγονός του 2021. Ως πρωταθλήτρια στην αύξηση διακρίθηκε η Αμερική, ακολουθούμενη από την Ευρωζώνη η οποία τα τελευταία χρόνια λειτουργούσε με μηδενικό και σε κάποιες περιπτώσεις αρνητικό πληθωρισμό. Μια προσεκτική ματιά στα συστατικά του πληθωρισμού αποκαλύπτει ξεκάθαρα την πηγή της ανόδου, με τις τιμές της ενέργειας να προσεγγίζουν άνοδο ίση με 30% σε ετήσια βάση καταγράφοντας την υψηλότερη τιμή από το 1980. Άνοδος καταγράφεται και στα τρόφιμα, με την ετήσια μεταβολή να βρίσκεται στο 6%.

• • • • •

Μεγάλο στοίχημα

Αναφορικά με τα δημόσια οικονομικά η μεγαλύτερη πρόκληση αφορά στο συνταίρισμα της ανάγκης για σταθερότητα στο μέτωπο των ελλειμμάτων και του χρέους μαζί με τις μεγάλες επενδυτικές ανάγκες, που επιβάλλει η νέα εποχή και περιλαμβάνονται στους στόχους για ψηφιακή και πράσινη μετάβαση. Με δεδομένη τη συσσώρευση σημαντικού χρέους από ορισμένες χώρες πριν και κατά την πανδημία, το μεγάλο στοίχημα παραμένει η εξέλιξη των επιτοκίων με την ευχή όλων να παραμείνουν σε χαμηλά επίπεδα για να μπορεί να διατηρηθεί η ρεμμία στις αγορές χρέους.

• • • • •

Αναθεώρηση προβλέψεων

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΕΚΤ που αναπροσαρμόστηκαν τον προηγούμενο μήνα, η εξωτερική ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες στην ευρωζώνη για το 2021 αναμένεται πως θα είναι χαμηλότερη από ότι είχε αρχικά εκτιμηθεί, ενώ προς τα κάτω αναπροσαρμόζεται και η εκτίμηση για το 2022. Όσον αφορά τα προβλήματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες, η κατάσταση αναμένεται πως θα ομαλοποιηθεί κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους και θα επανέλθει στα φυσιολογικά επίπεδα εντός του 2023. Όσον αφορά στην ανάπτυξη, αναμένεται πως θα κυμανθεί στο 4,2% για φέτος σε σχέση με 5,1% τη χρονιά που μας πέρασε.

• • • • •

Τραπεζική βελτίωση

Οι τράπεζες στην ευρωζώνη πέτυχαν το τελευταίο διάστημα να βελτιώσουν τους δείκτες κερδοφορίας τους ξεπερνώντας ακόμα και τα προ πανδημίας επίπεδα. Η βελτίωση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην υποχώρηση των ΜΕΧ και τη συνακόλουθη μείωση τους κόστους που προκύπτει για τον σχηματισμό προβλέψεων ζημιών από το δανειακό χαρτοφυλάκιο. Σε λειτουργικό επίπεδο η προτε-

Μεταρρύθμιση με το καλημέρα του 2022 ξημέρωσε στη Βουλή. Οι ελπίδες πλέον εναπομένουν στη διατήρηση της δυναμικής καθώς σειρά παίρνουν η δικαιοσύνη και η τοπική αυτοδιοίκηση.

ραίοτητα βρίσκεται στα μη επιτοκιακά έσοδα, δηλαδή έσοδα που δεν σχετίζονται με την παραχώρηση πιστωτικών διευκολύνσεων.

• • • • •

Γεωπολιτικά παιγνίδια

Σε καθαρά γεωπολιτικούς λόγους ανάγεται η απόφαση της Gazprom να μειώσει τις ποσότητες που διαθέτει στην Ευρώπη εν μέσω βαρυχειμωνιάς και άρα αυξημένης ζήτησης. Η Gazprom, που είναι ο βασικός και μεγαλύτερος προμηθευτής ενέργειας της Ευρώπης, θα τεθεί κάτω από το μικροσκόπιο της Κομισιόν μετά από παρέμβαση της Αντιπροέδρου

αρμόδιας για θέματα ανταγωνισμού. Η κα Βεστάγκερ διερωτήθηκε, μεταξύ άλλων, πώς γίνεται η εταιρεία να επιδεικνύει μια τόσο προφανή αντιεμπορική συμπεριφορά σε μια περίοδο που θα μπορούσε να προσφέρει μεγαλύτερες ποσότητες σε υψηλές τιμές.

• • • • •

Καταστροφική πολιτική

Η άρνηση του Τούρκου προέδρου να εφαρμόσει παραδοσιακές μεθόδους τιθάσευσης του πληθωρισμού στοίχισε στην τουρκική λίρα απώλειες πέραν του 40% για το 2021. Στο εσωτερικό μέτωπο η μείωση της αγοραστικής δύναμης επιχειρήσεων και νοικοκυριών προελαύνει, με τον πληθωρισμό να σκαρφάζεται στο 36% σε ετήσια βάση. Σύμφωνα πάντως με τη ρητορική του κ. Ερντογάν όλα είναι αποτέλεσμα ξενών παρεμβάσεων των εχθρών της Τουρκίας.

• • • • •

Κενές θέσεις

Οι αερογραμμές είναι προφανώς ο μεγάλος ασθενής της πανδημίας με χιλιάδες θέσεις κενές στα αεροπλάνα και αυτόν των χειμώνα. Το πρόβλημα αυτή την φορά οφείλεται στους ευρωπαϊκούς κανονισμούς που προβλέπουν ότι για να μπορεί μια εταιρεία να διατηρεί τις θέσεις στάθμευσης που κατέχει στα αεροδρόμια, οι πτήσεις πρέπει να διενεργούνται κανονικά ακόμη και χωρίς επιβάτες. Η συγκεκριμένη ρύθμιση έχει προκαλέσει την οργή των μεγάλων αεροπορικών εταιρειών της Ευρώπης ενώ προκύπτουν και θέματα σχετικά με τις επιπτώσεις που επιφέρει αυτή η πρακτική στο περιβάλλον λόγω των ρύπων.

Στο φως τα ερείπια ρωμαϊκής κωμόπολης

ΛΟΝΔΙΝΟ. Τα ερείπια πλούσιας και πολυβύουης ρωμαϊκής κωμόπολης έφερε στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη στη Βρετανία. Τα οπάνια ευρήματα της ανασκαφής περιλαμβάνουν τα θεμέλια μεγάλης ρωμαϊκής οδού, πλάτους δέκα μέτρων, κτισμάτων κατοικιών και βιοτεχνιών, περισσότερα από 300 νομίσματα, κοσμήματα, αντικείμενα καθημερινής χρήσης και τέσσερα πηγάδια.

Οι αρχαιολόγοι ερευνούν το σημείο

της ανασκαφής, Τζέιμς Ουέστ. Παρότι η ύπαρξη ρωμαϊκών ερειπίων ήταν γνωστή στην περιοχή από τον 18ο αιώνα, τα ευρήματα της ανασκαφής εξέπληξαν τους ειδικούς. Χωριό τριάντα σπιτιών της Εποχής του Σιδήρου βρισκόταν ήδη στο σημείο στα χρόνια της ρωμαϊκής κατάκτησης το 43 μ.Χ. Κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής περιόδου, που διήρκεσε μέχρι το 410 μ.Χ., ο οικισμός επεκτάθηκε και ήκμασε. Νέα πέτρινα κτίσματα οικοδομήθηκαν σε διακριτές συνοικίες κατοικιών, βιοτεχνιών και γεωργικών δραστηριοτήτων. Στη γειτονία των βιοτεχνιών, οι αρχαιολόγοι εντόπισαν ίχνη εργαστηρίων και κλιβάνων, για επεξεργασία μετάλλου, ψήσιμο ψωμιού και ππλοπαστικής.

Ο κεντρικός δρόμος, τον οποίο ο Ουέστ περιγράφει ως «διπλές κατεύθυνσης οδικό άξονα», αποδεικνύει ότι η πόλη ήταν κέντρο εμπορίου. «Στην ακμή της, η πόλη φιλοξενούσε περισσότερους από 100 κατοίκους. Επρόκειτο για σημαντικό οικισμό», επισμαίνει ο Ουέστ. Κοσμήματα, γυάλινα φιαλίδια και περίτεχνα πλίνθα σκεύη, προερχόμενα από τη Γαλατία, είναι μεταξύ των ευρημάτων της ανασκαφής. Οι κάτοικοι της ρωμαϊκής πόλης έκαναν χρήση αρωμάτων και ειδών ομορφιάς, σύμφωνα με χημικές αναλύσεις. Ο οικισμός πρέπει να διέθετε και δούλους, όπως φαίνεται από τις χειροστέδες που βρέθηκαν εκεί. Περισσότεροι από 1.000 αρχαιολόγοι απασχολούνται στη χάραξη της σιδηροδρομικής γραμμής.

Στο «κόκκινο» ο πλανήτης Γη

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ. Ο πλανήτης εξακολουθούσε και πέρυσι τη σταθερή πορεία προς την πλήρη αποσταθεροποίηση του κλίματος, με τα βασικά αέρια του θερμοκηπίου, διοξείδιο του άνθρακα και μεθάνιο, να φθάνουν σε πρωτοφανείς συγκεντρώσεις. Τα θλιβερά ρεκόρ κατέγραψε το ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης του κλίματος «Κοπέρνικος», ενώ αντίστοιχες μετρήσεις προκύπτουν και από το αμερικανικό παρατηρητήριο Μάουνα Λόα στη Χαβάη.

Το 2021, η μέση συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα έφθασε τα 414,3 μέρη ανά εκατομμύριο (ppm), αυξημένη κατά 2,4 ppm σε σύγκριση με το 2020. Τη δεκαετία του 1990, η μέση ετήσια αύξηση ήταν περίπου 1,5 ppm, ενώ η μεγαλύτερη ετήσια αύξηση (κατά 3,5 ppm) καταγράφηκε το 2016. Το διοξείδιο του άνθρακα παραμένει στην ατμόσφαιρα επί εκατοντάδες χρόνια, ως εκ τούτου οι ρύποι κάθε χρονιάς αθροίζονται με τους ρύπους όλων των προηγούμενων, δίνοντας μια σταθερά ανοδική γραμμή. Όσο πιο πολύ πυκνώνει το «περιτύλιγμα» διοξειδίου του άνθρακα γύρω από τη Γη, τόσο περισσότερη θερμότητα εγκλωβίζει και τόσο μεγαλύτερη είναι η άνοδος της παγκόσμιας θερμοκρασίας, όπως και η συνολικότερη αποσταθεροποίηση του κλίματος.

Προτού η ανθρωπότητα αρχίσει να εξορύσσει και να καίει ορυκτά καύσιμα σε βιομηχανική κλίμακα, η συγκέντρωση διο-

Το 2021 καταρρίφθηκε μια σειρά από ρεκόρ θερμοκρασιών, π.χ. το ρεκόρ για το θερμότερο καλοκαίρι όλων των εποχών στην Ευρώπη.

ξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα βρισκόταν στα 280 ppm. Το 1958, όταν άρχισαν οι μετρήσεις στη Μάουνα Λόα, είχε ήδη φθάσει τα 315 ppm.

Το 1986 ανήλθε στα 350 ppm, ενώ το 2013 πέρασε το όριο των 400 ppm. Εν τω μεταξύ, τα κλιματικά μοντέλα γίνονταν όλο και πιο εξελιγμένα και οι επιστήμονες έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου. Ηδη από το 2008, ο επιστήμονας της NASA Τζέιμς Χάνσεν είχε ορίσει ως ασφαλές όριο τα 350 ppm. Αντί όμως να μειώνονται, οι συγκεντρώσεις συνεχίζουν να αυξάνονται και δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι το τελευταίο ρεκόρ των 414 ppm δεν θα ακολουθήσει την τύχη όλων των προηγούμενων, δηλαδή να καταρριφθεί του χρόνου.

Ρεκόρ και στο μεθάνιο

Παράλληλα καταρρίπτονται και τα ρεκόρ των συγκεντρώσεων μεθανίου, αερίου που εγκλωβίζει δεκάδες φορές περισσότερη θερμότητα από το διοξείδιο του άνθρακα. Οι συγκεντρώσεις μεθανίου αυξήθηκαν απότομα πέρυσι και πρόπερι, χωρίς οι επιστήμονες να είναι σε θέση να εξηγήσουν ακριβώς γιατί. Εγκλωβισμένο μεθάνιο υπάρχει σε διάφορα σημεία της βιόσφαιρας (στην Αρκτική, στη θάλασσα) αλλά δεν είναι σαφές αν έχει ενεργοποιηθεί κάποιος μηχανισμός που αυξάνει την έκλυσή του στην ατμόσφαιρα. Οι γνωστές πηγές μεθανίου είναι κυρίως ο κλάδος του ορυκτού αερίου και δευτερευόντως η γεωργία.

Κατόπιν αυτού, δεν προζενεί έκπληξη το γεγονός ότι το 2021

ήταν μία ακόμη χρονιά με θερμοκρασίες-ρεκόρ, συγκεκριμένα η πέμπτη θερμότερη από καταβολής μετρήσεων, με μέσους όρους θερμοκρασιών αυξημένους κατά 1-1,2 βαθμό Κελσίου σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα. Οι θερμότερες χρονιές από καταβολής μετρήσεων είναι οι επτά τελευταίες χρονιές.

Η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας υποκρύπτει εντονότερες διακυμάνσεις κατά τόπους, καθώς φέτος καταρρίφθηκε μια σειρά από ρεκόρ θερμοκρασιών, π.χ. το ρεκόρ για το θερμότερο καλοκαίρι όλων των εποχών στην Ευρώπη. Τρομακτικές πλημμύρες στοίχισαν τη ζωή 200 ανθρώπων στην Ευρώπη και 300 ανθρώπων στην Κίνα, ενώ η ξηρασία και οι υψηλές θερμοκρασίες προκάλεσαν πρωτοφανείς πυρκαγιές στη Σιβηρία. Ιδιαίτερα σοβαρές μακροπρόθεσμα ήταν οι εξελίξεις στη δυτική Ανταρκτική, όπου ο γιγάντιος παγετώνας Θουέιτς, που περιέχει ποσότητες γλυκού νερού ικανές να αυξήσουν τη στάθμη των θαλασσών κατά 65 εκατοστά, παρουσίασε απνυσχητικά σημάδια αποσταθεροποίησης.

«Τα φαινόμενα αυτά είναι μια επίμονη υπενθύμιση ότι πρέπει να αλλάξουμε πολλά. Χρειάζονται βήματα προς μια βιώσιμη κοινωνία, που θα λειτουργεί εκπέμποντας λιγότερο διοξείδιο του άνθρακα», τόνισε ο διευθυντής του προγράμματος «Κοπέρνικος», Κάρλο Μποουντέμπο.

REUTERS, THE GUARDIAN

Ο χάρτης αποπληρωμής του δημόσιου χρέους

Στα 24,4 δισ. ευρώ το ποσό - Οι υποχρεώσεις των πληρωμών μέχρι και το 2051 - Το ΑΕΠ συνεχίζει την πτωτική πορεία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Με μία επιτυχημένη έξοδο στις αγορές για δανεισμό μπήκε το 2022 για την Κύπρο, αντλώντας 1 δισεκατομμύριο ευρώ με επιτόκιο λίγο κάτω από 1%. Ωστόσο, όπως διαφαίνεται, εντός του έτους θα χρειαστεί κάποια στιγμή να αντλήσει ξανά από τις αγορές άλλο 0,5 δισεκατομμύριο ευρώ για να καλυφθούν οι χρηματοδοτικές ανάγκες. Το χρέος της Κύπρου, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Γραφείου Διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους, ανέρχεται στα 24,4 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ μέσα στο 2022 θα πρέπει να αποπληρώσει χρέη ύψους 1,91 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το 2021 μπορεί να χαρακτηριστεί και «ελαφρύ» αναφορικά με τις λήξεις του χρέους, αφού η ΚΔ είχε υποχρεώσεις ύψους 960

Μέχρι και το 2030 η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να αποπληρώσει 18 δισ. ευρώ.

εκατομμυρίων ευρώ, ενώ το 2022 αρκετά πιο «βαρύ», αφού οι υποχρεώσεις όπως αναφέρθηκαν πιο πάνω έχουν διαφορά 1 δισ. ευρώ. Συγκεκριμένα, το 1 δισ. αφορά υποχρεώσεις σε χρεόγραφα εξωτερικού, 822 εκατ. ευρώ σε χρεόγραφα εσωτερικού και 96 εκατ. ευρώ σε «άλλα δάνεια».

Όπως διαφαίνεται από το πλάνο του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους για τις αποπληρωμές του χρέους, μέχρι και το 2030 το πρόγραμμα θα είναι «βαρυφορτωμένο» με ένα μέσο όρο αποπληρωμών να ανέρχεται περίπου στα 2 δισ. ετησίως. Μέχρι και το 2030 η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να αποπληρώσει 18 δισ. ευρώ, ενώ από εκεί και πέρα μέχρι και το 2051, οι αποπληρωμές θα είναι λιγότερες. Όλα τα παραπάνω δε, στην περίπτωση που δεν υπάρξει κάποια «συνέχεια» με τον covid-19, άρα και να αλλάξει άρδην για ακόμα μία φορά το πλάνο διαχείρισης του χρέους. Ή τελoopάντων κάποια άλλη έκτακτη κατάσταση να ανατρέπει τους παρόντες σχεδιασμούς. Βγαίνοντας στις αγορές

Τα Ευρωπαϊκά Μεσοπρόθεσμα Ομόλογα θα εξακολουθήσουν να αποτελούν την κύρια πηγή δανεισμού για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών του κράτους στα πλαίσια της στρατηγικής 2022-2024.

με EMTN ομόλογα η Κύπρος, όπως έχει σχολιάσει και σχετικά το Γραφείο πολλάκις, τα μακροπρόθεσμα διεθνή ομόλογα σταθερού επιτοκίου παραμένουν η πιο ρεαλιστική επιλογή και θεωρούνται συνεπώς ως το βέλτιστο εργαλείο για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος με ένα αποδεκτό επίπεδο κόστους-κινδύνου.

Στο 100% το χρέος

Τα τελευταία στοιχεία της έκθεσης του Γραφείου παρουσιάζουν για το 2022 ότι ο το χρέος ως προς το ΑΕΠ θα συνεχίσει την πτωτική του τάση προσεγγίζοντας το 100,9% του ΑΕΠ και στη συνέχεια θα κινηθεί περαιτέρω πτωτικά προσεγγίζοντας το 96,9% και 90,2% του ΑΕΠ το 2023 και το 2024 αντίστοιχα. Ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, ωστόσο, με δηλώσεις του στην κρατική τηλεόραση εξέφρασε την πεποίθησή πως το χρέος θα πάει σε διψήφιο νούμερο εντός του 2022, συγκεκριμένα στο 98%.

Δανεισμός από διεθνείς τράπεζες

Τέλος, στην έκθεση σημειώνεται πως ένα άλλο χρηματοδοτικό εργαλείο αποτελεί ο δανεισμός από διεθνείς τράπεζες (υπερεθνικούς Οργανισμούς) που προορίζεται για χρηματοδότηση νέων έργων ή συνέχιση έργων υποδομής που βρίσκονται σε εξέλιξη, τα οποία συνδυάζουν χαμηλό κόστος δανεισμού και μεγάλη διάρκεια αποπληρωμής. Επιπλέον, ένα νέο εργαλείο χρηματοδότησης υπό μορφή δανείων και χορηγιών έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 2020 που αποσκοπεί τόσο

για την προσωρινή στήριξη για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης λόγω της πανδημίας Covid -19 όσο και για την ανάκαμψη και ανθεκτικότητα (Next Generation EU) με σκοπό την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας του δυναμικού της χώρας για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, την αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών και την αποτελεσματική πράσινη και ψηφιακή μετάβαση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Την ίδια ώρα, σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα κυμανθούν μεταξύ του 5,2% και 9,7% του ΑΕΠ μέχρι το 2024 για την Κύπρο. Συγκεκριμένα, αφήνοντας στην άκρη το 2022 που έγινε αναφορά για τη λήξη του χρέους του τρέχοντος έτους προ-

ηγουμενως, για το 2023 οι υποχρεώσεις φτάνουν στα 1,39 δισ. ευρώ με τα χρεόγραφα του εξωτερικού να ανέρχονται στο 1 δισ. ευρώ, τα χρεόγραφα εσωτερικού στα 294 εκατ. ευρώ και «άλλα δάνεια» στα 97 εκατ. ευρώ. Το 2024 δε, οι ανάγκες «οκαρφαλώνουν» στα 2,36 δισ. ευρώ, με τα χρεό-

γραφα εξωτερικού να φτάνουν τα 1,85 δισ. ευρώ, του εσωτερικού στα 413 εκατ. ευρώ και τα «άλλα δάνεια» 97 εκατ. ευρώ.

Ιδια συνταγή

Όπως διαφαίνεται από τη στρατηγική του Υπουργείου Οικονομικών, τα Ευρωπαϊκά Μεσοπρόθεσμα Ομόλογα (EMO-EMTN) θα εξακολουθήσουν να αποτελούν την κύρια πηγή δανεισμού για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών του κράτους στα πλαίσια της στρατηγικής 2022-2024, για στρατηγικούς λόγους, καθώς μέσω τους, οι εκδότες δύνανται να προσελκύσουν επενδυτές και από τη διεθνή αγορά διευρύνοντας έτσι την επενδυτική βάση σε μέγεθος, γεωγραφικά και ανά κατηγορία.

Η εγχώρια αγορά θα εξακολουθήσει να χρησιμοποιείται ως συμπληρωματική πηγή χρηματοδότησης για κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών του κράτους. Για την περίοδο αναφοράς, θα δοθεί προτεραιότητα στην έκδοση

Χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής του δημοσίου χρέους της Κύπρου σε εκατ.

Έτος	Ποσό
2021	960
2022	1.918
2023	1.391
2024	2.360
2025.....	1.768
2026.....	2.389
2027	2.360
2028	2.737
2029	1.195
2030	1.954
2031	1.048
2032	49
2033	44
2034	1.139
2035 – 2039	120
2040	1.259
2041 – 2048	73
2049.....	1.001
2050	673
2051.....	1
Σύνολο.....	24.440

ομολόγων προς φυσικά πρόσωπα διάρκειας 6 ετών σε τριμηνιαία βάση, χρηματοδοτικό εργαλείο που διατίθεται για κάλυψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που παρουσιάζουν τα φυσικά πρόσωπα ως αποταμιευτές.

Τα Γραμμάτια Δημοσίου παραμένουν ως το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο βραχυπρόθεσμης διάρκειας της εγχώριας αγοράς, τα οποία αποσκοπούν στη βελτίωση της διαχείρισης των ρευστών διαθεσίμων του κράτους και στον περιορισμό του μέσου σταθμικού κόστους του δημόσιου χρέους. Όσον αφορά το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκών Εμπορικών Χρεογράφων (Euro Commercial Paper), αν και δύναται να χρησιμοποιηθεί ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα προσελκύοντας κεφάλαια από το εξωτερικό, εντούτοις, παραμένει ανενεργό από τα τέλη του 2014, χωρίς όμως να αποκλείεται το ενδεχόμενο να χρησιμοποιηθεί στο εγγύς μέλλον.

Συμμορφώθηκε σε 37 από 40 υποδείξεις η Κύπρος

Τρία «μελανά σημεία» εντοπίζει η Moneyval - Το «update» των αλλαγών που θα προβεί η Κύπρος θα σταλεί σε ένα χρόνο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η MONEYVAL κρίνει πως η Κύπρος συμμορφώνεται πλήρως ή σε μεγάλο βαθμό με 37 από τις 40 συνολικά συστάσεις της Ομάδας Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force - FATF) για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Σε ένα «follow - up report», αυτό του 2019 που εξέδωσε την Πέμπτη η Moneyval, σημειώνει πως οι κυπριακές αρχές υλοποίησαν ορισμένα μέτρα βελτίωσης της συμμόρφωσης, αλλά δεν το έκαναν εγκαίρως ώστε αυτά να αξιολογηθούν σε αυτή τη φάση,

Δεν υπάρχουν συστάσεις με τις οποίες η Κύπρος θεωρείται πως δεν συμμορφώνεται.

ενώ την ίδια ώρα, εκκρεμεί ακόμα η αντιμετώπιση σειράς άλλων ελλείψεων. Τα τρία (3) «μελανά σημεία» που προκύπτουν από την αξιολόγηση της Moneyval για την Κύπρο και που συμμορφώνεται εν μέρει, αφορούν τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, τραπεζική αν-

Βάσει της 5ης αξιολόγησης της Κύπρου από τη Moneyval, η Κύπρος πέτυχε τον δεύτερο ψηλότερο βαθμό (substantial) σε τρεις από τις έντεκα αξιολογήσεις αποτελεσματικότητας.

ταπόκριση, νέες τεχνολογίες και εξουσίες των αστυνομικών και ερευνητικών αρχών. Αυτή τη στιγμή ωστόσο, υπογραμμίζεται βάσει της έκθεσης πως δεν υπάρχουν συστάσεις με τις οποίες η Κύπρος θεωρείται πως δεν συμμορφώνεται. Επί της ουσίας το νέο «follow – up

report» της Moneyval δεν προσθέτει κάτι νέο σε σχέση με το μακροσκελές «report» που είχε εκδώσει το 2019, μόνο ότι η Κύπρος έχει προχωρήσει σε βελτιώσεις, που όμως δεν πρόλαβε να αξιολογήσει. Οι κυπριακές αρχές έχουν λάβει σειρά μέτρων για να εφαρμόσουν τις νέες

απαιτήσεις της FATF, συμπεριλαμβανομένων της έκδοσης τον Δεκέμβριο του 2021 αξιολόγησης των κινδύνων που αφορούν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που παρουσιάζουν τα εικονικά περιου-

σιακά στοιχεία και οι σχετικοί παροχείς υπηρεσιών. Ωστόσο, αυτά τα μέτρα δεν λήφθηκαν εγκαίρως ώστε να αξιολογηθούν στο πλαίσιο της έκθεσης προόδου. Όμως, η Moneyval αναμένει πως η κάθε χώρα θα έχει αντιμετωπίσει τις περισσότερες, αν όχι όλες, από τις ελλείψεις μέχρι το τέλος του τρίτου χρόνου από την υιοθέτηση της έκθεσης αξιολόγησης. Το «update» των αλλαγών που θα προβεί η Κύπρος θα σταλεί σε ένα χρόνο.

Βάσει της 5ης αξιολόγησης της Κύπρου από τη Moneyval, η Κύπρος πέτυχε τον δεύτερο ψηλότερο βαθμό (substantial) σε τρεις από τις έντεκα αξιολογήσεις αποτελεσματικότητας, παίρνοντας μέτριο βαθμό (moderate) στις άλλες οκτώ. Εκείνο που είχε υπογραμμίσει στην έκθεση του 2019, είναι πως οι κυπριακές αρχές δεν έχουν αξιολογήσει συνολικά τον κίνδυνο που σχετίζεται με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα (πολιτογραφίες). Η Ομάδα Εμπειρογνομώνων της Moneyval είχε θέσει έξι χώρες - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης σε ενισχυμένη διαδικασία παρακολούθησης μετά την έγκριση των εκθέσεων αμοιβαίας αξιολόγησης και μία από αυτές δεν ήταν η Κύπρος. Υπό ενισχυμένη παρακολούθηση είχαν τεθεί οι Αλβανία, Ανδόρα, Ουγγαρία, Λετονία, Σερβία και Σλοβενία.

Το «follow up»

Στην έκθεση προόδου, σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση «follow – up report» της Moneyval εξετάζεται μια σειρά από νομοθετικά, ρυθμιστικά και θεσμικά μέτρα που εφάρμοσαν οι κυπριακές αρχές σε σχέση με την αξιολόγηση κινδύνων και την παρακολούθηση στον μη κερδοσκοπικό τομέα, καθώς και την αξιολόγηση των σχέσεων με τον πελάτη από τις ανταποκριτές τράπεζες. Αξιολογεί τη δυνατότητα των ερευνητικών αρχών να παρακολουθούν τις επικοινωνίες και να εφαρμόζουν τεχνικές ελεγχόμενης παράδοσης σε μετρητά και διαπραγματεύσιμα μέσα στον κομιστή. Αξιολογεί επίσης την εφαρμογή των νέων διεθνών απαιτήσεων που αφορούν τους παροχείς υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων όπως καθορίζονται σε αναθεωρημένη Σύσταση της FATF. Το σύστημα της Κύπρου εναντίον της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει αξιολογηθεί πέντε φορές από την Επιτροπή Moneyval του Συμβουλίου της Ευρώπης, τον Απρίλιο 1998, το Σεπτέμβριο 2001, τον Απρίλιο 2005, τον Ιούνιο 2010 και το Φεβρουάριο του 2020.

Εξετάζει το «top 3» η Ελληνική για δάνεια

Μέχρι τέλος Ιανουαρίου θα έχουν ληφθεί οι αποφάσεις για το ποιος θα αναλάβει το προβληματικό χαρτοφυλάκιο 700 εκατ.

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μέχρι τέλος Ιανουαρίου 2022 η Ελληνική Τράπεζα θα έχει επιλέξει τον εκλεκτό που θα λάβει το χαρτοφυλάκιο κόκκινων δανείων που έχει προς πώληση, ύψους 700 εκατομμυρίων ευρώ (project starlight). Οι προσφορές που έχει ενώπιον της και εξετάζει είναι τρεις, δύο προσφορές από δύο επενδυτικά ταμεία και μία προσφορά από μία κοινοπραξία επενδυτικών ταμείων. Η μία προσφορά έχει γίνει από τον μεγαλομέτοχο της Ελληνικής Τράπεζας, Pimco, η δεύτερη από το επενδυτικό ταμείο Cerberus Capital και η τρίτη από κοινοπραξία αποτελούμενη από τα επενδυτικά ταμεία Bain Capital Credit, Fortress Investment Group καθώς και την doValue. Όλες οι προσφορές είναι ικανοποιητικές όπως πληροφορείται η «Κ», και όποια και να διαλέξει η τράπεζα δεν θα επηρεαστεί κεφαλαιακά από αυτή την πώληση. Την ίδια ώρα, όπως είναι εις θέση να γνωρίζει η «Κ», η Pimco είναι «ένα βήμα μπροστά» από τις άλλες δύο, δίκως ωστόσο να μπορεί να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα. Εντός 10 – 20 ημερών θα γίνει γνωστό ποια προσφορά από τις τρεις θα γίνει δεκτή. Η Pimco δραστηριοποιείται ήδη στο νησί με την Themis, την εταιρεία που ίδρυσε αποκτώντας τα Helix 2 και Helix 3 από την Τράπεζα Κύπρου, ενώ η doValue έχει ήδη παρουσία στο νησί με την doValue Cyprus Ltd. και την Altamira Asset Management Cyprus Limited. Η Bain υπενθυμίζεται πως είχε αποφασίσει η doValue να διαχειριστεί τα κυπριακά μη εξυπηρετούμενα

δάνεια που απέκτησε από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου). Η μόνη που δεν έχει παρουσία στο νησί αλλά έχει υποβάλει ενδιαφέρον για το χαρτοφυλάκιο των 700 εκατ. ευρώ της Ελληνικής είναι η Cerberus Capital. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως η Ελληνική Τράπεζα μαζί με τα 700 εκατ. ευρώ προβληματικών δανείων πωλεί και τον servicer της, την APSCyprus. Με τις δύο προσφορές των Pimco και doValue-Bain-Fortress γίφρος παραμένει το τι θα κάνουν ή πως θα χειριστούν την πιθανή

Περίπου 2 δισ. δανείων θα πρέπει να αναμένεται πως θα είναι μία ακόμα «ζημιά του 2013» που βγαίνει σχεδόν 10 χρόνια μετά για όλες τις τράπεζες.

απόκτηση της APSCyprus, ενώ νόημα έχει αυτό το πακέτο μόνο για την Cerberus. Η Cerberus με την απόκτηση του χαρτοφυλακίου και της APSCyprus αγοράζει εταιρεία με το «κλειδί στο χέρι» που μπορεί να λειτουργήσει την επόμενη κιόλας ημέρα. Με την ολοκλήρωση του έργου «Starlight» πάντως, θα επιταχυνθεί ο καθαρισμός του ισολογισμού της Ελληνικής, μειώνοντας το ποσοστό των ΜΕΔ, όπως αναφέρει η ίδια, σε «μεσο-μονοψήφιο» αριθμό. Θα είναι μετά από σχεδόν μια τριετία που η Ελληνική Τράπεζα

Η Τράπεζα αναμένεται να είναι ελαφρώς ζημιογόνα για το οικονομικό έτος που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2021.

θα πωλήσει χαρτοφυλάκιο προβληματικών δανείων. Τον Ιανουάριο του 2018 η Τράπεζα είχε συνάψει συμφωνία για την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων στη B2Kapital Cyprus Ltd, ύψους 145 εκατ. ευρώ. Το χαρτοφυλάκιο εκείνο απαρτιζόταν από 1.158 δανειολήπτες και 1.977 χορηγήσεις.

Στόχος το 3%
Με την πώληση του «Starlight» σε καμία περίπτωση δεν αναμένεται να φτάσουν στο 3% τα ΜΕΔ της Ελληνικής. Η Ελληνική Τρά-

πεζα ανακοινώνει την έγκριση του στρατηγικού της σχεδίου για την περίοδο 2022-2024 ωστόσο, που αναφέρει ως μεσοπρόθεσμο στόχο να φτάσει ο Δείκτης των ΜΕΔ της στο 3% από το 14,5% που βρίσκεται σήμερα (δίκως φυσικά να έχει πωλήσει το «Starlight»). Οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι, σημειώνεται, αφορούν περίοδο τριών με πέντε χρόνων.

Σύμφωνα με το πλάνο που εγκρίθηκε, η Τράπεζα σχολιάζει ότι, «λαμβάνοντας υπόψη την αυξημένη πιθανότητα ανάκτησης χρέους μέσω πώλησης στις 31 Δεκεμ-

βρίου 2021 σε σύγκριση με τις 30 Σεπτεμβρίου 2021, η Τράπεζα θα επαναταξινομήσει το χαρτοφυλάκιο ΜΕΔ που αναμένεται να διατεθεί (λογιστικής αξίας 700 εκατ.) σε Περιουσιακά Στοιχεία προς Πώληση το τέταρτο τρίμηνο του 2021, αναγνωρίζοντας επιπλέον ζημιές απομειώσεις σε σχέση με τις ζημιές μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2021». Η Τράπεζα αναμένεται να είναι ελαφρώς ζημιογόνα για το οικονομικό έτος που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2021 και η πώληση των ΜΕΔ προβλέπεται να έχει ουδέτερη επίδραση στους εποπτικούς κε-

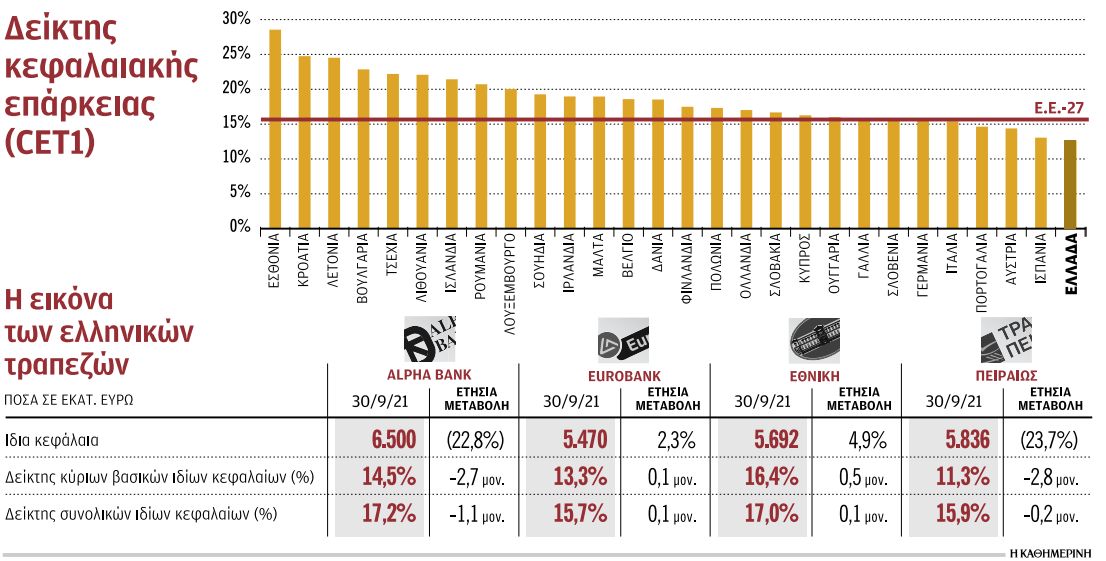
φαιακούς δείκτες της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη την αναμενόμενη μείωση των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων.

Στα 4,2 δισ. τα ΜΕΔ
Πουλώντας η Ελληνική Τράπεζα δάνεια 700 εκατομμυρίων ευρώ σε όποια από τα παραπάνω επενδυτικά ταμεία, θα βγουν και από το τραπέζι το σύστημα της Κύπρου αυτά τα 700 εκατομμύρια ευρώ. Το Σεπτέμβριο του 2021 τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Κύπρο που είναι εντός του συστήματος ανέρχονταν σε 4,29 δισ. ευρώ, ενώ με την πώληση θα μειωθούν σε 3,6 δισεκατομμύρια ευρώ. Το καλό είναι πως ο δείκτης προς τα ΜΕΔ στο σύστημα θα μειωθεί από το 15,4% που βρισκόταν το Σεπτέμβριο του 2021, ωστόσο αυτά που θα παραμείνουν ενδεχομένως να είναι δάνεια τα οποία θα είναι δύσκολο να μειωθούν περαιτέρω. Κινήσεις όπως οι πωλήσεις δανείων ή η ανταλλαγή χρέους προς ακίνητη περιουσία και άλλες τέτοιες λύσεις που λειτούργησαν καταλυτικά δεν θα υπάρξει χώρος για να χρησιμοποιηθούν. Πλέον, η μείωση θα πρέπει να γίνεται οργανικά, άρα και θα χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια από τις τράπεζες. Αν υποθέσουμε πως, με την μετατροπή της ΚΕΔΙΠΕΣ σε Εθνικό Φορέα αντιμετώπισης δανείων ή αλλιώς «ΑΜC» εντός του 2022 και με τη δυνατότητα να αγοράστεί περίπου 1 δισ. προβληματικών δανείων από τις εγχώριες τράπεζες, περίπου 2 δισ. δανείων θα πρέπει να αναμένεται πως θα είναι μία ακόμα «ζημιά του 2013» που βγαίνει σχεδόν 10 χρόνια μετά.

Κινήσεις από τις ελληνικές τράπεζες για ενίσχυση των κεφαλαίων τους

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Με νέες υγιείς χορηγήσεις, ενίσχυση της κερδοφορίας τους, αλλά και πρόσθετες ενέργειες που απελευθερώνουν κεφάλαια επιχειρούν οι τράπεζες να αποκαταστήσουν τις επιπτώσεις στους κεφαλαιακούς δείκτες, που πλήττονται από τις ζημιές που επιφέρει η εξυγίανση των ισολογισμών τους. Εχοντας ολοκληρώσει τον κύριο όγκο των τιτλοποιήσεων η έκφραση θα δοθεί σε κινήσεις όπως η πώληση πακέτων ακινήτων που δρομολογούν κυρίως η Alpha Bank και η Τράπεζα Πειραιώς σε συνδυασμό με πωλήσεις μικρότερων πακέτων δανείων. Συνολικά, το ύψος των νέων συναλλαγών, που αναμένεται να πραγματοποιηθούν εντός του α΄ εξαμήνου, θα φτάσει τα 8 δισ. ευρώ περίπου, και σε αυτές περιλαμβάνονται συναλλαγές πωλήσεων ύψους 3,4 δισ. ευρώ από την Alpha Bank (περιλαμβάνεται η πώληση κόκκινων δανείων στην Κύπρο), τιτλοποιήσεις και πωλήσεις 1,5 δισ. ευρώ από την Τράπεζα Πειραιώς, ενώ στο 1,5 δισ. ευρώ εκτιμάται και η δεύτερη τιτλοποίηση (Frontier II) που δρομολογεί η Εθνική Τράπεζα. Στις πρωτοβουλίες αυτές που κατά κανόνα απορροφούν κεφάλαια, τόσο η Alpha όσο και η Τράπεζα Πειραιώς

θα αντιτάξουν τις δύο μεγάλες συναλλαγές για την πώληση ακινήτων (project Skyline και Tera), που συμβάλλουν στη μείωση του σταθμισμένου ενεργητικού τους απελευθερώνοντας κεφάλαια, ενώ το μπαράζ συναλλαγών που ολοκληρώσαν όλες οι τράπεζες στα τέλη της προηγούμενης χρονιάς, στόχο είχαν την ενίσχυση των κεφαλαίων ενόψει της ανακοίνωσης των ετήσιων αποτελεσμάτων. Τα στοιχεία που δημοσίευσε αυτή την εβδομάδα η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European

Banking Authority), δείχνουν ότι οι ελληνικές τράπεζες κατατάσσονται χαμηλά σε σχέση με τον μέσο ευρωπαϊκό όρο σε ό,τι αφορά τα κεφαλαιακά τους αποθέματα, τα οποία «αναλώθηκαν» στην προσπάθεια μείωσης των κόκκινων δανείων. Συγκεκριμένα, ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών (Common Equity Tier 1 - CET 1) όσο και ο συνολικός δείκτης κεφαλαίου (Total Capital Ratio) σε ενοποιημένη βάση υποχώρησαν το γ΄ τρίμηνο του 2021 σε 12,6% και 15,1% αν-

τίστοικα (έναντι 14,6% και 16,3% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2020). Ενοσωματώνοντας την πλήρη επίδραση του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 (ΔΠΧΑ 9), ο δείκτης CET1 των ελληνικών τραπεζών διαμορφώθηκε σε 10,9% έναντι μέσου όρου 15,4% στην Ευρώπη. Με βάση τα στοιχεία της ΕΒΑ που αναφέρονται στο γ΄ τρίμηνο του έτους, ο δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE) των ελληνικών τραπεζών παρέμεινε σταθερά σε αρνητικό έδαφος (-

25%) έναντι θετικής επίδοσης των ευρωπαϊκών τραπεζών (μεσοσταθμικά 7,7%). Αιτία, οι ζημιές που υποχρεώθηκε να εγγράψει το τραπεζικό σύστημα λόγω των εκτεταμένων τιτλοποιήσεων και πωλήσεων δανείων την επίμαχη περίοδο και οι οποίες στοίχισαν για την Al-

Το ύψος των νέων συναλλαγών που αναμένεται να πραγματοποιηθούν εντός του α΄ εξαμήνου θα φτάσει τα 8 δισ. ευρώ.

pha Bank και την Τράπεζα Πειραιώς περί τα 2,7 δισ. ευρώ σε κεφάλαια. Η εικόνα αναμένεται ότι θα έχει βελτιωθεί στα ετήσια αποτελέσματα, καθώς το σύνολο των τραπεζών ολοκλήρωσε κρίσιμες συναλλαγές, που οδηγούν σε βελτίωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Πρόκειται για συναλλαγές που μειώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο, όπως είναι η συνθετική τιτλοποίηση, ένα είδος «ασφάλισης» των δανείων που εξυπηρετούνται κανονικά. Στο πλαίσιο αυτό η Alpha Bank ολοκλήρωσε

τη συναλλαγή Aurora, ύψους 1,9 δισ. ευρώ, που συνέβαλε στην αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας κατά 47 μονάδες βάσης, ενώ η Eurobank ολοκλήρωσε δύο συναλλαγές συνθετικής τιτλοποιήσης (Waive I και II), που οδηγούν σε αύξηση του δείκτη κατά 42 μονάδες βάσης.

Στην ίδια λογική, η Τράπεζα Πειραιώς αναμένει ενίσχυση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας άνω των 100 μονάδων βάσης σε σχέση με το γ΄ τρίμηνο του 2021, μέσα από τις τρεις συναλλαγές (τιτλοποίηση Sunrise II, ανάθεση της διαχείρισης συμμετοχών και πώληση ναυτιλιακών δανείων), ενώ πρόσθετο όφελος αναμένεται από την αποσχισή της δραστηριότητας των υπηρεσιών αποδοχών καρτών, που θα ολοκληρωθεί στο α΄ τρίμηνο του 2022 (συναλλαγή Thalys).

Αντίστοιχο όφελος από την αποσχισή της δραστηριότητας των υπηρεσιών αποδοχών καρτών αναμένεται να εγγράψουν στα ετήσια αποτελέσματα η Alpha Bank, η Eurobank και η Εθνική Τράπεζα, η οποία επιπροσθέτως θα ενισχύσει τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα από την τιτλοποίηση Frontier και την πώληση της Εθνικής Ασφαλιστικής.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του GUIDOGIORGIO BODRATO

Βιομηχανική ανάπτυξη πολλών ταχυτήτων στην Ευρωζώνη

Η βιομηχανική παραγωγή στις χώρες της Ευρωζώνης ενισχύθηκε σε ποσοστό 2,3% σε μηνιαία βάση τον Νοέμβριο, ξεπερνώντας τις κατά μέσον όρο προβλέψεις των αναλυτών του Ρόιτερς, παρά τα προβλήματα της εφοδιαστικής αλυσίδας και τη συμφόρηση στο διεθνές σύστημα μεταφορών. Εντούτοις, η θετική έκπληξη εξουδετερώθηκε από την προς τα κάτω αναθεώρηση του Οκτωβρίου από 1,1% στο -1,3% σε μηνιαία βάση. Σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2020 η βιομηχανική παραγωγή περιορίστηκε -1,5% σε ετήσια βάση στην Ευρωζώνη. Η κατά-

σταση διαφέρει σημαντικά από κλάδο σε κλάδο. Χάρis στη στέρεη ζήτηση, η παραγωγή των διαρκών καταναλωτικών αγαθών αυξήθηκε 4,4% σε ετήσια βάση τον Νοέμβριο παρά τη μικρή πτώση 0,2% σε μηνιαία βάση. Με μία αύξηση 6,1% σε ετήσια βάση, η παραγωγή των μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών και αυτή με τη σειρά της υπερβαίνει τα προ πανδημίας επίπεδα της. Εντούτοις, η κατά 9,8% ετήσια πτώση στην παραγωγή κεφαλαιακών αγαθών εξαιτίας της 16,7% μείωσης στην παραγωγή οχημάτων και εξοπλισμού μεταφορών φανε-

Η κατάσταση διαφέρει σημαντικά από κλάδο σε κλάδο - Οι ελλείψεις προμηθειών παραμένουν μείζον θέμα.

ρώνει ότι οι ελλείψεις προμηθειών παραμένουν μείζον θέμα γι' αυτούς τους τομείς δραστηριότητας. Με λίγη καλή τύχη, η μηνιαία 1,5% αύξηση παραγωγής στα κεφαλαιακά αγαθά τον Νοέμβριο μετά την αν-

τίστοικη του 1,3% τον Οκτώβριο ίσως να είναι το πρώτο αβέβαιο σημάδι ότι αυτές οι ελλείψεις αρχίζουν βαθμιαία να εξασθενούν. Ο αντίκτυπος της πανδημίας είναι επίσης ορατός και στη δυναμική ενίσχυση της παραγωγής ηλεκτρονικών υπολογιστών και ηλεκτρονικών ειδών συνολικά σε ποσοστό 6,4% σε βάση διετίας. Αυτή η αύξηση υπερσκέλιστηκε μόνο από την αντίστοιχη των χημικών και των φαρμακευτικών κατά ποσοστό 10,9% τον Νοέμβριο του 2021 έναντι του Νοεμβρίου του 2019. Μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών, η βιομηχανική

παραγωγή της Ισπανίας βελτιώθηκε κατά 4,7% τον Νοέμβριο του 2021 σε μηνιαία βάση. Η δε βιομηχανική παραγωγή της Γαλλίας τείνει να προσεγγίσει τα επίπεδα του Νοεμβρίου 2020 με ελαφρά κάμψη -0,2% σε ετήσια βάση παρά το ότι τον Νοέμβριο είχε μηνιαία πτώση 0,5%. Στην περίοδο τώρα της Γερμανίας, η βιομηχανική παραγωγή ελαττώθηκε -2,5% σε ετήσια βάση πέρυσι τον Νοέμβριο. Ειδικά ο ευρύς κλάδος της κατασκευής αυτοκινήτων της χώρας δέχθηκε καιρό πλήγμα από την έλλειψη σε ημιαγωγούς και

εξαρτήματα οχημάτων. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο μαζί, η βιομηχανική παραγωγή τους δύο μήνες του τελευταίου τριμήνου του 2021 υποχώρησε 1,3% από τον μέσο όρο του τρίτου τριμήνου. Και αυτό υποδηλώνει ότι υπάρχει πιθανότητα η πρόβλεψή μας για αύξηση 0,3% σε τριμηνιαία βάση του ΑΕΠ της Ευρωζώνης το διάστημα Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου να απέχει από έναν χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης.

* Ο κ. Guidogiorgio Bodrato είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Ηλεκτροσόκ από τους λογαριασμούς ρεύματος

Οι στρεβλώσεις της ελληνικής αγοράς με τους «μαγικούς» κωδικούς που εκτινάσσουν το ενεργειακό κόστος

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Απανωτά σοκ προκαλούν στους οικιακούς καταναλωτές οι λογαριασμοί ρεύματος, που παρά τις κρατικές επιδοτήσεις δεν λένε να ξεφουσκώσουν. Αντιθέτως, από τις αλυσιδωτές αυξήσεις που πυροδότησε η ενεργειακή κρίση, η επιβάρυνση για τα ελληνικά νοικοκυριά, που μετά τον Αύγουστο άρχισε να γίνεται μήνα με τον μήνα όλο και πιο αισθητή, με την έλευση του νέου έτους έχει γίνει δυσβάσταχτη καθώς άρχισαν να καταφθάνουν οι λογαριασμοί με τις καταναλώσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου, του πλέον καυτού διμήνου κατά το οποίο οι τιμές στη χονδρεμπορική αγο-

Ενα νοικοκυριό με κατανάλωση 600 κιλοβαττών τον Νοέμβριο θα πληρώσει επιπλέον 80 ευρώ σε σχέση με πέρυσι.

ρά κινήθηκαν πάνω από τα 230 ευρώ η μεγαβατώρα, αγγίζοντας κάποια στιγμή και ιστορικό ρεκόρ στα 415,94 ευρώ!

Η εκτίναξη

Το μηνιαίο επιπλέον κόστος για ένα νοικοκυριό με κατανάλωση 600 κιλοβαττών μόνο για το ρεύμα και όχι για το σύνολο του λογαριασμού, υπολογίζεται για τον Νοέμβριο σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2020, περί τα 80 ευρώ μετά την αφαίρεση της κρατικής επιδότησης των 39 ευρώ. Χωρίς την επιδό-

Άρχισαν να καταφθάνουν οι λογαριασμοί με τις καταναλώσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου, του πλέον καυτού διμήνου, που οι τιμές στη χονδρεμπορική αγορά κινήθηκαν πάνω από τα 230 ευρώ η μεγαβατώρα, αγγίζοντας κάποια στιγμή και ιστορικό ρεκόρ στα 415,94 ευρώ.

τηση δηλαδή ο καταναλωτής θα πλήρωνε παραπάνω 119 ευρώ. Τον Δεκέμβριο, με την εκτίναξη της χονδρεμπορικής τιμής από τα 229 ευρώ/μεγαβατώρα του Νοεμβρίου στα 235 ευρώ/μεγαβατώρα, το επιπλέον κόστος για την ίδια κατανάλωση ρεύματος φτάνει στα 100 ευρώ μετά την επιδότηση. Τα νούμερα μάλιστα είναι συντηρητικά, αφού αναφέρονται σε καταναλώσεις της τάξης των 600 κιλοβαττών τον μήνα, που σύμφωνα με στοιχεία της αγοράς θεωρούνται χαμηλές για τους χειμερινούς μήνες που

πολλά νοικοκυριά κάνουν χρήση ηλεκτρικών συσκευών για θέρμανση. Οι υψηλές εξάλλου καταναλώσεις του προηγούμενου διμήνου, λόγω θέρμανσης, είναι ο βασικός λόγος που φουσκώνουν οι λογαριασμοί του Ιανουαρίου. Ο ετεροχρονισμός των χρεώσεων μεταφέρει για τους επόμενους μήνες τις μεγάλες επιβαρύνσεις. Αυτό σημαίνει ότι οι καταναλωτές θα πρέπει να οπλιστούν με ψυχραιμία διότι θα συνεχίσουν να παραλαμβάνουν φουσκωμένους λογαριασμούς μέχρι και τον Μάρτιο που θα εκκαθαριστούν

πλήρως οι τριμηνιαίες καταναλώσεις από τον Νοέμβριο και μετά, ανεξάρτητα από το κατά πόσον θα συνεχιστεί η αποκλιμάκωση που εμφανίζει η χονδρεμπορική τιμή τον Ιανουάριο. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που η κυβέρνηση προχώρησε στην παράταση των μέτρων στήριξης για τον Ιανουάριο, επιδοτώντας τα οικιακά τιμολόγια για την πρώτη κατοικία με το συνολικό ποσό των 157 εκατ. ευρώ. Τα ελληνικά νοικοκυριά πάντως θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι τα μοναδικά στην Ευρώπη

που επωμίζονται το σύνολο των αυξήσεων της χονδρεμπορικής τιμής. Στις ώριμες και ανταγωνιστικές αγορές της Ευρώπης μόνο ένα ποσοστό 20%-25% της λιανικής τιμής επηρεάζεται από τις διακυμάνσεις της χονδρεμπορικής.

Τα πρόσθετα κόστη

Οι προμηθευτές ρεύματος στην Ελλάδα μετακυλίνουν μέσω της ρήτρας αναπροσαρμογής όχι απλώς το αυξημένο κόστος της χονδρεμπορικής τιμής αλλά και τις προσαυξήσεις που διαμορφώνουν το τελικό κόστος της ενέργειας που αγοράζουν οι ίδιοι για τους πελάτες τους. Οι προσαυξήσεις αυτές δεν είναι καθόλου αμελητέες. Τον Νοέμβριο, για παράδειγμα, το τελικό κόστος εκκαθάρισης της αγοράς έφτασε στα 295,93 ευρώ η μεγαβατώρα από τα 229 ευρώ της χονδρεμπορικής τιμής και τον Δεκέμβριο στα 316,4 ευρώ από τα 235 ευρώ. Οι προσαυξήσεις με κωδικούς ΛΠ1, ΛΠ2, ΛΠ3 αντανakλούν κόστη που είτε έχουν να κάνουν με απώλειες του συστήματος μεταφοράς και διανομής, που κατά το μεγαλύτερο μέρος τους αφορούν ρευματοκλοπές, είτε την έλλειψη ευέλικτης ισχύος και εφεδρειών της αγοράς, αποτέλεσμα της έλλειψης ενός μακροχρόνιου ρεαλιστικού σχεδιασμού, παράγοντες για τους οποίους δεν ευθύνεται ο καταναλωτής που καλείται να πληρώσει.

Τον Νοέμβριο, για παράδειγμα, οι καταναλωτές πλήρωσαν τον κωδικό ΛΠ1 που αντιστοιχεί σε απώλειες του συστήματος (Υψηλή Τάση) 7,97 ευρώ η μεγαβατώρα. Τον κωδικό ΛΠ2 που αντιστοιχεί σε κόστη για τη διαθέσιμη από τους παραγωγούς εφεδρεία του συστήματος, 2,08 ευρώ η μεγα-

βατώρα και για τον Κωδικό ΛΠ3 που αντιστοιχεί στο κόστος για την αγορά εξισορρόπησης, 5,50 ευρώ η μεγαβατώρα. Ασύλληπτο για ευρωπαϊκή χώρα είναι δε το κόστος για τις απώλειες δικτύου, κοινώς ρευματοκλοπές, το οποίο ακολουθεί τη διακύμανση της λιανικής τιμής και τον Νοέμβριο διαμορφώθηκε στα 35 ευρώ η μεγαβατώρα, από 10-12 ευρώ η μεγαβατώρα προ κρίσης, μόλις δηλαδή 4 ευρώ χαμηλότερα από την κρατική επιδότηση.

Οι στρεβλώσεις κοστίζουν

Τα επιπλέον αυτά κόστη δεν συνδέονται με τους εξωγενείς παράγοντες (φυσικό αέριο και CO₂) που οδηγούν την κούρσα των ανατιμήσεων, αλλά με δομικά προβλήματα της ελληνικής αγοράς, η οποία κρατάει σταθερά τα σκήπτρα της ακριβότερης ευρωπαϊκής αγοράς. Για σήμερα, η Ελλάδα εμφανίζει στον ευρωπαϊκό χάρτη τη δεύτερη μετά την Ελβετία (233,82 ευρώ) υψηλότερη χονδρεμπορική τιμή στα 226,2 ευρώ η μεγαβατώρα, παρά την υψηλή συμμετοχή των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα (38,6%) και των υδροηλεκτρικών (12,3%) και την περιορισμένη στο 20,1% συμμετοχή του ακριβού φυσικού αερίου. Η διαμόρφωση των τιμών ρεύματος τόσο στη χονδρεμπορική όσο και στη λιανική αγορά αποτέλεσε αντικείμενο διερεύνησης για τη ΡΑΕ, η οποία αναμένεται να προβεί και σε σχετικές ανακοινώσεις την προσεχή Δευτέρα, εντόπιζοντας αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών στην αγορά της λιανικής ξεκίνησε λίγο πριν από τα Χριστούγεννα η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Κ

ΦΤΑΙΝΕ ΤΑ ΠΕΥΚΑ;
Η μεγάλη αυξήση για τον πελάτη είναι η μεγάλη τιμή

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΤΕΡ
Γιατί οι κλοσούτσοι άφησαν να κινάται επάνω στο λυ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κ

ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΣΝΟΥΠΥ!
Ένα νέο αφιέρωμα στο πιο μεγάλο πρωταθλή της «Καθημερινής»

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κ

ΝΤΕΤΕΚΤΙΒ ΤΕΧΝΗΣ
Ενός νέου γράφου φαντασίας για τη καλλιέργεια

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κ

ΒΙΒΛΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ!
Ενα νέος γράφου φαντασίας για τη καλλιέργεια

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κ

Το περιοδικό της Καθημερινής της Κυριακής

Την Κυριακή 23 Ιανουαρίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ανατιμήσεις-φωτιά σε ενέργεια και βασικά είδη διατροφής

Στα υψηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας ο πληθωρισμός τον Δεκέμβριο

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στα υψηλότερα επίπεδα από τον Ιανουάριο του 2011 σκαρφάλωσε ο δείκτης τιμών καταναλωτή τον Δεκέμβριο του 2021, ξεπερνώντας το φράγμα του 5%, κάτι, άλλωστε, που αναμενόταν. Οι ανατιμήσεις πλέον δεν περιορίζονται στα ενεργειακά προϊόντα και σε κάποια τρόφιμα, αλλά είναι ορατές σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών από το φυσικό αέριο έως τα ζυμαρικά και τα σκεύη μαγειρικής. Ο μέσος ετήσιος δείκτης τιμών καταναλωτή διαμορφώθηκε το 2021 σε 1,2%, στο υψηλότερο επίπεδο από το 2012 (1,5%).

Το ενεργειακό κόστος, βεβαίως, και οι πολύ μεγάλες αυξήσεις σε πολύ βασικά είδη διατροφής, όπως είναι το ψωμί, τα ζυμαρικά, οι πατάτες, τα φρούτα, τα λαχανικά, το κρέας και τα τυριά, είναι αυτά που προκαλούν τον μεγαλύτερο «πονοκέφαλο» στα νοικοκυριά, στις επιχειρήσεις και στο οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης. Οι αυξήσεις ροκανίζουν το διαθέσιμο προς κατανάλωση εισόδημα, με συνέπεια να μειώνονται ακόμη και οι θεωρούμενες ως σχετικά ανελαστικές δαπάνες – αυτές για τα τρόφιμα –, ενώ ακόμη πιο μειωμένη είναι η ζήτηση στο υπόλοιπο λιανεμπόριο, παρά το γεγονός ότι διανύουμε περίοδο εκπτώσεων.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η ΕΛΣΤΑΤ, ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 5,1% τον Δεκέμβριο του 2021 σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2020. Η μεγάλη αυτή αύξηση οφείλεται στη διατήρηση των ενεργειακών προϊόντων σε υψηλά επίπεδα και τον Δεκέμβριο του 2020. Η μεγάλη αυτή αύξηση οφείλεται στη διατήρηση των ενεργειακών προϊόντων σε υψηλά επίπεδα και τον Δεκέμβριο του 2020. Η μεγάλη αυτή αύξηση οφείλεται στη διατήρηση των ενεργειακών προϊόντων σε υψηλά επίπεδα και τον Δεκέμβριο του 2020.

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αλλα 135% της τιμής του φυσικού αερίου και 45% του ρεύματος - Αυξήσεις 4,9% στο ψωμί, 7,6% στα ζυμαρικά, 17% στο ελαιόλαδο.

ωσαν, και πλέον στην τελική τιμή των καινούργιων έχουν μετακυλισθεί –έστω και μερικώς– οι αυξήσεις στο κόστος παραγωγής. Το φυσικό αέριο ήταν κατά 135% ακριβότερο τον Δεκέμβριο του 2021 σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2020, το ηλεκτρικό ρεύμα κατά 45% ακριβότερο και το πετρέλαιο θέρμανσης κατά 34,1% ακριβότερο.

Πολύ μεγάλες αυξήσεις καταγράφηκαν σε ετήσια βάση σε όλα τα βασικά είδη διατροφής και μάλιστα σε αυτά που συνήθως καταναλώνουν και τα νοικοκυριά με πολύ χαμη-

λά εισοδήματα: 4,9% στο ψωμί, 7,6% στα ζυμαρικά, 17% στο ελαιόλαδο, 6,6% στα πουλερικά και στα αλλαντικά, 14,2% στις πατάτες, 17,1% στα σπορέλαια, 6,7% στα ψάρια, 5,5% σε τυριά, φρούτα και λαχανικά.

Το γεγονός, δε, ότι τώρα περνούν κυρίως στην τιμή καταναλωτή οι αυξήσεις στα τρόφιμα φαίνεται από το γεγονός των μεγάλων μεταβολών σε μηνιαία βάση. Έτσι, τον Δεκέμβριο του 2021 η τιμή των ζυμαρικών αυξήθηκε κατά 6,6% σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2021, του μοσχαρίσιου κρέατος κατά 2,3%, των ψαριών κατά 1,7%, των τυριών κατά 1,6%. Το χειρότερο είναι ότι στις αλυσίδες σουπερ μάρκετ έχουν φτάσει και νέοι τιμοκατάλογοι και οι νέες αυξήσεις αναμένεται να περάσουν στις λιανικές τιμές μέσα στις επόμενες ημέρες. Οι δε αλυσίδες υποστηρίζουν ότι πλέον το ενεργειακό κόστος είναι πολύ υψηλό και είναι εξαιρετικά δύσκολο να απορροφήσουν τις αυξήσεις, οι οποίες καταγράφονται και στα

προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας.

Η διαταραχή, δε, της εφοδαστικής αλυσίδας και οι ελλείψεις που αυτή προκαλεί δημιουργούν σε ορισμένες κατηγορίες προϊόντων μεγάλη αύξηση της ζήτησης, με συνέπεια την καταγραφή υπεργων ανατιμήσεων.

Πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό που συμβαίνει στην αγορά αυτοκινήτου: λόγω της διακοπής της παραγωγής σε αρκετές αυτοκινητοβιομηχανίες, είτε λόγω έλλειψης πρώτων υλών είτε λόγω κρουσμάτων κορωνοϊού, καθυστερούν οι παραδόσεις καινούργιων αυτοκινήτων. Τα τελευταία πωλούνται πλέον ακριβότερα και σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ η ετήσια αύξηση είναι 7,7%. Ακριβώς λόγω των πολύμηνων καθυστερήσεων στις παραδόσεις καινούργιων αυτοκινήτων, πολλοί καταναλωτές στρέφονται στην αγορά μεταχειρισμένων. Αποτέλεσμα; Οι τιμές των μεταχειρισμένων αυτοκινήτων έχουν αυξηθεί, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, κατά 11,5%.

Δύο κίνδυνοι για παγίωση υψηλού πληθωρισμού

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ημέρες της δεκαετίας του 1970, του τέλους της δεκαετίας του 1990 και της πρώτης δεκαετίας του 2000 θύμισε το 5,1% του πληθωρισμού του Δεκεμβρίου. Η αλματώδης άνοδος των τελευταίων μηνών ήταν πάντως αναμενόμενη, συμφωνούν οι οικονομολόγοι, που προς το παρόν μένουν πιστοί στο σενάριο της προσωρινότητας του φαινομένου, αν και επισμαίουν κάποιους κινδύνους, που ίσως οδηγήσουν σε μονιμότερο χαρακτήρα πληθωριστικές πιέσεις.

Ένας βασικός τέτοιος κίνδυνος, όπως αναφέρουν, είναι η δημιουργία του λεγόμενου σπирάλ τιμών - μισθών, εφόσον εδραιωθούν προσδοκίες για υψηλές τιμές που θα οδηγήσουν σε πιέσεις για αυξήσεις μισθών. Ένας δεύτερος είναι η «πράσινη μετάβαση» που πιέζει τις τιμές, ιδίως του φυσικού αερίου, το οποίο θεωρείται μεταβατικό καύσιμο. Τους πληθωριστικούς κινδύνους της «πράσινης μετάβασης» επισήμανε πρόσφατα και η Ιζαμπελ Σνάμπελ, μέλος του Δ.Σ. της ΕΚΤ, η οποία, μάλιστα, είπε πως η τράπεζα ενδέχεται να αναθεωρήσει την πρόβλεψή της για τον πληθωρισμό φέτος – 3,2% σε ετήσια βάση. Σε αυτή τη φάση, πάντως, η Ελλάδα έχει χαμηλότερο πληθωρισμό από τον

μέσο όρο της Ευρωζώνης (4,4% ο εναρμονισμένος δείκτης τον Δεκέμβριο έναντι 5% στην Ευρωζώνη).

Δεν θεωρούν, ωστόσο, οι οικονομολόγοι ότι η ανάκαμψη κινδυνεύει από τον πληθωρισμό. Η δυναμική είναι τέτοια, λόγω επενδύσεων, υποστηρίζουν, που θα αντισταθμίσει τις όποιες από-

Η δημιουργία του λεγόμενου σπирάλ τιμών - μισθών και το κόστος της «πράσινης μετάβασης» ανησυχούν τους οικονομολόγους.

λεις στην κατανάλωση, η οποία άλλωστε θα στηριχθεί από τα μέτρα της κυβέρνησης.

Έτσι, το μοντέλο που εφαρμόζει ο καθηγητής Παναγιώτης Πετράκης στο ΕΚΠΑ προβλέπει ανάκαμψη 4,6% για το 2022, κοντά στις εκτιμήσεις της κυβέρνησης για 4,5%, ενώ ανεβάζει στο 8,47% την ανάκαμψη του 2021, αρκετά υψηλότερα από την πρόβλεψη του προϋπολογισμού του 2022 για 6,9%.

Λίγο πάνω από 8,5% εκτιμάει την ανάκαμψη του 2021 και το ΚΕΠΕ στην τελευταία πρόβλεψή του, που πρόκειται σύντομα

να δημοσιοποιηθεί, ενώ εκτιμά ρυθμό ανάπτυξης το πρώτο εξάμηνο φέτος 5,5%.

«Το πρόβλημα εξαιτίας της διαταραχής της εφοδαστικής αλυσίδας θα φύγει», αναφέρει ο καθηγητής και πρόεδρος του ΚΕΠΕ, Παναγιώτης Λιαργκόβας. Ωστόσο διατηρεί επιφυλάξεις για την επίδραση των τιμών της ενέργειας, καθώς θεωρεί ότι οι αποφάσεις της Επιτροπής για την «πράσινη μετάβαση» μπορεί να λειτουργήσουν πληθωριστικά για κάποιο διάστημα. «Ποιος θα επενδύσει στο φυσικό αέριο, θα υπάρξει πίεση τιμών».

Επιπλέον, ειδικά για την Ελλάδα ο ίδιος σχολιάζει ότι λόγω της ατελούς λειτουργίας των αγορών «όταν ανεβαίνει κάτι, δύσκολα κατεβαίνει».

Εκτός από την «πράσινη μετάβαση», ο επικεφαλής οικονομολόγος της Alpha Bank, Παναγιώτης Καπόπουλος, σημειώνει ότι ειδικά στην Ευρώπη υπάρχουν και γεωπολιτικοί κίνδυνοι, εξαιτίας της έντασης στις σχέσεις της με Ρωσία και Ουκρανία. Πάντως θεωρεί ότι προς το παρόν ως βασικό σενάριο ισχύει αυτό της ΕΚΤ περί παροδικού φαινομένου.

Ειδικά ως προς την Ελλάδα ο κίνδυνος θα ήταν, σύμφωνα με τον κ. Καπόπουλο, η δημιουρ-

για ενός σπирάλ μισθών - τιμών. Ωστόσο δεν θεωρεί ότι αυτό είναι πολύ πιθανό, καθώς το ευρώ και το νέο θεσμικό πλαίσιο για τον καθορισμό των μισθών προστατεύουν έναντι τέτοιων κινδύνων.

Κίνδυνο να επιμεινουν οι υψηλές τιμές, αν περάσουν στις προσδοκίες και δ' αυτών εδραιωθούν, επισμαίνει ο επικεφαλής οικονομολόγος της Eurobank, Τάσος Αναστασάτος.

Η Eurobank προβλέπει πληθωρισμό 3,1% κατά μέσον όρο φέτος. Ο κ. Αναστασάτος σημειώνει ότι προς το παρόν δεν τον ανησυχεί το φαινόμενο, καθώς ήταν αναμενόμενο να ακολουθήσει η Ελλάδα τις άλλες χώρες, με καθυστέρηση, και επίσης σημειώνει ότι ο πυρήνας του πληθωρισμού, αν αφαιρεθούν τα τρόφιμα και η ενέργεια, παραμένει χαμηλά, στο 1%.

Στον βαθμό που είναι προσωρινό το φαινόμενο εξάλλου, επισμαίνει, βοηθάει το δημόσιο χρέος, που υπολογίζεται ως ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ.

Στο ερώτημα αν η μετάλλαξη «Ομικρον» θα λειτουργήσει πληθωριστικά ή όχι, που μας απασχόλησε το προηγούμενο διάστημα, ο καθηγητής Πετράκης υποστηρίζει ότι τελικά φαίνεται πως λειτουργεί αποπληθωριστικά. Ηδη, σημειώνει, έχει επιβραδυνθεί ο ρυθμός ανάκαμψης, καθώς υπάρχει απουσία εργαζομένων και μείωση εισοδημάτων.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον τουρισμό με στόχο τα 27 δισ. ευρώ ετησίως

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον ελληνικό τουρισμό παρουσίασε στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) κατά τη διάρκεια τηλεδιάσκεψης Τετάρτη. Ο στόχος του για το 2030 στα τουριστικά έσοδα έχει τεθεί στα 27 δισ. ευρώ και 50 εκατομμύρια επισκέψεις με 307 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης αποτελεί την τελική σύνθεση της μελέτης «Ελληνικός Τουρισμός 2030 | Σχέδια Δράσης» που εκπονήθηκε από το ΙΝΣΕΤΕ και πρόκειται για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση σχετικά με τον σχεδιασμό και την άσκηση πολιτικής, τη διαχείριση και τη διακυβέρνηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος και των προορισμών.

«Η Ελλάδα πιστεύω ότι θα βγει κερδισμένη στον τουριστικό τομέα από την κρίση της πανδημίας», δήλωσε ο πρωθυπουργός. «Η χώρα αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση ως προς τη διεθνή της εικόνα. Όλες οι mega τάσεις, κυρίως η στροφή στο wellness, στην εμπειρία, στον άνθρωπο, στη συμβίωση με το φυσικό πολιτιστικό περιβάλλον, πιστεύω ότι αναδεικνύουν τα σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματά της χώρας. Τώρα έχει έρθει η στιγμή για να υλοποιήσουμε ένα μακρόπνοο στρατηγικό σχέδιο, το οποίο θα μπορέσει να αναδείξει όλα μας αυτά τα πολύ σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα», σημείωσε, μεταξύ άλλων, ο πρωθυπουργός.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης υπογράμμισε επίσης πως «πρέπει να ξενασκειτούμε τι σημαίνει εθνικό branding της χώρας στη μετά την πανδημία περίοδο», ενώ εκτίμησε πως το 2022 θα είναι μια χρονιά μεταβάσης με πολύ έντονους ρυθμούς τουριστικής κίνησης, εφόσον όλα πάνε καλά με την COVID-19.

«Εδώ καλούμαστε να κάνουμε ένα σχεδιασμό σε βάθος χρόνου. Οπότε αποδίδω πολύ μεγάλη σημασία στο πώς θα μετατρέψουμε αυτό το σημαντικό κείμενο σε έναν άξονα δράσεων», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ, Γιάννης Ρέτσος, υπογράμμισε πως στόχος είναι το Εθνικό Σχέδιο Δράσης να αποτελέσει την αρχή μιας περιόδου δημόσιας διαβούλευσης, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς η επιτυχής υλοποίηση της στρατηγικής χρειάζεται και απαιτεί ουσιαστικούς συμμετοχικούς και συνοδοιπόρους, συνθετικά και συνδυαστικά με τους υπόλοιπους δυναμικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

«Η Ελλάδα θα βγει κερδισμένη στον τουριστικό τομέα από την κρίση της πανδημίας», δήλωσε ο πρωθυπουργός.

Ο υπουργός Τουρισμού, Βασίλης Κικιλίας, μεταξύ άλλων σημείωσε πως η συγκεκριμένη μελέτη μπορεί να λειτουργήσει επιβοηθητικά ως κατευθυνση πολιτικής στους Οργανισμούς Διαχείρισης Προορισμού, που θα δημιουργηθούν μετά και την πρόσφατη ψήφιση του σχετικού νομοσχεδίου.

Στο πλαίσιο της τηλεδιάσκεψης επιβεβαιώθηκε επίσης η ανθεκτικότητα του ελληνικού τουρισμού το 2021, καθώς ο τουριστικός τομέας συνέεισέφερε στην ελληνική οικονομία κατά προσέγγιση το 55% των πληρωμών του 2019. Εκφράστηκε, δε, η πεποίθηση ότι θα πετύχει ακόμη καλύτερα αποτελέσματα τη φετινή χρονιά.

Η. ΜΠ.

Ο χριστουγεννιάτικος τζίρος δεν επανήλθε στα επίπεδα του 2019

Υψηλότερος μεν σε σύγκριση με το 2020, όταν τα φυσικά καταστήματα ήταν κλειστά, αλλά αρκετά χαμηλότερος σε σύγκριση με το 2019, ήταν ο τζίρος των εμπορικών επιχειρήσεων κατά την πρόσφατη εορταστική περίοδο, με τους περιορισμούς για την είσοδο των καταναλωτών στα καταστήματα, αλλά και τις ανατιμήσεις που ροκανίζουν το διαθέσιμο προς κατανάλωση εισόδημα να αποτελούν τους κύριους παράγοντες για τη μειωμένη αγοραστική κίνηση. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΙΝΕΜΥ - ΕΣΕΕ), το 68% των επιχειρήσεων είχε χαμηλότερο τζίρο την εορταστική περίοδο του 2021 σε σύγκριση με αυτήν του 2019. Τις χαμηλές επιδόσεις στη διάρκεια των εορτών διαδέχεται ακόμη μία, πιο υποτονική από πλευράς ζήτησης, εκπαιδευτική περίοδος, με τον Εμπορικό Σύλλογο Αθηνών να κάνει λόγο για τζίρο μειωμένο κατά 50% την πρώτη εβδομάδα των εκπτώσεων σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019.

Από την έρευνα του ΙΝΕΜΥ - ΕΣΕΕ προκύπτει ότι για το 43% των επιχειρήσεων η κίνηση κατά την εορταστική περίοδο 2021 ήταν μέτρια. Αντίθετα, τέσσερις στους δέκα επιχειρηματίες (43%) δήλωσαν λίγο έως καθόλου ικανοποιημένοι. Μόνο μία στις επτά επιχειρήσεις εμφανίζεται πολύ έως πάρα πολύ ικανοποιημένη από τις επιδόσεις της κατά την εορταστική περίοδο. Ενδιαφέρον έχει επίσης το γεγονός ότι μία στις τρεις επιχειρήσεις είχε μικρότερο τζίρο κατά την πρόσφατη εορταστική περίοδο σε σύ-

γκριση με αυτήν του 2020, παρά το γεγονός ότι το 2020 τα φυσικά καταστήματα λειτουργούσαν μόνο με τη μέθοδο του click away (από τις 13 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020). Άνοδο πωλήσεων τα Χριστούγεννα του 2021 κατέγραψε το 36% των επιχειρήσεων, ενώ στα ίδια επίπεδα παρέμειναν οι πωλήσεις για το 31%.

Η έρευνα έρχεται επίσης να επιβεβαιώσει τη σημαντική συμβολή του ηλεκτρονικού εμπορίου στον τζίρο των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις που είχαν τη δυνατότητα πωλήσεων και εκτός φυσικών καταστημάτων (τηλεφωνικές παραγγελίες, πωλήσεις μέσω

Τις χαμηλές επιδόσεις στη διάρκεια των εορτών διαδέχεται ακόμη μία, πιο υποτονική από πλευράς ζήτησης, εκπαιδευτική περίοδος.

κοινωνικών δικτύων, site, e-shop) εμφάνισαν σημαντικά καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με εκείνες που δεν είχαν. Συγκεκριμένα, αύξηση πωλήσεων κατέγραψε τα Χριστούγεννα του 2021 το 41% και μείωση το 27%. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι από αυτές, το 32% απέκτησε τη δυνατότητα να πραγματοποιεί πωλήσεις εκτός φυσικών καταστημάτων κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Σε ό,τι αφορά τις εκτιμήσεις για τον τζίρο των χειμερινών εκπτώσεων, τέσσερις στους δέκα εκτιμούν ότι αυτός θα είναι μειωμένος και μόλις ένας στους δέκα αναμένει άνοδο.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ξεπέρασε και το 39% η ανεργία στους νέους τον Νοέμβριο

Στη μάχη για τη μείωσή της το «πρώτο ένησημο» και η επιδότηση εισφορών

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Μισθό τουλάχιστον 570 ευρώ καθαρά μπορούν να λάβουν οι νέοι, ηλικίας από 18 έως 29 ετών, που θα προσληφθούν για πρώτη φορά εντός του 2022, μέσω του προγράμματος «πρώτο ένησημο». Πρόκειται για το «όπλο» που ρίχνει στη μάχη κατά της ανεργίας των νέων το υπουργείο Εργασίας, καθώς το ποσοστό της καλπάζει, ξεπερνώντας τον Νοέμβριο –σύμφωνα με τη Eurostat– το 39%, με αποτέλεσμα η χώρα μας να καταλαμβάνει για μια ακόμη φορά την αρνητική πρώτη θέση.

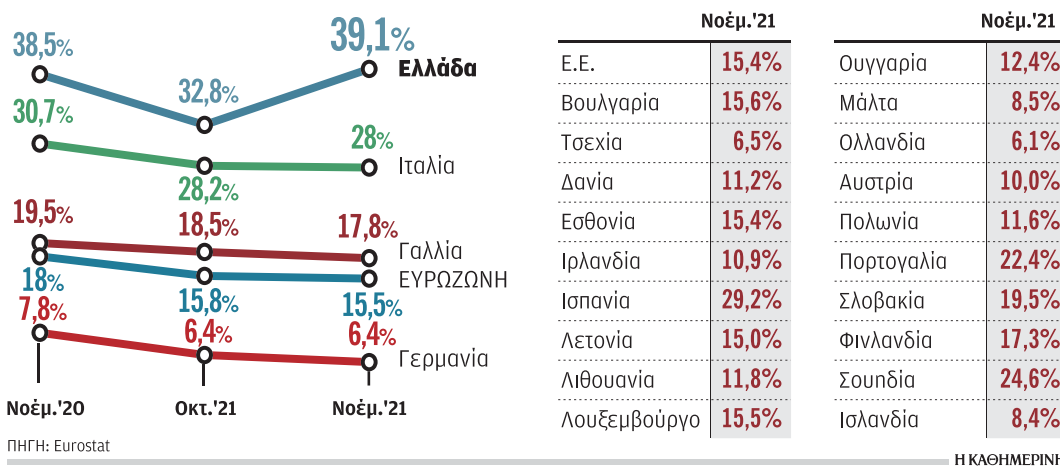
Ακόμη και μεταξύ των χωρών - μελών του ΟΟΣΑ η Ελλάδα, σύμφωνα με την πρόσφατη μελέτη του Οργανισμού, βρίσκεται στη δεύτερη χειρότερη θέση, με ποσοστό ανεργίας των νέων στο 33,2% (στοιχεία Οκτωβρίου 2021), με την Κόστα Ρίκα να αναδεικνύεται «πρωταθλήτρια», έχοντας ποσοστό ανεργίας νέων της τάξης του 36,9% και την Ισπανία να μας ακολουθεί με 30,3%.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί, όπως φαίνεται από τα στοιχεία της Eurostat, το γεγονός ότι σε μια περίοδο που το γενικό ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα παραμένει σε σχετικά χαμηλό επίπεδο (στο 13,4% τον Νοέμβριο έναντι 13,3% τον Οκτώβριο του 2021), καταγράφεται ραγδαία αύξηση της ανεργίας των νέων από 32,8% σε 39,1%. Αύξηση παρατηρείται και σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2020 (38,5%), παρότι ένα χρόνο πριν το γενικό ποσοστό ανεργίας ήταν στο 16,2%.

Σε αυτό το πλαίσιο το πρόγραμμα επιδότησης, που κατ'εκτίμηση του υπουργείου Εργασίας αφορά τουλάχιστον 40.000 νέους ηλικίας έως 29 ετών, οι οποίοι θα αποκτήσουν το πρώτο τους ένησημο εντός του 2022, αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Η συνολική ενίσχυση ανέρχεται σε 1.200 ευρώ για τους πρώτους 6 μήνες πλήρους απασχόλησης. Στους νέους που θα προσλη-

Ανεργία νέων, έως 25 ετών

Η Ελλάδα παραμένει «πρωταθλήτρια» ανεργίας στους νέους στην Ε.Ε. και δεύτερη στον ΟΟΣΑ, μετά την Κόστα Ρίκα.

φθούν για πρώτη φορά εντός του 2022 θα καταβληθεί επίδομα 600 ευρώ για έξι μήνες, σε έξι ισόποσες μηνιαίες δόσεις. Αντίστοιχα, 600 ευρώ θα δοθούν και στους εργοδότες, προκειμένου να επιδοτηθεί ένα μέρος του μισθολογικού κόστους. Έτσι, για παράδειγμα, νέος που θα προσληφθεί σήμερα με τον κατώτατο μισθό των 663 ευρώ, θα λάβει καθαρά 570 ευρώ τον μήνα συν 100 ευρώ από την επιδότηση του πρώτου ενσήμου, σύνολο 670 ευρώ. Προσοχή όμως. Το επίδομα δεν θα χορηγηθεί από τον εργοδότη μαζί με τον

μισθό. Θα καταβληθεί από το υπουργείο Εργασίας.

Βέβαια, το «πρώτο ένησημο» αφορά και θέσεις μερικής απασχόλησης, καθώς απευθύνεται και σε φοιτητές που επιδιώκουν να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία ενώ σπουδάζουν. Στην περίπτωση αυτή, η επιδότηση μειώνεται στα 600 ευρώ (το ήμισυ του αρχικού ποσού) και επιμερίζεται σε 300 ευρώ για τον εργοδότη και 300 ευρώ για τον εργαζόμενο.

Προκειμένου να δημιουργήσει ισχυρά κίνητρα πρόσληψης νέων στις επιχειρήσεις αλλά και να στηρίξει μέρος από το μισθολογικό και το μη μισθολογικό κόστος, το υπουργείο Εργασίας «τρέχει» το πρόγραμμα αυτό ταυτόχρονα με το πρόγραμμα επιχορήγησης 50.000 θέσεων εργασίας, επιπλέον των 100.000 θέσεων που καλύφθηκαν εντός του 2021. Το πρόγραμμα θα παραμείνει ανοικτό έως ότου καλυφθούν οι θέσεις εντός του 2022 και

αφορά την επιδότηση από το κράτος του συνόλου των ασφαλιστικών εισφορών (εργοδοτών - εργαζομένων) για έξι μήνες, για προσλήψεις πλήρους απασχόλησης σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

Από τον συνδυασμό των δύο προγραμμάτων, ο εργοδότης μπορεί να έχει όφελος για τους πρώτους 6 μήνες της τάξης του 42%. Και αυτό γιατί κερδίζει 100 ευρώ τον μήνα από τον μισθό μέσω του προγράμματος «πρώτο ένησημο» και 243 ευρώ τον μήνα από τις ασφαλιστικές εισφορές (εφόσον του δίνει τον κατώτατο μισθό) μέσω του προγράμματος επιδότησης των 100.000 + 50.000 θέσεων εργασίας. Έτσι, για έναν εργαζόμενο πλήρους απασχόλησης με κατώτατο μισθό 663 ευρώ τον μήνα, το αρχικό κόστος για τον εργοδότη είναι 820 ευρώ τον μήνα, το οποίο με τον συνδυασμό των δύο προγραμμάτων μειώνεται για 6 μήνες κατά 343 ευρώ.

Τι πρέπει να προσέχουν εργαζόμενοι και εργοδότες

Σύμφωνα με πρόσφατη υπουργική απόφαση, το πρόγραμμα «Πρώτο ένησημο» προβλέπει την υποχρέωση του νέου, αμέσως μετά την πρόσληψή του, να υποβάλει ηλεκτρονική αίτηση - υπεύθυνη δήλωση αποδοχής συμμετοχής του σε αυτό. Σε αυτήν, εκτός των προσωπικών στοιχείων του και του αριθμού πρωτοκόλλου ένταξης του στο πρόγραμμα, τα οποία αντλού-

νται αυτόματα από το σύστημα «Εργάνη», θα πρέπει να δηλώσει και το πιστωτικό ίδρυμα και τον αριθμό τραπεζικού λογαριασμού του (IBAN).

Προηγείται, βέβαια, η αίτηση ένταξης στο πρόγραμμα από τον εργοδότη, η έγκρισή της και στη συνέχεια η πρόσληψη, η οποία και δηλώνεται στο σύστημα. Σε περίπτωση που η επιχείρηση επιθυμεί να εντάξει έναν ή

περισσότερους ωφελούμενους παράλληλα και στο πρόγραμμα «Πρώτο ένησημο» και στο πρόγραμμα των 150.000 νέων θέσεων εργασίας, θα υποβάλει για κάθε νέο ξεχωριστή ηλεκτρονική αίτηση.

Οι θέσεις εργασίας που επιδοτούνται με το «Πρώτο ένησημο» είναι επιπρόσθετες σε σχέση με τις υφιστάμενες θέσεις εργασίας. Αυτό στην πράξη σημαίνει πως

ο εργοδότης υποχρεούται να διατηρήσει κατά μέσον όρο τον ίδιο αριθμό εργαζομένων που είχε τη 12η Νοεμβρίου 2021 (ημερομηνία δημοσίευσης της νομοθετικής ρύθμισης για το πρόγραμμα) για το χρονικό διάστημα επιδότησης της νέας θέσης εργασίας, προσαυξημένο κατά τον αριθμό των νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας σύμφωνα με το παρόν πρόγραμμα.

Μάχη Ευρωπαίων και Κινέζων για 770 λεωφορεία 384 εκατ.

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Την ερχόμενη Τρίτη 18 Ιανουαρίου εκπνέει η προθεσμία για την υποβολή προσφορών στον ηλεκτρονικό διαγωνισμό του υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών για την προμήθεια 770 λεωφορείων χαμηλών και μηδενικών ρύπων. Ωστόσο, εκκρεμούν οι αποφάσεις της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ) επί των ενστάσεων που έχουν υποβάλει ένας βορειοευρωπαϊκός και ένας ανατολικοευρωπαϊκός όμιλος. Εάν μέχρι την ερχόμενη Δευτέρα η ΑΕΠΠ αποφανθεί επί των ενστάσεων και με τρόπο που να μην επηρεάζει τη διενέργεια του διαγωνισμού, αναμένεται η υποβολή των προσφορών την αμέσως επόμενη μέρα. Σε διαφορετική περίπτωση ο διαγωνισμός αναγκαστικά θα λάβει παράταση. Παράταση στην οποία πάντως αρκετοί από τους ενδιαφερομένους κατασκευαστές προσβλέπουν, καθώς η παγκόσμια έλλειψη μικροεπεξεργαστών, ηλεκτρονικών εξαρτημάτων που είναι απαραίτητα για την κατασκευή των λεωφορείων, περιορίζει τις δυνατότητες παραγωγής τους αλλά και ανταγωνιστικών τιμολογήσεων.

Το ενδιαφέρον από τους μεγάλους ευρωπαϊκούς αλλά και δύο κινεζικούς ομίλους είναι έντονο για τον διεθνή ανοικτό ηλεκτρονικό δημόσιο διαγωνισμό του υπουργείου για την προμήθεια 770 λεωφορείων χαμηλών και μηδενικών ρύπων και συγκεκριμένα για 350 ηλεκτρικά, 300 CNG (συμπιεσμένου φυσικού αερίου) και 120 υβριδικά, συνολικού εκτιμώμενου προϋπολογισμού 384 εκατομμυρίων ευρώ. Ο διαγωνισμός, που προκηρύχθηκε τον Οκτώβριο, έχει εξασφαλισμένη χρηματοδότηση του Δημοσίου για την αγορά των εν λόγω οχημάτων από το Ταμείο Ανάκαμψης, αλλά και από το ΕΣΠΑ.

Τα 770 νέα λεωφορεία αναμένεται να ενισχύσουν σημαντικά το παραγόμενο μεταφορικό έρ-

γο, μειώνοντας παράλληλα τις αρνητικές επιπτώσεις των μεταφορών στην ποιότητα του αέρα και το περιβάλλον συνολικά. Τα λεωφορεία για την προμήθεια του διαγωνισμού χωρίζονται σε πέντε διαφορετικές κατηγορίες, τόσο όσον αφορά το καύσιμό τους όσο και το μέγεθός τους και για τα οποία θα υποβληθούν ξεχωριστές προσφορές. Τον διαγωνισμό αυτό των 384 εκατομμυρίων ευρώ για τα 770 λεωφορεία θα ακολουθήσει και δεύτερος για την προμήθεια επιπλέον 530 λεωφορείων ώστε στο σύνολό τους να φτάσουν τα 1.300.

Όσοι παρακολουθούν την αγορά των λεωφορείων από κοντά και τις συμμετοχές σε ανάλογους διαγωνισμούς στο παρελθόν στην Ελλάδα αλλά και πρόσφατα

Την ερχόμενη Τρίτη εκπνέει η προθεσμία υποβολής προσφορών. Ωστόσο, εκκρεμεί ενστάσεις μπορεί να φέρουν παράταση.

στο εξωτερικό, προσεχίζουν την κάθοδο της σουηδικής Volvo AB που συνεργάζεται στην Ελλάδα με τον όμιλο Σαρακάκη, αλλά και της γερμανικής Daimler διά της ελληνικής θυγατρικής της.

Επίσης βέβαιη θεωρείται και η συμμετοχή της πολωνικής Solaris, που αποτέλεσε άλλωστε την έκπληξη στον προηγούμενο μεγάλο διαγωνισμό του ελληνικού Δημοσίου πριν από περίπου 13 έτη, οπότε και εξασφάλισε τη σχετική προμήθεια, αναφέρουν πηγές της αγοράς. Βεβαίως στον διαγωνισμό παρούσα θα είναι και η Heuliez Bus, η γαλλική θυγατρική της IVECO. Οι ευρωπαϊκοί αυτοί όμιλοι θα αναμετρηθούν με τις κινεζικές Yutong Bus και BYD που θεωρούνται διεθνώς από τους μεγαλύτερους κατασκευαστές ηλεκτροκίνητων οχημάτων μαζικής μεταφοράς.

Ο διαγωνισμός, που προκηρύχθηκε τον Οκτώβριο, έχει εξασφαλισμένη χρηματοδότηση του Δημοσίου για την αγορά των εν λόγω οχημάτων από το Ταμείο Ανάκαμψης, αλλά και από το ΕΣΠΑ.

Επενδύσεις 258,7 εκατ. ευρώ σε ακίνητα από ξένους επενδυτές το 2021

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Μικρή αύξηση της τάξεως του 10,3% κατέγραψε ο αριθμός των αδειών παραμονής σε επενδυτές από χώρες εκτός Ε.Ε. το 2021, καθώς συνολικά χορηγήθηκαν 1.035 νέες άδειες, από 938 το 2020. Ως εκ τούτου, τα κεφάλαια που τοποθετήθηκαν στην ελληνική αγορά ακινήτων για τον σκοπό αυτό, υπολογίζονται σε τουλάχιστον 258,7 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για μια θετική εξέλιξη, η οποία καταδεικνύει τη διατήρηση του υψηλού επενδυτικού ενδιαφέροντος από το εξωτερικό για την απόκτηση κατοικιών στην Ελλάδα.

Μάλιστα, ενδέχεται η αύξηση των αδειών να είναι ακόμα υψηλότερη, με δεδομένο ότι ο αριθμός αφορά άδειες που έχουν ήδη εκδοθεί και δεν καλύπτει και τα αιτήματα για την έκδο-

Αυξήθηκαν κατά 10% σε σχέση με το 2020 οι άδειες παραμονής που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «χρυσή βίζα».

ση αδειών που έχουν κατατεθεί αλλά ακόμα δεν έχει ολοκληρωθεί η επεξεργασία τους. Τα τελευταία χρόνια, είναι πάντα η πρακτική του υπ. Μεταναστευτικής Πολιτικής να αναθεωρεί προς τα πάνω τα σχετικά νούμερα του προηγούμενου χρόνου, μόλις ολοκληρωθεί η επεξεργασία και των αιτημάτων που κατατέθηκαν το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Ασφαλώς,

Η μεγαλύτερη αγοραστική ομάδα, με μερίδιο της τάξεως του 66,6%, είναι οι Κινέζοι, που έχουν λάβει από το 2014 6.405 άδειες.

ακόμα κι έτσι, η επίδοση του προγράμματος «χρυσή βίζα» παραμένει χαμηλότερη όχι μόνο του 2019, αλλά και του 2018. Ει-

δικότερα, το 2018 είχαν εκδοθεί 1.893 άδειες, ενώ το 2019 ήταν έτος-ρεκόρ με 3.535 νέες άδειες. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι

στην πραγματικότητα, το 2021 οι αγορές ακινήτων που έχουν γίνει από ξένους επενδυτές είναι πολύ περισσότερες σε σχέση με τον αριθμό των αδειών που έχουν εκδοθεί. Ωστόσο, τα προβλήματα και οι καθυστερήσεις που παρατηρούνται σε διάφορα κτηματολογικά γραφεία και υποθηκοφυλακεία, έχουν ως αποτέλεσμα και τη σημαντική χρονική υστέρηση στην έκδοση των αδειών. Είναι δεδομένο ότι για αγορές που έγιναν πέρυσι, οι άδειες παραμονής θα εκδοθούν φέτος.

Με βάση τα τελευταία στοιχεία, από την έναρξη ισχύος του προγράμματος το 2014, μέχρι και το τέλος του 2021, έχουν χορηγηθεί συνολικά 9.610 άδειες παραμονής σε μεμονωμένους επενδυτές και συνολικά 28.767 άδειες, υπολογίζοντας και τα μέλη των οικογενειών τους. Η

μεγαλύτερη αγοραστική ομάδα με μερίδιο της τάξεως του 66,6% είναι οι Κινέζοι, που έχουν λάβει 6.405 άδειες. Ακολουθούν με 605 άδειες οι επενδυτές από την Τουρκία, με την πρώτη τριάδα να κλείνει με τους επενδυτές από τη Ρωσία, που έχουν λάβει 576 άδειες παραμονής. Οι επενδυτές από τον Λίβανο έχουν λάβει 304 άδειες, ενώ ακολουθεί η Αίγυπτος με 250 άδειες και το Ιράν με 194.

Υπενθυμίζεται ότι με βάση στοιχεία της ΤΤΕ, κατά το εννεάμηνο του 2021, καταγράφηκαν εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό για μια αγορά ακινήτων ύψους 797,2 εκατ. ευρώ, έναντι 592 εκατ. ευρώ κατά το αντίστοιχο διάστημα του 2020. Πρόκειται για μια αύξηση της τάξεως του 34,7% σε ετήσια βάση, έναντι μείωσης κατά 42,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2020.

Σχέδιο δημιουργίας 86.000 νέων θέσεων εργασίας από τον ΟΑΕΔ

Στη μάχη κατά της ανεργίας 16 προγράμματα ύψους άνω των 590 εκατ. ευρώ

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Με στόχο τη δημιουργία 86.000 νέων θέσεων εργασίας εντός του 2022, ο ΟΑΕΔ αναμένεται να «ρίξει» στη μάχη κατά της ανεργίας 16 προγράμματα, προϋπολογισμού άνω των 590 εκατ. ευρώ. Τα γραφεία του ΟΑΕΔ επισκέφθηκε, μαζί με τον αρμόδιο υπουργό Εργασίας Κωστή Χατζηδάκη, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης και ενημερώθηκε από τον διοικητή του Οργανισμού Σπύρο Πρωτοψάλτη για τον σχεδιασμό της νέας χρονιάς αλλά και για τα αποτελέσματα των προγραμμάτων τόνωσης της απασχόλησης την τελευταία 2ετία. Οπως άλλωστε έχει αποκαλύψει η «Κ», από τον Μάιο του 2020 έως τον Δεκέμβριο του 2021, φάση κατά την οποία ήταν σε εξέλιξη η πανδημία, δημιουργήθηκαν 50.131 νέες θέσεις εργασίας χάρη σε 16 προγράμματα που υλοποίησε ο ΟΑΕΔ. Το 2022 θα «ανοίξουν» επιπλέον 86.000 νέες θέσεις, μέσω 11 νέων και 5 παλαιών προγραμμάτων. Αναλυτικά, τα 11 προγράμματα είναι καινούργια και στοχεύουν στην κάλυψη 62.000 θέσεων, με τη συνολική δαπάνη να προσεγγίζει τα 587 εκατ. ευρώ και πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης (348,62 εκατ. ευρώ), αλλά και από το ΕΣΠΑ (238,1 εκατ. ευρώ). Άλλα 5 είναι παλαιά προγράμματα, ήτοι προγράμματα που «άνοιξαν» εντός του 2021 ή ακόμη και το 2020 και βρίσκονται ακόμη σε ισχύ και αφορούν τη δημιουργία επιπλέον 24.000 θέσεων εργασίας.

Αναλυτικά, τα 11 νέα προγράμματα είναι:

1. Πρόγραμμα για την πρόσληψη 10.000 μακροχρόνια ανέργων ηλικίας άνω των 45 ετών, σε περιοχές που θεωρούνται θύλακοι υψηλής ανεργίας. Η διάρκεια θα κυμαίνεται μεταξύ 12 και 18 μηνών και η μηνιαία επιδότηση από 653 έως 746 ευρώ. Η δαπάνη του προγράμματος εκτιμάται σε 119,7 εκατ. ευρώ.
2. Ενταξη και επανένταξη 10.000 ανέργων στην αγορά εργασίας, εκτιμώμενης δαπάνης 111 εκατ. ευρώ: Θα εστιάζεται σε ανέργους που αντιμετωπίζουν πρόβλημα να ενταχθούν για πρώτη φορά ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας. Η διάρκεια της πρόσληψης θα είναι 12-24 μήνες και το ποσό της επιδότησης θα κυμαίνεται από 700 έως 750 ευρώ.
3. Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας: Το πρόγραμμα θα εστιάζεται σε ανέργους ηλικίας 18-30 ετών, με στόχο να βρουν δουλειά έως 10.000 εξ αυτών. Θα προβλέ-

Το πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας αφορά σε ανέργους ηλικίας 18-30 ετών, με στόχο να βρουν δουλειά έως 10.000 εξ αυτών. Θα προβλέπεται πρόσληψη διάρκειας 7 μηνών και θα επιδοτείται στο 100% η θέση απασχόλησης. Η δαπάνη εκτιμάται σε 68,04 εκατ. ευρώ.

Μεταξύ άλλων δρομολογείται πρόγραμμα για την πρόσληψη 10.000 μακροχρόνια ανέργων ηλικίας άνω των 45 ετών.

πεται πρόσληψη διάρκειας 7 μηνών και θα επιδοτείται στο 100% η θέση απασχόλησης. Η δαπάνη εκτιμάται σε 68,04 εκατ. ευρώ.

4. Πρόγραμμα απασχόλησης 5.000 ανέργων στους τομείς της πράσινης οικονομίας με έμφαση στις γυναίκες και διάρκεια 15 μηνών. Η επιδότηση θα ανέρχεται στα 700 ευρώ τον μήνα και η συνολική δαπάνη του προγράμματος υπολογίζεται στα 49,88 εκατ. ευρώ.
5. Πρόγραμμα εργασιακής εμπειρίας σε Αττική και Μακεδονία για 10.000 νέους ηλικίας 18-29 ετών. Οι προσλήψεις θα είναι διάρκειας 7 μηνών, με την επιδότηση να φθάνει στο 100%. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος θα ανέλθει στα 65 εκατ. ευρώ.
6. Πρόγραμμα πρόσληψης 4.000 ανέργων ηλικίας 30 ετών και άνω, με έμφαση στις γυναίκες, στις περισσότερο ανεπιτυγμένες περιφέρειες και με διάρκεια 12

μηνών. Η επιδότηση θα κυμαίνεται από 467 έως 700 ευρώ τον μήνα και το πρόγραμμα κοστολογείται στα 26 εκατ. ευρώ.

7. Πρόγραμμα νέας επιχειρηματικότητας για 4.000 ανέργους που θέλουν να δοκιμάσουν μια επιχειρηματική ιδέα, στο πεδίο της ψηφιακής οικονομίας. Θα παρέχεται επιδότηση που θα φθάνει στο σύνολό της στα 14.800 ευρώ. Η δαπάνη για το πρόγραμμα υπολογίζεται ότι θα ανέλθει στα 60 εκατ. ευρώ.
8. Πρόγραμμα Απολιντιποίηση 1: Πρόκειται για το πρώτο πρόγραμμα που θα εστιάζει στη συμβουλευτική, στην κατάρτιση και στην απασχόληση, με στόχο να προκύψουν έως 3.400 νέες θέσεις εργασίας. Οι προσλήψεις θα μπορούν να γίνουν για χρονικό διάστημα 8 μηνών και η επιδότηση θα κυμαίνεται από 75% έως 100%, με ανώτατο ποσό τα 933 ευρώ τον μήνα. Η δαπάνη για το πρόγραμμα θα ανέλθει στα 22,8 εκατ. ευρώ.
9. Απολιντιποίηση 2: Το πρόγραμμα θα επικεντρώνεται στο σκέλος της απασχόλησης ανέργων, με προοπτική εργασίας για 12-18 μήνες. Θα επιδοτήσει έως 3.400 νέες θέσεις εργασίας σε ποσοστό από 75% μέχρι 100% και ανώτατο ποσό τα 933 ευρώ τον μήνα. Η συνολική δαπάνη του προγράμματος έχει υπολο-

γιστεί στα 48 εκατ. ευρώ.

10. Απολιντιποίηση 3: Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που εστιάζεται στην απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας νέων 18-29 ετών. Θα επικεντρωθεί σε Δυτική Μακεδονία και Πελοπόννησο και θα προσφέρει έως 2.000 νέες θέσεις εργασίας για 7 μήνες. Η επιδότηση θα είναι 100% και κοστολογείται στα 14 εκατ. ευρώ.
11. Απολιντιποίηση 4: Το εν λόγω πρόγραμμα εστιάζεται στην εργασιακή μετεγκατάσταση με στόχο να δημιουργηθούν 200 θέσεις εργασίας. Η επιδότηση θα είναι στο 100% και η χρονική διάρκειά της θα ανέλθει στους 12 μήνες. Ο μέγιστος μισθός που θα μπορεί να δίνεται στους δικαιούχους είναι 933 ευρώ. Το πρόγραμμα θα κοστίζει 2,3 εκατ. ευρώ.

Να σημειωθεί ότι ανοικτά είναι ακόμη 5 προγράμματα για τη δημιουργία 24.000 θέσεων εργασίας, και συγκεκριμένα το πρόγραμμα επικρορήγησης επιχειρήσεων για απασχόληση ανέργων ηλικίας άνω των 30 ετών, το πρόγραμμα για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, η δεύτερη επιχειρηματική ευκαιρία (ανοικτό από τον Απρίλιο του 2020), η επιταγή επανένταξης στην αγορά εργασίας (ενεργοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2020) και το πρόγραμμα μακροχρόνια ανέργων.

Ισχυρή ανάκαμψη και το 2022 «βλέπει» η Fitch Solutions

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Μπορεί η επιδείνωση της επιδημιολογικής κατάστασης της Ελλάδας και οι αυστηρότεροι περιορισμοί να έχουν αυξήσει τους κινδύνους για την κοινωνική σταθερότητα, η Fitch Solutions ωστόσο αναμένει ότι η ελληνική κυβέρνηση θα μπορέσει να αποφύγει την επιστροφή στα αυστηρά lockdowns που επιβλήθηκαν στο πρόσφατο παρελθόν και έτσι δεν θα εκτροχιαστεί η ισχυρή ανάκαμψη της οικονομίας, με την ανάπτυξη φέτος να τοποθετείται στο 4% από 7,7% το 2021.

Αξίζει να σημειώσουμε πως η Fitch Solutions αν και ανήκει στον όμιλο της Fitch, δεν μοιράζεται δεδομένα και εκτιμήσεις με τον οικοαξιολόγησας και αποτελεί ανεξάρτητη εταιρεία αναλύσεων.

Οπως επισημαίνει σε ανάλυσή της, η κόπωση και η δυσάρεσκεια που σχετίζονται με τους αυξημένους περιορισμούς που επιβλήθηκαν πρόσφατα, αναμένεται να τροφοδοτήσουν περαιτέρω σποραδικές διαμαρτυρίες τους επόμενους μήνες. Ωστόσο, οι περιορισμοί παραμένουν σημαντικά πιο χαλαροί από ό,τι ήταν νωρίτερα στην πανδημία, ενώ πάνω από το 68% του πληθυσμού είναι πλούριος εμβολιασμένο, έναντι 61,5% στην Ευρώπη.

Εν τω μεταξύ, η πρόσφατη άνοδος των κρουσμάτων προήλθε από την «Ομικρον» η οποία, σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία, προκαλεί λιγότερο σοβαρή ασθένεια από τη «Δέλτα», ιδιαίτερα για τους εμβολιασμένους. Πράγματι, σημειώνει η Fitch, αν και οι εισαγωγές στα νοσοκομεία στην Ελλάδα έχουν σημειώσει άνοδο, οι ασθενείς που εισάγονται σε μονάδες εντατικής θεραπείας καθώς και οι ημερήσιοι θάνατοι διατηρούν πτωτική τάση.

Η Fitch Solutions αναμένει ότι οι περιορισμοί θα επιμεινούν σε μεγάλο βαθμό τους επόμενους μήνες και δεν μπορεί να αποκλειστεί περαιτέρω αυστηροποίησης τους. Ωστόσο, σύμφωνα με το βασικό της σενάριο, η κυβέρνηση θα αποφύγει τα αυστηρά lockdowns του 2020 και των αρχών του 2021, και έτσι δεν θα εκτροχιαστεί η ανάκαμψη της οικονομίας.

Ο οίκος συνεχίζει να θεωρεί ότι το κυβερνών κόμμα της Νέας Δημοκρατίας βρίσκεται σε ισχυρή θέση, κάτι που επιτρέπει τη συνέχιση του μεταρρυθμιστικού της προγράμματος τα επόμενα τρίμηνα. Έτσι, αναμένει ότι η κυβέρνηση θα συνεχίσει να τηρεί τις δεσμεύσεις της, όπως η διατήρηση της αναστολής της εισφοράς αλληλεγγύης για τον ιδιωτικό τομέα, η μείωση του εταιρικού φόρου από 24% στο 22% και η μείωση του φόρου εισοδήματος για εταιρείες

Η ελληνική κυβέρνηση θα μπορέσει να αποφύγει την επιστροφή στα αυστηρά lockdowns και έτσι δεν θα εκτροχιαστεί η ισχυρή ανάκαμψη, λένε οι αναλυτές.

Εκτιμά ότι η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας θα διαμορφωθεί φέτος στο 4%.

που πραγματοποιούν συγχωνεύσεις και εξαγορές στο 30%, στοχεύοντας παράλληλα και σε ένα βαθμό δημοσιονομικής εξυγίανσης τα επόμενα τρίμηνα. «Τα μέτρα αυτά, σε συνδυασμό με την ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, αναμένεται να βοηθήσουν στη στήριξη της επενδυτικής εμπιστοσύνης προς την Ελλάδα το 2022», όπως προσθέτει. Ενώ εκτιμά ότι δεν θα υπάρξουν πρόωρες εκλογές στη χώρα και η Νέα Δημοκρατία θα ανακελεγει το 2023.

Οι κίνδυνοι

Πάντως, η Fitch Solutions επισημαίνει πως οι κίνδυνοι για την πολιτική σταθερότητα της Ελλάδας είναι υπαρκτοί. Πέραν της πανδημίας, η ελληνική οικονομία παραμένει εύθραυστη, ενώ οι εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο ενισχύουν την αβεβαιότητα. Οπως σημειώνει, περαιτέρω επιδείνωση των εγχώριων ή παγκόσμιων προοπτικών για την πανδημία θα μπορούσε να προκαλέσει μια πιο σημαντική αυστηροποίηση των περιορισμών, εμποδίζοντας την οικονομική δραστηριότητα και πυροδοτώντας μεγαλύτερη δημόσια αναταραχή. Επιπλέον, υπάρχει ο κίνδυνος ο πληθωρισμός να παραμείνει υψηλός για περισσότερο από το αναμενόμενο, γεγονός το οποίο θα «κτυπήσει» ακόμα πιο έντονα τα πραγματικά εισοδήματα. Τέλος, οι τεταμένες σχέσεις με τη γειτονική Τουρκία είναι πιθανό να παραμείνουν τους επόμενους μήνες, με τον οίκo να μην αποκλείει νέα αναζωπύρωση των εντάσεων.

Εκτός Επιτροπής Ανταγωνισμού τηλεπικοινωνίες και ταχυδρομικές υπηρεσίες

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Εκτός της δυνατότητας ελέγχου του κλάδου των τηλεπικοινωνιών και της αγοράς ταχυδρομικών υπηρεσιών, ούτε καν της χαρτογράφησης αυτών, μένει τελικά η Επιτροπή Ανταγωνισμού. Το τελικό νομοσχέδιο που κατατέθηκε αργά το βράδυ της Τρίτης στη Βουλή και πρόκειται να ψηφισθεί στα μέσα της επόμενης εβδομάδας, δεν προβλέπει τη διέγερση των αρμοδιοτήτων στους επίμαχους αυτούς τομείς, κάτι πάντως που είχε προαναγγελθεί και από τον υπουργό Ανάπτυξης. Από το κατατεθέν νομοσχέδιο απουσιάζει και η περιήφηση έννοια του οικοοιστήματος –έννοια που υπήρχε στο αρχικό προς δημόσια διαβούλευση νομοσχέδιο– μέσω της οποίας η Επιτροπή Ανταγωνισμού θα μπορούσε εμμέσως να ασκήσει έλεγχο στους προαναφερθέντες κλάδους.

Υπενθυμίζεται ότι στο αρχικό νομοσχέδιο περιλαμβανόταν διάταξη που προέβλεπε την κατάχρηση ισχύος που διαθέτει επιχείρηση σε οικοσύστημα δομικής σημα-

Το τελικό νομοσχέδιο δεν προβλέπει τη διέγερση των αρμοδιοτήτων της στους επίμαχους αυτούς τομείς.

σίας για τον ανταγωνισμό στην ελληνική επικράτεια. Ως οικοσύστημα θα μπορούσε να θεωρηθεί μια πλατφόρμα που συνδέει οικονομικές δραστηριότητες διαφορετικών επιχειρήσεων και δινόταν η δυνατότητα από την Ε.Α. να ξεκινήσει αυτεπάγγελτα έρευνα. Υπό τη διάταξη αυτή θα μπορούσε η Ε.Α. να ελέγξει μια εταιρεία τηλεπικοινωνιών που δραστηριοποιείται και στην αγορά διανομής έτοιμων γευμάτων και δίνει, για παράδειγμα, δωρεάν χρόνο ομιλίας.

Αποδεκτή δεν έγινε ούτε η πρόταση της Ε.Α. να συμμετέχουν στην επιλογή του προέδρου και του αντιπροέδρου της Αρχής και εμπειρογνώμονες από διεθνείς ορ-

Δεν έγινε αποδεκτή ούτε η πρόταση της Ε.Α. να συμμετέχουν στην επιλογή του προέδρου και του αντιπροέδρου της Αρχής και εμπειρογνώμονες από διεθνείς οργανισμούς.

γανισμούς και συγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), κατά τα πρότυπα της επιλογής του προέδρου της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Αλλαγές, πάντως, σε σύγκριση με το υφιστάμενο καθεστώς υπάρχουν σε ό,τι αφορά την επιλογή των μελών της Ε.Α., αλλαγές που κρίνονται ότι μπορούν να ενισχύσουν το κύρος και την αξιοπιστία της. Κατ'

αρχάς αυξάνεται ο αριθμός των μελών της Ε.Α. από 8 σε 10 μέσω της αύξησης του αριθμού των εισηγμένων από 4 που είναι σήμερα σε 6. Ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος της Ε.Α. θα εξακολουθήσουν να επιλέγονται ύστερα από εισήγηση του υπουργού Ανάπτυξης με πράξη υπουργικού συμβουλίου, η οποία εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Η επιλογή, ωστόσο, των εισπ-

γντών, των τακτικών μελών και των αναπληρωματικών θα γίνεται από τον υπουργό Ανάπτυξης με τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, βάσει, όμως, καταλόγου υποψηφίων. Ο κατάλογος υποψηφίων θα καταρτίζεται από επιτροπή επιλογής και θα προκύπτει από ανοικτό διαγωνισμό, θα περιλαμβάνει εξεταστική διαδικασία, αλλά και κατάθεση ατομικού φακέλου. Η επιτροπή επιλογής, η οποία θα κάνει την πρώτη φάση επιλογής θα αποτελείται από τον πρόεδρο ή τον αντιπρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, από τον πρόεδρο ή τον αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, από τον πρόεδρο ή τον αντιπρόεδρο της Ε.Α., από ένα μέλος ΔΕΠ ΑΕΙ με εξειδίκευση στο Δίκαιο του ανταγωνισμού και από ένα μέλος ΔΕΠ ΑΕΙ με εξειδίκευση στα Οικονομικά του ανταγωνισμού.

Σημαντική αλλαγή στην νομοθεσία κρίνεται η εισαγωγή του περιήφου άρθρου 1^α, οι διατά-

ξεις του οποίου το προηγούμενο διάστημα φέρεται να προκάλεσαν αρκετές αντιδράσεις. Το άρθρο αυτό προβλέπει: α) μια επιχείρηση απαγορεύεται να προτείνει, να εξαναγκάζει, να παρέχει κίνητρα και να προσκαλεί με οποιονδήποτε τρόπο μια άλλη επιχείρηση να συμμετέχει σε «καρτέλ», β) απαγορεύεται η γνωστοποίηση από μια επιχείρηση σε ανταγωνιστές της ότι σκοπεύει να αυξήσει τις τιμές της (πρόκειται για το λεγόμενο price signalling). Η εν λόγω πρακτική μπορεί να γίνεται ακόμη και μέσω δημόσιων σχολίων. Σύμφωνα με ειδικούς σε θέματα ανταγωνισμού, η ρύθμιση αυτή μπορεί να αποτρέψει κάποιες αυξήσεις τιμών, θέμα κρίσιμο στην παρούσα συγκυρία, ενώ γενικώς συμβάλλει στην κάλυψη του νομικού κενού που υπήρχε για την καταπολέμηση της λεγόμενης «σιωπηρής συμπαίγνιας». Η εν λόγω ρύθμιση θεωρείται καινοτόμα για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, καθώς συναντάται στο Δίκαιο του ανταγωνισμού, όχι ευρωπαϊκών χωρών αλλά των ΗΠΑ και της Αυστραλίας.

«Προϊκα» 20.000 ευρώ σε όλους τους νέους από το γερμανικό κράτος

Προτείνεται η «ελάχιστη περιουσία» να χορηγείται στα 18 έτη

Ενώ πολλές χώρες εξετάζουν τα τελευταία χρόνια το μέτρο του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για κάθε πολίτη τους και ορισμένες έχουν ήδη πειραματισθεί σχετικά, στη Γερμανία εκφράζονται σκέψεις για ένα πιο προωθημένο βήμα με ζητούμενο πάντα τη μείωση της ανισότητας. Ένα από τα σημαντικότερα ινστιτούτα οικονομικών ερευνών στη χώρα, το DIW, προτείνει στο γερμανικό κράτος να χορηγεί σε κάθε πολίτη ανεξαιρέτως 20.000 ευρώ στην αρχή της ζωής του και συγκεκριμένα με την ενηλικίωσή του, στα 18 του χρόνια, ώστε να του προσφέρει τη δυνατότητα είτε να σπουδάσει, είτε να ανοίξει δική του επιχείρηση, είτε να αποκτήσει κάποια επαγγελματική κατάρτιση, είτε ακόμη και να καταβάλει ένα τμήμα του τιμήματος για την αγορά ενός περιουσιακού στοιχείου. Οχι βέβαια για να τα σπαταλήσει.

Η ιδέα είναι στο ίδιο πνεύμα με το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, ένα μέτρο που στοχεύει στην ελαχιστοποίηση της φτώχειας με τη χορήγηση ενός στοιχειώδους εισοδήματος σε όλους, χωρίς καμία προϋπόθεση και χωρίς καν εξακρίβωση της περιουσιακής κατάστασης των δικαιούχων. Όπως, πάντως, επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ της γερμανικής εφημερίδας Deutsche Welle, η «ελάχιστη περιουσία» ή Grunderbe, όπως

είναι ο γερμανικός όρος, είναι μια ιδέα με ιστορία αιώνων. Απορρέει, όμως, από τη μεγάλη ψαλίδα της ανισότητας στη χώρα και από το γεγονός ότι το φτωχότερο 50% του γερμανικού πληθυσμού δεν κληρονομεί από την οικογένειά του τίποτε ή σχεδόν τίποτε, όπως επισημαίνει το DIW. «Αν θέλουμε πραγματικά να δημιουργήσουμε συνθήκες ευημερίας για όλους στο εγγύς μέλλον, τότε πρέπει να μειώσουμε τη μεγάλη ανισότητα μέσω της αναδιανομής του πλούτου, προσφέροντας

Το ποσό θα χρησιμοποιείται για σπουδές, επαγγελματική κατάρτιση, άνοιγμα επιχείρησης ή αγορά περιουσιακού στοιχείου.

μια ελάχιστη περιουσία σε όσους δεν έχουν δική τους και οι οποίοι είναι ο μισός πληθυσμός μας», γράφει στη σχετική πρότασή του ο οικονομολόγος του DIW και ειδικός επί φορολογικών θεμάτων, Στέφαν Μπαχ.

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του κ. Μπαχ, το μέτρο θα κοστίζει στο γερμανικό κράτος 22,6 δισ. ευρώ ετησίως, καθώς

κάθε χρόνο ενηλικιώνονται στη Γερμανία περίπου 750.000 πολίτες. Ο τολμηρός οικονομολόγος δεν παραλείπει να αναφέρει και τους πόρους από τους οποίους μπορεί να χρηματοδοτηθεί το αρκετά δαπανηρό αυτό μέτρο. Προτείνει να αυξηθούν οι φόροι κληρονομιάς αλλά και να θεσπιστεί φόρος μεγάλου πλούτου μέσω της μεταρρύθμισης του φόρου ακίνητης περιουσίας.

Όπως επισημαίνει το εν λόγω οικονομικό ινστιτούτο, σε σύγκριση με άλλες χώρες ανάλογου εισοδήματος, στη Γερμανία η ανισότητα είναι μεγαλύτερη και ο πλούτος πολύ πιο συγκεντρωμένος στα χέρια λίγων. Το πλουσιότερο 10% του πληθυσμού ελέγχει τα 2/3 του συνολικού ιδιωτικού πλούτου, η αξία του οποίου υπολογίζεται περίπου σε 12 τρις. ευρώ, ενώ το πλουσιότερο 0,1%, δηλαδή οι βαθύπλουτοι της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής οικονομίας, ελέγχει πάνω από το 1/5 του πλούτου. Στον αντίποδα βρίσκεται το φτωχότερο ήμισυ του πληθυσμού που δεν έχει κανένα περιουσιακό στοιχείο ή σχεδόν κανένα και ελέγχει μόνο το 1/3 του συνολικού ιδιωτικού πλούτου. Σύμφωνα με σχετική μελέτη του Forum New Economy, πρόκειται για οικογένειες των οποίων τα μέλη δεν κληροδοτούν τίποτε ή σχεδόν τίποτε στους απογόνους τους. Υπεραμυνόμενος της ρηξικέλευ-

Σύμφωνα με υπολογισμούς, το μέτρο θα κοστίζει στο γερμανικό κράτος 22,6 δισ. ευρώ ετησίως, καθώς κάθε χρόνο ενηλικιώνονται στη Γερμανία περίπου 750.000 πολίτες.

θης ιδέας του, ο Στέφαν Μπαχ υποστηρίζει ότι αν εφαρμοστεί το μέτρο της ελάχιστης περιουσίας θα αυξήσει τον πλούτο του φτωχότερου ήμισυ του γερμανικού πληθυσμού κατά ποσοστό κυμαινόμενο από 57% έως 94%. Προκαλεί, άλλωστε, τον νέο καγκελάριο, τον Σοσιαλιστή Ολαφ Σολτς, υπογραμμίζοντας πως «αν ο νέος κυβερνητικός συνασπισμός θέλει πραγματικά να αντιμετωπίσει την ανισότητα, πρέπει να λάβει μέτρα για να αυξήσει

τον πλούτο της μεσαίας τάξης στηρίζοντας την ιδιοκατοίκηση, να μεριμνήσει ώστε να υπάρξουν επικουρικές συντάξεις και να διασφαλίσει στους Γερμανούς κάποια περιουσιακά στοιχεία». Στη συμφωνία με την οποία κατέληξαν στον σχηματισμό κυβερνητικού συνασπισμού οι Σοσιαλδημοκράτες, οι Πράσινοι και οι Νεοφιλελεύθεροι του κόμματος FDP, προβλέπονται κάποια μέτρα για τη δημιουργία περιουσίας και για την απόκτηση κατοικί-

ας, για ιδιωτικές επικουρικές συντάξεις και για εκπτώσεις στους φόρους εισοδήματος. Στη Βρετανία, άλλωστε, η ομάδα πίεσης «Εκστρατεία υπέρ της Περιουσίας σε Όλους» ζητάει επιτακτικά από την κυβέρνηση να διαθέτει «ένα αξιοπρεπές ποσό» σε όσους φτάνουν την ηλικία των 25 ετών «αδιακρίτως της περιουσιακής κατάστασης, του πόσο τυχεροί ή άτυχοι έχουν σταθεί και του πόσο γενναιόδωροι είναι ή δεν είναι οι γονείς τους».

RIK1

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

Νέα καθημερινή, ερωτική, δραματική σειρά μυστηρίου, «Η Τελευταία Ώρα» και η συγκλονιστική ιστορία δύο ανυποψίαστων νεαρών κοριτσιών, που βρίσκονται στο λάθος μέρος τη λάθος στιγμή, που θα καθηλώσει.

Πρωταγωνιστούν
Ορέστης Τζιόβας, Υρώ Λούπη, Γιωργής Τσαμπουράκης, Αλεξάνδρα Παλαιολόγου, Μαρία Μιχαήλ, Αθηνά Ροδίτου, Ελένη Σακκά, Μαρίλια Χαριδίου, Κωνσταντίνος Ελματζιογλου, Παύλος Πιέρρος, Αλέξανδρος Παρίσης, Σοφία Καλλή, Ελισάβετ Γιαννακού, Δήμητρα Δημητριάδου, Πάνος Μακρής, Νιόβη Χαραλάμπους, Μέλανη Στέλιου, Νάγια Τ. Καρακώστα, Δημήτρης Γκουτζαμάνης, Πέτρος Ζαμπάκας, Ανδρέας Ορφανίδης και Χαριτίνη Ηλιάδου.

Ιδέα - Ιστορίες
J.B. Papalexis - Άννα Αδριανού

Επιμέλεια διαλόγων
Άννα Αδριανού

Σενάριο
J.B. Papalexis - Αμάντα Σοφιανοπούλου - Αντρέας Ορφανίδης - Δανάη Φίλιππα

Παραγωγή
ABC Production

Σκηνοθεσία
Στάμος Σάμης, Πάρης Προκοπίου

**Δευτέρα με Παρασκευή
6.20 μ.μ.
RIK 1**

RIK1 | RIKHD

ΧΑΛΚΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η σειρά εποχής που αγαπήσατε έχει επιστρέψει (5η χρονιά) ανανεωμένη, με νέους ήρωες, που κουβαλούν τα δικά τους μυστικά.

Μεγάλοι έρωτες ζωντανεύουν μέσα από τις στάχτες της απώλειας, ενώ το πάθος για εκδίκηση γεννά τους δικούς του σκληρούς νόμους.

Άραγε ποιο είναι το τμήμα που θα πληρώσουν οι ήρωές μας;

Χάλκινα Χρόνια.

Όταν το καθήκον για την πατρίδα θα φέρει επιτέλους τη λύτρωση...

**Δευτέρα με Παρασκευή
9.05 μ.μ.
RIK 1 & RIK HD**

Συναγερμός στη Fed από το άλμα πληθωρισμού

Ανοιχτό το ενδεχόμενο για περισσότερες από τρεις αυξήσεις επιτοκίων το 2022

Ατμόσφαιρα συναγερμού επικρατεί στους κόλπους της ομοσπονδιακής τράπεζας των ΗΠΑ, με τα στελέχη της να προΐδεάζουν την αγορά για μια πιο επιθετική στροφή σε περιοριστική νομισματική πολιτική, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο να προχωρήσουν σε περισσότερες από τρεις αυξήσεις των επιτοκίων μέσα στο έτος. Έχει προηγηθεί, την Τετάρτη, ο κώδωνας του κινδύνου, η εκτόξευση του πληθωρισμού στο 7% τον Δεκέμβριο, που καταγράφει τα υψηλότερα επίπεδα από το 1982 και διαψεύδει πλέον οριστικά τις ελπίδες για σταδιακή αποκλιμάκωση των τιμών μέσα στο έτος. Έτσι, δύο ημέρες αφότου ο επικεφαλής της Federal Reserve, Τζερόμ Πάουελ, μίλησε για αποφασιστική αλλαγή πολιτικής ώστε να αναχαιτισθεί ο πληθωρισμός, που αποτελεί «σοβαρή απειλή» για την ανάκαμψη της αγοράς εργασίας, πληθαίνουν τα στελέχη της ομοσπονδιακής τράπεζας που μιλούν για αλληπδαλνες αυξήσεις επιτοκίων στο εγγύς μέλλον.

Το ίδιο μήνυμα έδωσε με συνέντευξη του στους Financial Times ο Πάτρικ Χάρκερ, πρό-

εδρος του παραρτήματος της Φιλαδέλφειας, δηλώνοντας ότι θα υποστηρίξει την αύξηση του κόστους δανεισμού για περισσότερες από τρεις φορές εντός του έτους, αν βέβαια επιταχυνθεί περαιτέρω ο πληθωρισμός. Είναι ο τελευταίος σε μια σειρά στελεχών της ομοσπονδιακής τράπεζας που έχουν ζητήσει επιθετική αλλαγή πολιτικής και αύξηση του κόστους δανεισμού τον Μάρτιο. Ανάμεσά τους η Εστερ Τζορτζ της Fed του Κάνσας Σιτι, ο Τζέιμς Μπούλαρντ του παραρτήματος του Σεντ Λιούις και η Λορέτα Μέστερ του παραρτήματος του Κλίβελαντ. Ο Πάτρικ Χάρκερ, που σημειωτέον το επόμενο έτος θα έχει ψήφο στην επιτροπή νομισματικής πολιτικής της Fed, διέλυσε και κάποιες προσδοκίες που ενδοχομένως έχουν ακόμη οι αγορές από τις κεντρικές τράπεζες. Τόνισε πως η κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ δεν έχει παρά πενιχρά εργαλεία για να πολέμησει τα προβλήματα της εφοδιαστικής αλυσίδας που τροφοδοτούν τον πληθωρισμό. Πρόσθεσε, πάντως, ότι είναι καθήκον της κεντρικής τράπεζας να σπεύσει άμεσα να λάβει μέτρα

Μέχρι στιγμής φαίνεται να έχει διαψευσθεί το αισιόδοξο σενάριο στο οποίο επένδυσαν οι κεντρικές τράπεζες –όχι μόνον η Fed, αλλά και η ΕΚΤ και η Τράπεζα της Αγγλίας– πως τα προβλήματα της εφοδιαστικής αλυσίδας θα υποχωρήσουν και θα αποκλιμακωθούν οι πληθωριστικές πιέσεις μέσα στο 2022.

Φόβοι ότι θα παγιωθεί σε μακροπρόθεσμη βάση ο πληθωρισμός αν η Fed επιτρέψει να παραμείνει για καιρό πάνω από τον στόχο του 2%.

για να μετριάσει την αυξημένη καταναλωτική ζήτηση.

«Δεν θέλουμε να βάλουμε εντελώς φρένο, αλλά οφείλουμε να επιβραδύνουμε κάπως τη ζήτηση», τόνισε σε μια έμμεση αναφορά στην ανησυχία που επικρατεί μεταξύ κεντρικών τραπεζών ότι μια επιθετική αύξηση των επιτοκίων θα ανακόψει την ανάκαμψη των οικονομιών. Επαπέλαβε, όμως, πως «υπάρχει κάτι που μπορούμε να κάνουμε για να αντιμετωπίσουμε την κατάστα-

ση: να αυξήσουμε τα επιτόκια». Προειδοποίησε, άλλωστε, πως υπάρχει κίνδυνος να παγιωθεί σε μακροπρόθεσμη βάση ο πληθωρισμός αν η Fed επιτρέψει με την πολιτική της να παραμείνει για καιρό πάνω από τον στόχο του 2%. Πρόσθεσε επίσης ότι η αμερικανική αγορά εργασίας έχει ανακάμψει επαρκώς από την ύφεση της πανδημίας και αυτό σημαίνει ότι έχει επιτευχθεί ο στόχος της Fed για πλήρη απασχόληση. Η πλήρης απασχόληση είναι ο ένας από τους δύο στόχους που έχει θέσει η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ και από την επίτευξη των οποίων εξαρτάται το πότε θα αυξησει τα επιτόκια.

Ο επικεφαλής της Fed της Φιλαδέλφειας δεν παρέλειψε να διευκρινίσει πως θα ταχθεί υπέρ των λιγότερων αυξήσεων στο κόστος δανεισμού, «αν πραγματικά αρχίσει να υποχωρεί ο πληθωρισμός» όταν περιοριστούν

τα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Όπως υπογράμμιζον οι Financial Times, πάντως, ελάχιστοι οικονομολόγοι εξακολουθούν να προβλέπουν πως ο πληθωρισμός θα υποχωρήσει και θα αφήσει στη Fed τα περιθώρια για να υιοθετήσει μια πιο αναπτυξιακή πολιτική. Μέχρι στιγμής φαίνεται εν ολίγοις να έχει διαψευσθεί ολοκληρωτικά το αισιόδοξο σενάριο στο οποίο επένδυσαν μέχρι πρόσφατα οι κεντρικές τράπεζες, όχι μόνον η Fed, αλλά και η ΕΚΤ και η Τράπεζα της Αγγλίας, πως τα προβλήματα της εφοδιαστικής αλυσίδας θα υποχωρήσουν και μαζί με αυτά θα αποκλιμακωθούν και οι πληθωριστικές πιέσεις μέσα στο 2022.

Ενώπιον της δυσάρεστης αυτής έκπληξης βρίσκεται τις τελευταίες ημέρες και η ΕΚΤ μετά την είδηση ότι ο πληθωρισμός της Ευρωζώνης επιταχύνθηκε τον Δεκέμβριο στο 5%, κατα-

γράφοντας το υψηλότερο ποσοστό από την ίδρυση του ευρώ το 1999. Η εξέλιξη διαψεύδει, έτσι, όσα επίμονα έχει υποστηρίξει η πρόεδρος Κριστίν Λαγκάρντ περί «παροδικού» πληθωρισμού. Και το πρόβλημα έχει προσλάβει παγκόσμιες διαστάσεις καθώς την Τρίτη δόθηκαν στη δημοσιότητα τα στοιχεία για τον πληθωρισμό των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ, που βρίσκεται επίσης στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 25 ετών, καθώς τον Νοέμβριο «έτρεξε» με ρυθμό 5,8%. Καθοριστικός παράγοντας για την εκτόξευση των τιμών σε όλες τις γεωγραφικές ζώνες είναι, εκτός από το έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα σε μια στιγμή πολύ υψηλής ζήτησης, και η ενεργειακή κρίση. Στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ οι τιμές της ενέργειας σημείωσαν άνοδο 27,7% τον Νοέμβριο, καταγράφοντας άλμα από την αύξηση 24,3% που είχαν σημειώσει τον Οκτώβριο.

Η αναθεώρηση του δημοσιονομικού πλαισίου της Ε.Ε., στην ατζέντα του Eurogroup

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Κοινή επιδίωξη των μελών της Ευρωζώνης στις διαβουλεύσεις για το νέο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης είναι η προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα που δημιουργήσε η πανδημία και στις νέες προτεραιότητες πολιτικής της Ε.Ε., σύμφωνα με αξιωματικό που ενημέρωσε τον Τύπο ενόψει του πρώτου Eurogroup του νέου έτους.

Στη συνεδρίαση της Δευτέρας, με τις νέες κυβερνήσεις να έχουν ορκιστεί στο Βερολίνο και στη Χάγη, θα γίνει η πρώτη πιο αναλυτική συζήτηση για την αναθεώρηση του δημοσιονομικού πλαισίου της Ε.Ε. Η συζήτηση –σύμφωνα με τον ίδιο αξιωματικό– θα εστιασθεί σε πτυχές του ΣΣΑ που αφορούν ειδικά την Ευρωζώνη: την εξέταση των προ-σχεδίων προϋπολογισμού των κρατών-μελών, τη μακροοικονομική παρακολούθηση των χωρών που βρίσκονται σε προγράμματα προσαρμογής και τη νέα προσέγγιση στην επιβολή των κανόνων.

Στο τραπέζι οι οικονομικές επιπτώσεις της «Ο» και οι διαβουλεύσεις επί της τραπεζικής ένωσης.

Σχετικά με το τελευταίο, ο Ευρωπαίος αξιωματικός παρατήρησε ότι το εργαλείο των προστίμων ουδέποτε χρησιμοποιήθηκε. Τόνισε, δε, ότι «ζούμε σε έναν πολύ διαφορετικό κόσμο» σε σχέση με πριν από δέκα χρόνια, όταν η έμφαση είχε δοθεί στην πιο αποτελεσματική επιβολή των κανόνων. Σήμερα, όπως τόνισε, σκοπός είναι «η προσαρμογή του (δημοσιονομικού) πλαισίου ώστε να ενσωματώνει τα διδάγματα» της προηγούμενης κρίσης και να «δημιουργεί χώρο για τις νέες πολιτικές προτεραιότητες» (μια έμμεση αναφορά στην πράσινη και στην ψηφιακή μετάβαση). Μεταξύ άλλων, όπως ανέφερε, στη συζήτηση θα παίξει ρόλο η

Το θέμα της δημοσιονομικής καθοδήγησης για το 2023, οπότε θα εκπνεύσει η γενική ρήτρα διαφυγής, σύμφωνα με Ευρωπαϊό αξιωματικό, θα συζητηθεί στο Eurogroup τον Μάρτιο.

αναγνώριση της σημασίας της συνολικής δημοσιονομικής στάσης της Ευρωζώνης στις συστάσεις για την πολιτική σε συλλογικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο κρατών-μελών.

Σχετικά με τη δημοσιονομική καθοδήγηση για το 2023, οπότε θα εκπνεύσει η γενική ρήτρα διαφυγής, η ίδια πηγή ανέφερε ότι θα συζητηθεί στο Eurogroup τον Μάρτιο, μετά τη σχετική σύστα-

ση της Κομισιόν. Πρόσθεσε, δε, ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο υψηλός βαθμός συναίνεσης μεταξύ των μελών της Ευρωζώνης στο θέμα αυτό κινδυνεύει να κλυδωνιστεί.

Στη συνεδρίαση θα συζητηθούν επίσης οι οικονομικές επιπτώσεις της παραλλαγής «Ομικρον». Σύμφωνα με τον αρμόδιο αξιωματικό, δεν προκύπτει προς το παρόν λόγος για «σημαντική αναθεώρηση» των προβλέψεων της Κομισιόν για τις επιδόσεις της ευρωπαϊκής οικονομίας το 2022 συνεπεία της «Ομικρον».

Η εξέλιξη της πανδημίας συνδέεται τόσο με τις αναπτυξιακές προοπτικές της Ευρωζώνης όσο και με το μέγεθος του κύματος πτωχεύσεων που θα συνοδεύσει την απόσυρση των οριζόντιων μέτρων στήριξης της οικονομίας – ζήτημα που θα είναι επίσης στην ατζέντα του Eurogroup. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, τα κρούσματα πτωχεύσεων έχουν υπάρξει «λίγα, σε βαθμό που προκαλεί έκπληξη» μέχρι τώρα, αλλά «πρέπει να παραμεί-

νουμε σε επιφυλακή» στο μέτωπο αυτό.

Επιπλέον, τη Δευτέρα, ο πρόεδρος του Eurogroup Πασκάλ Ντόνοχιου θα παρουσιάσει το σχέδιο εργασίας του για τις διαβουλεύσεις των ερχόμενων μηνών επί της τραπεζικής ένωσης. Σύμφωνα με τον αρμόδιο Ευρωπαίο αξιωματικό, υφίσταται ένα σπάνιο «παράθυρο ευκαιρίας» όσον αφορά την επίτευξη συμφωνίας για την τελική μορφή της, η οποία ο κ. Ντόνοχιου ελπίζει να έχει κλείσει «έως το καλοκαίρι».

Τέλος, μέρος της συζήτησης θα αφιερωθεί στην αναθεωρημένη συνθήκη του ESM, που δεν τέθηκε εν ισχύ την 1η Ιανουαρίου, καθώς δύο χώρες –Γερμανία και Ιταλία– δεν την έχουν ακόμη επικυρώσει. Στην Γερμανία, η καθυστέρηση οφείλεται σε υπόθεση που βρίσκεται ενώπιον του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου· στην Ιταλία, η κυβερνητική πλειοψηφία παραμένει διχασμένη απέναντι στη νέα συνθήκη.

Με βαθιά ύφεση κινδυνεύει η Τουρκία

Η Τουρκία κινδυνεύει να διολισθήσει σε «βαθιά ύφεση» εξαιτίας της πολιτικής μείωσης των επιτοκίων που έχει επιβάλει ο Τούρκος πρόεδρος στην κεντρική τράπεζα της χώρας. Στη δυσοίωξη αυτή πρόβλεψη προέβη ο ο Ρόμιν Μπρουκς, οικονομολόγος του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Ινστιτούτου (IIF). Σχολιάζοντας τις εξελίξεις στη γειτονική χώρα μέσα από τον λογαριασμό του στο twitter, ο εν λόγω οικονομολόγος επισήμανε πως «τα επιτόκια δεν είναι παρά ένα μέσον για να επιτευχθεί ένας σκοπός, τα μειώνουμε για να τονωθεί η ανάπτυξη». Διευκρινίζει, ωστόσο, ότι η Τουρκία επιτυχ-χάνει –δυστυχώς– το ακριβώς αντίθετο, καθώς κινδυνεύει να διολισθήσει σε βαθύτατη ύφεση εξαιτίας αυτής της πολιτικής, που

έχει οδηγήσει απότομα σε εκτόξευση το κόστος δανεισμού της χώρας. Πράγματι τις τελευταίες ημέρες οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του τουρκικού δημοσίου κυμαίνονται σε επίπεδα κοντά στο 25%, ενώ καθίσταται διαρκώς ακριβότερη η εξυπηρέτηση του τουρκικού χρέους. Στο μεταξύ, η πολιτική των χαμηλών επιτοκίων έχει οδηγήσει τον πληθωρισμό της Τουρκίας στο δυσθεώρητο 36,08%, που υποβαθμίζει διαρκώς το βιοτικό επίπεδο του τουρκικού λαού.

Σχετικό ρεπορτάζ της τουρκικής εφημερίδας Dunya αναφέρει ότι μετά τις δύο τελευταίες μειώσεις των επιτοκίων και τη συνεπακόλουθη εκτόξευση του πληθωρισμού, στους κεντρικούς εμπορικούς δρόμους και τα καταστήματα της Τουρκίας επικρα-

τεί πνυχία, καθώς οι καταναλωτές δεν έχουν τη δυνατότητα να ψωνίσουν. «Παρά τις εκπτώσεις που προσφέρουν τα καταστήματα στα εμπορικά κέντρα και τους δρόμους, οι καταναλωτικές δαπάνες έχουν μειωθεί σημαντικά», τονίζει ο Σινάν Ενσέλ, επικεφαλής της Ομοσπονδίας Ενωμένων Εμπορικών Σημάτων. Ο ίδιος προβλέπει, άλλωστε, πως η πτώση της κατανάλωσης θα συνεχιστεί και θα επιδεινωθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες. Τις εκτιμήσεις του φαίνεται να επιβεβαιώνουν τα στοιχεία για την καταναλωτική εμπιστοσύνη στην Τουρκία που υποχώρησε τον Δεκέμβριο στις 68,9 μονάδες. Σημείωσε, εν ολίγοις, το χαμηλότερο επίπεδο της από το 2004, οπότε άρχισαν να καταγράφονται τα σχετικά στοιχεία.

Οι απαισιόδοξες προβλέψεις δεν έχουν τέλος για την Τουρκία. Η JPMorgan προέβλεψε προ ημερών ότι ο πληθωρισμός ενδέχεται να έχει εκτοξευθεί στο 55% μέχρι τον Μάιο. Σε ό,τι αφορά το βιοτικό επίπεδο του τουρκικού λαού δέχεται περαιτέρω πλήγμα και από την ενεργειακή κρίση. Η εκτόξευση της τιμής του πετρελαίου κίνησης έχει αναγκάσει τους Τούρκους να μεταχειρίζονται τα αυτοκίνητά τους μόνον σε περιπτώσεις που είναι απολύτως απαραίτητα. Τη μεταβολή αυτή στη συμπεριφορά των Τούρκων οδηγούν αντανακλώντας τα στοιχεία που φέρουν την κίνηση στους δρόμους να έχει μειωθεί κατά το ήμισυ το περασμένο Σάββατο σε σύγκριση με τα επίπεδα στα οποία βρισκόταν πριν από μερικές εβδομάδες.

Μετά τις δύο τελευταίες μειώσεις των επιτοκίων και τη συνεπακόλουθη εκτόξευση του πληθωρισμού, στους κεντρικούς εμπορικούς δρόμους και στα καταστήματα της Τουρκίας επικρατεί πνυχία, καθώς οι καταναλωτές δεν έχουν τη δυνατότητα να ψωνίσουν.

Επενδύσεις πολλών εκατομμυρίων σε εικονικά οικόπεδα στο μετασύμπαν

Τους τελευταίους μήνες οι τιμές τους έχουν εκτιναχθεί έως και 500%

Όλοι γνωρίζουν πως σε όλο τον κόσμο οι τιμές ακινήτων βρίσκονται σε δυσθεώρητα ύψη, αλλά η πανδημία του κορωνοϊού έχει γεννήσει και μια άλλη –όχι και τόσο γνωστή– φρενιτιδα. Οντως, ορισμένοι επενδυτές, όπως σχετικός αναφέρει σε δημοσίευσμά του το αμερικανικό ειδησεογραφικό δίκτυο CNBC, είναι πρόθυμοι να καταβάλουν εκατομμύρια δολάρια για οικόπεδα τα οποία ούτε στη Νέα Υόρκη βρίσκονται ούτε στο Μπέβερλι Χιλς. Στην πραγματικότητα αυτά τα τμήματα γης δεν υπάρχουν εδώ στη Γη, αλλά στον κυβερνοχώρο σε μια ομάδα εικονικών κόσμων, τους οποίους οι εντός των κύκλων της τεχνολογίας τους έχουν χαρακτηρίσει μετασύμπαν. Λόγου χάριν, πολύ πρόσφατα ένα άτομο έδωσε 450.000 δολάρια για να γίνει γείτονας του Αμερικανού πθοποιού και ράπερ Σνουπ Ντογκ, σε έναν εικονικό κόσμο ο οποίος φέρει το όνομα Σάντμποξ –σε αυτόν ο διάσημος καλλιτέχνης χτίζει εικονική έπαυλη. Ωστόσο, ακόμη και οι θιασώτες της ιδέας προειδοποιούν τους επίδοξους επενδυτές πως οι κινήσεις αυτές είναι ριψοκίνδυνες.

Το τμήμα για τα ψηφιακά οικόπεδα έχει μέσα στους τελευταίους μήνες εκτιναχθεί έως και 400% και 500%, ειδικά αφότου το Facebook ανακοίνωσε ότι πρόκειται να οδηγηθεί πλησίοστιο στην ψηφιακή πραγματικότητα, αλλάζοντας μέχρι και το εμπορικό του σήμα σε Meta Platform. «Η νέα φάση των κοινωνικών δικτύων είναι το μετασύμπαν», επισημαίνει ο Αντριου Κίγκελ, διευθύνων σύμβουλος της καναδικής Tokens.

Η νέα αγορά γνωρίζει μεγάλη άνθηση, ειδικά αφότου το Facebook ανακοίνωσε ότι πρόκειται να οδηγηθεί στην ψηφιακή πραγματικότητα, αλλάζοντας μέχρι και το εμπορικό του σήμα σε Meta Platforms.

com, η οποία έχει επενδύσει σε ακίνητη περιουσία στο μετασύμπαν και σε ψηφιακά περιουσιακά στοιχεία NFT. «Έχεις τη δυνατότητα να πας σε ένα καρναβάλι, σε συναυλία και σε μουσείο». Σε αυτούς τους εικονικούς κόσμους οι πραγματικοί άνθρωποι λειτουργούν και συγχρωτίζονται με τα άβατάρ τους, δηλαδή την εκδοχή τους σε κινούμενο σχέδιο, όπως όταν παίζουν βιντεοπαιχνίδι και με άλλα άτομα. Σήμερα οι άνθρωποι μπορούν να προσεγγίσουν τους κόσμους αυτούς διαμέσου μιας συννηθισμένης οθόνης υπολογιστή. Ωστόσο, η εταιρεία Meta και άλλες του κλάδου έχουν ένα μακρόπνοο όραμα, εφόσον επιδιώκουν να πλάσουν πολυδιάστατους κόσμους 360 μοιρών, τους

οποίους οι άνθρωποι θα προσεγγίζουν μέσω ειδικών γυαλιών-συσκευών ψηφιακής –και διευρυμένης– πραγματικότητας όπως τα Oculus της Meta. Σε πρόσφατη έκθεση της εταιρείας διαχειρίσας κρυπτογραφημένων νομισμάτων Grayscale αναφέρεται πως κατά τους υπολογισμούς της ο ψηφιακός κόσμος ίσως φθάσει σε αξία το 1 τρις. δολάρια προσεχώς. Οι γνωστοί καλλιτέχνες Τζάστιν Μπίμπερ και Αρίανα Γκράντε και ο dj Μαρσμέλο ήδη δίνουν συναυλίες εκεί με τα δικά τους άβατάρ, ενώ η ζάπλουτη Πάρις Χίλτον οργάνωσε ένα πάρτι στο ιδιόκτητο ψηφιακό νησί της, βάζοντας μουσική την παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Ένας δημοφιλής ψηφιακός κόσμος εί-

ναι η Ντισέντραλαντ, όπου οι τιμές γης αυξάνονται 400%-500% τους τελευταίους μήνες, όπως αναφέρει ο κ. Κίγκελ, του οποίου η εταιρεία τοποθέτησε εκεί πρόσφατα 2,5 εκατ. δολάρια.

Εξίσου δελεαστικός εικονικός κόσμος είναι και ο Σάντμποξ, όπου η Republic Realm, η ψηφιακή εταιρεία ακινήτων της Τζανίν Γιορίο, επένδυσε 4,3 εκατ. δολάρια, ποσό ρεκόρ για ψηφιακά οικόπεδα. Μιλώντας, τέλος, στο CNBC η κ. Γιορίο, τόνισε ότι η εταιρεία της το 2020 είχε πουλήσει 100 εκκονικά νησιά αντί 15.000 δολαρίων το καθένα. «Σήμερα πωλούνται στην τιμή των σχεδόν 300.000 δολαρίων έκαστο, όσο δηλαδή και ένα μέσο σπίτι στην Αμερική», είπε, εν κατακλείδι.

Περιορισμοί πτήσεων στα αεροδρόμια των ΗΠΑ λόγω 5G

Οι αρμόδιες αρχές αεροπορίας στις Ηνωμένες Πολιτείες δήλωσαν πως σημειώθηκε πρόοδος ως προς το να περιοριστεί ο κίνδυνος κωλυμάτων κατά τη διεκπεραίωση πτήσεων εξαιτίας των υπηρεσιών, των προσφερομένων εκ μέρους των δικτύων κινητής τηλεφωνίας με νέα τεχνολογία 5ης γενιάς, τα οποία θα αρχίσουν να λειτουργούν από τις 19 Ιανουαρίου. Ωστόσο, την ίδια στιγμή εξέδωσαν σχεδόν 1.500 εντολές για τον περιορισμό των αεροπορικών δρομολογίων σε όλη τη χώρα. Η Ομοσπονδιακή Διοίκηση Αεροπορίας (FAA) αναμένεται να παράσχει σύντομα ενημέρωση σχετικά με το ποιο είναι το ποσοστό των αεροπλάνων που θα υπόκεινται στους εν λόγω περιορισμούς. Σύμφωνα με την ανακοίνωσή της, «η διοίκηση έχει σημειώσει πρόοδο στο να ελαττώσει με ασφάλεια την πιθανότητα ακυρώσεων και καθυστερήσεων, ενόσω οι εταιρείες ασύρματων τηλεπικοινωνιών κοινοποιούν περισσότερα δεδομένα και φτάνουν τα αποτελέσματα των δοκιμών υψομέτρου που διενεργούν οι κατασκευαστές των δικτύων».

Αξίζει να επισημανθεί πως οι τηλεπικοινωνιακοί όμιλοι AT&T και Verizon Communications κατόρθωσαν να έρθουν την προηγούμενη εβδομάδα σε συμβιβασμό με τους αρμόδιους Αμερικανούς αξιωματούχους. Οπερ σημαίνει ότι συγκατατέθηκαν να καθυστερήσουν την έναρξη λειτουργίας των υπηρεσιών στα δίκτυα νέας τεχνολογίας 5ης γενιάς επί δύο εβδομάδες, καθώς και να περιτείνουν την τοποθέτηση πύργων κινητής

τηλεφωνίας πλησίον 50 αεροδρομίων για διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών. Κι ενώ οι εταιρείες αυτές είχαν αναφέρει ότι οι νέες υπηρεσίες τους δεν ενέχουν κινδύνους για τις αερομεταφορές, η Ομοσπονδιακή Διοίκηση Αεροπορίας και όμιλοι του κλάδου αεροναυπηγικής επισημαίνουν πως οι διενεργηθείσες δοκιμές δείχνουν πως οι συσκευές οι οποίες μετρούν το ύψος μπορούν να χάσουν την αξιοπιστία τους εάν το αεροσκάφος πλανάται πολύ κοντά στους προαναφερθέντες πύργους κινητής τηλεφωνίας. Ακόμη, όμως, και με τη συμφωνία, η οποία επετεύχθη την τελευταία στιγμή, η αρμόδια Αρχή προειδοποίησε ότι οι κίνδυνοι από την εμπλοκή των νέων τηλεφωνικών υπηρεσιών με τον εξοπλισμό των αεροσκαφών απαιτεί από αυτά να θέσει σε ισχύ περιορισμούς, έως ότου να διασφαλίσει ότι οι λειτουργίες των τελευταίων θα είναι ασφαλείς. Εν τω μεταξύ, άρχισε η Ομοσπονδιακή Διοίκηση Αεροπορίας να εκδίδει πολυάριθμες απαγορεύσεις και εντολές (1.462 για την ακρίβεια), τόσες όσο λίγες φορές στην ιστορία της, για δεκάδες μεγάλα αεροδρόμια των ΗΠΑ, καθώς και τεράστιες εκτάσεις όπου αναμένονται τα σήματα των δικτύων της 5ης γενιάς. Τέλος, λόγου χάριν τα αεροπλάνα στο αεροδρόμιο Οχέαρ του Σικάγου δεν επιτρέπεται κατά την προσγείωση να κάνουν χρήση εξοπλισμού για συνθήκες χαμηλής ορατότητας, εκτός εάν οι κατασκευαστές των αεροσκαφών αποδείξουν πως ο εξοπλισμός αυτός είναι ασφαλής.

BLOOMBERG

STILL!

ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022 | 11.00 | ΘΕΑΤΡΟ ΡΙΑΛΤΟ - ΛΕΜΕΣΟΣ

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΟΥΤΣΟΦΤΑΣ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΤΟΝΙ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΣΤΙΧΟΙ ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ-ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΣ-ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΦΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ/ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ ΘΟΔΩΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΑΝΔΡΕΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΒΟΛΩΝ ΑΝΝΑ ΦΩΤΙΑΔΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΦΩΤΙΣΜΩΝ ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΕΤΕΙΝΑΡΗΣ

ΒΟΗΘΟΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ/ΦΩΝΗΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΒΩΝ ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

FLASHART® **Quanto**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
ΘΕΟΔΩΡΑ ΙΑΚΩΒΟΥ
ΛΟΙΣΛΑ
ΑΝΝΑ ΦΩΤΙΑΔΟΥ

ΧΟΡΗΓΟΣ

KEAN

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

PIK

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΠΟΛΟΝΤΑΙ
www.rialto.interticket.com

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω.

Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/5915/2021

Πωλητής /τές: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ΛΕΜΟΝΟΚΗΠΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ, 7737 ΜΑΡΩΝΙ, ΛΑΡΝΑΚΑ
Αγοραστής: (1) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ 9Α, 2236, ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, ΔΗΜΟΣ ΛΑΚΑΤΑΜΕΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
(2) ΑΓΙΟΡΚΙΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΛΕΤΤΗ 13, 2320, ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, ΔΗΜΟΣ ΛΑΚΑΤΑΜΕΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής 6/325

Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 30/38W2 /6/96/4

Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ. Υποιδιοκτησίες: ΔΙΑΤΡΗΣΗ. Εμβαδό τ.μ.: 18823

Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΔΗΜΟΣ ΤΣΕΡΙΟΥ. Τοποθεσία: ΗΛΙΑΚΑ

Μεταβιβ. Μεριδίο στο Ακιν.: 1/4. Ποσό Πώλησης: 20.000,00 ευρώ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ : Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α. , ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224 , ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω.

Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/145/2022

Πωλητής/τές: NELAZA LIMITED, ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ 2, Διαμ. 401, ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής:
ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΑΣΙΟΘΕΑΣ 6, 2109, ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/13636

Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./ Κλίμ.: 21/64W1/6/575/4. Είδος Ακινήτου: ΟΙΚΟΠΕΔΟ

Υπάρχουν κτίρια που δεν αναφέρονται στην εγγραφή (1/ΕΣ/3382/201

Εμβαδό τ.μ.: 1016. Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ,

Τοποθεσία: ΠΟΥΜΠΑΡΤΑ. Μεταβιβ. Μεριδίο στο Ακιν.: 61/1164

Ποσό Πώλησης: 70.000,00 ευρώ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ : Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α. , ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνει τα στο ποσό πώλησης.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224 , ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω.

Δήλωση Μεταβίβασης: 6/Π/2614/2021

Πωλητής/τές:

HELLENIC BNK PUBLIC COMPANY LIMITED, ΛΕΜΕΣΟΥ & ΑΘΑΛΑΣΣΑΣ 200, 2025 ΣΤΡΟΒΟΛΟΣ

Αγοραστής:

ΜΕΣΣΙΟΥ ΗΛΕΚΤΡΑ, ΜΑΡΚΟΥ ΔΡΑΚΟΥ 3, 5284 ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ,ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/12317

Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./ Κλίμ.: 45/23/0/430/5

Είδος Ακινήτου: ΚΗΠΟΣ. Εμβαδό τ.μ.: 1180

Γεωγραφική Περιοχή: ΠΑΦΟΣ ΧΟΥΛΟΥ. Τοποθεσία: ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ ΠΙΣΚΟΠΟΥ

Μεταβιβ. Μεριδίο στο Ακιν.: 1/2

Ποσό Πώλησης: €1.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α. , ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνει τα στο ποσό πώλησης.

Η πανδημία δεν φρέναρε το ράλι στα ακίνητα

Την τελευταία τριετία οι τιμές πώλησης κατοικιών στην Αττική καταγράφουν κατά μέσον όρο αύξηση 21% και των ενοικίων 13,6%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε αντίθεση με την υπόλοιπη οικονομία, η επίδραση της πανδημίας στην αγορά ακινήτων φαίνεται πως ήταν αμελητέα και διάρκειας μόλις μερικών μηνών. Μόνο κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2021 η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης κατοικιών στην Αττική διαμορφώθηκε σε 1.840 ευρώ/τ.μ., σημειώνοντας ετήσια αύξηση της τάξεως του 7,6%.

Αντίστοιχα, το μέσο ζητούμενο ενοίκιο στην Αττική ανέρχεται πλέον σε 8 ευρώ/τ.μ., αυξημένο κατά 5,2% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2020. Η εικόνα αυτή προκύπτει από την ανάλυση των στοιχείων του δείκτη SPI, που

Η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης διαμορφώθηκε σε 1.840 ευρώ/τ.μ. το τέταρτο τρίμηνο του 2021.

επιμελείται το δίκτυο ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos.

Ακόμα πιο αποκαλυπτική της ανοδικής πορείας των τιμών στην αγορά κατοικίας είναι η σύγκριση με το τέταρτο τρίμηνο του 2018, δηλαδή με την περίοδο πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Στο διάστημα αυτό των τριών ετών, οι τιμές πώλησης κατοικιών στην Αττική καταγράφουν μέση αύξηση κατά 21%, ενώ αντίστοιχα τα ενοίκια έχουν αυξηθεί κατά 13,6% κατά μέσον όρο. Ωστόσο, σε σειρά περιοχών οι αυξήσεις είναι πολύ μεγαλύτερες, δείγμα της υψηλό-

Η πορεία των τιμών ενοικίασης...

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ/Τ.Μ.	2018	2019	2020	2021	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2018-21
Κέντρο Αθήνας	9,95	9,33	8,89	8,82	-11,3%
Βόρεια προάστια	7,73	8,33	8,57	9,60	24,2%
Νότια προάστια	10,63	10,53	10,00	10,33	-2,82%
Δυτικά προάστια	5,29	6,05	6,67	7,00	32%
Ανατολικά προάστια	5,83	5,88	6,41	6,86	17,6%
Πειραιάς	6,98	7,67	7,40	7,31	4,7%
Προάστια Πειραιά	5,19	6,09	6,18	6,43	24%
Υπόλοιπο Αττικής	6,00	6,43	6,43	7,22	20,3%
Θεσσαλονίκη - Δήμος	6,90	7,37	7,50	7,38	7%
Θεσσαλονίκη - Περιφερειακοί Δήμοι	4,55	5,07	5,45	5,63	23,7%

ΠΗΓΗ: Spitogatos (SPI Index)

...και πώλησης κατοικιών

2018	2019	2020	2021	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2018-21
1.400	1.549	1.531	1.636	17%
2.138	2.222	2.316	2.500	17%
2.458	2.576	2.643	2.872	16,8%
1.136	1.246	1.333	1.467	29%
1.429	1.500	1.554	1.650	15,5%
1.204	1.400	1.467	1.591	32%
1.000	1.112	1.182	1.314	31,5%
1.522	1.571	1.636	1.667	9,5%
1.071	1.416	1.500	1.625	51,7%
1.032	1.100	1.136	1.222	18,5%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

άστια αντίστοιχα. Μάλιστα, μεγάλο μέρος αυτών των αυξήσεων παρατηρείται κατά το τελευταίο 12μηνο. Στα ανατολικά, η αύξηση αγγίζει το 7% και στο Υπόλοιπο Αττικής το 12,3%.

Πολύ σημαντικές είναι και οι αυξήσεις των τιμών πώλησης κατοικιών. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα των ακινήτων στα δυτικά προάστια, όπου η αύξηση από το 2018 αγγίζει το 30%, από τα 1.135 ευρώ/τ.μ. σε 1.470 ευρώ/τ.μ. Αντίστοιχα, αυξήσεις της τάξεως του 17% καταγράφονται στο κέντρο της Αθήνας, στα βόρεια, αλλά και στα νότια προάστια της Αττικής. Εν ολίγοις, στις περιοχές όπου παρατηρείται η υψηλότερη ζήτηση από εγχώριους και ξένους αγοραστές, το ύψος των αυξήσεων των τιμών είναι ομοιόμορφο.

Οι περιοχές των νοτίων προαστίων αρχίζουν να γίνονται όλο και πιο δυσπρόσιτες για το εγχώριο αγοραστικό κοινό, καθώς κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2021 η μέση ζητούμενη τιμή διαμορφώθηκε πλέον των 2.900 ευρώ/τ.μ., έναντι 2.500 ευρώ/τ.μ. των βορείων προαστίων.

Πάντως, οι υψηλότερες αυξήσεις από το 2018 εντοπίζονται στη Θεσσαλονίκη, όπου όμως υπήρχε και σημαντικό περιθώριο, λόγω της σημαντικής μείωσης των τιμών τα χρόνια που προηγήθηκαν. Έτσι, στη γεωγραφική ενότητα του Δήμου Θεσσαλονίκης η μέση τιμή διαμορφώνεται σήμερα σε 1.625 ευρώ/τ.μ., από μόλις 1.071 ευρώ/τ.μ. το 2018, καταγράφοντας αύξηση κατά 51,7%.

Αύξηση κατά 32% έχουν σημειώσει και οι τιμές πώλησης κατοικιών στον Πειραιά, από τα 1.000 ευρώ/τ.μ. το 2018, σε 1.314 ευρώ/τ.μ. σήμερα.

άστια έχει σημειωθεί ένα πολύ σημαντικό «ράλι» ενοικίων το τελευταίο διάστημα, με την αύξηση από το 2018 να ανέρχεται σε 24,2% – από 7,7 ευρώ/τ.μ. σε 9,6 ευρώ/τ.μ. σήμερα.

Με τον τρόπο αυτό αποκαταστάθηκε και η στρέβλωση που είχε παρατηρηθεί πριν από την πανδημία, όταν τα ενοίκια στο κέντρο της Αθήνας ήταν υψηλότερα (σε αναλογία ανά τ.μ.) συγκριτικά με τα βόρεια της Αττικής. Σε αυτό συνέβαλε βέβαια και η διόρθωση των ενοικίων στο κέντρο, καθώς περιορίστηκε η φρε-

νίτιδα των βραχυχρόνιων μισθώσεων.

Σήμερα, το μέσο ενοίκιο στο κέντρο διαμορφώνεται σε 8,8 ευρώ/τ.μ., τιμή που είναι 11,3% χαμηλότερη σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του 2018, όταν η αγορά είχε φτάσει στο απόγειό της, με το μέσο ζητούμενο ενοίκιο να αγγίζει σχεδόν τα 10 ευρώ/τ.μ! Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα και τα 8,8 ευρώ/τ.μ. είναι κατά πολύ υψηλότερα σε σχέση με τις διαχρονικές τιμές ενοικίασης των διαμερισμάτων στο κέντρο της Αθήνας, που δεν ξεπερνούσαν

τα 6,5-7,5 ευρώ/τ.μ. κατά μέσον όρο. Ενοίκια άνω των 9 ευρώ/τ.μ. παρατηρούνταν μόνο σε συνοικίες όπως το Κολωνάκι και ο Λυκαβηττός και αυτά πριν από την οικονομική κρίση. Μικρή διόρθωση από το ήδη υψηλό τους επίπεδο, έχουν καταγράψει και οι τιμές ενοικίασης κατοικιών στα νότια προάστια, παραμένοντας πάντως σταθερά περίξ των 10 ευρώ/τ.μ. από το 2018 και μέχρι σήμερα. Στον αντίποδα, αυξήσεις κατά 20,3% και 17,6% καταγράφονται στο υπόλοιπο της Αττικής (Μεσόγεια κτλ.) και τα ανατολικά προ-

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Η κτηματαγορά ανά επαρχία: περίοδος 2010 – 2021

Κάθε μήνα σας παραθέτω αναλύσεις επί των στατιστικών στοιχείων πωλήσεων/μεταβιβάσεων του Κτηματολογίου τόσο ανά επαρχία όσο και παγκύπρια, ενώ κάθε τέλος του χρόνου βλέπουμε τη συνολική εικόνα του έτους.

Σήμερα θα κάνουμε ένα «zoom – out» βλέποντας την πορεία των επαρχιών κατά την περίοδο 2010 – 2021. Κοιτάζουμε δύο παραμέτρους τις οποίες και κρατούμε σταθερές σε όλα τα έτη έτσι ώστε να βλέπουμε την εξέλιξή τους. Αυτές οι δύο παράμετροι είναι πρώτον, ο Αριθμός Συναλλαγών και δεύτερον, η Μέση Συνολική Αξία Συναλλαγών.

Υπενθυμίζω πως η Μέση Συνολική Αξία Συναλλαγών ορίζεται στην παρούσα (και παρόμοιες με αυτή) ανάλυση σαν ο μέσος όρος των δηλωμένων από τους συμβαλλόμενους τιμών πώλησης ακινήτων και των αντίστοιχων εκτιμήσεων που προβαίνει το Κτηματολόγιο για σκοπούς είσπραξης μεταβιβαστικών τελών. Ένα δεύτερο στοιχείο που χρήζει διευκρίνισης είναι πως τα ποσά αξιών που παρατίθενται είναι ονομαστικά καθώς δεν έτυχαν οποιασδήποτε επεξεργασίας που να λαμβάνει υπόψη την επίδραση του πληθωρισμού. Το μόνο αιτιολογικό είναι πως κατά την περίοδο που εξετάζεται υπήρξαν ιστορικά χαμηλά επίπεδα πληθωρισμού έως και αποπληθωρισμού και η γενική εικόνα δεν μεταβάλλεται – τουλάχιστον όχι σε ουσιαστικό βαθμό.

Η γενική εικόνα των δώδεκα χρόνων που εξετάζουμε σε ό,τι αφορά πρώτα τον αριθμό συναλλαγών, είναι πως όλες οι επαρχίες, πλην της Αμμοχώστου, παρουσίασαν παρόμοια συμπεριφορά. Συνοψίζοντας, οι τέσσερις επαρχίες

παρουσίασαν πτωτική πορεία συναλλαγών από το 2010 μέχρι και το 2013, ακολούθως σταθεροποιήθηκαν για κάποιο μικρό χρονικό διάστημα για να αρχίσουν μια καθαρή ανοδική τάση που κράτησε μέχρι το 2019. Το 2020 λόγω της πανδημίας και του κλεισίματος της αγοράς, όλες υπέστησαν μείωση. Όπως είδαμε την προηγούμενη βδομάδα, το 2021 ήταν μια πολύ θετική χρονιά για την κτηματαγορά με αποτέλεσμα όλες οι επαρχίες να ανακάμψουν.

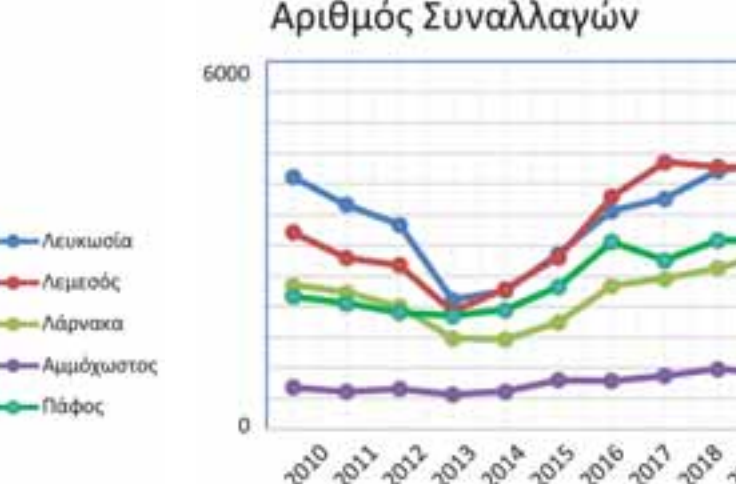
Αυτή είναι η γενική εικόνα. Νοείται ότι η κάθε επαρχία έδειξε κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, Λευκωσία και Λεμεσός είχαν πιο έντονες πτώσεις και πιο έντονες αυξήσεις από ό,τι Λάρνακα και Πάφος, ενώ μπορεί να λεχθεί πως η Λεμεσός ήταν ακόμη πιο έντονη από τη Λευκωσία στην ανάκαμψη αλλά λιγότερο έντονη από τη Λευκωσία κατά την πτωτική πορεία της αρχικής περιόδου.

Η Λευκωσία όμως συγκράτησε καλύτερα την αγορά της από την

Λεμεσό από το 2017 και μετέπειτα και ήταν η επαρχία με την καλύτερη επίδοση σε αριθμό συναλλαγών από την έξαρση της πανδημίας μέχρι σήμερα.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως ενώ ο αριθμός συναλλαγών των τεσσάρων επαρχιών της Λευκωσίας, Λεμεσού, Πάφου και Λάρνακας, ήταν πολύ συμπεσμένος το 2013 όπου η απόκλιση μεταξύ της ψηλότερης (Λευκωσίας) και της χαμηλότερης (Λάρνακας) ήταν 633 συναλλαγές, η μέγιστη ψαλίδα μεταξύ των τεσσάρων επαρχιών σημειώθηκε το 2021 όπου η διαφορά μεταξύ της ψηλότερης (Λευκωσίας) και της χαμηλότερης (Πάφου) ήταν 2.938 συναλλαγές.

Η Αμμόχωστος κατά την περίοδο 2010 – 2020 είχε μια κάπως διαφορετική εικόνα από τις άλλες τέσσερις επαρχίες: ήταν (φαινομενικά) πιο «flat». Στην πραγματικότητα φαίνεται να χαρακτηρίζεται από δύο περιόδους: την «χαμηλή» περίοδο που κράτησε από το 2010 μέχρι το 2014, και την «ψηλή» περίοδο που κράτησε από

Ολες οι επαρχίες ανέκαμψαν κατά το 2021 στη Μέση Συνολική Αξία Συναλλαγών τους, με την Αμμόχωστο να είναι ο ουραγός των επαρχιών και τη Λεμεσό να στέφεται πρωταθλήτρια.

το 2015 μέχρι το 2020. Στην ουσία όμως η εικόνα της αλλοιώνεται από τον σχετικά χαμηλό αριθμό συναλλαγών σε απόλυτους αριθμούς. Το 2021 όμως ήταν ιδιαίτερα υποβοηθητικό και για την Αμμόχωστο αφού η αύξηση στον αριθμό πωλήσεων είναι πραγματικά αξιοσημείωτη.

Η πορεία της Αξίας Συναλλαγών της κάθε επαρχίας ήταν πιο «ζων-

ρή». Παρόλο που βλέπουμε τις αξίες των ακινήτων που ανταλλάξαν χέρια να έχουν συνολικά μια σταθερή πορεία από το 2010 μέχρι το 2013, εντούτοις ισχύει το γεγονός ότι η σταθερότητα προέκυψε αφενός από την μεγάλη πτωτική πορεία της Λευκωσίας και αφετέρου την σταθερή έως ελαφρώς ανοδική πορεία της Λάρνακας, της Πάφου και της Λεμεσού. Επιπλέον, η Αμμόχωστος είχε μια επενδυτική έξαρση σε επενδυμένα κεφάλαια το 2012 – κάτι που δεν είδαμε στις άλλες επαρχίες.

Εξάγεται και σε αυτή τη μέτρηση πως η μεγαλύτερη πίεση σε επενδυμένα κεφάλαια ήταν το 2013 όπου τρεις επαρχίες (Λεμεσός, Λευκωσία και Πάφος) ένιωσαν τη σημαίνει να λαμβάνει μια ένεση κατά μέσο όρο μόλις €357εκ. η κάθε μια, ενώ η Λάρνακα έζησε την χειρότερη χρονιά της το 2014. Η ψαλίδα σε επενδυμένα κεφάλαια μεταξύ των επαρχιών άρχισε να ανοίγει από το 2014 και μετά, με την κάθε επαρχία να ακολουθεί τη δική της πορεία. Μόνη εξαίρεση

αποτελεί το ζεύγος Λευκωσίας και Πάφου το οποίο από το 2013 μέχρι και το 2016 είχαν σχεδόν ίδια κεφάλαια σε επενδύσεις. Από το 2017 η Πάφος έχανε ραγδαία στην έλκυση επενδύσεων κάτι που δεν ίσχυσε για τη Λευκωσία καθώς ήταν πιο σταθερή.

Σκετική σταθερότητα για τα μεγέθη της επέδειξε και η Λάρνακα μετά την μεγάλη έλκυση επενδύσεων του 2016.

Λεμεσός και Αμμόχωστος κέρδισαν άλλο ένα χρόνο αυξημένων επενδύσεων πριν αρχίσουν να βιώνουν πτώση στις επενδύσεις τους το 2018 – κάτι που αρχίσαμε να το βλέπουμε στις υπόλοιπες επαρχίες από το 2017.

Όλες οι επαρχίες ανέκαμψαν κατά το 2021 στη Μέση Συνολική Αξία Συναλλαγών τους, με την Αμμόχωστο να είναι ο ουραγός των επαρχιών και τη Λεμεσό να στέφεται πρωταθλήτρια.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Ένας Έλληνας στη Δύση

Ο Ιταλός βυζαντινολόγος Πάολο Οντορίκο μιλάει στην «Κ» για το οδοιπορικό του 16ου αιώνα «Ταξίδι στην Εσπερία»

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

«Έκανα το πρώτο μου ταξίδι όταν ήμουν 19 ετών. Μια μέρα αποφάσισα ότι ήθελα να πάρω το Οριάν Εξπρές από την Τεργέστη και να πάω στην Ελλάδα. Μόνος μου. Έμεινα 15 μέρες και επέστρεψα στην Ιταλία λίγο πριν από τα Χριστούγεννα. Με την επιστροφή μου, με έπιασε πυρετός. Δεν ήταν από κάποια ασθένεια, ήταν ψυχολογικό. Θυμάμαι ότι περπατούσα στην πόλη μου και δεν αναγνώριζα τους δρόμους. Χάθηκα. Ένα ταξίδι 15 ημερών στην Ελλάδα σηματοδότησε την αλλαγή μου από έφηβο σε άνδρα. Γι' αυτό καταλαβαίνω τον Νικάνδρο. Επειδή η διαδρομή του προς τη Δύση ήταν στην πραγματικότητα μια μεγάλη εσωτερική πορεία».

Ο Πάολο Οντορίκο, βυζαντινολόγος, γεννημένος στο Ούντινε, πρώην διευθυντής σπουδών στην Ανώτατη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών (EHESS) του Παρισιού, ιδρυτής του Κέντρου Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Νοτιοανατολικών Ευρωπαϊκών Σπουδών και συγγραφέας πολυάριθμων βιβλίων και άρθρων για τη βυζαντινή παιδεία, θυμάται τη νεανική του ταξιδιωτική περιπέτεια μπροστά στην οθόνη του κινητού του. Η συνομιλία μας με αφορμή την πρόσφατη κυκλοφορία του οδοιπορικού «Ταξίδι στην Εσπερία» (εκδ. Αγρα) γίνεται διαδικτυακά και καταργεί τη γεωγραφική απόσταση Παρίσι - Αθήνα, όπως και τη χρονική, από τον 16ο στον 21ο αιώνα. Ο κ. Οντορίκο, απολαμβάνοντας την παλαιά πλέον συνθήεια του καπνίσματος με τρόπο πολύ ορεκτικό, αφηγείται τις περιπέτειες του Νικανδρου του Κερκυραίου, του οποίου ένα ταξίδι για δουλειά άλλαξε ολόκληρη τη ζωή του.

«Δεν ξέρουμε απολύτως τίποτε για τον Νικάνδρο», λέει μιλώντας για ένα πρόσωπο που χωρίς το βιβλίο του θα είχε χαθεί στη λήθη του χρόνου. «Εάν δεν υπήρχε το ταξίδι στην Εσπερία, ο Νικάνδρος θα είχε παραμείνει ένα απλό όνομα ανάμεσα στο πλήθος των αντιγραφών, οι οποίοι κατά την Αναγέννηση τα έφεραν δύσκολα βόλτα στην υπηρεσία πλουσιότατων παραγγελιοδοτών. Όλα όσα γνωρίζουμε γι' αυτόν, πέρα από κάποια αποσπάσματα σχετικά με τη ζωή του, αφορούν μια σύντομη περίοδο, η οποία ξεκινά από το καλοκαίρι του 1545 και τελειώνει το 1546», σημειώνει ο ίδιος στην Εισαγωγή της συγκεκριμένης έκδοσης. Το «Ταξίδι στην Εσπερία» μεταφράζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα ολόκληρο, με την επιμέλεια του κ. Οντορίκο. Παρότι πέρασε απαρατήρητο στους αιώνες μετά τη συγγραφή του, «είναι και παραμένει μοναδικό επειδή αποκαλύπτει κάτι σπάνιο για εκείνη την εποχή: τη ματιά ενός Έλληνα για τη Δύση», διευκρινίζει ο ιστορικός.

«Ένα σημαντικό στοιχείο του βιβλίου είναι ιστορικό. Οχι όμως επειδή ο συγγραφέας του μιλάει για πράγματα που οι ιστορικοί δεν γνωρίζαμε», συνεχίζει. «Αν εξαιρέσουμε κάποια ανθρωπολογικά στοιχεία, ξέρουμε τα περισσότερα από αυτά που αναφέρει. Δεν θα έκανα λοιπόν τον κόπο να το μεταφράσω για αυτό τον λόγο. Το πραγματικό του ενδιαφέρον βρίσκεται στην οπτική του Νικανδρου: Πώς ένας Έλληνας της εποχής κοιτάζει την Ευρώπη κάνοντας την αντίστροφη πορεία από εκείνη των συγχρόνων του

Χάρτης του Παρισιού του 16ου αιώνα. Από το βιβλίο «Ταξίδι στην Εσπερία» (εκδόσεις Αγρα, 2021).

“

Το πραγματικό του ενδιαφέρον βρίσκεται στην οπτική του Νικανδρου: Πώς ένας Έλληνας της εποχής κοιτάζει την Ευρώπη κάνοντας την αντίστροφη πορεία από εκείνη των συγχρόνων του Δυτικών;

Δυτικών που επισκέπτονταν την Ανατολή;

»Οι Βυζαντινοί όλα τα προηγούμενα χρόνια είχαν περιορισμένη επαφή με τον κόσμο της Δύσης. Σίγουρα ορισμένοι μετακινούντο για εμπορικούς σκοπούς ή για να πάνε στις κατά τόπους πρεσβείες, αλλά γενικά δεν έφευγαν από την Ανατολή. Λένε πως εάν ο Χίτλερ είχε ταξιδέψει στις ΗΠΑ, ίσως και να μην τους είχε κηρύξει τον πόλεμο. Τα μάτια του Νικανδρου άνοιξαν με το ταξίδι, ενώ το βλέμμα του φέρει τα στοιχεία που πηγάζουν κατά κάποιον τρόπο από την ταυτότητά του. Είναι χριστιανός ορθόδοξος, Κερκυραίος, ουμανιστής με κλασική παιδεία που εργάζεται στην Αδελφότητα της Βενετίας. Περιηγείται την Ευρώπη –Ιταλία, Γερμανία, Φλάνδρα, Αγγλία, Γαλλία– σαν να εξερευνά μια άγνωστη γη. Ταξιδεύοντας ωριμάζει και μετατρέπεται από ταπεινός αντιγραφέας χειρογράφου σε πε-

Η Βενετία στις φλόγες, 16ος αιώνας. Επίσης από το βιβλίο «Ταξίδι στην Εσπερία».

ρηγνητή. Κι αυτό είναι το δεύτερο σημαντικό στοιχείο του βιβλίου. Ο Νικάνδρος μέσα σε ένα χρόνο γίνεται κάποιος άλλος, είναι σαν να δημιουργείται από την αρχή. Η ανθρώπινη πλευρά της συγκεκριμένης ιστορίας είναι σχεδόν μυθιστορηματική».

Επιθυμία φυγής

Από τα λίγα που ξέρουμε για αυτόν είναι ότι το αληθινό του

όνομα ήταν Ανδρόνικος Νούκιος. Σύμφωνα με τις υποθέσεις γεννήθηκε την πρώτη δεκαετία του 16ου αιώνα στην Κέρκυρα, που βρισκόταν υπό την κυριαρχία της Γαλντοτάτης Δημοκρατίας της Βενετίας. Το νησί λεηλατήθηκε από τους Οθωμανούς το 1537 και ο νεαρός Ανδρόνικος κράτησε στη μνήμη κάποια από εκείνα τα γεγονότα, που ανακαλεί στην αφήγησή του. Η οικογένειά του

Ο Πάολο Οντορίκο είναι ιδρυτής του Κέντρου Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Νοτιοανατολικών Ευρωπαϊκών Σπουδών.

ήταν σχετικά ευκατάστατη και γνωρίζουμε ότι ο πατέρας του ονομαζόταν Γεώργιος. Όπως συνέβη με αρκετούς από τους Κερκυραίους προύχοντες κατά τη διάρκεια της λεηλασίας, μάλλον και οι δικοί του βρήκαν καταφύγιο στη Βενετία. Το επώνυμο της οικογένειας ήταν πιθανόν Νούκιος - Nuccio.

Τα πρώτα χρόνια της εξορίας του νεαρού Ανδρόνικου στη Βενετία δεν πρέπει να ήταν εύκολα, μολονότι διέθετε καλή εκπαίδευση και λίγα χρήματα. Εργαζόταν στην υπηρεσία του Ισπανού ευγενούς Ουρτάντο ντε Μεντόζα μαζί με άλλους αντιγραφείς και επίσης ήταν υπεύθυνος των ελληνικών εκδόσεων του οίκου Ντα Σάμπο και γραμματέας της αδελφότητας των Ελλήνων της Βενετίας. Ετσι, μόλις του δόθηκε η ευκαιρία για μια καλύτερη τύχη, αυτοπροσάφηκε να συνοδεύσει τον πρέσβη του αυτοκράτορα Καρόλου Ε΄, τον ανθρωπιστή Γεράρδο βαν Βέλτγουικ, στην αυλή του σουλτάνου Σουλεϊμάν. Αυτό το ταξίδι δεν κράτησε πολύ: από τη Βενετία με πλοίο μέχρι τη Ραγκούσα και με άλογα μέσω των Βαλκανίων έφθασαν και επέστρεψαν από την Κωνσταντινούπολη μέσα σε 28 ημέρες.

Ο πρέσβης δεν έμεινε στη Βε-

νετία. Γρήγορα πήρε τον δρόμο για τη Γερμανία, με σκοπό να συναντήσει τον αυτοκράτορα και να αναφέρει τα αποτελέσματα της πρεσβείας του. Φυσικά ο Ανδρόνικος ακολούθησε τον νέο του κύριο. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού αποφάσισε να συγγράψει τις περιπέτειές του και να αφηγηθεί τις εντυπώσεις του από τις περιοχές που επισκέφθηκε. Επηρεασμένος από την κλασική του μόρφωση και τους συγγραφείς της αρχαιότητας, θέλησε να μιμηθεί τους τρόπους τους. Άλλαξε λοιπόν το όνομά του: ο αντιγραφέας Ανδρόνικος έγινε ο συγγραφέας Νικάνδρος.

«Ξέρεις βέβαια τον λόγο της αναχώρησής μου από τη Βενετία και ποια βαθιά επιθυμία φυγής με κατείχε», γράφει στις πρώτες γραμμές της διήγησής του, απευθυνόμενος σε κάποιον «άριστο ανάμεσα στους φίλους» του. Σε εκείνον κοινοποιεί την απόφαση να «παραδώσει στη γραφή όλα όσα συνάντησε σε αυτή την αποδημία», όπως λέει, δηλαδή να διηγηθεί την περιδεία που τον έφερε «από την Ιταλία στη Γερμανία και στα Βρετανικά νησιά».

Αναπαράσταση του κόσμου

«Στην αρχή κάνει τον γεωγράφο, με μέτριο ενδιαφέρον», λέει ο κ. Οντορίκο. «Στη συνέχεια, επειδή είναι ένας άνθρωπος γεμάτος περιέργεια, αρχίζει να κοιτάζει πιο προσεκτικά. Θέλει να μάθει και δεν διστάζει να πλησιάσει τους ανθρώπους από οποιαδήποτε κοινωνική τάξη. Προσπαθεί να καταλάβει λέξεις από τη γλώσσα τους. Όσο το ταξίδι προχωράει, η αλλαγή της προσωπικότητάς του είναι φανερή στο κείμενό του. Δεν καταγράφει απλώς όσα βλέπει. Γίνεται πλέον ένας συγγραφέας των εθίμων. Αλλά ακόμη κι όταν συναντάει πράγματα που του φαίνονται παράξενα –για παράδειγμα, τα τεράστια προϊστορικά οστά, μάλλον δεινοσαύρων, που λατρεύονται σε εκκλησίες ως λείψανα γιγάντων του παρελθόντος–, παραμένει παιδί της Αναγέννησης, επιφυλακτικός απέναντι στον ανορθολογισμό».

»Συνεχίζοντας έρχεται σε επαφή με τις πολεμικές συγκρούσεις που σπαράζουν την Ευρώπη επί δεκαετίες. Και στην πορεία μετατρέπεται σε σχολιαστή των πολιτικών καταστάσεων. Τελικά το οδοιπορικό του γίνεται ταυτόχρονα κι ένα πνευματικό ταξίδι προς την αναπαράσταση του κόσμου».

Ο Ανδρόνικος ολοκλήρωσε την πορεία του γεμάτος γνώσεις και εμπειρίες. Έμεινε για λίγο στο Παρίσι και προσπάθησε να βρει μια θέση στην αυλή του Φραγκίσκου Α΄. Γρήγορα κατάλαβε ότι αυτό ήταν πολύ δύσκολο και αναζητήσε δουλειά στη Ρώμη. Από αυτό το σημείο και μετά τα ίχνη του χάθηκαν. Από κάποιο έγγραφο μαθαίνουμε ότι δέκα χρόνια αργότερα βρισκόταν στη Βενετία και ότι ακόμη ήταν ζωντανός. «Πολύ θα ήθελα να ξέρω πώς ήταν όταν γύρισε στη Βενετία, με ποια μάτια είδε πάλι τους γνωστούς του, με ποια ευαισθησία τους συναναστράφηκε», λέει ο ιστορικός. «Πρέπει να ήταν γεμάτος εικόνες κι αισθήσεις και είχε αποκτήσει μια καινούργια, βαθύτατη κατανόηση της Ιστορίας, της πολιτικής, της κοινωνίας. Είναι κάτι που με συγκινεί, αλλά αυτό ανήκει στη λογοτεχνία».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

9-15.1.22

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ο Εραστής» στο Ριάλτο

Μετά την θερμή ανταπόκριση του κοινού, η παράσταση «Ο Εραστής» του Χάρολντ Πίντερ από την Ομάδα Side Effect σε σκηνοθεσία Μαρίας Κυριάκου και επί σκηνής τη Μαρία Φιλίππου και τον Στέλιο Ανδρονίκου, επανέρχεται με δύο επιπρόσθετες παραστάσεις στη στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό. Ο Πίντερ τοποθετεί τους ήρωές του σε ένα παιχνίδι αναμέτρησης μυαλού και ψυχισμού, όπου οι ρόλοι αλλάζουν, τα όρια ανάμεσα στο πραγματικό και το φαντασιακό είναι θολά, και όπου ο γάμος και η κοινωνική σύμβαση αναστρέπονται, ξεγυμνώνοντας τους χαρακτήρες μπροστά στα μάτια του θεατή. Τετάρτη 19 και Πέμπτη 20 Ιανουαρίου 2022, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19 Λεμεσός. **Πληροφορίες 77777445.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Η λάμψη μιας ασήμαντης νύκτας»

Το «Διόνυσος» ανακοινώνει την επόμενη παραγωγή του, το βραβευμένο έργο του Ιρλανδού συγγραφέα Κόννορ Μακφέρσον «Η λάμψη μιας ασήμαντης νύκτας»), που ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή. Το έργο πραγματεύεται το δράμα των περιθωριακών και κοινωνικά αποκλεισμένων ανθρώπων που ταλανίζονται από σοβαρά προβλήματα, όπως η φτώχεια, ο αλκοολισμός, η ανεργία και οι προσωπικές αποτυχίες. Έργο σύγχρονο, όπου τα ακραία γεγονότα μιας νύκτας μπορεί να

λειτουργήσουν καταλυτικά και να γίνουν η αφετηρία για ένα καλύτερο αύριο. Το έργο υπήρξε υποψήφιο για το Βραβείο Ολίβιε στην κατηγορία καλύτερου έργου. Χαρακτηρίστηκε από την Independent on Sunday και το περιοδικό Time Out ως «ένας ακόμη θρίαμβος» και ως «ένα έργο μεγάλης δεξιοτεχνίας» αντίστοιχα. Παραστάσεις: Παρασκευή 21- Κυριακή 23 Ιανουαρίου 2022, ώρα 8:30 μ.μ. και την Κυριακή ώρα 6:30 μ.μ. Θέατρο Διόνυσος, Διαγόρου 29, Λευκωσία. **Πληροφορίες 22818999, 99621845.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Βασιλιάς Ληρ» τελευταίες παραστάσεις

Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου εντάσσει για πρώτη φορά στο ρεπερτόριό του ένα από τα κορυφαία δημιουργήματα του ελισαβετιανού θεάτρου, τον Βασιλιά Ληρ του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ. Το έργο ανεβαίνει στην Κεντρική Σκηνή Εύης Γαβριηλίδας, σε σκηνοθεσία του σημαντικού Λιθουανού σκηνοθέτη Τσέζαρις Γκραουζίνις. Ο Βασιλιάς Ληρ εκθέτει το εύρος και το βάθος της ανθρώπινης εμπειρίας μέσα από ένα απλό οικογενειακό σκήμα. Ένας πατέρας αποφασίζει να μοιράσει το βασίλειό του στις τρεις κόρες του, θέτοντας ως μοναδικό προσαίτιο το μέγεθος της αγάπης και την αφοσίωσή τους. Προδομένος και τυφλωμένος από την ίδια του τη μεγαλομανία, παραδέρνει ταπεινωμένος, στα όρια της παραφροσύνης, και πασχίζει να λυτρωθεί. Μια τραγωδία για

την ερμητιά της ανθρώπινης ψυχής, τη φύση της εξουσίας, τις έννοιες της ηθικής και του δικαίου, καθώς και για τον κραταιό ρόλο της αγάπης. Με όχημα τη νέα μετάφραση του ποιητή Γιώργου Μπλάνα, ο Τσέζαρις Γκραουζίνις συνδυάζεται με τη ζοφερή ιστορία του Ληρ, αναπλάθοντας σκηνικά τον σαιξπηρικό ποιητικό λόγο και προκρίνοντας μια σύγχρονη ατμοσφαιρική διάστασή του. Μαζί του μια εξαιρετική ομάδα συντελεστών και ηθοποιών, με τον Βαρνάβα Κυριαζή στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Παραστάσεις: Κεντρική Σκηνή ΘΟΚ, Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδας, Παρασκευή 21, Σάββατο και Κυριακή 23 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας Γιώργος Λυκούργος, Πέμπτη 20 Ιανουαρίου, ώρα 8:30. **Πληροφορίες 77772717.**

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

«Τα Μεταλλεία της Κύπρου»

Τα «Μεταλλεία της Κύπρου» του δρ Γεώργιου Μαλιώτη, από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κύπρου είναι μια προσπάθεια συμβολής στην καταγραφή, περιγραφή και διάδοση των κυριότερων στοιχείων της Μεταλλευτικής Βιομηχανίας της Κύπρου. Η βιομηχανία αυτή άρχισε να αναπτύσσεται τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα και έδωσε την ευκαιρία σε μεγάλη μερίδα του πληθυσμού να εξασφαλίσει μόνιμη εργοδότηση και σταθερό εισόδημα και να βελτιώσει το βιοτικό της επίπεδο. Μέχρι τα μέσα του εικοστού αιώνα ήταν η σημαντικότερη βιομηχανία της Κύπρου και συνέβαλε ουσιαστικά στην οικονομική της ανάπτυξη. Για τη συγγραφή του βιβλίου αυτού ο συγγραφέας του Γεώργιος Μαλιώτης αξιοποίησε το πλούσιο τεχνικό αρχείο της Ελληνικής Μεταλλευτικής Εταιρείας στην οποία εργάστηκε για σαράντα τρία χρόνια. Κεντρική διάθεση: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κύπρου, Κτήριο Συμβουλίου – Συγκλήτου «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης». **Πληροφορίες: 22894314, pek@ucy.ac.cy**

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΑΝΑΛΟΓΙΟ

«Λήθη» του Δημ. Δημητριάδη

Η θεατρική ομάδα «Λουμπάγκο» παρουσιάζει ξανά το εμβληματικό έργο του θεατρικού συγγραφέα Δημήτρη Δημητριάδη «Λήθη» στο Βιβλιοπωλείο – Καφεαναγνωστήριο «Το Έρμα». Η «Λήθη» αποτελεί ουσιαστικά πέντε θεατρικούς μονολόγους: Ήττα, Μνήμη, Μετάνοια, Τέχνη, Λήθη. Το έργο εμπνέεται από όλα όσα βιώνουν οι άνθρωποι στην εποχή της κρίσης, της διαφθοράς, της παρακμής, της μετριότητας, με είναι ένα έργο από το πουθενά στο πουθενά: «Τώρα αρχίζω. Ακούστε με. Έρχομαι από πουθενά». Κατά τον ίδιο τον Δημητριάδη, η «Λήθη», είναι το στάδιο όπου φτάνει ένας άνθρωπος όταν έχει υπερβεί όλα όσα έχει ζήσει, όταν έχει ενοπτεία της ζω-

ής του: «Η Εξαφάνιση. Αυτή είναι η δόξα μου. Και η δική σας. Κοιτάξε την. Η δόξα του σώματος». Επί σκηνής: Γιόλα Κλείτου, Τζούλη Γρηγορίου, Μικαέλλα Θεοδουλίδου, Εύα Καλομοίρη και Θέκλα Φλουρή. Παραστάσεις: 15 και 16 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 22346770, vivliopwleioerma@gmail.com**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Filet mignon...

Για να πω την αμαρτία μου είμαι λίγο μπερδεμένος από τη διένεξη μεταξύ της ιδιωτικής επιχείρησης από τη μία, με πολιτιστικό αποτύπωμα, και μιλώ μετά λόγου γνώσεως, στην παλιά πόλη της Λευκωσίας, η οποία έδω και καιρό φιλοξενεί καλή μουσική, απ' όλα τα είδη, και του Δήμου Λευκωσίας από την άλλη, ο οποίος προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ πολιτιστικών ανάπτυξης και gentrification της παλιάς πόλης. Αντιστατώντας ότι υπάρχουν κανόνες και αυτοί πρέπει να τηρούνται και ο Δήμος Λευκωσίας οφείλει να τους επιβάλλει, διότι αλλιώς θα τον ψέγαμε ότι δεν κάνει σωστά τη δουλειά του. Από την άλλη όμως καταλαβαίνω και την επιχείρηση, ιδίως όταν αυτή προσπαθεί να επιζήσει εν καιρώ πανδημίας και μαζί με αυτήν και δεκάδες καλλιτέχνες.

Βασικό επιχείρημα είναι η πχορύπανση που προκαλεί η επιχείρηση στη γύρω περιοχή, μιας και το Τοπικό Σχέδιο τη θεωρεί ήπια ανάπτυξης. Σαφώς, αν υπάρχει οχληρία αυτή να καταγγελθεί και να υποχρεωθεί η επιχείρηση να συμμορφωθεί, αλλά ο πόλεμος που γίνεται στην επιχείρηση, η οποία βρίσκεται στα πρόθυρα κλεισίματος είναι άλλο πράγμα και μάλλον η περιοχή αυτή καθ' αυτή είναι το

Μάλλον η περιοχή αυτή καθ' αυτή είναι το μύλον της έριδος και όχι η οχληρία και η πχορύπανση, μια περιοχή που αρχίζει να γίνεται φιλετάκι μινιόν και καλαρέσει σε πολλούς, οι οποίοι θέλουν έναν ιδιότυπο εξευγενισμό της παλιάς πόλης...

μύλον της έριδος και όχι η οχληρία και η πχορύπανση, μια περιοχή που αρχίζει να γίνεται φιλετάκι μινιόν και καλαρέσει σε πολλούς, οι οποίοι θέλουν έναν ιδιότυπο εξευγενισμό της παλιάς πόλης...

Επιμένω, πως κάτι δεν μου κολλάει στην όλη ιστορία, διότι όταν θέλουμε να κάνουμε την περιοχή της Φανερωμένης πανεπιστημιακό κέντρο, την πλατεία της Παλιάς Αγοράς κέντρο καινοτομίας και τις γύρω περιοχές φοιτητικά υπνωτήρια και cozy διαμερίσματα για πολύ κατέχοντες, σε τι αποσκοπούμε; Θα έχουμε επιτέλους πτυχία και όλα θα πουκάζουν μετά τις έξι το απόγευμα; Ο φοιτητικός κόσμος θα με-

τακινείται αλλού για τη διασκέδασή του και όταν θα μπαίνει στα όρια της παλιάς πόλης θα βάζει τον αυτόματο σιγασιτήρα που θα του έχει διανείμει ο σπιτονοικοκύρης του; Θα το ξαναπώ, για να μην υπάρχει καμία παρεξήγηση, όταν οποιαδήποτε επιχείρηση παραβιάζει την κείμενη νομοθεσία, τότε φυσικά θα πρέπει να επιβάλλεται ο νόμος. Δεν θα έπρεπε όμως να γίνεται αυτό παντού, σε όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις; Ρωτάω, δεν ξέρω, αν γίνεται... Η πχορύπανση είναι βασικό πρόβλημα της παλιάς πόλης, όχι μόνο από τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, αλλά και από τα αυτοκίνητα, τις μηχανές μικρού και μεγάλου κυβισμού, τις καμπάνες των ναών, τον μουεζίν που τζαμί της Αγίας Σοφίας (εκεί δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα). Θα πρέπει λοιπόν να λυθεί οριζόντια το ζήτημα, διότι κανένας κούκος μόνος του ποτέ δεν έφερε καμία άνοιξη!

Επίσης, δεν θα σταθώ στην απάντηση του Δήμου Λευκωσίας στην εν λόγω διένεξη, ότι υποστηρίζει τον πολιτισμό, αυτό μας έλειπε, να μην τον υποστηρίζει, αλλά είναι άλλο πράγμα ο πολιτισμός που υποστηρίζει ο Δήμος και καλά κάνει και άλλο πράγμα η πολιτιστική δραστηριότητα ενός ιδιώτη, ιδιαίτερα στη μουσική,

η οποία ως τέχνη είναι «αγκαλιάστρα», όπως την ονομάζω εγώ, τους αγκαλιάζει όλους και όλες και δίνει ένα προϊόν δυσεύρετο στα μέρη μας.

Θα κλείσω το άρθρο αυτό με την ίδια καταληκτική παράγραφο του άρθρου μου στις 3 Απριλίου 2021, διότι θεωρώ ότι η σταδιακή φιλετοποίηση της παλιάς πόλης εξυπηρετεί οικονομικές σκοπιμότητες, οι οποίες «στεγανοποιούν» την αντίληψή μας γενικότερα για το τι είναι πολιτισμός και πολιτιστικό προϊόν, τι σημαίνει δημόσιος χώρος και χρήση αυτού, αλλά και επιβεβαιώνει κατά τη γνώμη μου το κυπριακό ρητό «Από εν φορτώνει π' όσω σου, τόνα του να φορτώσει». Έγραφα, τότε: «Καλό θα είναι, λοιπόν, η δημοτική αρχή να αρχίσει το gentrification της παλιάς πόλης, παρουσιάζοντας στους δημότες της τις μελέτες αστικής βιωσιμότητας που έχει εκπνήσει, ώστε να αισθανθούν οι νυν κάτοικοι της ότι δεν θα οδηγηθούν με μεσομακροπρόθεσμα σε εκδίωξη. Να δείξουν στους Λευκωσιώτες οι δημοτικές αρχές πώς θέλουν την πόλη μετά από μια δεκαετία, όταν θα ανοίξουν τα οδοφράγματα και όταν οι ανάγκες θα είναι διαφορετικές».

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ

Η ποιοτική τηλεόραση μπορεί να έχει Happy End

Πριν από λίγες μέρες ολοκληρώθηκε στην EPT World η κοινωνική, κωμική σειρά «Ζακέτα να Πάρεις». Πρόκειται για υψηλού επιπέδου χιούμορ, που δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από τις καλύτερες βρετανικές σειρές (Fawlty Towers, Yes Minister κ.λπ.). Ο υπογράφων είχε γράψει γι' αυτή τη σειρά πάλι στην Καθημερινή στις 18 Απριλίου 2021. Γιατί, λοιπόν, επανέρχεται; Η σειρά «Ζακέτα να Πάρεις» ξεπέρασε κάθε προσδοκία, παρά το γεγονός ότι απλώθηκε σε πολλά, 38 επεισόδια, στα δύο χρόνια. Το σημαντικότερο της προσόν είναι το γεγονός ότι ο βασικός σεναριογράφος Νίκος Μήτσας και οι συνεργάτες του κατάφεραν, μέσα από μια απλότητα ανατροπών, να την οδηγήσουν σε ένα Happy End. Ένα ευφύες, απρόβλεπτο και πιστευτό τέλος που άφησε μια γλυκιά (όχι γλυκανάλατη) γεύση. Αφού όλοι οι τηλεθεατές είχαμε οδηγηθεί να σκεφτόμαστε τον Ευθύμη ως gay, και περιμέναμε να δούμε τις συνέπειες από την έκρηξη της μπέτης του, μόλις το αντιλαμβάνονταν αυτό.

Δεν είναι καθόλου συχνό, ούτε εύκολο να πετύχεις μια σειρά που να συνδυάζει χιούμορ με ποιότητα και Happy End αυτή την εποχή.

Δεν είναι καθόλου συχνό, ούτε εύκολο να πετύχεις μια σειρά που να συνδυάζει χιούμορ με ποιότητα και Happy End αυτή την εποχή.

την εποχή. Στρυμωγμένοι όπως ζούμε σε μια καθημερινότητα γεμάτη από την πρωτόγνωρη για όλους πανδημία, με ειδήσεις που στην πλειονότητά τους βαρύνουν τον ψυχισμό του αποδέκτη, οι περισσότεροι αποστρέφουμε το βλέμμα από τα γεγονότα, και αναζητούμε ανακούφιση κάπου αλλού. Πού;

Μερικοί καταφεύγουν σε «χιούμορ» που για να κλέψει ένα μειδίαμα συνήθως επιτίθεται ή προσβάλλει κάποιους. Τα παραδείγματα αθρούνουν στα δημοφιλή κοινωνικά δίκτυα. Ορισμένα αφορούν «χιούμορ» που μειώνει κάποιο δημόσιο, πολιτικό ή εκπαιδευτικό πρόσωπο. Αρκετά σχετίζονται με την απόρριψη των ανεμβολιαστών. Όλων, μαζικά, χωρίς ελαφρυντικά (ο υπογράφων είναι εμβολιασμένος). Πώς να αισθάνονται, άραγε, οι ανεμβολιαστοί, ως παρίες; Πώς θα εκτονώσουν όλο τον θυμό που συσσωρεύουν;

Επιστρέφοντας στην τηλεόραση, διαπιστώνουμε δύο προσεγγίσεις των δημιουργών στο χιούμορ. Είναι από τη μία το φτηνίτικο, αυτό με το οποίο έχουμε μεγαλώσει. Σεφωνημένοι χαρακτήρες, διακωμώδηση της σεξουαλικότητας, τραβηγμένες, εξωπραγματικές καταστάσεις, σκεφτείτε τις δημοφιλείς σειρές στους δέκτες σας.

Έπειτα έχουμε την πλειονότητα των δημιουργών, οι οποίοι αποφεύγουν το χιούμορ, επειδή είναι δύσκολο είδος. Βλέπτετε, το χιούμορ δεν αρκείται σε μια αστεία φάτσα, δεν εκπληρώνεται με γκριμάτσες μόνο. Χρειάζεται την αρωγή του λόγου. Χωρίς ευφύες κείμενο, χωρίς έξυπνο σενάριο, χωρίς ανατροπές στη δράση, οι ηθοποιοί βρίσκονται εκτεθειμένοι στη σκηνή. Είναι γι' αυτό που στο παρόν άρθρο δίνουμε έμφαση στους σεναριογράφους, διακινδυνεύοντας να θεωρηθούμε ότι παρακάμπτουμε τις αριστουργηματικές εκτελέσεις των πρωταγωνιστών της Ζακέτας.

Κατά συνέπεια, οι πλείστοι δημιουργοί επικεντρώνονται σε σκληρά θέματα, σε δυστοπικές καταστάσεις, σε κλεισίματα schools Happy End, που καθρεφτίζουν την αγχωτική εποχή. Θα τους βρείτε κατά συρροή στα διεθνή συνδρομητικά κανάλια. Δεν είμαστε ενάντιοι στη ρεαλιστική τηλεόραση. Οι αρχαίες τραγωδίες μάς διδάξαν βία, πάθος, συρράξεις. Όπου όμως κάθε δράμα καταλήγει στην «...δι' ελέου και φόβου περαινώσασα των παθολάστον καθαρίσιν». Δεν είναι κι' αυτό ένα Happy End, αγαππητέ αναγνώστη;

Ο κ. Ξενοφών Χασάπης (Ph. D) είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων. xenophon.hasapis@gmail.com

Εκδοτικός φόρος τιμής στην προσφυγιά

Ο Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου θυμάται και αναστοράται τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή με δύο εκδόσεις

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

1922 – 100 ΧΡΟΝΙΑ
ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«Οι εκ Σμύρνης πρόσφυγες. Το κα-
θήκον της Κύπρου απέναντι τού-
των» είναι ένας μόνο από τους πολ-
λούς τίτλους των δημοσιευμάτων
που κατέκλυζαν τον κυπριακό Τύπο
τον Σεπτέμβριο του 1922. Η Μικρα-
σιατική Καταστροφή είχε συντελε-
στεί, χιλιάδες Μικρασιάτες Έλληνες
πήραν τον δρόμο της προσφυγιάς,
ήταν οι τυχεροί, μιας και εκατοντά-
δες χιλιάδες άλλοι δολοφονήθηκαν
ή πέθαναν στη Μικρασία, στις γενέ-
τειρες πόλεις τους, στα χωριά τους.
Η Κύπρος στάθηκε απάνεμο λιμάνι
για αρκετούς Μικρασιάτες Έλληνες,
ως αγγλική αποικία και αρκετοί Βρε-
τανοί έφτασαν στο λιμάνι της Λάρ-
νακας αναζητώντας ασφάλεια... Η
θάλασσα της Κερύνειας έφερε επί-
σης πολλούς, οι εμπορικές σχέσεις
έγιναν δικλίδα ασφαλείας για πολ-
λούς Μικρασιάτες, οι δε Κύπριοι της
Μικρασίας επέστρεψαν στο νησί...
και οι απόγονοι πολλών από αυτούς
έμελλε να ξαναγίνουν πρόσφυγες.

Το 2022 είναι έτος ορόσημο για
τον, για τον όπου γης Μικρασιάτη,
εκατό χρόνια θα κλείσουν τον Αύ-
γουστο / Σεπτέμβριο του 2022 από
τον μαύρο εκείνο Αύγουστο / Σε-
πτέμβριο του 1922 και ο Σύνδεσμος
Μικρασιατών Κύπρου, με το πολυ-
σχιδές έργο του άρχισε ήδη να τιμά
τη Μικρασία που επάρθη μαζί με

τη Ρωμανία με δύο εκδόσεις, η μία
σταθερή, και είναι το ετήσιο ημε-
ρολόγιο του Συνδέσμου για το 2022
και η δεύτερη είναι η «Προσφύγων
Νόστος», μία ανθολογία ποίησης
Κυπρίων Λογοτεχνών με εικαστικά
έργα Κυπρίων Καλλιτεχνών.

1922 και η Κύπρος

Ο Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύ-
πρου εδώ και πολλά χρόνια κυκλο-
φορεί το ετήσιο ημερολόγιό του, το
οποίο κάθε φορά είναι και ένας μι-
κρός αφιερωματικός τόμος σε κάποιο
ιστορικό γεγονός και σε αυτό φιλο-
ξενούνται ενδιαφέροντα κείμενα και
μικρές επιστημονικές μελέτες. Φυσι-
κά, για το 2022 δεν θα μπορούσε να
επιλεγεί άλλο ιστορικό γεγονός εκτός
από τη Μικρασιατική Καταστροφή
του 1922, ένα γεγονός που σημάδε-
ψε ανεξίτηλα τον Ελληνισμό, αλλά
και τους Αρμενίους. Το Ημερολόγιο
λοιπόν του Συνδέσμου, σε επιμέλεια
της προέδρου του Συνδέσμου Μόνας
Σαββίδου Θεοδούλου και της ταμία
του Αντωνίας Προδρόμου, φέρει ως
γενικό τίτλο «Το 1922 και η Κύπρος.
100 χρόνια μνήμης 1922-2022» και
στις 359 σελίδες του φιλοξενούνται
11 μελέτες που αφορούν τη Μικρα-
σιατική Εκστρατεία και Καταστροφή
και την Κύπρο, αλλά και ενδιαφέρου-
σες πτυχές της μεγάλης τραγωδί-
ας του '22, τις οποίες υπογράφουν
ιστορικοί και μελετητές της εποχής.

«Με λύπην και με συλλογήν ποι-
ημα θα συντάξω / καμμιάν λέξιν δεν
έγραψα χωρίς ν' αναστενάξω» γρά-
φει ο ποιητάρης Σάββας Κλεάνθης
από τον Άγιο Μάμα της Λεμεσού.
Αυτή είναι μία ακόμη ενδιαφέρουσα
ενότητα στο Ημερολόγιο του 2022,
η Μικρασιατική Καταστροφή μέσω
της διαλεκτικής ποίησης. Στην ενό-
τητα περιλαμβάνονται αποσπάσμα-
τα ποιημάτων από πέντε Κύπριους

Ο Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου
τιμά τη μνήμη των προγόνων του, αλ-
λά και όλων των προσφύγων με την
ανθολογία «Προσφύγων Νόστος».

ποιητάρηδες, οι οποίοι και εξέδωσαν
το 1922 σε φυλλάδια, όπως άλλω-
στε συνήθιζαν να κάνουν, καταθέ-
τοντας τη δική τους οπτική για το
μαύρο γεγονός.

Στο Ημερολόγιο επίσης δημοσι-
εύονται ιστορικές επιστολές, που

Το 359 σελίδων ημερολόγιο του
Συνδέσμου για το 2022 φέρει τον
γενικό τίτλο «Το 1922 και η Κύπρος.
100 χρόνια μνήμης 1922-2022».

περιγράφουν την κατάσταση στη
Μικρά Ασία, όπως την επιστολή του
Χρυσοστόμου Σμύρνης, της 25ης Αυ-
γούστου 1922 προς τον Ελευθέριο
Βενιζέλου, του Τζορτζ Χόρτον, Αμε-
ρικανού προξένου στη Σμύρνη προς
τον Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών

της 27ης Σεπτεμβρίου 1922 και άλ-
λες. Πολύ ενδιαφέρουσα επιστολή
είναι αυτή του Γεωργίου Ι. Ρωσσίδη
από την Πρίγκιπο, προς τη θεία του,
της 29 Ιουνίου 1926 (δωρεά Ευανθίας
Σεργίδη), που βρίσκεται στη Μόνιμη
Συλλογή Μικρασιατικών Κειμηλίων
του Συνδέσμου, που βρίσκεται σε
Αίθουσα του Βυζαντινού Μουσείου
του Ιδρύματος Μακάριου Γ'.

Στον τόμο υπάρχουν επίσης, απο-
σπάσματα από κείμενα σχετικά με
τη μικρασιατική ιστορία από διά-
φορους συγγραφείς, δημοσιεύμα-
τα για τη Μικρασιατική Καταστρο-
φή από τον Κυπριακό Τύπο, καθώς
και μαρτυρίες προσφύγων του 1922
από τη Μικρά Ασία στην Κύπρο και
Κυπρίων για Μικρασιάτες. Ο τόμος
εμπλουτίζεται από πλούσιο φωτο-
γραφικό και καλλιτεχνικό υλικό από
διάφορα αρχεία.

Προσφύγων Νόστος

Μικρασία και Κύπρος... βίοι πα-
ράλληλοι, το βίωμα της προσφυγιάς
χάραξε ανεξίτηλα γενιές ολόκληρες
Μικρασιατών και Κυπρίων, ο νόστος
έγινε μια λέξη στα χείλη πολλών αν-
δρών και γυναικών, ο θρήνος για την
απώλεια της γενέθλιας γης, αλλά και
αγαπημένων προσώπων εκφράστη-
κε σε όλες τις μορφές Τέχνης, για
να μένει θύμησι στο διηνεκές, για
τις επόμενες γενιές. Στο «Προσφύ-
γων Νόστος» συμμετέχουν 85 λογο-
τέχνες με 151 ποιήματα (ανέκδοτα
και μη), καθώς και 10 καλλιτέχνες με
16 έργα, και δεν ασχολούνται μόνο
με την προσφυγιά του 1922 και του
1974, αλλά φτάνουν μέχρι το 2020,
άλλωστε η ανθρωπότητα δεν έμα-
θε πώς να μη φτιάχνει πρόσφυγες,
αλλά φαίνεται πως έγινε ειδική στο
πώς να σκοτώνονται οι λαοί.

Η εν λόγω ανθολογία πέραν φυ-
σικά της θεματικής με την οποία

ασχολείται, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέ-
ρον γιατί συγκεντρώνει σ' έναν τόμο
παλαιούς και νέους λογοτέχνες, και
δείχνει πώς διαφορετικές γενιές βί-
ωνουν ένα οικουμενικό και διαχρο-
νικό θέμα. Για παράδειγμα οι στίχοι
του Μιχάλη Πασιαρδή, του Κυριάκου
Αναγνώστου, της Κλαίρης Αγγελίδου,
του Κώστα Βασιλείου και άλλων συ-
νομιλούν ή προσπαθούν να το κά-
νουν με τα ποιήματα της Γαβριέλλας
Παναγή ή του Ανδρέα Τιμοθέου. Μα
ενδιαφέρον έχει και η γλώσσα, που
μεταχειρίζονται οι δημιουργοί, αλλά
και το ύφος, η τεχνική που οι ποιη-
τές και οι ποιήτριες χρησιμοποιούν,
αλλά και πώς ο ίδιος δημιουργός λει-
τουργεί πάνω στην ίδια θεματική,
με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα
δύο ποιήματα του Χρήστου Αργυ-
ρού «Πέτρες» και «Ποιητής μπροστά
στις φωτογραφίες ενός κοριτσιού
από τη Γάζα».

Μεγάλο ενδιαφέρον έχει ότι με
αυτή την ανθολόγηση μπορεί ο ανα-
γνώστης να δει διαχρονικά, από το
1975 έως τις μέρες μας πώς εξελί-
χθηκε η κυπριακή ποίηση υπό αυτή
τη θεματική και θα χρειαζόταν ένα
διαφορετικό κείμενο, για να κατα-
δειχθούν οι διαφορές και οι ομοιό-
τητες, αλλά και πώς κινείται ο δη-
μιουργός και πόσο τον επηρεάζει η
περιρρέουσα. Πάνω στην ίδια λο-
γική μπορούμε να πούμε πως λει-
τουργούν και τα καλλιτεχνικά έργα
των 10 καλλιτεχνών με 16 έργα, οι
οποίοι επίσης δημιουργούν με βάση
τη θεματική της προσφυγιάς. Δια-
φορετικά υλικά, ποικίλες τεχνικές,
ασπρόμαυρη χαρακτηριστική... Καλλιτέ-
χνες που έζησαν την προσφυγιά
καταθέτουν την προσωπική τους
μαρτυρία, και άλλοι έβαλαν χρώμα
και σχήμα στις αφηγήσεις για την
προσφυγιά, την όπου γης προσφυ-
γιά, του κάθε πρόσφυγα.

Athena Recipes

ATHENARECIPES.COM

3000+
συνταγές

X3
δοκιμασμένες

video ▶
βήμα - βήμα

Η κουζίνα της Αθηνάς
στο κινητό σου!

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
6:00-
10:00

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ

όλη η Κύπρος

**ΤΑΣΟΣ
ΤΡΥΦΩΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ
ΑΡΤΕΜΙΟΥ**

**LOVE
100.7FM
98.1 & 105.7**

f t i

11.8%	10.9%	9.3%	9.2%	8.6%
LOVE FM 100.7	ANT1	SFERA	SUPER	ΔΙΕΣΗ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ
cyta mobile | Vodafone

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΚΕΤΑΡΙΑ ΜΟΥΣΙΚΑ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΕΡΕΥΝΑ ΑΚΡΟΜΑΤΗΡΙΑΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΚΕΤΑΡΙΑ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΩΝ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ
ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021.

Ο κάθε πίνακας έχει τη δική του ψυχή

Η εικαστικός Ντίνη Χριστοφόρου μίλησε στην «Κ» για τη νέα της έκθεση που παρουσιάζει στη The O Gallery στη Λάρνακα

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

«**Συναισθήματα, σκέψεις** και ανησυχίες που βίωνα λόγω της πρωτόγνωρης αυτής κατάστασης ήταν η αφορμή δημιουργίας της νέας σειράς έργων την οποία ονόμασα “Εσωτερικοί διάλογοι”». Η συγκεκριμένη έκθεση αποτελεί την έβδομη ατομική έκθεση της Ντίνης Χριστοφόρου και είναι αποτέλεσμα της δημιουργικής της πορείας των τελευταίων δύο χρόνων. Η εικαστικός Ντίνη Χριστοφόρου μίλησε στην «Κ» για τη νέα της δουλειά που παρουσιάζει στη The O Gallery στη Λάρνακα και συζητώντας μεταξύ άλλων και για το κίνημα #metoo ανέφερε πως οι γυναίκες πρέπει να σπάζουν τη σιωπή τους, γιατί μόνο έτσι θα σταματήσει αυτή η απάνθρωπη αδικία που κάποιοι θεωρούν ότι «δικαιούνται» να διενεργούν λόγω της θέσης τους.

—Μιλήστε μου για την έκθεση που παρουσιάζετε στη The O gallery.

—Τα έργα που θα παρουσιάσω είναι κυρίως τοπία, δουλεμένα στην ολότητα τους με λάδι, χρησιμοποιώντας την τεχνική της αφαίρεσης, αλλά και δημιουργίες εντελώς φανταστικές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από έντονους χρωματισμούς σε διάφορες αποχρώσεις. Τα χρώματα είναι απλωμένα πάνω σε πολλαπλές στρώσεις μπογιών με αποτέλεσμα τη δημιουργία απαλών και τραχιών επιφανειών. Παρά την αντίθεση και την ένταση των χρωμάτων, ο τρόπος που σμίγουν είναι απα-

«**Η ανελέητη κατάχρηση εξουσίας από μερικούς εις βάρος γυναικών και ανήλικων είναι απαράδεκτη και καταδικαστέα χωρίς εξαιρέσεις**» τόνισε η εικαστικός, μιλώντας για το κίνημα #metoo.

λός, χωρίς να προκαλεί στον θεατή την εντύπωση σύγκρουσης ή κάποιο αίσθημα έντασης, αποπνέοντας περισσότερο αισθήματα γαλήνης και ηρεμίας. Επίσης, το κοινό θα δει πίνακες μεγαλύτερων διαστάσεων συγκριτικά με προηγούμενές μου εκθέσεις. Στόχος μου ήταν να δείξω τις χρωματικές μου δημιουργίες σε μεγαλύτερες διαστάσεις.

—Ποιοι είναι αυτοί οι εσωτερικοί διάλογοι που μπορούμε να δούμε μέσα από τα έργα σας;

—Η συγκεκριμένη έκθεση αποτελείται από έργα που δημιουργήσα τα δύο τελευταία χρόνια, αφότου ξεκίνησε η πανδημία να πλήττει τη χώρα μας. Συναισθήματα, σκέψεις και ανησυχίες που βίωνα λόγω της πρωτόγνωρης αυτής κατάστασης ήταν η αφορμή δημιουργίας της νέας σειράς έργων την οποία ονόμασα «Εσωτερικοί διάλογοι». Ο κάθε πίνακας έχει τη δική του ψυχή και εκφράζει όλα τα συναισθήματά μου την ώρα που μου δημιουργήθηκε η ανάγκη για την εξωτερικότητά τους και την απεικόνισή τους πάνω στον

«**Ο κάθε πίνακας** έχει τη δική του ψυχή και εκφράζει όλα τα συναισθήματά μου την ώρα που μου δημιουργήθηκε η ανάγκη για την εξωτερικότητά τους και την απεικόνισή τους πάνω στον καμβά» λέει η Ντίνη Χριστοφόρου.

καμβά. Η επιλογή των χρωμάτων και ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιήθηκε η σπάτουλα δίνουν την εντύπωση μιας ανάλαφρης και ανάγλυφης διάστασης και μεταφέρουν σκέψεις και συναισθήματα προς τον θεατή.

—Τι είναι το χρώμα για εσάς;

—Το χρώμα για μένα είναι ομορφιά και συναισθημα. Μου αρέσει να περιτριγυρίζομαι από αυτό. Είναι σαν ένα όμορφο μπουκέτο από διάφορα χρωματιστά λουλούδια, σαν ένα καταπράσινο δάσος ή σαν τον μαγευτικό βυθό της θάλασσας. Το χρώμα ξυπνά συναισθήματα και επηρεάζει τον ψυχισμό του ανθρώπου. Επηρεάζει

τη διάθεσή μας και συγκεκριμένα χρώματα έχουν συνδεθεί με συγκεκριμένα συναισθήματα. Ο θεατής όμως κάποιου έργου τέχνης αφήνεται να μορφοποιήσει τη δική του σκέψη και να ερμηνεύσει αυτό που βλέπει μέσα από το δικό του προσωπικό φακό.

—«**Στόχος της είναι να εμπνεύσει την αίσθηση του αόρατου κόσμου που υπάρχει μόνο αν πιστέψουμε σε αυτόν**». Μιλήστε μου για τον δικό σας αόρατο κόσμο...

—Αόρατος κόσμος είναι αυτός που υπάρχει μέσα μας, στις σκέψεις μας και στη φαντασία μας, τον οποίο δεν βλέπουμε στον εξωτε-

ρικό μας κόσμο αν πρώτα δεν το βιώσουμε ως μια εσωτερική πραγματικότητα. Ο δικός μου αόρατος κόσμος αποτελείται από φανταστικά τοπία γεμάτα μαγευτικά χρώματα και αυτά είναι που αποτυπώνω μέσα από τη ζωγραφική μου. Ο δικός μου αόρατος κόσμος με βοηθά να είμαι θετική και να συνεχίσω να ονειρεύομαι και να ελπίζω σε καλύτερες μέρες για το νησί μας και για όλο τον κόσμο.

Φως στο συναισθημα
—Τι είναι αυτό που σας έμαθε η πανδημία;

—Η πανδημία μ' έμαθε πόσο βασικό είναι να προχωρούμε μπροστά με θετικότητα και σιγουριά ανεξάρτητα από το πόσο δύσκολες είναι οι παρούσες συνθήκες. Να εστιάζουμε καθημερινά στα μικρά και απλά και να μη θεωρούμε τίποτε δεδομένο. Να συνεχίσουμε να αγαπάμε με πάθος και να μη δίνουμε δύναμη στο συναισθημα του φόβου, γιατί έτσι παραμένουμε στάσιμοι και χωρίς όνειρα.

—**Πιστεύετε ότι είναι η εποχή που πρέπει να δοθεί φως στο κομμάτι του συναισθήματος;**
—Πιστεύω πως αυτή την εποχή

που οι περιορισμοί έχουν αλλάξει τη ζωή μας, η έκφραση των συναισθημάτων μας μάς βοηθά να νιώσουμε το αίσθημα της ελευθερίας και να ανακουφιστούμε για λίγο. Είναι σημαντικό να δοθεί φως στο συναισθημα, αν θέλουμε στην κοινωνία μας συναισθηματικά υγιείς ανθρώπους.

—**Βλέποντας το κίνημα #metoo να έχει λάβει διαστάσεις, ποια είναι η δική σας θέση;**

—Το κίνημα #metoo παρόλο που ξεκίνησε από το 2006, νέες καταγγελίες έφεραν ξανά στο προσκήνιο την έκταση της σοβαρής κακοποίησης που ακόμη συμβαίνει σε διάφορους χώρους. Νιώθω πολύ ευγνώμων που υπάρχουν άτομα με ψυχική δύναμη και θάρρος τα οποία δίνουν φωνή στα σοβαρά αυτά αδικήματα. Η ανελέητη κατάχρηση εξουσίας από μερικούς εις βάρος γυναικών και ανήλικων είναι απαράδεκτη και καταδικαστέα χωρίς εξαιρέσεις. Οι γυναίκες πρέπει να σπάζουν τη σιωπή τους, γιατί μόνο έτσι θα σταματήσει αυτή η απάνθρωπη αδικία που κάποιοι θεωρούν ότι «δικαιούνται» να διενεργούν λόγω της θέσης τους. Προσωπικά δεν έχω βρεθεί σε τέτοια κατάσταση αλλά υποστηρίζω έντονα αυτό το κίνημα αλλά και παρόμοια του που βγάζουν στην επιφάνεια τέτοιου είδους αδικήματα.

• **Πληροφορίες:** The O Gallery, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 4 Φεβρουαρίου 2022. Γλάδστωνος 11, Νικολαΐδης Κόμπλεξ, Κατάστημα 3, Λάρνακα. Τηλέφωνο 99659202, info@the-ogallery.com

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΚΑΝΕ ΠΑΙΓΝΙΔΙ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

10:00-12:00

Στέλλα Σωκράτους

NEW SEASON

20 21

DEEJAY 93.5 RADIO

#THEISLANDSDJ

ME ΤΟΝ ANTHONY 642

17:00 - 19:00

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

HITLIST

LISTEN LIVE

www.mydeejay.com.cy

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΜΝΗΜΗ
Ντέιβιντ Μπάουι
Με ένα νέο γραμματόσημο η Γερμανία τιμώσε τη μνήμη του Ντέιβιντ Μπάουι, που πέθανε τον Ιανουάριο του 2016. Ως βάση χρησιμοποιήθηκε μια φωτογραφία που είχε τραβήξει ο Γκρεγκ Γκόρμαν το 1984. Το γραμματόσημο είναι μάλλον συντηρητικό στον σχεδιασμό του, όπως γράφτηκε, εντούτοις ενσωματώνει όλη τη νέα τεχνολογία. Με την ευκαιρία αυξήθηκε και το ταχυδρομικό τέλος για μια επιστολή από 80 σε 85 λεπτά.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ
Καμίγ Πισαρό
Η Πινακοθήκη της Βασιλείας παρουσιάζει μεγάλη αναδρομική έκθεση για τον Πισαρό (1830-1903) με την οποία αναδεικνύει το εύρος της δημιουργικότητάς του και εστιάζει στον κεντρικό ρόλο που είχε ως προάγγελος του μοντερνισμού. Ο Πισαρό υπήρξε συνομιλητής όλων των μεγάλων συγχρόνων του ζωγράφων, αλλά και μέντορας πολλών νεότερων ζωγράφων που μετά το 1890 ακολούθησαν τα νεωτερικά ρεύματα στην τέχνη.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Βρετανία και Καραϊβική
Για πρώτη φορά ένα μεγάλο εθνικό μουσείο στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως είναι η Τέιτ Μπρίταιν, παρουσιάζει σε βάθος τις σχέσεις της Βρετανίας με την Καραϊβική. Η έκθεση ξετυλίγει 70 χρόνια δημιουργίας, πολιτιστικών αλληλεπιδράσεων και ανταλλαγής ιδεών μέσα από μια σειρά εκθεμάτων, υλικού και άυλου πολιτισμού, καλύπτοντας τις εμπειρίες τεσσάρων γενεών. Είναι μια πρωτοβουλία που ρίχνει νέο φως στον σημαντικό πολιτισμό της Καραϊβικής.

ΣΑΣΣΕ
Βέρα Λιν, ο μύθος
Η τραγουδίστρια Βέρα Λιν (1917-2020) υπήρξε ινδάλμα των Βρετανών αλλά και διεθνώς αναγνωρισμένη προσωπικότητα, ιδίως με τη διαρκή εμφύκωση των στρατιωτών κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο Ντίτσελινγκ του ανατολικού Σάσσεξ έγινε από τη δεκαετία του 1940 έως τον θάνατό της, σε ηλικία 103 ετών. Στο εκεί μουσείο παρουσιάζεται έκθεση-φόρος τιμής με προσωπικά της αντικείμενα, προγράμματα, φωτογραφίες αλλά και ζωγραφικά έργα.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
Τα 400 χτυπήματα
Σταθμός στην ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου, η νεανική ταινία του Φρανσουά Τρυφώ «Τα 400 χτυπήματα» (1959) είναι κλασικό έργο αναφοράς και βλέπεται με ενθουσιασμό ακόμη. Στο Σάουθμπανκ του Λονδίνου, «Τα 400 χτυπήματα» προβάλλονται σε συνεχήμενες προβολές φέρνοντας ξανά στη μνήμη και τον πρωταγωνιστή τους, τον αξεπέραστο «μικρό» Ζαν-Πιερ Λεό – μετέπειτα σταθερό συνεργάτη του Τρυφώ, 77 ετών σήμερα.

Κινηματογραφική αφίσα του σοβιετικού κινηματογράφου πριν από την επιβολή του σοσιαλιστικού ρεαλισμού επί Στάλιν.

Η ρωσική πρωτοπορία στις γραφικές τέχνες του '20

Με την απόσταση του χρόνου, σχεδόν έναν αιώνα μετά, η καλλιτεχνική άνοξη του Μεσοπολέμου στη Σοβιετική Ένωση πριν από τον Στάλιν αποτελεί πάντα πηγή έμπνευσης και σημείο προβληματισμού. Μια νέα έκδοση της Taschen συγκεντρώνει πάνω από 250 κινηματογραφικές αφίσες της εποχής που οι καλλιτέχνες του συστήματος είχαν μια σχετική ευρωχώρα, δηλαδή ανάμεσα στο 1924 και στο 1933 (Film Posters of the Russian Avant-Garde, 50 ευρώ). Ήταν η εποχή που μετά την Κόκκινη Τρομοκρατία και τις εκκαθαρίσεις ταξικών εχθρών υπήρχε η δυνατότητα για πολλούς καλλιτέχνες να ασπαστούν την πρωτοπορία σε όλες τις τέχνες. Το σοβιετικό σινεμά της εποχής έχει μεγάλο ενδιαφέρον αν σκεφτεί κανείς και το αντίστοιχο Χόλιγουντ σε μια πολύ κρίσιμη εποχή, καθώς τη διετία 1927-1929 έγινε το πέρασμα στις ομιλούσες ταινίες, που άλλαξαν άρδην το σκηνικό διεθνώς. Αντίστοιχα εκείνη την περίοδο έχουμε και τις διάφορες τοπικές σχολές της κινηματογραφικής κουλτούρας, με εγχώριους σταρ να ξεπερνούν με τη φήμη τους τα σύνορα, όπως ήταν η περίπτωση της Φραντσέσκα Μπερτινί στην Ιταλία. Στη Γαλλία και στη Γερμανία το σινεμά αναπτυσσόταν γοργά, αλλά και στη Ρωσία επίσης. Η έκδοση δοξάζει την άνηση των γραφικών τεχνών στη Ρωσία, σε μια εποχή που μια αντίστοιχη

έκρηξη δημιουργίας εκδηλωνόταν και στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης, όπου το Μπάουχαους είχε αλλάξει τα δεδομένα στη γραφιστική και στην εικονοποίηση του μηνύματος. Οι σοβιετικές αφίσες έχουν διακριτική συνομιλία με το αισθητικό ρεύμα της διεθνούς αρ ντεκό (στη ρωσική εκδοχή του) αλλά διατηρούν έστω κρυπτικά και μια χαμηλόφωνη συνομιλία με προγενέστερα ρωσικά κινήματα όπως αυτό του κονστρουκτιβισμού, που έδωσε διεθνή διάσταση στη ρωσική πρωτοπορία στη διάρκεια του προηγούμενου –τσαρικού– καθεστώτος. Υπάρχει μια συνέχεια, διακοπτόμενη φυσικά από τις μεγάλες πολιτικές ανατροπές, αλλά εντούτοις μπορεί κανείς με σχετική ασφάλεια να προσεγγίσει το φαινόμενο του ρωσικού και σοβιετικού ριζοσπαστισμού στην οπτική κουλτούρα ως κάτι εγγενές στην ακανή αυτή χώρα. Οι αφίσες του κινηματογράφου έλκουν την καταγωγή από τη διάδοση του υλικού πολιτισμού τον 19ο αιώνα, όταν ιδίως μετά το 1870 η διαφήμιση των προϊόντων αλλά και των θεαμάτων είχε ενταχθεί στη μαζική κουλτούρα. Αναπόφευκτη ήταν η άνοδος των γραφιστικών τεχνών. Στην περίπτωση της ΕΣΣΔ, τη δεκαετία του 1920 και έως το 1933 και την άνοδο του Στάλιν, έχουμε μια σημαντική περίοδο ελευθερίας στον σχεδιασμό πριν από την επιβολή του σοσιαλιστικού ρεαλισμού.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ένα χαμένο τραγούδι για τη χαρά της ζωής

Η μπάντα ποζάρει για να φωτογραφηθεί και όπως όλα δείχνουν, είναι μάλλον κάποιο νωχελικό καλοκαιρινό μεσημέρι ή νωρίς το απόγευμα. Βρισκόμαστε βαθιά στην καρδιά της οικονομικής κρίσης και οι μεγάλες μπάντες της τζαζ αποτελούν μία από τις ελάχιστες πηγές παρηγοριάς σε μια κοινωνία γειωμένη από μια δυσλειτουργική οικονομία και τη μαζική ανεργία. Όλοι στη φωτογραφία δείχνουν μαυρισμένοι και νεανικοί, σαν έτοιμοι από καιρό να πούνε ή ν' ακούσουν ένα καλό ανέκδοτο, τεκμήριο της καλής τύχης που έχει ένας μουσικός της τζαζ να βρίσκει δουλειά το καλοκαίρι, με τις αργόσυρτες ημέρες της τεμπελιάς και τις σχολινοτενείς νύκτες γεμάτες μουσική, χορό, τζιν και τσιγάρα.

Η παραπάνω περιγραφή ανήκει στον Τζον Ανταμς, αγαπημένο σύγχρονο συνθέτη του κυ-

Ποζάρει συνειδητά, έντονα και αποφασιστικά, σε αντίθεση με τους πιο χαλαρούς μουσικούς.

ρίου Γκρι. Στην αυτοβιογραφία του («Hallelujah: Composing an American Life», εκδ. Farrar, Straus and Giroux, 2008), ο Αμερικανός συνθέτης περιγράφει δύο ξεχωριστές φωτογραφίες των γονιών του από το 1935.

Υπήρξαν μουσικοί και οι δυο τους, εκείνη τραγουδίστρια, εκείνος κλαρινετίστας, στο απόγειο του Κραχ, αλλά και των Big Bands, ο ήχος των οποίων, όπως γράφει ο Ανταμς, ήταν η απόλυτη χαρά της ζωής μέσα στη μιζέρια.

Στη φωτογραφία του πατέρα,

Η μητέρα του συνθέτη Τζον Ανταμς με μέλη της (άγνωστης) τζαζ μπάντας του Ρας Κόουλ, το καλοκαίρι του 1935.

ο Ανταμς στέκεται στους τρεις κλαρινετίστες της μπάντας, εξηγώντας πως ήταν η χρυσή εποχή του κλαρινέτου: ο Αμερικανός συνθέτης μνημονεύει τους Μπένι Γκούντμαν και Άρτι Σο, αλλά ας μην ξεχάσουμε τον Γούντι Χέρμαν και, βέβαια, τον (μαύρο) Σίντνεί Μπασέ.

Το κλαρινέτο ήταν το πρώτο μουσικό όργανο που έμαθε ο μικρός Ανταμς, χάρη στον πατέρα του. Στα 21 του θα έχει αποδεχθεί την παντελή απουσία του τόσο γεμάτου όσο και γλυκού ήχου του κλαρινέτου από την ποπ μουσική. «Στιγμιαία θα το επαναφέρουν οι Μπιτλς το 1968 με το “Sgt Peppers Lonely Hearts Club Band”», παρατηρεί μελαγχολικά ο Ανταμς.

Αμφιταλαντευτήκα ποια από τις δύο φωτογραφίες να συνοδεύσει το σημερινό σημείωμα. Ο κύριος Γκρι επέμενε να προτιμήσω τη μαμά Ανταμς.

Ο γιος της δεν γνωρίζει τίποτα για το βραχύβιο πέρασμά της από τη μουσική. Δεν υπάρχει ούτε μία ηχογράφησή της. Όμως, ακόμη και στα εξήντα της, τη θυμόταν να ξεσπάει κόσμο στα πάρτι.

Όπως γράφει ο Ανταμς, στη φωτογραφία δεν πρέπει να είναι πάνω από δεκαεννιά. Ποζάρει συνειδητά, έντονα και αποφασιστικά, σε αντίθεση με τους πιο χαλαρούς μουσικούς της (παντελώς άγνωστης – και, πάντως, μικρής) τζαζ μπάντας του Ρας Κόουλ. «Υποπτεύομαι», γράφει ο Ανταμς, ότι ήταν ελκυστική και ερωτική».

Η ματιά του γιου πάνω στη μαμά προτού εκείνη γίνει μαμά του. Όταν ακόμα ήταν ένα κορίτσι που τραγουδούσε τη χαρά της ζωής. Και, πράγματι: τι κρίμα που δεν υπάρχει ούτε μία ηχογράφηση ενός χαρούμενου τραγουδιού από μάνα προς γιο.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Υποταγή σε ένα κούφιο κέλυφος

Είναι μεγάλος ο πειρασμός να αναφερθεί κανείς στις κριτικές που, κυριολεκτικά, υπέστη η ταινία «Don't Look Up» (Netflix) και ν' αφήσει στην άκρη τον σχολιασμό για την ταινία καθαυτή. Τον σχολιασμό όχι μόνο από δημοσιογραφικά κανάλια αλλά από τις «χρηστικές» (λεξιπλασία εκ του χρήστη και όχι του χρήσιμου) performance στα κοινωνικά δίκτυα, με τη ρομφαία του κοινού να κατακεραυνώνει τον σκηνοθέτη Ανταμ Μακέι αποδίδοντάς του ανώφελη σπατάλη του ταλαντούχου συνόλου των ηθοποιών, το οποίο ομολογουμένως είναι εντυπωσιακό: Μέριλ Στρίπ, Λεονάρντο ντι Κάπριο, Τζένιφερ Λόρενς, Κέιτ Μπλάνσετ και... το πανόραμα συνεχίζεται. Οι κριτές τους αποδίδουν σπουδαίες ερμηνείες, ξεκινώντας ωστόσο ότι ο ηθοποιός δεν είναι σχεδόν τίποτα χωρίς τον σκηνοθέτη και ότι μεγάλο μέρος της σπουδαίας ερμηνείας κάθε ηθοποιού οφείλεται στην καθοδήγηση του εκάστοτε σκηνοθέτη.

Αλλά εάν υποκίπταμε στον πειρασμό θα εκφράζαμε ακριβώς αυτό που, κατά την ταπεινή μας άποψη (ως είθισται να λέμε και καθόλου να το εννοούμε), πραγματεύεται η ταινία: την επικυριαρχία κάθε είδους μέσου μαζικής επικοινωνίας (παλιό αυτό) και στη συνέχεια την επικυριαρχία των κοινωνικών δικτύων επί κάθε είδους ΜΜΕ. Αλλά και επί κάθε δημόσιου διαλόγου και πολιτικής, με το περιεχόμενο και το νόημα να ταυτίζονται με την ανταπόκριση που κερδίζουν στα κοινωνικά δίκτυα και τις ανάλογες μετρήσεις να υπαγορεύουν τα δέοντα σε δημόσιες πολιτικές, δημοσιογραφία, προσωπικά στάτους και σχέσεις, επιστημονικές αποφάσεις. Κάτι σαν ολική υποχώρηση και υποταγή σε ένα κέλυφος κούφιο που, με δύναμη την ποσότητα και την αμεσότητα, διασχίζει τις ζωές των ανθρώπων και στο διάβα του αποσαθρώνει κάθε ουσία επιβάλλοντας έναν εξεισωτισμό αξιών... προς τα κάτω. Θεσμοί, πρόσωπα, ρόλοι αντλούν από το κέλυφος και υποχωρούν μπροστά στις μετρήσεις του, ενστερνιζόμενοι τόσο τη δύναμή του, που μετατρέπονται οι ίδιοι σε

Ο Λεονάρντο ντι Κάπριο και η Τζένιφερ Λόρενς στην ταινία «Don't Look Up» (Netflix).

Θεσμοί, πρόσωπα, ρόλοι, ΜΜΕ δέχονται την επικυριαρχία των κοινωνικών δικτύων.

μικρά κελύφη-ακόλουθους, σε εκφραστικές ρέπλικες του μέσου. Οι κυβερνήσεις έχουν παραχωρήσει ύψιστες κοινωνικές και πολιτικές ευθύνες στους κατέχοντες το μέσο και στους τεχνολογικούς κολοσσούς και έτσι στα χέρια τους πια, η ευθύνη μετατρέπεται σε δικαίωμα που εκφράζεται με πλήθος αυθαιρέτων και ανεύθυνων ενεργειών. Ακόμα και όταν το συμβόλαιο που εξασφαλίζουν αντικαθιστώντας την πολιτική εξουσία και το κοινωνικό κράτος αφορά τη σωτηρία του γήινου σύμπαντος. Έχοντας ενστερνιστεί τα δημιουργήματά τους ως τη μόνη πραγματικότητα, ως τη μοναδική εξέλιξη για το ανθρωπino είδος απευθύνονται στον Επιστήμονα όχι οπωσδήποτε απαξιωτικά αλλά με βαθιά απορία και σχεδόν προσβεβλημένοι

όταν αυτός διατυπώνει την ένστασή του για την ανάλυση της ύστατης κοινωνικής αποστολής από έναν επιχειρηματία. Οι επιστήμονες ακολουθούν κατ' αρχάς την οδό του «παλιού κόσμου». Απευθύνονται στα εθνικά επιστημονικά κέντρα για να ανακοινώσουν την ανακάλυψη και το επείγον του θέματος που είναι τραγικό και απλό: ένας τεράστιος κομήτης κατευθύνεται στη γη και θα γίνει η απόλυτη καταστροφή. Κάτι πρέπει να γίνει. Αγγελιοφόροι ενός μηνύματος που κανείς δεν ακούει, που κανείς δεν είναι ατεθειμένος να αξιολογήσει με, αυτόνομη και μη υπαγορευμένη από το μέσο, σκέψη ή δεν μπορεί πια, δεν ξέρει πώς να το κάνει, δεν του περνάει από τον νου ότι πρέπει να το κάνει. Βρίσκονται μπροστά στην απαξίωση του νοήματος συναντώντας μόνο ανήμπορες νησίδες κατανόησης, καταβεβλημένες κι αυτές από τη σύγχρονη καθεστειακή τάξη των πραγμάτων. Και ξαφνικά... να μια ελπίδα! Φρούδα. Μια σοβαρή εφημερίδα με σοβαρούς δημοσιογράφους και σοβαρά θέματα, ένας φορέας ελέγχου της

εξουσίας, ένας εταίρος για την τήρηση του κοινωνικού συμβολαίου που, όμως, υποκύπτει στις μετρήσεις των κοινωνικών δικτύων. Το νόημα έχει υποχωρήσει μπροστά στον αυτοσκοπό του υπάρχειν και οι επιστήμονες ακολουθούν τις υποδείξεις του μέσου οδηγούμενοι σε έναν αγώνα άνισο. Πηγαίνουν σε συναυλίες, φτιάχνουν κονκάρδες και μπλουζάκια για να προωθήσουν τον σκοπό τους, ανακατεύονται με τα «πρωινάδικα», υπηρετούν το τίποτα, εξισώνονται με το χειρότερο trendy, γίνονται έρμαιο ενός κατακερματισμένου χρόνου, του χρόνου των media. Στο τέλος απλώς επιβεβαιώνουν τον Μακλούαν: το μέσον είναι το μήνυμα. Αυτό που θέλουν να πουν γίνεται σύνθημα και η επιθυμία της προώθησης αυτοσκοπός.

Και το κοινό κύριε; Προσέρχεται στις συναυλίες, φωνάζει, πριμοδοτεί τα μέσα, ούτε καν θυμάται γιατί χρησιμοποιήθηκαν εξαρχής, ποιος ήταν ο στόχος, τι ήθελαν να πουν οι επιστήμονες. Τουτάρουν ανοησίες, συμμετέχουν σε πλήθεις viral προκλήσεις, συντονίζονται με την προπαγάνδα και διατυπώνουν θεωρίες συνωμοσίας, συντάσσονται με το ένα ή το άλλο σύνθημα: Don't look up ή look up!

Βλέποντας κάποιος την ταινία καταλήγει εύλογα σε ένα ερώτημα που όμως δεν διατυπώνεται στην ταινία του Μακέι και δεν απαντάται εδώ: Γιατί συμβαίνουν όλα αυτά; Γιατί αυτοί οι άνθρωποι κάνουν αυτά τα πράγματα ή τι προκαλεί αυτά τα διαδικτυακά φαινόμενα; Αρκεί το δικαίωμα που διεκδικεί ο σύγχρονος άνθρωπος στην άποψη του έχοντας ως κεντρικό άξονα την ελευθερία και την ικανοποίηση της επιθυμίας του; Στην απαξίωση κάθε αυθεντίας σε όλα τα πεδία αφού η τελική κρίση έρχεται με την «άποψη» που εκφράζεται μέσω των κοινωνικών δικτύων;

Δεν αναφέραμε μέχρι τώρα πολλά πράγματα για την υπόθεση της ταινίας. Έχει άραγε καμιά σημασία; Και τελικά είναι καλή ταινία; Τι να πω; Άλλοι λένε ναι κι άλλοι λένε όχι. Και οι δύο πλευρές, πάντως, υποστηρίζουν την άποψή τους με μεγάλη σιγουριά...

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΕΡΚΕΝΛΗ

Το «Μηδενίζω εδώ» είναι το πρώτο βιβλίο της Βασιλικής Τερκενλή. Εκδόθηκε από τον εκδοτικό οίκο «Μελάνι» τον Ιούλιο του 2021. Η συγγραφέας γεννήθηκε και ζει στη Θεσσαλονίκη και διέτελεσε δικηγόρος, επιχειρηματίας και σύμβουλος ψυχικής υγείας σε ΜΚΟ απεξάρτησης.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Εκκρεμούν στο κομοδίνο μου η «Βαλκανική Τριλογία» της Ολίβια Μάινινγκ και «Τα όμορφα τοπία της κόλασης» της Αλκυόνης Παπαδάκη.

Ποιος ήρωας/ηρώιδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Με συγκλόνισε ο Εϊνταν Μακ Κένα ή Αϊδάν, ένας μοναχός του 9ου αιώνα που διασχίζει όλη την Ευρώπη και τη Βόρεια Αφρική προκειμένου να παραδώσει ένα πολύτιμο αντίγραφο της Βίβλου στον αυτοκράτορα του Βυζαντίου. Με την αφορμή αυτή περιπλανιέται στη γη και στην ψυχή του, αμφισβητεί και αναδιαμορφώνει τον εαυτό του μέσα από την εμπειρία του. Το βιβλίο ονομάζεται «Βυζάντιο» του Στίβεν Ρ. Λόουκεντ (εκδ. Ελληνικά Γράμματα).

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε και γιατί; Καλώ τον Νίκο Καζαντζάκη, τον Ιρβιν Γιάλομ, την Αλκυόνη Παπαδάκη και

τη Μάρω Βαμβουνάκη. Με στιγμάτισαν ή με εξέφρασαν οι ιδέες τους.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Ποιο ακαδικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Δεν διάβασα κάποιο κλασικό βιβλίο πρόσφατα, ούτε έμαθα κάτι ενδιαφέρον από κάποιο λογοτεχνικό βιβλίο αυτόν τον καιρό. Περισσότερο διαβάζω βιβλία ψυχολογίας, οπότε οι νέες πληροφορίες είναι ακαδημαϊκές.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Το πιο πολυδιαβασμένο βιβλίο μου είναι «Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται» του Νίκου Καζαντζάκη.

Τα ναρκωτικά στην περίπτωση της Γιάννας είναι η αρρώστια ή μόνο το σύμπτωμα της αρρώστιας; Για τη Γιάννα και για κάθε εθισμένο στα ναρκωτικά είναι το σύμπτωμα και όχι η αρρώστια. Το «Μηδενίζω εδώ» δεν είναι ένα βιβλίο για την απεξάρτηση, απλά η διαδικασία της πυροδότησε όλα τα υπόλοιπα.

Πόσο δύσκολο (ή βολικό) είναι η χρήση της ψυχαναλυτικής συνεδρίας ως βασικού καμβά σε μια μυθολογική αφήγηση; Ήταν πολύ βολικό για μένα να συνδέσω το παρελθόν με το παρόν μέσα από τις θεραπευτικές συνεδρίες. Ο καμβάς αυτός με βοήθησε να ξεδιπλώσω μια βιογραφία μέσα από άλματα στον χρόνο και την αντίληψη της ηρώιδας τότε και τώρα.

Σε ποιο βαθμό η ιδιότητά σας, ως συμβούλου ψυχικής υγείας, καθόρισε το μυθιστόρημά σας; Τόσο η εμπειρία μου ως θεραπευόμενη, όσο και η ιδιότητά μου ως συμβούλου καθόρισαν την πρώτη συγγραφική μου απόπειρα, καθώς επέλεξα να γράψω για πράγματα που γνωρίζω άμεσα από τη ζωή μου ή έμμεσα από τις διηγήσεις άλλων ανθρώπων που με εμπιστεύτηκαν και να μην εμπλακώ στη βάση της έρευνας.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
από τη Read LIBRARY

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
«Ο ΚΑΡΠΟΥΖΟΔΕΙΝΟΣΑΥΡΟΣ»
Εικονογράφος Ιωάννα Κανάρη Παπαδοπούλου
σελ. 24

«Ο Καρπουζοδεϊνόσαυρος» είναι μια συναρπαστική ιστορία, που εκτυλίσσεται στη μακρινή χώρα της Καρπουναζίας, για τη διακυβέρνηση μιας χώρας, την ομαδικότητα και την ενσυναίσθηση. Ο αναποφασιστος βασιλιάς Κλαπούτιος, όταν πρέπει να φύγει, βάζει αντικαταστάτες με τη σειρά τους τέσσερις πρίγκιπες και

πρίγκιπσες, δίνοντάς τους από ένα εφόδιο για να λύσουν τα προβλήματα της χώρας. Ο μάγος Ζακράια θα επιβλέψει και ο Καρπουζοδεϊνόσαυρος θα βοηθήσει τον πρίγκιπα Κωνσταντίνο και τελικά όλη τη χώρα.

Το βιβλίο διανέμεται, σε ψηφιακή μορφή, από την εφαρμογή Read Library. Βρείτε όλες τις πληροφορίες για το βιβλίο και τους συντελεστές του όπως και πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό στη <https://www.read-library.com/>

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Λογοτεχνική κριτική με ηθικά προτάγματα

ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ
Μυθιστορηματικό αναγνωστήριο
εκδ. Πόλις, σελ. 266

Δενός αναγνώστης και οξύς κριτικός, ο Σταύρος Ζουμπουλάκης συνεχίζει τη μοναχική πορεία του. Εξακολουθεί ανάμεσα στις ποικίλες πνευματικές δραστηριότητές του να διαβάει κείμενα ξένης λογοτεχνίας. Και όπως στο βραβευμένο «Υπό το φως του μυθιστορηματος», έτσι και στο «Μυθιστορηματικό αναγνωστήριο» συνεχίζει να αποκαλύπτει το ίχνος τους, να συζητά τη βαρύτητα που αποκτούν μέσα του, καθώς φανερώνουν τα ηθικά διλήμματα μπροστά στα οποία θέτουν τους ήρωές τους. Όπως έχω σημειώσει παλιότερα, ο Ζουμπουλάκης επιχειρεί μια λογοτεχνική κριτική η οποία έχει στις μέρες μας υποχωρήσει. Είναι η κριτική των ethics, της morality, του ηθικού προτάγματος, ένα είδος που με την εισβολή του παρωδιακού κλίματος και της σχετικιστικής ανεμελίας των τελευταίων πενήντα χρόνων απόλεσε το κύρος που διέθετε στους προηγούμενους αιώνες. Και όμως, το μυθιστόρημα δεν έχασε την ηθική, ούτε και ο Σταύρος Ζουμπουλάκης, όπως αποδεικνύουν περίτρανα οι προσεγγίσεις του.

Αλμπέρ Καμύ, Μισέλ Ουελμπέκ, Μέριλιν Ρόμπινσον, Ιαν Μακ Γιούαν, Σόμερσετ Μομ, Άμος Οζ, Άαρντ Απελφέλντ, Χάινριχ Μπελ, Πρίμο Λέβι, Εντμουντ Γκος, Γκράχαμ Γκριν, Μαξίμ Λέο, Φίλιπ Ροτ, Γιόζεφ Ροτ, Ελί Βιζέλ, Χάουαρντ Φαστ, Στέφαν Τσβάιχ, Σβετλάνα Αλεξέγιεβιτς. Ο συγγραφέας εξετάζει εικοσι πέντε σύγχρονους και παλαιότερους πεζογράφους τα έργα των οποίων είδαν το φως ή ξανακυκλοφόρησαν στην αγορά στις μέρες μας. Οι κριτικές του Ζουμπουλάκη διαθέτουν σταθερές. Κατ' αρχάς, έχουν το χάρισμα πως συνδέουν τις αναγνώσεις του με όσα συμβαίνουν γύρω μας, με τα μεγάλα γεγονότα της επικαιρότητας. Διότι γι' αυτόν τα μυθιστορήματα δεν αποτελούν ούτε διασκέδαση και φυγή ούτε ύλη για ακαδημαϊκές μελέτες, αλλά οχήματα για να διευρύνουμε την εμπειρία μας, για να κατανοήσουμε καλύτερα τι συμβαίνει μέσα μας και τι συμβαίνει στις σχέσεις

μας με τους άλλους. Έτσι, στην ανάγνωση του Καμύ χαράσσει παραλληλισμούς ανάμεσα στον κόσμο της πανούκλας και των δικών μας πανών της πανδημίας COVID. Και στην προσέγγιση του «Νοεμβρίου» του Χόρχε Γκαλάν συνδέει τη δολοφονία των έξι ισουλτανών ιερέων από τον σαλβαδοριανό στρατό το 1989 με τη διαδικασία αγιοποίησης των δεκαπέντε δολοφονηθέντων Αλγερινών ιερέων και μοναχών, που άνοιξε πρόσφατα ο Πάπας Φραγκίσκος. Δεύτερο άξονα των κριτικών αποτελούν οι θεματικές της αγάπης, της συμπίονιας, της επιείκειας και της καλοσύνης, αρετών αυθόρμητων ή συνειδητών, οι οποίες θέτουν το ένα και αξεπέραστο ζήτημα: την ηθική της ευθύνης μας απέναντι στον άλλον: ευθύνη σε καιρούς ήρεμους, σε καιρούς φουρτούνιασμένων και στις ακραίες καταστάσεις. Οπότε ερχόμαστε στον τρίτο άξονα, στο, αζεδιά-

Ο «πόλεμος» για τον Αγνώστο Στρατιώτη

Ενενήντα χρόνια από την αποπεράτωση του μνημείου, η «Κ» θυμάται τις περιπέτειες μιας «τομής» στην ιστορία της Αθήνας

Της **ΑΡΙΑΔΝΗΣ ΒΟΖΑΝΗ***

Το 2022 συμπληρώνονται 90 χρόνια από την αποπεράτωση του μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη, ίσως του πιο emblematicού δημόσιου χώρου - μνημείου της νεότερης Αθήνας.

Σήμερα είναι αδύνατον να φανταστούμε την περιοχή μεταξύ του κτιρίου της Βουλής και της πλατείας Συντάγματος με διαφορετική διαμόρφωση. Το έργο είναι τόσο άρρηκτα συνδεδεμένο με την εικόνα της Αθήνας και το κτίριο της Βουλής, που δύσκολα κάποιος υποψιάζεται την ένταση με την οποία επικρίθηκε στην εποχή του, από την προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού έως και την υλοποίησή του. Στη χορεία ωστόσο των αντιδράσεων που διαχρονικά προκαλούν στην Ελλάδα οι επεμβάσεις στον δημόσιο χώρο, η περίπτωση του μνημείου είναι ξεχωριστή. Το συμβολικό του φορτίο προκαλεί αναπόφευκτα ιδεολογικές συγκρούσεις που εντείνονται με τη δημοσιοποίηση της βραβευμένης μελέτης και συνεχίζονται μέχρι την υλοποίηση του έργου, περιλαμβάνοντας ακόμη και την καλλιτεχνική αξία της ανάγλυφης παράστασης.

Στην πραγματικότητα, πρόκειται για διαμάχες που αναδεικνύουν τη σημασία που φέρει ο σχε-

διασμός του δημόσιου χώρου –η αρχιτεκτονική και η τέχνη– όχι μόνο στη διαμόρφωση σχέσεων, κινήσεων, θεάσεων στην πόλη, αλλά και στη συγκρότηση της συλλογικής μνήμης και ταυτότητας. Στον τρόπο, εντέλει, που η κεντρική εξουσία και η κοινωνία κάθε εποχής επιλέγει να αφηγηθεί τη σχέση της με το παρελθόν και να απευθυνθεί στο μέλλον.

Μνημεία αφιερωμένα στους αφανείς νεκρούς στρατιώτες στην

Διαφωνούντες με την προτεινόμενη θέση των παλαιών ανακτόρων αντιπρότειναν τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης ως «τοποθεσία αθόρυβη και εμπνέουσα σεβασμό».

Ευρώπη κατασκευάζονται κυρίως μετά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ως μια απόπειρα της πολιτείας να διαχειριστεί το αίσθημα της συλλογικής απώλειας, εκτονώνοντας την απελπισία και αγανάκτηση των πολι-

τών για τον χαμό εκατομμυρίων νέων ανθρώπων. Η προκήρυξη του ελληνικού διαγωνισμού γίνεται σε μια φορτισμένη περίοδο, μόλις τρία χρόνια μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Πέρα από την τόνωση της εθνικής συνειδήσης, το μνημείο στην Ελλάδα εξυπηρετεί και μια ιδιαίτερα επιθυμητή διασύνδεση που καθορίζει πολιτισμικές και σχεδιαστικές στρατηγικές: αυτήν του νέου ελληνικού κράτους με το αρχαι-

οελληνικό παρελθόν. Η σύλληψη του χρέους απόδοσης τιμής στους άγνωστους πεσόντες με τη συμβολική «ταφή» τους όπως αναφέρεται στον Επιτάφιο του Περικλή, «...μία κλίνη κενή φέρεται εστρωμένη των αφανών, οι αν μη ευρεθώσιν ες αναίρεσιν...» (Θουκυδίδης 2.34.3), αποτελούσε και νόμο της πόλης-κράτους της Αθήνας («Ελένη» Ευριπίδη). Ποιος είναι όμως ο ιδανικός τόπος υποδοχής ενός τέτοιου μνημείου;

Την ευθύνη ανέγερσης του μνημείου που σχεδίασε ο Εμμανουήλ Λαζαρίδης ανέλαβε προσωπικά ο Ελευθέριος Βενιζέλος (1929).

Την εποχή που καλλιεργείται η ιδέα κατασκευής του μνημείου (1925), μπροστά από την κυρία είσοδο των παλαιών ανακτόρων και μέχρι τη λεωφόρο Αμαλίας εκτείνεται η «πλατεία των ανακτόρων», που αν και αποτελεί τον κύριο χώρο πρόσβασης στο κτίριο, διαθέτει ξεκάθαρα δημόσιο χαρακτήρα. Η επιλογή της ανέγερσης του μνημείου στον χώρο αυτό έχει σαφώς συμβολικές προεκτάσεις λόγω της άμεσης γειτνίασής του με το κτίριο των ανακτόρων, η χρήση του οποίου είναι την εποχή αυτή υπό διαπραγμάτευση. Η πιθανότητα, δε, να σχετιστεί η θυσία του Αγνώστου Στρατιώτη με το υπουργείο Στρατιωτικών, που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό διεκδικώντας και τη στέγασή του στο κτίριο, ξεσηκώνει τους φιλελεύθερους διανοούμενους της εποχής.

Σύμφωνα με τον αντίλογο, η θέση του μνημείου οφείλει να διασφαλίζει συνθήκες «ιερότητας» και «σιωπής» σε αναφορά με σημαντικά ιστορικά κτίσματα, μνημεία και τοποθεσίες, όπως το Πεδίο του Αρεως, το Στάδιο, οι λόφοι Αρδηντού και Φιλοπάππου, ο Κεραμεικός ή ακόμα και ο χώρος δίπλα στη Μητρόπολη. Ενδεικτική η άποψη του καθηγητή της Αρχιτεκτονικής Σχολής

ΕΜΠ, Αντώνη Σώχου, που θεωρεί «θεατρισμό της εποχής μας και επιδείξη» την προτεινόμενη από τον διαγωνισμό θέση, αντιπροτείνοντας τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης ως «τοποθεσία αθόρυβη και εμπνέουσα σεβασμό». Σύμφωνα με την πρότασή του, «...η λάξευση στον βράχο μιας απλής λάρνακας θα είναι ο μόνος δυνατός κρίκος που συνδέει τις δυο εποχές».

Οι αντιδράσεις συνεχίζονται δριμύτερες μετά και τα αποτελέσματα του διαγωνισμού (1926), αν και υπέρ της βραβευμένης πρότασης τάσσονται σημαντικές προσωπικότητες της εποχής από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Με τη θετική γνωμοδότηση ειδικής επιτροπής που συστήνεται διά νόμου (1928), εγκρίνεται εντέλει η ανάθεση της μελέτης του έργου στον αρχιτέκτονα του πρώτου βραβείου, Εμμανουήλ Λαζαρίδη (1929), παράλληλα σχεδόν με την απόφαση μετατροπής των παλαιών ανακτόρων σε Βουλή των Ελλήνων. Με τη διπλή αυτή κίνηση του Βενιζέλου το μνημείο αναφέρεται πλέον στον ναό της Δημοκρατίας, τον πιο ιερό ίσως των τόπων, στο κέντρο της πρωτεύουσας.

Το έργο είναι τόσο άρρηκτα συνδεδεμένο με την εικόνα της Αθήνας, που δύσκολα κάποιος υποψιάζεται την ένταση με την οποία επικρίθηκε στην εποχή του, από την προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού έως και την υλοποίησή του.

Η νέα διαμόρφωση και οι αντιρρήσεις για το «ιπτάμενο» κτίριο

Η σημαντικότερη επέμβαση της βραβευμένης πρότασης αφορά την εκτεταμένη (επτά μέτρων) εκσκαφή στο φυσικό πρανές που εκτείνεται μπροστά από το κτίριο των παλαιών ανακτόρων και τη δημιουργία μιας νέας επίπεδης σχεδόν πλατείας που περιβάλλεται από αναλημματικό τοίχο σχήματος «Π». Το ύψος του τοίχου που παραλαμβάνει την ανάγλυφη παράσταση του Αγνώστου Στρατιώτη αντιστοιχεί στο ύψος ορόφων του κτιρίου, επιτρέποντας την ανάγνωση του μνημείου ως τμήματος της ίδιας κατασκευής. Η αφιερωμένη στους αγώνες του ελληνικού έθνους διαμόρφωση λειτουργεί πλέον νοητά ως «βάση» του κτιρίου, ως υπόβαθρο της Δημοκρατίας. Η κεντρικής σημασίας αυτή αρχιτεκτονική χειρονομία βρίσκει μεγάλο μέρος αρχιτεκτόνων –και όχι μόνο– αντίθετους, θεωρώντας ότι αλλοιώνει βάνουσα τη φυσική τοπογραφία και σχέση του κτι-

ρίου με το έδαφος προσδίδοντας του μια ξένη ως προς το ύψος του μνημειακότητα.

Μετά τα εγκαίνια, ο διευθυντής της Εθνικής Πινακοθήκης, Ζ. Παπαντωνίου, αναφέρει σε σχετικό

«Χάσαμε την ήρεμη όψη του βαυαρικού κτιρίου για να κερδίσουμε τι; Ποιος θα το έλεγε! Τον αισθητικό εφιάλτη ότι το κτίριο των ανακτόρων είναι στον αέρα».

άρθρο: «Χάσαμε την ήρεμη όψη του βαυαρικού κτιρίου για να κερδίσουμε τι; Ποιος θα το έλεγε! Τον αισθητικό εφιάλτη ότι το κτίριο των ανακτόρων είναι στον αέρα».

Είναι γεγονός ότι κάθε ριζική μεταβολή στον δημόσιο χώρο της

Αποψη των παλαιών ανακτόρων το 1873. Την περίοδο ανέγερσης του μνημείου, το κτίριο μετατράπηκε στη Βουλή των Ελλήνων.

πόλης προκαλεί ένα είδος σοκ: με κάθε κατεδάφιση συντελείται το τέλος μιας βιωμένης εμπειρίας τόσο σε προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Η αποκατάσταση αυτής της ρήξης, η εξοικείωση με τα νέα χαρακτηριστικά του χώρου και η ουσιαστική του αποτίμηση, απαιτούν χρόνο. Ο βραβευμένος, γαλλικής παιδείας αρχιτέκτονας Εμμανουήλ Λαζαρίδης διαμορφώνει έναν λιτό μνημειακό χώρο τόσο σε επίπεδο γενικής διάταξης όσο και μέσω της ενσωμάτωσης των επιμέρους διακοσμητικών στοιχείων και της επιλογής των υλικών.

Με επιρροές από την αρ ντεκό, αναφορές στην αρχαιοελληνική δωρικήτητα και ακολουθώντας έναν μοντέρνο κλασικισμό, το έργο, με αρκετά καινοτόμο για την εποχή του σχεδιασμό, συνομιλεί με αντίστοιχα έργα της Ευρώπης. Πρόκειται για την έντεχνη οργάνωση μιας «παύσης» στον ιστό και στους ρυθμούς της πόλης, που

αναφέρεται στη μνήμη και στον θάνατο, ακολουθώντας το συντακτικό ενός θεατρικού, εντέλει, χώρου, για την υποδοχή καθημερινών και εκτάκτων τελετουργιών. Κι ενώ η πλατεία λειτουργεί πλέον ως επίπεδο διακοπής της πρόσβασης στο κτίριο της Βουλής, αναπόφευκτα αποτελεί και το βασικό πεδίο της οποίας δημόσιας «απεύθυνσης» προς αυτό, μαζί με την πλατεία Συντάγματος.

Ενενήντα χρόνια μετά, το αποτέλεσμα ενός αρχιτεκτονικού διαγωνισμού που παρά την πολεμική που δέχτηκε υλοποιήθηκε χωρίς υποχωρήσεις και παρεμβάσεις χάρις στην υποστήριξη του ίδιου του Ελευθερίου Βενιζέλου, συνεχίζει να εκπληρώνει αναλλοίωτο στον χρόνο τον ιδιαίτερο ρόλο του μεταξύ των δημόσιων χώρων της πόλης.

* Η κ. Αριάδνη Βοζάνη είναι αρχιτέκτων, καθηγήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ.

Χάρτινοι ήρωες με καρδιά από σελιλόιντ

Μια ταινία ακολουθεί αντίθετη διαδρομή προς τις προθήκες των βιβλιοπωλείων

QUENTIN TARANTINO
Κάποτε στο Χόλιγουντ
μυθρ. Βαγγέλης Γιαννίσης
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, σελ. 478

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΛΕΞΑΚΗ

Το ερώτημα είναι πώς μεταφέρεις μια ταινία σε βιβλίο, ενώ η αντίθετη διαδρομή είναι η συνηθισμένη, ή πώς προκαλείς κάποιον που έχει ήδη δει την ταινία να διαβάσει το βιβλίο.

Ο Κουέντιν Ταραντίνο απαντάει με τη μυθιστορηματική διασκευή του «Κάποτε στο Χόλιγουντ», δημιουργώντας ένα άρτιο αισθητικά σύμπαν, μέσα στο οποίο κινούνται οι ήρωές του, μπλεγμένοι στα υφάδια μιας πάλλουσας αφήγησης. Καταφέρνει έτσι, παρότι η ταινία του προηγήθηκε και είναι καλλιτεχνικά μεστή, να κορέσει τη δίψα των αναγνωστών του για το κάτι παραπάνω. Το βιβλίο «Κάποτε στο Χόλιγουντ» είναι, λοιπόν, το κάτι παραπάνω. Είναι όσα ο Ταραντίνο ήθελε να πει στην ταινία του, ωστόσο δεν μπορούσε, καθώς έπρεπε να χρησιμοποιήσει άλλες τεχνικές για να μας προσφέρει τον πλούτο των πολυδαί-

δαλων ιστοριών από τη ρίζα του παλιού και ένδοξου Χόλιγουντ. Ποιοι πρωταγωνιστούν; Αφρανείς και ξεχασμένοι ήρωες, που κάποτε έζησαν μεγαλεία και στη συνέχεια ξέπεσαν. Καταρτίστες που κάπου τους έχουμε δει, αλλά δεν θυμόμαστε τα ονόματά τους. Δημιουργοί και μέλη πολυπρόσωπων κινηματογραφικών συνεργειών. Κινηματογράφοι που παίζουν πορνό και κουλτουριάρικες ευρωπαϊκές ταινίες. Πραγματικές ταινίες που μπλέκονται με φανταστικές, και τα όρια ανάμεσα σε φαντασία και πραγματικότητα γίνονται δυσδιάκριτα.

Ο Ταραντίνο ως αλχημιστής κινηματογραφιστής καταφέρνει να μετατρέψει τα σκουπίδια σε χρυσάφι, δουλεύοντας και αναδεικνύοντας το ιδίωμα των ταινιών β' διαλογής. Ως συγγραφέας στρέφει το ενδιαφέρον του σε ένα είδος που ο λογοτεχνικός κόσμος μάλλον δεν υπολήπτεται, τη μυθιστορηματοποίηση. Συνήθως πρόκειται για το πιο ταπεινό είδος προώθησης κινηματογραφικών ταινιών, το οποίο γνώρισε άνθηση κυρίως στις ΗΠΑ πριν από την εποχή του VHS. Εκτός από τον Ταραντίνο, πάντως, και

Η Μάργκοτ Ρόμπι με τον Κουέντιν Ταραντίνο στα γυρίσματα της ταινίας «Κάποτε στο Χόλιγουντ».

Ο Ταραντίνο ως συγγραφέας στρέφει το ενδιαφέρον του σε ένα είδος που ο λογοτεχνικός κόσμος μάλλον δεν υπολήπτεται, τη μυθιστορηματοποίηση.

άλλοι σκηνοθέτες του κινηματογράφου έχουν γράψει έργα μυθοπλασίας. Αναφέρω ενδεικτικά τον Τσιμίνιο, τον Γκας Βαν Σαντ και τον Ιθάν Κοέν.

Αλλά γιατί ο Ταραντίνο να μεταφέρει σε βιβλίο τη συγκεκριμένη ταινία; Αυτή την ερώτη-

ση απεύθυνα στον μεταφραστή του βιβλίου, Βαγγέλη Γιαννίση, και από όσα μου είπε πήρα φόρα για να απαντήσω στην ερώτηση. Ασφαλώς γιατί διαδραματίζεται στο Χόλιγουντ, και αυτό του προσφέρει τη δέουσα δόση λάμπης α λα Τζάκι Κόλινς. Αυτό φαίνεται να βάζει φωτιά στη φαντασία του συγγραφέα. Αλλά δεν μένει εκεί. Στρέφει το βλέμμα του στους αντιήρωες της Μέκκας του κινηματογράφου, σε αυτούς που ανέφερα παραπάνω, αλλά, κυρίως, και σε αυτούς που θα ακολουθήσουν παρακάτω.

Στον Ρικ Ντάλτον, τον οποίο υποδύεται στην οθόνη ο Λεονάρντο ντι Κάπριο, τον συμπλεγματικό τηλεοπτικό ηθοποιό, που η

καριέρα του έχει πάρει την κάτω βόλτα. Στο μυθιστόρημα περιγράφεται ως «ηθοποιός τύπου Αϊζενχάουερ σε ένα Χόλιγουντ τύπου Ντένις Χόπερ» – είναι μια δυνατή ατάκα που δεν ακούγεται στην ταινία, ίσως επειδή ο Ντι Κάπριο ήταν υπερβολικά και υπέροχα μοντέρνος για να μοιάζει στον Αϊζενχάουερ. Αλλά και στον Κλιφ Μπουθ, τον οποίο ενσαρκώνει ο Μπραντ Πιτ, τον κολλητό του Ντάλτον και πλέον έναν στάντμαν σε ελεύθερη πτώση. Η κινηματογραφική βιομηχανία, όμως, απεχθάνεται τον Κλιφ γιατί είναι διάχυτη η φήμη ότι έχει δολοφονήσει τη σύζυγό του σε ένα αλιευτικό σκάφος. Η κρίση του Ρικ φτάνει στο απόγειό

Το βιβλίο είναι όσα ο Ταραντίνο ήθελε να πει στην ταινία του, αλλά δεν μπόρεσε.

της όταν συνευθύνεται ότι έχει γείτονες ένα καυτό νεαρό ζευγάρι: τον Ρομάν Πολάνσκι και τη Σάρον Τέιτ, το πεπρωμένο των οποίων έμελλε να συνδεθεί με εκείνο του Τσαρλς Μάνσον και των ακολούθων του.

Εθιστικά ευανάγνωστο

Όσοι έχετε δει την ταινία γνωρίζετε τα πάντα σχετικά με το τέλος της, αλλά δεν πειράζει. Κάποιοι από εσάς μπορεί να πρεσβεύετε ότι μυθιστόρημα και ταινία μπορούν να λειτουργούν συμπληρωματικά. Και καλά κάνετε. Εμένα, όμως, επιτρέψτε μου να καταθέσω ότι το βιβλίο είναι εθιστικά ευανάγνωστο – ακόμα και τα υπερβολικά αποκλίνοντα μέρη ως προς τα τεκταινόμενα στην ταινία και οι ατελείωτες ρήσεις-κλισέ περί κινηματογραφικών ταινιών και τηλεόρασης.

Ο Ταραντίνο αποδεικνύεται μάστορας του λόγου και καταφέρνει, αξιοποιώντας τη σεναριογραφική δεξιότητά του, να δημιουργήσει διαλογικά αριστουργήματα. Η σάγκα για το Χόλιγουντ της καρδιάς του διαβάζεται απνευστί.

Για τον άνθρωπο
και τον οριζισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00

Μπες στην πιο συναρπαστική καταδίωξη γνώσεων και κέρδισε μέχρι και €10,000 καθημερινά!

Τηλέφωνο συμμετοχής: 99059905

Πανκ ύμνος σε έναν αντισυμβατικό δημιουργό

Η ζωή και το έργο του Φασμπίντερ

Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ ★★ ★
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Οσκαρ Ρέλερ
Ερμηνείες: Ολίβερ Μασούτσι, Χάρις Πριντς, Κάτια Ρίμαν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ένας από τους σημαντικότερους – και ίσως ο πιο αντισυμβατικός ανάμεσά τους– μεταπολεμικούς Ευρωπαίους σκηνοθέτες βιογραφείται εδώ διά χειρός του Γερμανού Οσκαρ Ρέλερ. Ο συμπατριώτης του Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ αποφασίζει να μην ακολουθήσει την πεπατημένη ενός ακαδημαϊκού χρονογραφήματος, αλλά ταιριαστά προς τον ήρωά του να δημιουργήσει ένα φιλικό-θεατρικό πανκ ύμνο, όπως θα άρεσε και σε εκείνον. Ο πρωταγωνιστής Ολίβερ Μασούτσι, από την πλευρά του, παραδίδει μια αφοσιωμένη ερμηνεία, υποδύμενος τον Φασμπίντερ, από την ηλικία των 22, όποτε και εμφανίζεται ως δημιουργός στην εναλλακτική θεατρική σκηνή του Μονάχου. Δυναμικός στα όρια του αυταρχισμού και αυθάδης πέρα από εκείνα της βρωμοστομίας, ο νεαρός σκηνοθέτης και σεναριογράφος μαζεύει σύντομα γύρω του έναν κύκλο θαυμαστών, οι οποίοι γίνονται και οι συντελεστές των πρώτων ταινιών του. Δουλεύοντας πυρετωδώς για την επόμενη δεκαπενταετία, θα καταφέρει να παράγει αντισυμβατικά αριστουργήματα, ζώντας ταυτόχρονα στα άκρα πριν από το πρόωρο τέλος στα 36 του χρόνια. Πέραν του κεντρικού ρόλου, ο Ρέλερ αναπλάθει το περιθωριακό Βερολίνο της εποχής (τέλη

δεκαετίας 1960-αρχές '70s), όχι με εντυπωσιακά σκηνικά και εξωτερικά γυρίσματα, αλλά απογυμνώνοντάς το στα βασικά συστατικά του. Χώροι που μοιάζουν με σκοτεινά θεατρικά πάλκα και μορφές σχεδόν γκροτέσκες κινούνται κάπου ανάμεσα στην ιδιοφυΐα και στην κατάχρηση, στον τρομερό θυμό και στις ατελείωτες απολαύσεις. Φυσικά στο επίκεντρο βρίσκεται ο ίδιος ο Φασμπίντερ, σαν περιφερόμενο θηρίο, πνευματώδης και ανοικνόμυτος, επιφανειακά ανελέητος, αλλά στην πραγματικότητα ευαίσθητος και σε μόνιμη αναζήτηση της αγάπης. Ο σκηνοθέτης της ταινίας περιγράφει ως εξής τον ήρωά του: «Για μένα ο Φασμπίντερ ήταν ο κομήτης στον βερολινέζικο νυχτερινό ουρανό, μια φωτεινή πινακίδα νέον που χτυπιέται από τον αέρα, ένας μονόλιθος που εφπύρε τα φωτεινά χρώματα, τα οποία όμως στην πραγματικότητα ήταν φτιαγμένα από το κρύο, γκριζό θεμέλιο της μεταπολεμικής γερμανικής κοινωνίας. Με όλες τις σκοτεινές σκέψεις, τον πεσιμισμό και την αυτο-αμφιβολία που πάνε μαζί με αυτό». Είναι μάλιστα τόσο μεγάλη η επιθυμία του να φωτίσει την προσωπικότητα του Φασμπίντερ, ώστε σε ένα βαθμό «παρμελεί» το ίδιο το έργο, αφήνοντας τον θεατή να μαντέψει πότε μιλάμε για τα «Πικρά δάκρυα της Πέτρα φον Καντ», το «Ο φόβος τρώει τα σωθικά» ή τον «Γάμο της Μαρίας Μπράουν». Σε κάθε περίπτωση, η προσεγγίση του είναι σε γενικές γραμμές επιτυχημένη και ενδεικτική ενός ανυπότακτου πνεύματος που έζησε, δημιούργησε και πέθανε με τους δικούς του όρους.

Ο πρωταγωνιστής Ολίβερ Μασούτσι (κέντρο) παραδίδει μια αφοσιωμένη ερμηνεία, υποδύμενος τον Φασμπίντερ, από την ηλικία των 22, όποτε και εμφανίζεται ως δημιουργός στην εναλλακτική θεατρική σκηνή του Μονάχου.

HOME CINEMA

Οι άνθρωποι της διπλανής πόρτας και οι «εισβολείς»

Επάνω, σκηνή από τη σειρά «Invasion» της Apple TV. Κάτω, ο Βαγγέλης Μουρίκης στο φιλμ «Digger», που είναι διαθέσιμο στο Cinobo.

Invasion

ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2021)

Δημιουργός: Σάιμον Κίνγκμπεργκ, Ντέιβιντ Γουέλ
Ερμηνείες: Γκολντσίφτε Φαραχανί, Σάμιερ Άντερσον

Μία από τις πιο πολυδιαφημισμένες σειρές της –ούτως ή άλλως– επιλεκτικής πλατφόρμας της Apple TV ασχολείται με το πάντα ιντριγκαδόρικο σενάριο της εξωγήινης εισβολής. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, μάλιστα, δεν έχουμε τη συνθησίουμένη απολύτως «αμερικανική» απεικόνιση της κρίσης, αλλά οι δημιουργοί μάς ταξιδεύουν σε αρκετά μέρη του πλανήτη, από την Οκλαχόμα και τη Νέα Υόρκη μέχρι το Λονδίνο, το Τόκιο και την Κανταχάρ του Αφγανιστάν, προκειμένου να δώσουν παγκόσμια διάσταση στην πλοκή. Αυτό που επί της ουσίας παρακολουθούμε εμείς είναι οι ιστορίες μεμονωμένων ανθρώπων, καθώς εκείνοι βιώνουν αρχικά μια σειρά από ανεξήγητα γεγονότα, τα οποία σύντομα θα λάβουν τρομακτικές διαστάσεις με την εισβολή των απρόσκλητων «επισκεπτών» στη Γη.

Η σειρά προσπαθεί όντως σκληρά εξ αρχής να διαφοροποιηθεί σε

σχέση με τις τυπικά αμερικανικές εκδοχές του είδους, παίρνοντας τον χρόνο της προκειμένου να σκιαγραφήσει το υπόβαθρο των πρώων της.

Μια απατημένη σύζυγος και μητέρα, η οποία αναγκάζεται να αναλάβει τα νήνια προκειμένου να προστατέψει την οικογένειά της· ένας αξιωματικός του στρατού που προσπαθεί να κάνει το ίδιο με τους στρατιώτες του σε εχθρική περιοχή· μια επιστήμονας του Διαστήματος που προσπαθεί να έρθει σε επαφή με τους εισβολείς· ένας μαθητής γυμνασίου με ασυνήθιστες ευαισθησίες· και τέλος, ο σπουδαιός Σαμ Νιλ, ως σερίφης μιας επαρχιακή πόλης που έρχεται πρώτος σε επαφή με το μυστήριο: όλοι τους θα διαδραματίσουν ρόλο σε μια ιστορία που έχει περισσότερο ή λιγότερο ενδιαφέρουσες πτυχές.

Digger ★★ ★ ★

ΔΡΑΜΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Τζώρτζης Γρηγοράκης
Ερμηνείες: Βαγγέλης Μουρίκης, Αργύρης Πανταζάρας, Σοφία Κόκκαλη

Στην πλατφόρμα του Cinobo προσεγγιούνται μία από τις σπουδαιότερες ελληνικές ταινίες των τελευταίων

ετών. Εντυπωσιακό ντεμπούτο για τον Τζώρτζη Γρηγοράκη, με τον Βαγγέλη Μουρίκη να υποδύεται εδώ τον Νικίτα, έναν μεσήλικα που ζει αποτραβηγμένος στην καρδιά του πυκνού δάσους, κάπου στη βόρεια Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά, τόσο η δική του ειρηνική ζωή όσο και του βουνού απειλείται, αφού μια εταιρεία εξόρυξης μεταλλευμάτων σκάβει την περιοχή και ζητάει επιτακτικά να πουλήσει τη γη του.

Τα πράγματα θα περιπλακούν περισσότερο όταν από το πουθενά θα καταφτάσει ο αποξενωμένος γιος του (Αργύρης Πανταζάρας), παίρνοντας κι εκείνος μέρος στη διαμάχη. Ο Γρηγοράκης και η παραγωγός του, Αθηνά-Ραχήλ Τσαγγάρη, παίρνουν το ρίσκο να γυρίσουν σε πολύ δύσκολες, «φυσικές» συνθήκες, μέσα στο χειμωνιάτικο δάσος, με τις βροχές, τις ομίχλες και τα χιόνια του, και το αποτέλεσμα τους δικαιώνει. Το «Digger» δεν αποπνέει απλώς αυθεντικότητα, αλλά κάνει αισθητά το μεγαλείο και την αξία της παρθένας φύσης, η οποία αναμετρείται εδώ με την ανθρώπινη απλότητα και τη μικρότητα, δίχως πάντως να ξεπέφτει σε μια σκηματική σύγκρουση καλού - κακού.

PIK1

ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
11.00 Κοίτα με στα μάτια, III
Εκπομπή για τα ζώα.
11.30 Χρυσές συνταγές
Weekend Edition - Με τη Μαριλένα Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Movie time - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
15.30 Προσωπογραφίες
Ντοκιμαντέρ.
16.30 Χρονογράφημα, IV
Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & εκείνοι
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια
Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντινών.

23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Bel Canto
Ρομαντική ταινία, με τους Τζουλιάν Μουρ, Κεν Γουστανάνιμ, κ.ά.
00.45 Προσωπογραφίες, V - (Ε)
01.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
02.30 Αθλητική Κυριακή - (Ε)
03.00 Χρυσές συνταγές
03.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)

PIK2

ΤΗΛ.: 22862000

21.05 A Little Chaos
07.30 Μαγειρήματα -
μαγειρεύματα - (Ε)
08.00 Παιδική ζώνη
Α. Ο μικρός Χνουδωτός
β. Μπόμπι και Μπιλ
γ. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
δ. Γουίσιπερ
ε. Γκάρφιντ
στ. Τα σκουρμάρια
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.25 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.50 Κοίτα με στα μάτια, III
Εκπομπή για τα ζώα.
17.00 Baywatch - (Ε)
Ξένη σειρά.
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
Δικονοτική εκπομπή.
18.30 Σε προσκυνώ γλώσσα, II
Ενημερωτική εκπομπή.
19.30 Σελίδες ιστορίας
Ντοκιμαντέρ.
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Ένα μικρό χάος
(A Little Chaos)
Αισθηματική ταινία, με τους Κέιτ Γουίναλετ, Ματίας Σόναρτς, κ.ά.
23.00 The Eighties - (Ε)
23.45 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
00.15 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
01.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
01.20 Brand News - (Ε)
03.20 Συνέχεια επαναλήψεων

ALPHA

ΤΗΛ.: 22212400

21.00 Η γη της Ελιάς
06.00 60´ Ελλάδα - (Ε)
Οδοπορικό.
07.00 Νόστιμα και απλά
Εκπομπή μαγειρικής.
07.50 My Greece
Γαστρονομικό οδοπορικό.
08.50 24 ώρες - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
09.50 Σ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
13.50 Οικονομικές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
14.50 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά, με τους Παναγιώτα Βλαντί, Ιεροκλή Μιχαηλίδη, κ.ά.
15.40 The Lounges Night Show
Σατιρική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, IX
Κωμική σειρά.
18.45 TET-A-TET στον Alpha
Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Η γη της Ελιάς
Κοινωνική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουκάκου, κ.ά.
23.30 Συμπεθέριο
απ' τα Τίρανα
Κωμική σειρά.
00.30 TET-A-TET στον Alpha (Ε)
02.00 ΙΟη εντολή - (Ε)
Αστυνομική σειρά.
03.15 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)
01.45 World party - (Ε)
03.15 Στην υγεία μας ρε παιδιά!

ANT1

ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο
06.30 Άκρως οικονομικά - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.00 Mamma Mia - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.50 Το έβδομο κλειδί - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.30 Δείξε μου το φίλο σου (Ε)
Κωμική σειρά.
11.10 Πέτα τη φριτζά - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Ενημερωτική εκπομπή, για την υγεία, με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.50 Την πάτησα - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.00 Θα βρεις τον δάσκαλό σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.30 Casa De Mikel, III - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
16.00 5 X 5 - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
14.40 Μελιάρτος - (Ε)
Κωμική σειρά.
18.00 **Τα νέα του ANTI σε 10´**
18.15 Μελιάρτος
(Συνέχεια)
19.20 Φρέντο Καπουταίνο - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.15 **Τα νέα του ANTI**
21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο
Talent show.
23.45 Lukas
(Aka: The Bouncer).
Ταινία δράσης.
01.10 Τρίκες
02.00 Η εκδρομή
02.50 4XXX4 - (Ε)
04.40 Δις μαθίδι - (Ε)
04.30 Για μια γυναίκα

OMEGA

ΤΗΛ.: 22477777

21.15 Ένα τραγούδι ακόμα
07.00 Θεία Λειτουργία
09.50 OPEN Weekend
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Green Kitchen by
Madame Ginger - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με τη Μαριούλ Παντάκη.
16.15 Εικόνες
Ταξιδιωτικό εκπομπή, με τον Τάσο Δούση.
17.15 Σ' αγαπάω μεν... αλλά
Κωμική σειρά.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.15 Επιπλοκουρμεδίες, II
Εκπομπή μαγειρικής με τον Σταυρή Γεωργίου.
19.15 TAXI
Τηλεπαιχνίδι, με τον Διονύση Ατζαράκη.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 Ένα τραγούδι ακόμα
Ένα μουσικό ταλέντο συναντάει κάθε εβδομάδα ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα της ελληνικής μουσικής. Ενορχηστρωτικό ο συνθέτης, στιχουργός και καθηγητής μουσικής Γιώργος Θεοφάνους.
23.30 Φρέντο Καπουταίνο - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
00.30 Total Blackout - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
01.30 OPEN Weekend - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
04.00 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτικό εκπομπή.
05.00 Απλές κουβέντες - (Ε)
06.00 Για πάντα παιδιά - (Ε)

ΣΙΓΜΑ

ΤΗΛ.: 22580100

21.00 Survivor
06.30 Love It - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.40 Όρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
10.00 Βουράτε γεϊτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.40 Dot, V
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ και τον Μίνω Θεοχάρη.
11.40 Κάτι ξαναφίχνεται - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Passenger
Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Μάριο Ιωαννίδη.
13.50 Βουράτε γεϊτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.50 Μόλις χθες - (Ε)
Δραματική σειρά.
16.20 Οι θαλασσόλυκοι
Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.20 Όλα Γκουντ
Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Γρηγόρη Γκουντάρα, και Ναταλί Κάκκαβα.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.15 Όλα Γκουντ
(Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 Survivor
Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργη Λιάδη.
00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Η πεθερά - (Ε)
01.30 Happy Traveller - (Ε)
02.30 Όλα Γκουντ - (Ε)

CAPITAL

ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ελληνική ταινία
09.40 Ελληνική ταινία
11.20 Τηλεαγορά
12.00 Made in Cyprus
13.00 Ελληνική ταινία
14.40 Τηλεαγορά
15.10 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.05 Ελληνική ταινία
21.00 Ξένη ταινία
22.50 Ξένη ταινία
01.00 Ξένη ταινία
02.40 Ξένη ταινία
PLUS ΤΗΛ.: 22259000
08.20 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.30 Ξένη ταινία
00.45 Ξένη ταινία
02.150 Ξένες σειρές
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
07.45 Διεθνείς Ειδήσεις
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ειλιές Θρούμπες
13.00 Έξι ημερες αγορές
14.00 Ασπένια φεγγάρια
15.35 Έξι ημερες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξι ημερες αγορές
16.40 **Δελτίο Ειδήσεων**
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία
01.30 MAD TV

MOVIES BEST

21.00 Vice
06.30 Saint Judy
08.30 Ed Wood
10.45 Checkered Ninja
12.15 Cosmic Sin
13.45 Baking Spirits Bright
15.15 The Big Fat Stone
17.15 Birdman
19.20 The boy, the dog and the clown
21.00 Vice
23.30 The Royal Tenenbaums
01.30 Christmas At Dollywood
03.00 Evita
GREEK CINEMA
21.50 Στεφανία
07.30 Ο τελευταίος πειρασμός
09.15 Όταν η Πόλις πεθαίνει
10.45 Ευτυχώς χωρίς δουλειά
11.50 Η σφραγίδα του Θεού
13.50 Σκάνδαλο στο νησί του έρωτα
15.20 Η λίμνη των πόθων
17.00 Αχ και να 'μουν άντρας
18.30 Ο σπαίρας
20.00 Μια τρελή... οικογένεια
21.50 Στεφανία
23.30 Κοινωνία ώρα μηδέν
01.20 Ο εραστής
02.35 Γενναίος
04.00 Η νταντά με το ζόρι
05.30 Ο άνθρωπος του τρένου

H Μαγνησία της Μικράς Ασίας πριν από το 1922. Η αποχώριση της ελληνικής Στρατιάς από το μέτωπο του Σαγγαρίου και η σύμπτυξη της στη γραμμή Εσκή Σεχίρ - Κιουτάχεια - Αφιόν Καραχισάρ δεν άλλαξε το πολιτικό κλίμα στην Ελλάδα

Εγκλωβισμένοι στην «Κόκκινη Μηλιά»

H πολιτική σκηνή στην Ελλάδα το 1921 και οι ομόθυμες μαξιμαλιστικές θέσεις κυβέρνησης, αντιπολίτευσης, στρατιωτικών, λαού

1922 – 100 ΧΡΟΝΙΑ
ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Του **ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Γ. ΠΛΟΥΜΙΔΗ***

Το 1921 ο πολιτικός βίος της Ελλάδας κυριαρχήθηκε από το Μικρασιατικό Ζήτημα. Το φλέγον θέμα της Μικράς Ασίας επισκίασε κάθε άλλη υπόθεση στο εσωτερικό της χώρας, όπως ήταν η συνταγματική αναθεώρηση (η Βουλή που προέκυψε από τις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920 ήταν Συντακτική). Η νέα αντιβενιζελική ηγεσία της χώρας κλήθηκε να διαχειριστεί ένα ιδιαίτερα δύσκολο διπλωματικό θέμα με τον συνεχίζοντα πόλεμο με τους Τούρκους εθνικιστές στη Μικρά Ασία. Αυτό που χαρακτήριζε τον δημόσιο λόγο γύρω από το Μικρασιατικό ήταν ο μαζικισμός. Ο αντιβενιζελικός κόσμος είχε κατηγορηθεί προεκλογικά τον Βενιζέλο για υποχωρήσεις και συμβιβασμούς στα εθνικά θέματα (της Κύπρου, της Κωνσταντινούπολης, του Πόντου κ.ά.) και είχε πλειοδοτήσει σε υποσχέσεις για νέα εδαφικά κέρδη, και μοιραία εγκλωβίστηκε στον πληθωρικό υπερπατριωτικό λόγο του.

Η επίσημη θέση της νέας πολιτικής ηγεσίας της χώρας ήλθε διά στόματος του Νικολάου Στράτου (αρχηγού του Εθνικού Συντηρητικού Κόμματος) από το βήμα της Βουλής την 20ή Ιανουαρίου 1921: πως «η ελληνική ψυχική ολόκληρως είνε προσκολλημένη εις την διατήρησιν των κεκτημένων διά της Συνθήκης των Σεβρών, ως του ελαχίστου όρου ικανοποιήσεως των ελληνικών θυσιών». Με άλλα λόγια η ελληνική Βουλή απέρριψε εκ προοιμίου κάθε πρόταση αναθεώρησης της Συνθήκης των Σεβρών (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1920). Αυτή η θέση επικυρώθηκε με ψήφισμα της Βουλής τη 15η Φεβρουαρίου 1921. Το ψήφισμα αυτό υπήρξε ομόθυμο, δηλαδή συγκέντρωσε την ψήφο της αντιπολίτευσης. Το Κόμμα των Φιλελευθέρων, το οποίο καταλάμβανε τότε το 1/3 των εδρών της Βουλής, έδωσε πλι-

ρη στήριξη στην κυβέρνηση του Δημητρίου Γούναρη, προκειμένου αυτή να χειριστεί το Μικρασιατικό στην ερηνευτική Διάσκεψη του Λονδίνου. Ο στρατηγός Παναγιώτης Γαγκλιός, ο οποίος είχε αναλάβει να νηία του κόμματος μετά την αποχώρηση του Βενιζέλου στο Παρίσι, δήλωσε απεριφραστα ότι «αδυνατεί ν' αποδεχθεί την αναθεώρησιν της Συνθήκης των Σεβρών». Η Κοινοβουλευτική Ομάδα των Φιλελευθέρων υπό τον Γαγκλιό συνέχισε μάλιστα να επιδοκιμάζει «καθ' ολοκληρίαν» τους διπλωματικούς και στρατιωτικούς χειρισμούς της κυβέρνησης Γούναρη μέχρι τη 2α Οκτωβρίου 1921, οπότε απέσυρε απότομα την εμπιστοσύνη της λόγω παρέμβασης του Βενιζέλου (βλ. παρακάτω).

Ο Τύπος της εποχής

Αυτή η ανένδοτη στάση στο εθνικό θέμα της Μικράς Ασίας συνεξίσχισε καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς και κορυφώθηκε την άνοιξη του επόμενου έτους. Στον Τύπο το γενικότερο κλίμα ήταν φθολόγιο. Οι εφημερίδες επικρότησαν, σχεδόν στο σύνολό τους, την απόρριψη του συλλογικού διαβήματος των προσεβυτών της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας προς την ελληνική κυβέρνηση (8/21 Ιουνίου 1921) για «φιλικά διμερής» στην ελληνική δημοκρατική διαφορά. Για παράδειγμα, το «Εμπρός» (9 Ιουνίου 1921) σχολίασε ότι «μόνον η αμείλικτος και τελική συντριβή του εχθρού δύναται ασφαλώς να φέρη την ειρήνην και να εξασφαλίση αυτήν, την οποίαν πλάνωται αι Δυνάμεις νομίζουσαι ότι δύνανται να επιτύχουν διά της φιλικής των μεσολαβήσεως». Και διατράνων σε ότι «η μάδος εινε ν άγουςα εις την ειρήνην», «η μάδος της Νικης των Ελληνικών όπλων», στην οποία «η Ελλάς» ήταν έτοιμη να εισέλθη «με όλας τας δυνάμεις της και αντι πάσης θυσίας».

Ομοίως, το σφόδρα φιλοβασιλικό «Σκριπ» έγραψε στο πρωτοσέλιό του: «Θα απαντηθούμε με την βροντή των τηλεβόλων μας. [...] Ουδεμία υποχώρησης, ουδεμία αναστολή της πολεμικής εκστρατείας είναι ανεκτή από τον Ελληνικό Λαόν. Θέλουμε τον Στρατό και του Λαού είναι να τελειώσωμεν διά της λόγχης το απειλευθροτικό μας έργον». Μέσω στο θέρος του 1921 ο εθνικός τόνοι, εντός και

Η Ραιδεστός στην Ανατολική Θράκη. «Η ελληνική ψυχή ολόκληρος είναι προσκολλημένη εις την διατήρησιν των κεκτημένων διά της Συνθήκης των Σεβρών, ως του ελαχίστου όρου ικανοποίησης των ελληνικών θυσιών».

Ο αντιβενιζελικός κόσμος είχε πλειοδοτήσει σε υποσχέσεις για νέα εδαφικά κέρδη και μοιραία εγκλωβίστηκε στον πληθωρικό υπερπατριωτικό λόγο του.

εκτός Βουλής, ανέβηκαν κι άλλο. Ενόψει της κατάληψης της Κιουσ-τάχειας και του Εσχί Σαχίρ, οι αρχές Ιουλίου εκκρόσθηκε (από ένα βουλευτή των Σαράντα Εκκλησιών) η πεποιθήση ότι επόμενος στόχος θα ήταν η Αγκυρα (η πρωτεύουσα του Κεμάλ) και στο τέλος «η Κωνσταντινούπολις, η φυσική πρωτεύουσα της Ελληνικής φυλής». Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο Τύπος ανακάλυψε τον μύθο της «Κόκκινης Μπλίας», «μιας συμβολικής τοποθεσίας» κάπου «στο βάθος, στο χάος της Ανατολής», πέραν από την Αγκυρα και το Ικόνιο, όπου θα έφθανε κατά φαντασίαν το ελληνικό μέτωπο.

Η αποχώρηση της ελληνικής Στρατιάς από το μέτωπο του Ζαγοριού και η σύμπτυξη της τον Σεπτέμβριο στη γραμμή Εσκι Σελίρ - Κιουτάχεια - Αφιόν Καραχισάρ δεν άλλαξε άρδην το πολιτικό κλίμα στην Ελλάδα. Η εφημερίδα «Καθημερινή» (το κύριο γουναρικό φύλλο) μετέφερε (στο φύλλο της 11ης Σεπτεμβρίου 1921) την αισιοδοξία της κυβερνήσεως ότι συντομια θα κήρυσσε την ένωση των

κατεχόμενων εδαφών με το ελληνικό κράτος, δημιουργώντας έτσι «γεγονός τετελεσμένον». Η «Ελληνική Μικρασία» θα προσαρτάτο «εμπράκτως» εις το «Ελληνικόν Βασίλειον» και οι αντιπαλοί της Ελλάδας θα υποτάσσονταν «όλοι εις την πραγματικότητα», καθόσον δεν είχαν «την δύναμιν να εκδιώξουν τον στρατόν» της «εκ Μικρασίας». Μέσα σε αυτό το πνεύμα της θριαμβολογίας, δεν εισακουστικάν μετριοπαθείς φωνές της κυβερνητικής παράταξης, όπως εκείνη του παλαιμάχου πολιτικού Νικολάου Λεβίδη, ο οποίος έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου και αντέτεινε ότι ο πόλεμος κατά της Τουρκίας «δεν επερατώθη έτι», παρά μόνον «εμετρίσθη η οξύτης αυτού», και δεν αποκλείετο να «επαναληφθή οξύς και φοβερός ως πρότερον».

Η σύσταση για επιδείξει ρεαλισμού υπήρξε εντονότερη από την πλευρά του Βενιζέλου, μέσω δυο επιστολών του προς τον Π. Δαγκλή «επί της καταστάσεως των εθνικών ζητημάτων». Στις επιστολές του αυτές, που έφερε στο φως «έναν αγνοία» του ο «Ελεύθερος Τύπος» (19-20 Σεπτεμβρίου 1921), ο αυτοεξόριστος ιστορικός ηγέτης των Φιλελευθέρων επέκρινε την κυβέρνηση, διότι τον Ιούνιο αρνήθηκε να αποδεχθεί τη μεσολάβηση των Τριών Συμμάχων Δυνάμεων. Εκ παραλλήλου, ο πρώην πρωθυπουργός τάχθηκε κατά της επανόληψης των πολεμικών επιχειρήσεων, κάτι το οποίο θα έφερνε την Ελλάδα «εις τον κίνδυνον της

πλήρους καταστροφής». Η χώρα εμφανώς δεν είχε τις δυνάμεις να καθυποτάξει τον εν χθροπό στρατό της και η αναχώρηση των εχθροπραξιών θα την έφερνε «εις πλήρη οικονομική και στρατιωτική εξάντληση». Συνολικότερα, ο Βενιζέλος δήλωνε ευθέως «απαισιόδοστος» και «δημιουργηθείσα κατάσταση» παρουσίαζε «προ των οφθαλμών» του μια «σκοτεινή εικόνα». Ο λόγος για αυτή τη μαύρη απειλίσια του ήταν ότι οι Έλληνες μάχονταν πλέον το 1921 «διπλωματικούς απομονωμένοι» και κινδύνευαν στο τέλος λόγω «εξαντλήσεως» να χάσουν και τη Σμύρνη και τη Θράκη.

Σύμφωνα με τα σχόλια των βενιζελικών φύλλων, οι δύο επιστολές του Βενιζέλου, που έσπασαν ενάμιση χρόνο δημόσιας σιωπής του, στάθηκαν «καταπληκτικός ογκόλιθος» και προέκριναν «μεγίστην ταραχήν εις το κυβερνητικόν στρατόπεδον και απερίγραπτον αίσθησιν εις τον λαόν». Παρ' όλα αυτά, οι δύο επιστολές του μεγάλου αυτοεξορίστου των Παρισίων έμειναν ασχολίαστες από την κυβέρνηση και τον φιλοκυβερνητικό Τύπο. Το μόνο πολιτικό αποτέλεσμα που είχαν ήταν να πείσουν τον Δαγκλά να αποσύρει την εμπιστοσύνη του από την κυβέρνηση Γουρνάρ. Ο αρχηγείων των Φιλελευθέρων πείστηκε να κάνει αυτή τη στροφή στην πολιτική του επειδή επιβλήθηκε από τον ιστορικό ηγέτη του κόμματος για τη στήριξη που παρείχε έως τότε στην ανένδοτη στάση που ακολουθούσε η κυβέρνηση σε διπλωματικό επίπεδο.

Θριαμβολογία

Σε κυβερνητικό επίπεδο, η θριαμβολογία συνεχιζόταν. Στις αρχές του επόμενου μήνα (2 Οκτωβρίου 1921) ο Γούναρης, παρότι αναγνώρισε ότι «ο εχθρός δεν ήλθε εις υποταγήν», δήλωσε από το βήμα της Βουλής ικανοποιημένος από την πορεία των στρατιωτικών εξελίξεων. Και θριαμβολόγησε λέγοντας ότι: «Κατέχομεν σήμερα Μικρασιατικών εδάφους 100 περίπου χιλιάδων τετραγωνικών χιλιομέτρων, απέναντι των 16 χιλιάδων τετραγωνικών χιλιομέτρων της Συνθήκης των Σεβρών». Πράγματι, σύμφωνα με καταπονητούς αφοβιστικούς υπολογισμούς, το κερδισμένο του 1921 η Ελλάδα βρέθηκε

να κατέχει στρατιωτικῶς περίπου 122.000 τ.χλμ. της μικρασιατικῆς χερσονήσου, ὅση δηλαδή ἦταν ἡ ἔκτασή της το 1913 (μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους).

Αυτή η ανένδοτη στάση και η ακινησία της επισημίας ελληνικής πλευράς στο Μικροασιατικό Ζήτημα δεν οφείλονταν μόνον στην υπερβολική αυτοπεποίθηση και στην εθελοτυφλία ή στην αβουλία των κυβερνήσεων, αλλά και στις ισχυρές εσωτερικές πιέσεις που δέχονταν οι τελευταίοι πανταχόθεν για διατήρηση των κεκτημένων στο ακέραιο. Επ' αυτού ο Βενιζέλος, σε μία από τις δύο πολύκροτες επιστάσεις του προς τον Δαγκλί, εστίασε ιδιαίτερα την κριτική του στο ότι η κυβέρνηση Γούναρη, «πτονθείσα προ της Κοινής Γνώμης», απέστειρε την συμβιβασμό που πρότεινε η Αγγλία στη Διάσκεψη του Λονδίνου. Εκτός της «Κοινής Γνώμης», όμως, ανάλογες ήταν και οι πιέσεις από πλευράς του μαχόμενου στρατεύματος. Σχετικές αναφορές για επαναστατικές διεργασίες στους κόλπους του Σώματος των αξιωματικών άρχισαν να καταφθάνουν στην Αθήνα από τον Νοέμβριο του 1921, δηλαδή λίγους μήνες μετά την αποτυχία της επιχείρησης του Σαγγαρίου. Στις επαναστατικές ζυμώσεις πρωτοστατούσαν, ως φυσικοί, κυρίως κατώτεροι βενιζελικοί αξιωματικοί, χωρίς ωστόσο η συμμετοχή να περιορίζεται σε αυτούς. Την αυγή του 1922 το Στρατηγείο της Σμύρνης ανέφερε εμπιστευτικώς προς το Γενικό Επιτελείο και την κυβέρνηση στην πληροφορία ότι «ο Στρατός» δεν θα δέχονταν «εκκένωσιν της Μικρασίας», αλλά θα πολεμούσε «μέχρι εξαντλήσεως αμφοτέρων των αντιπάλων»· σε διαφορετική περίπτωση (δηλ. εάν η πολιτική ηγεσία επικυριούσε εκκένωσης), εκτιμούσε ότι θα ξεσπούσε «επανάστασις εν Ελλάδι» και θα επικρατούσε το «Στρατιωτικόν Κόμμα» (δηλ. θα επιβάλλετο στρατιωτική δικτατορία). Αυτή η «Εκθεσις πληροφοριών μηνός Δεκεμβρίου 1921» έμελλε να αποδείχθει προφητική λίγο later από ένα χρόνο αργότερα, όταν ξεσπάσε στη Χίο η «Επανάστασις 1922» υπό τον συνταγματάρχη Νικόλαο Πλαστήρα.

* Ο κ. Σπυρίδων Γ. Πλουμίδης είναι αναπληρωτής καθηγητής Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, ΕΚΠΑ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείνετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της
Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

